Ryszard
KŁYŚ

RYSZARD KŁYŚ (n. 13 I, 1928, Bursztyn), romancier şi publicist polonez. Debutează în 1954, cu romanul *Ultimul cuvînt aparţine omului*. Alte romane: *Drumul spre Eden* (1960), *Kakadu* (1961), *Oaspeţi funebri* (1962), *Îngerii vor plînge* (1965), *Ucideţi oaia neagră* (1969). Ultimul roman al lui Ryszard Kłyś aduce în literatura polonă o proză modernă, practicată de la Joyce încoace cu mai mult sau mai puţin succes. Eroul lui Kłyś, un tînăr „dificil", îşi retrăieşte viaţa în mai puţin de şapte ore pline de dramatism. Pe parcursul celor treizeci şi trei de capitole timpul şi spaţiul se interferează, creînd, ca într-un caleidoscop sau într-un colaj, imaginea unitară a acelei „oi negre", ce se dovedeşte cea mai albă dintre toate.

EDITURA UNIVERS

COLECTIA GLOBUS

ucideţi oaia neagră

Lei 8

318 3

RYSZARD KŁYŚ — ucideţi oaia neagră — 1979

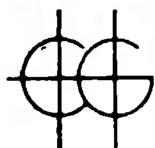
RYSZARD KŁYŚ

UCIDEŢI OAIA NEAGRĂ

Colecţia GLOBUS / Editura Univers

GLOBUS

Ryszard Kłyś

ucideți oaia neagră

Traducere de
ION PETRICĂ

EDITURA UNIVERS
București
1979

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE
Grafica: Viorel Popescu. Ilustrația: Paula Ribariu

După ediția:
RYSZARD KŁYŚ
Zabijcie czarną owcę
Państwowy Instytut Wydawniczy
Warszawa 1972

1 *17.6.65* *11,55*

...EU — cel mai înverşunat duşman al meu. Întotdeauna mi-a fost teamă numai de mine. Numai acel nebulos şi inexplicabil EU era cu adevărat ameninţător în mine. Ştiam acest lucru. Îl ştiam de puţină vreme. Mi-am dat seama de el într-o zi de mai, ori poate mai degrabă într-o noapte de mai, care a urmat acelei zile. Totul s-a întîmplat abia acum cîteva săptămîni. O, Doamne ! De atunci de cîte ori a trebuit să mă gîndesc la mine, la lucrurile şi evenimentele care mă privesc numai pe mine mă surprindeam folosind cu privire la propria-mi persoană forma El. Nu EU. Ci El. De parcă acel nebulos şi inexplicabil EU ar fi reprezentat în sine o capcană primejdioasă. Misterioasă. O capcană care-mi anihila orice tentativă de mişcare, de acţiune. În sfîrşit, o capcană atît de incomodă, încît în afară de acel EU nu mai rămînea loc în ea nici pentru oameni, nici pentru animale, nici pentru alte lucruri. Exista doar

acel atotputernic EU, care acoperea întreg universul. Singuratic și suferind. Lezat și ofensat — EU...

Înălță capul și privi epuizat cerul strălucitor, care se zărea printre ramurile copacilor ca un vitraliu albastru și abstract, dar mai puțin senin și liniștit decît cel de acum o oră ; aspru și înspăimîntător, ca un martor tăcut al înfrîngerii ; dar iată că ajunse, reușise, în sfîrșit, după dificultăți enorme, să ajungă în acest colț, atît de cunoscut lui, printre fagii, stejarii și frasinii bătrîni, acolo unde începea pădurea, sau poate un codru mare ; era foarte posibil să se găsească chiar la marginea codrilor Sandomierzului, de care auzise demult, dar pînă acum nu știuse nimic sigur și nici nu încercase vreodată să afle cum sînt cu adevărat ; dealtfel pentru el nu avea nici o importanță deosebită, îi era suficientă simpla existență a acestui petic de pămînt al nimănui și a acestei stînci uriașe, amenințătoare și singuratice care se ridica mult deasupra vîrfurilor celor mai înalți copaci — pămîntul lui, stînca lui — precum și certitudinea calmă că în orice clipă poate reveni aici și se poate cufunda fără teamă, nestingherit de nimic, în umbra răcoroasă a bătrînilor carpeni, plopi și arini, că poate pătrunde în universul straniu și plin de taine, în acel uluitor conglomerat de tot felul de plante, bacterii, ciuperci, ferigi, licheni, ierburi, arbuști și copaci, în ținutul sălbatic și necontrolat al verdeții ce prolifera cu o furie oarbă și înverșunată chiar alături de mărturia

emoţionantă a deplinei descompuneri, alături de dovada incontestabilă a ceea ce avea să devină toată această verdeaţă — un putregai ros de cari ; dar la început, cînd se îndrepta spre acest pustiu, fugind de larma urmăritorilor, era aproape sigur că nu va reuşi să scape din cursa ce i s-a întins ; situaţia i se părea deosebit de grea, aproape fără ieşire ; a fost o clipă, cînd oamenii care-l căutau trecuseră chiar pe lîngă ascunzătoarea lui, le auzise clar tropotul grăbit al bocancilor, răsuflarea întreruptă de alergare, strigătele răguşite, apoi, prin vuietul asurzitor al şuvoiului de sînge care-i zvîcnea dureros în tîmple, ajunseră la el, frînturile unei controverse, ori poate numai ale unei discuţii mai violente între Vistulică[1] şi Auraş[2], purtată doar într-o agitaţie deosebită. — Unde Dumnezeu putea să dispară diavolul ăsta unde putea să se ascundă că doar nu s-a volatilizat, n-a dispărut de parcă ar fi fost din *camfor* trebuie să fie pe undeva pe aici că nu-i din *camfor* omul nu-i un ac în carul cu fîn nu dispare el cu una cu două trebuie să fie undeva aproape de tot numai că trebuie bine căutat fiindcă n-a avut nici timp şi nici puteri prea mari iar dacă nu punem repede mîna pe el atunci dă ortul popii diavolul dă ortul popii cît ai clipi şi din toată afacerea nu ne alegem decît cu un stîrv şi cu ruşinea că nu l-am putut găsi.

Atunci, întins între lipanii înalţi, cu frunzele late, acoperit din toate părţile de tufe vîn-

---

[1] Powiślak (poreclă).
[2] Złotko (poreclă).

joase de măceş, leşină întîia oară ; nu putea fi descoperit de oamenii care-l urmăreau, dar îi era teamă că vor nimeri din întîmplare pe urmele lui, vor intra între tufele de măceş şi între brusturi şi-l vor scoate de aci stors de vlagă, incapabil să li se opună ; cînd se trezi din leşin şi cînd începură să-l chinuie convulsiile, vărsa, în palmele apăsate pe gură, înăbuşindu-se şi sufocîndu-se cu mîncarea digerată abia pe jumătate, numai să nu-şi trădeze printr-un zgomot întîmplător ascunzişul ; şi aşteptă, aşteaptă să se liniştească larma din jur şi bolboroseala tot mai confuză a vocilor ridicate ; aşteptă îndelung, ori poate doar i se păru că aşteptarea se prelungeşte peste măsură, şi tocmai atunci, cuprins de o slăbiciune nemărginită, de o resemnare tot mai puternică, ascuns încă sub perdeaua umbroasă a lipanului umed, lipicios, ce răspîndea în jur un iz respingător de acreală, izbucni într-un plîns înăbuşit, căci în mintea lui chinuită se înfiripă deodată gîndul că nu va reuşi să iasă destul de repede de aici, să se strecoare prin plasa pe care o aruncaseră asupra lui, şi ale cărei ochiuri deveneau tot mai mici, ca să ajungă la timp la stînca ce se înălţa deasupra copacilor, să o cucerească încă o dată, ori poate mai degrabă să o învingă încă o dată, pentru ultima oară, şi abia acolo să moară, în vîrful ei, ca o pasăre de pradă singuratică, rănită şi nefolositoare ; era profund convins că va muri în curînd, iar certitudinea aceasta creştea în el cu fiece clipă care-i prelungea chinul, durerea părea să-l sfîşie dinlăuntru, iar el ştia cum se va sfîrşi totul, simţea

în apropiere moartea, care-l întovărăşea de la o vreme încăpăţînată, aplecată asupra lui, aruncîndu-i răsuflarea drept în faţă cu o respiraţie dizgraţioasă, în care stăruiau toate miasmele descompunerii cunoscute de el, miasmele putregaiului, ale vreascurilor strivite şi putrezite, ale frunzelor de anul trecut înăcrite pe pămîntul jilav, duhoarea pisicii ucise şi azvîrlite în tufişuri, în sfîrşit, mirosul propriei transpiraţii şi vome îmbibate în porii pajiştii scurmate de unghii ; ştia de undeva toate acestea, le citise, ori îi povestise cineva despre această adiere a morţii ; dar de vreme ce era condamnat la moarte şi nu se putea elibera de prezenţa ei insolentă, voia cel puţin să scape de oameni, de mîinile lor hrăpăreţe, de privirile lor curioase, pe jumătate uimite, pe jumătate speriate, nu voia să-l atingă şi să-l pipăie, chiar dacă i-ar fi îndemnat dorinţa de a constata dacă a mai rămas în el vreo urmă de viaţă ; şi nu voia să-l privească cu ochii lor uimiţi, larg deschişi, căutînd pustiirea pe care o săvîrşise în el moartea ; totul era atît de simplu ; nu trebuia să facă eforturi pentru a-şi închipui cum va arăta după ce va înceta să mai simtă ceva ; dealtfel avea bine întipărită în memorie înfăţişarea celor doi bărbaţi, pe care îi lăsase morţi în piaţă, şi a celui de-al treilea, care încercase să intervină ceva mai devreme, dar a fost imediat azvîrlit pe nisip, fără simţire, rînjindu-şi spre cerul pustiu dinţii de sub buzele învineţite, semănînd în clipa aceea mai mult cu un manechin de ceară aruncat în grabă, ori cu un manechin de lemn, ca cele din vitrine,

decît cu o ființă vie care abia cu o oră în urmă putea să respire, să gîndească, să discute, să se teamă ori să fluiere indiferent ; prin urmare nu era atît de greu să te poți vedea într-o stare asemănătoare, cu atît mai mult cu cît toți morții i se păruseră întotdeauna aproape identici, poate din cauza acelei imobilități înfricoșătoare și a tăcerii lor totale, ori poate și din alte cauze, de care nu reușise pînă acum să-și dea seama în întregime ;

oh, ce eforturi trebui să facă pentru a străbate primii zeci de metri, cînd se hotărî să pornească și începu să se tîrască în jos pe povîrnișul acela blînd spre lunca din apropiere, învecinată cu terenurile construcției, spre iarba aceea înaltă și vie, neatinsă încă de coasă, ce se legăna sub adierea ușoară a vîntului și se vălurea asemenea oglinzii neliniștite a unui lac ; mai tîrziu, cînd ajunse în iarba aceea plină de prospețime, scăldată de lumina puternică a soarelui și în vreme ce pătrundea tot mai adînc în universul acela mișcător, cu sclipiri de turcoază îl înconjură deodată o larmă nemaipomenită, de parcă brusc s-ar fi trezit chiar în mijlocul unei orchestre monstruoase, care își acorda instrumentele, iar stihia sunetelor dezordonate se prăbuși asupra lui și îl țintui la pămînt, încît o vreme nu fu în stare să facă nici cea mai neînsemnată mișcare și i se părea că ajunsese la capătul drumului, că moare și nu mai reușește să fugă de aici și nici să ajungă la stînca lui ; auzea numai bubuitul puternic al

tobelor, sunetele stridente ale viorilor, melodicitatea pastorală a flautului, oboiului, cornului, clarinetului, trompetelor şi fagotului, mugetul prelung al contrabasului şi din cînd în cînd trosnetul uscat al talerelor, peste care se ridica ropotul ritmic şi monoton totodată al tobelor ; pe urmă, în mijlocul unor fulgere colorate, pămîntul începu să se învîrtească, tot mai repede şi mai repede şi în cele din urmă atît de ameţitor, de parcă în mecanismul acestui carusel fantastic s-ar fi defectat toate frînele ; şi-a înfipt disperat degetele în pajiştea pufoasă, simţind că dacă nu reuşeşte să se ţină de iarba lăţoasă, mototolită în palme, învîrtirea aceea nebună îl azvîrle dincolo de marginea sferică a verdeţii, drept spre întinderea cerului ce cobora tot mai jos ; şi atunci, odată cu cea din urmă străfulgerare a cunoştinţei pe care o pierdea, ajunse pînă la el propriul şi înfricoşătorul său ţipăt de teamă şi de suferinţă...

2 *17.6.65* *12,10*

— Tymon ? Hei, Tymon !
— Ce-i ?
— Dormi ?
— Nu dorm, Vistulică.
— Adică, nu dormi cu adevărat ?
— Ce dracu' ! Doar auzi !
— Ce ?
— Că nu dorm, tîmpitule.
— Palavre.

— Ce-ţi veni? Vrei să mă convingi că dorm?

— Nu vreau. Eu numai te-ntreb. Pentru orice eventualitate.

— Vorbeşti ca un cretin.

— Şi de unde Dumnezeu să ştiu eu dacă tu acum dormi, ori nu dormi?

— Cum de unde, Vistulică? Doar tot timpul vorbim...

— Dar dacă tu vorbeşti acum prin somn?

— Eu nu fac niciodată aşa ceva.

— În locul tău n-aş fi deloc atît de sigur...

— Dar, ce? Se întîmplă să vorbesc prin somn?

— De unde naiba să ştiu eu? Chiar de ţi se întîmplă, eu de obicei atunci le soilesc zdravăn...

— Tot norocul!... O, Doamne...

— Ce? întrebă Vistulică. Ce vrei să spui?

— Că dorm liniştit şi nu vorbesc...

— Eu n-am spus aşa ceva.

— Ce n-ai spus?

— Că dormi liniştit.

— Şi?... întrebă deodată îngrijorat. Ce fac?

— O grămadă de lucruri caraghioase...

— De exemplu?

— Te zvîrcoleşti în aşternut.

— Asta i se poate întîmpla oricui, Vistulică.

— Sigur că da, numai că tu te zvîrcoleşti de parcă ai avea boala copiilor. Mai, mai să dărîmi patul.

— Şi mai ce?

— Ţipi.

— Nu se poate !
— Pe cuvînt...
— Minți, Vistulică !
— Am spus : pe cuvînt de onoare...
— Fie ! Dar cum poți să auzi, dacă tu atunci de obicei le soilești ? Singur ai spus-o.
— N-am spus așa ceva.
— Iar vrei să mă convingi că am visat ?
— Nici prin gînd.
— Fie ! Fie cum zici tu.
— Mă trezesc abia atunci, cînd tu începi să faci tărăboi de-a binelea...
— Ce vrei să spui ? Cum adică fac tărăboi ?
— La început parcă ți-ar fi tare frică de ceva. Și parcă ai încerca să fugi. Ori să te ascunzi undeva bine, ca să nu te găsească nimeni. Pricepi ?
— De unde îți veni așa ceva ?
— Atunci începi să gemi...
— Prostii.
— Întreabă băieții.
— Dă-mi o țigară, Vistulică. Ale mele s-au dus.
— Te-ai enervat.
— Nu văd nici un motiv.
— Crezi ?
— Oricui i se poate întîmpla să geamă o dată, de două ori în somn. Nu-i așa ?
— Sigur. Dar cu tine-i altceva. Tu gemi ca un tip tare morcovit. La vederea briciului, spre exemplu. Ca unul care n-are nici o scăpare. Închipuie-ți...
— Ce ?

— Că ai vrut să fugi. Ori să te ascunzi. Că în cele din urmă te-au găsit. Ești în mîinile celor care te-au urmărit. Cîțiva șmecheri te țin strîns să nu le scapi și să-ți iei picioarele la spinare. Un borfaș scoate din buzunar briciul, îl deschide pe îndelete, îl încearcă pe unghie dacă-i destul de ascuțit, pe urmă se apropie de tine încet, zîmbind perfid, să-ți taie beregata. Iar tu simți atunci frică. Fiindcă știi că nu mai ai nici o scăpare. Și atunci începi să gemi. Întîi încet, pe urmă mai tare, tot mai tare...

— Și asta te trezește pe tine, Vistulică ?

— Ai ghicit, colega...

— Fir-ar să fie.

— De ce dracu ți-e așa de frică ?

— Nu mi-e frică de nimic.

— Mie-mi spui...

— Pesemne visez ceva...

— Firește. Dar de ce tocmai tu visezi întotdeauna lucruri atît de urîte ?

— Cine a spus că întotdeauna ? Și urîte. Uneori...

— Aproape întotdeauna, Tymek. Pe cuvînt.

— Glumești, Vistulică.

— Aproape în fiecare noapte e aceeași poveste. Întîi ne trezește frica ta, care se schimbă repede într-un horcăit, de parcă te-ar sugruma cineva. Și atunci începi să te zvîrcolești ca un apucat. Și țipi...

— Fir-ar să fie.

— Țipi îngrozitor. Habar n-ai, băiete, cum țipi în somn. Parcă te-ar jupui cineva de viu.

Ori parcă te-ar alerga o sută de draci. Asta ne ridică pe toţi în picioare...

— Pe toţi ?

— Dacă nu crezi, întreabă băieţii.

— Coltuc[1] ?

— Ceee ?

— E adevărat ce spune Vistulică ?

— De ce... n-ar fi... adevărat ?

— Auraş ?

— Hihihihihihihi, oh, hahahahahahaha, oh, oh, oh...

— Ce te hlizeşti aşa, cretinule ?

— Păi, cînd mi-aduc aminte ce se petrece aici în fiecare noapte...

— Vezi şi tu care-i situaţia, colega...

— Ascultă, Vistulică.

— Ce ?

— De ce nu mă treziţi niciodată ?

— Întotdeauna te trezim. De fiecare dată cînd începi să urli, sărim în picioare şi te trezim.

— Nu se poate.

— Întreabă băieţii.

— Nu ţin minte să mă fi trezit nici măcar o dată !

— Şi ce-i cu asta ?

— Ar trebui să-mi aduc aminte, nu ?

— Şi ce vină avem noi ?

— Ceva nu-i în ordine...

— Sigur că nu-i. Dar nu e vina noastră.

— Se vede că nu mă treziţi bine.

— Cum adică ?

---

[1] Półchleba (poreclă).

— Ei, nu mă treziţi de-a binelea. Vouă vi se pare că m-aţi trezit, iar eu dorm mai departe. Poate că de asta nu-mi aduc aminte.

— Vorbă să fie...

— Dar s-ar putea altfel explica ?

— Şi eu aş vrea să ştiu. Dar nu mi s-a mai întîmplat să întîlnesc un tip, care, trezit din somn, să se aşeze pe pat, să caşte la mine nişte ochi miraţi şi să întrebe : ce s-a întîmplat ? iar a doua zi să nu-şi aducă aminte de nimic...

— De mine vorbeşti ?

— Dar tu ce crezi ?

— Fir-ar să fie.

— Nu crezi ?

— Nu înţeleg nimic, Vistulică. Ar trebui să-mi amintesc şi eu ceva, nu-i aşa ?

— Şi nu-ţi aminteşti ?

— Nimic.

— Poţi să-nnebuneşti, nu altceva...

— Ei ?

— Şi ce visezi ?

— Ce visează şi alţii, Vistulică. Ca în vis...

— Eu aş vrea să ştiu ce visezi cînd începi să ţipi...

— Cred că ceva tare neplăcut...

— Nici asta nu ştii ?

— Nu ştiu, Vistulică.

— Se vede că ai tu ceva pe conştiinţă.

— Vorbeşti prostii, Vistulică...

— Altfel nu te-ai teme chiar aşa. Tu şi în somn eşti speriat. Nu în zadar zic oamenii că în vis se oglindeşte ceea ce te chinuie în

realitate. Dacă ai avea conştiinţa curată n-ar trebui să te temi aşa...

— Vorbeşti numai tîmpenii, Vistulică...

— Dacă-i aşa, de ce nu vrei să spui ce visezi ?

— Pentru că nu pot. Nu-mi amintesc. Nimic.

3 *17.6.65* *12,30*

S-a întîmplat demult încît nici nu ştii şi nu eşti sigur cînd a început cu adevărat şi nu ai certitudinea dacă a fost vis delir ori poate totul s-a întîmplat în realitate dealtfel pentru tine nu mai are acum importanţă şi nici pentru ea ce a fost a trecut numai blestemata asta de memorie numai ea nu uită şi reînvie cu încăpăţînare întîmplările acelea imaginile nopţilor pline de larmă şi de furie imagini îndepărtate şi totuşi atît de vii de parcă totul s-ar fi întîmplat ieri şi ruşinea aceea cumplită şi frica aceea să nu te dai de gol şi dorinţa aceea aproape imposibil de realizat de a protesta de a te ridica de a coborî din aşternut şi fără nici o prevenire încet cît mai încet să ieşi din colţul întunecat şi să intri în cercul lor de lumină rezervat numai lor şi acelui pat mare care nu era pentru odihnă nici pentru somn liniştit şi nici pentru micuţul martor atît de speriat oh lumina aceea nu era pentru tine ştiai ştiai bine iar ora dryopteris filix-mas se prelungea de obicei pînă la primii zori.

prin urmare nu știi și nu-ți amintești acea primă noapte adică nu ești în stare să stabilești exact ce zi a precedat noaptea aceea nici data și nici anotimpul fiindcă tot atît de bine se putea întîmpla pe o burniță autumnală dar și într-o primăvară timpurie cînd pe acoperișuri se topesc ultimele zăpezi în orice caz mai auzi și acum șuieratul vîntului la ferestre și loviturile moi ale picăturilor de apă ce cădeau pe parapet n-ai putut adormi multă vreme din cauza vîntului și a monotoniei digitațiilor ploii care repeta la nesfîrșit aceleași tonuri scoase din lemn metal și sticlă puc zin plum plus zin plum puc plum pliu pac plusc pleum pus zîn plim plasc puc la început totul era teribil de chinuitor și insuportabil de trist încît uneori îți venea să plîngi cu toate că aveai unsprezece ani dar încă n-ai învățat încă nu știai că singurătatea nu-i întotdeauna cea mai grea experiență la care te pot condamna alți oameni, lumea sau chiar tu însuți oh și pe urmă

ai început să ațipești obosit de melodia monotonă a aceleiași game ușor prea lungi și repetată cu îndărătnicie încît îți mai lipsea puțin ca să intri pe poarta de piatră a somnului era de-ajuns un singur pas ca să pătrunzi în țara făgăduinței în care timpul nu mai avea nici o putere nimeni nici măcar EA dar tocmai atunci ai auzit scrîșnetul cheii învîrtite în broască s-a auzit scîrțîitul subțire al ușii bezna camerei se umplu de șoapte înăbușite de zgomotul obiectelor lovite pe întuneric de orbecăitul oamenilor ajunși în locuri necunoscute

atunci tu te-ai ghemuit în așternut cuprins de cele mai negre presimțiri trezit de-a binelea atent și încordat pînă la cele mai îndepărtate limite ascultînd toate acele foșnete șoapte și trosnete ce răsunau în bezna uriașei camere dar cînd se părea că vei începe să țipi înfricoșat de situația uluitoare ce se prelungea peste măsură întunericul dispăru deodată prin colțuri se ascunse sub vechituri și înghemuit acolo de explozia mută a luminii artificiale și cam pretențioase temperată de roșul celofanului care învelea becul iar veioza ori poate felinarul roșu proiecta pe tavanul alb umbrele mărite ale celor doi străini umbre mobile și expresive ca într-un teatru chinezesc te-ai întins comod pe patul pliant și stînd pe spate între fereastră și lada înaltă a pianinei ce despărțea acest loc de restul camerei ai început să privești cu o curiozitate sporită ecranul întins al tavanului căci tocmai începea un spectacol nemaipomenit

o Doamne ți-ai spus la un moment dat nici n-aveam nevoie de televizor cum au alții nu trebuie să-l cumpărăm dar abia te-ai gîndit și a apărut sunetul fiindcă pînă atunci nu era decît imaginea și s-a auzit vocea ei. — Motănel poate vrei să bei ceva ? — ai deschis gura și era gata să strigi că da de ce nu că ai bea cu plăcere apă cu sirop că ți s-a uscat gîtlejul de aerul cald de la calorifer dar în locul vocii tale ai auzit baritonul unui necunoscut — Poate-mi spui unde-i javra aia a ta ? — „cred că de mine întreabă" — ți-ai spus ușor

ofensat pentru că în vocea bărbatului se putea desluşi o notă de ironie şi de dispreţ tipul trebuia să fie o brută nemaipomenită dar EA se vede că avea cu totul altă părere umbrele se mişcau agitate vedeai cum îşi aşază mîinile pe umerii lui cum îi cuprinde grumazul şi se înţelege pasărea neagră rămase o clipă nemişcată în înlănţuirea aceea pe urmă se auzi un zgomotos ţmoc ţmoc oh ceva mai tîrziu trosc trosc şi totul începu să se prăbuşească :

— Prin urmare javra ta nu-i aici ?

— Este.

— Glumeşti.

— Uită-te şi tu. Nu cred să fi dispărut aşa deodată. Ar fi o adevărată minune...

— E în camera asta ?

— Sigur că da, iubitule. Ţi-am spus că n-am decît o cameră. Şi ce-i mai rău o bucătărie foarte mică. Doarme în colţul acela întunecos, după pianină.

— Asta-i bună...

— Ce ? Că doarme după pianină ?

— Nu.

— Nu-ţi scoţi pardesiul ? E ud leoarcă...

— Mă gîndesc...

— La ce ?

— Ştii, cînd mă gîndesc că jigodia aia poate în orice clipă să apară în spatele meu, îmi trece orice poftă...

— Oh, Motănel, lasă gîndurile astea nesăbuite. La vîrsta lui se doarme adînc. E imposibil să se trezească...

— Crezi ?

— Poţi fi liniştit, iubitule. Oh, te rog, să nu mai vorbim de asta. Începe să fie plictisitor...

fireşte erai de aceeaşi părere cît timp se putea discuta dacă javra doarme dacă are somn bun şi dacă nu ne păcăleşte cumva ieşind pe neaşteptate de după pianină în cel mai nepotrivit moment în orice moment iar Motănelul miaună mormăie plescăie fiindcă Motănelul vrea foarte mult atîta şi-a dorit acest lucru dar e puţin speriat să nu dea Dumnezeu să se întîmple ce-i drept lumina e bună nu-i mai puternică decît trebuie e de ajuns dar trebuie atenţie dacă-i ceva s-o stingă pe ecran s-au aprins steluţe de cristal e garafa care trece de la un păhărel la altul gîlgîlgîlgîl ce bine e gîndeşte-te că sîntem în sfîrşit singuri coniacul e bun încălzeşte unu două e tare ei jigodia doarme într-adevăr zdravăn nu vede nu aude nimic deşi ar fi mai bine să nu fie deloc dar e bine şi aşa în cele din urmă cui foloseşte atîta aşteptare Motănel eu sînt gata bine scumpo de cînd aştept arată-te să te văd aşa-mi place fără zdrenţe cîtă graţie ce mişcare nici nu mi-am închipuit că eşti aşa o păpuşă un trandafir mic şi scump din Ierihon gata lasă-mă să te privesc încă puţin să te ating eşti ca o nimfă zîna apelor Motănel oh Motănel atît aş vrea să cred dragostea e greu să trăieşti fără dragoste singură fără simţire timpul trece timpul lasă urme ce o să rămînă după zece ani tu Păpuşică tot frumoasă tot desăvîrşită lasă şi peticul ăsta dezveleşte porţile gata Motănel vino la mine vino

dryopteris filix-mas ți-ai spus atunci sub impulsul urii rușinii și disperării continuînd să urmărești acel nemaipomenit joc al luminilor și umbrelor prin urmare ai văzut aproape tot ce se putea vedea și ai auzit cu mult prea mult decît se cuvenea să auzi în nopțile de dinainte și de după aceea apoi ai început să-ți închipui ce va urma de fapt vreme de patru ani ai frecventat cu sîrguință școala iar cunoștințele tale s-au îmbogățit și în acele domenii tainice și neliniștitoare accesibile pînă acum numai oamenilor maturi prin urmare aveai de-acum o anumită pregătire teoretică dar iată că pe neașteptate s-a petrecut ceva ce nu ar fi trebuit niciodată să se petreacă în această cameră și la ce nu aveai niciodată dreptul să participi la acel misteriu lung și care se prelungea peste măsură misteriul trandafirului din Ierihon cum i s-a spus care se manifesta prin descoperirea a ceea ce de obicei este acoperit ai auzit foșnetul petalelor ce cădeau și cuvinte rușinoase bolboroseala caraghioasă șoaptele întrerupte și atunci nu ai mai avut curajul și nici puterea să-ți confirmi propria existență iar pe urmă

complet epuizat aproape fără respirație sufocîndu-te sub plapuma trasă peste cap într-o încordare dureroasă așteptai liniștea nu somnul ci scurgerea nopții și odată cu ea scurgerea fără nici o excepție a tuturor zgomotelor acelei învălmășeli brutale care nu numai că nu înceta ci se părea că se întețește de parcă ar fi uitat că numai tu Motănel și Păpușica n-aveau nici o importanță că tu puteai nici

nu se gîndeau la așa ceva nu existai și poate că atunci pentru întîia oară s-a născut în tine dorința amară rezultată tocmai din această neînsemnătate să fugi să dispari să săvîrșești o dată măcar o minune adevărată între timp Motănel și Păpușica se amăgeau nu tu îi amăgeai ei se amăgeau singuri dar umilit știai atunci ori abia acum știi ce ai putut tăcînd NIMENI NU MĂ SIMPATIZEAZĂ NIMENI NU MĂ IUBEȘTE și deodată în învălmășeala aceea de zgomote a răsunat sunetul strident al unei strune plesnite în bătrîna pianină un țipăt înăbușit ori poate doar bolboroseala neînțeleasă a unei înjurături ordinare s-a stins în sfîrșit vulgaritatea felinarului roșu și s-a așternut o liniște lungă plină de încordare și de așteptare dryopteris filix-mas

4 *17.6.65* *12,45*

— Dragul meu, aș vrea să-ți pun cîteva întrebări. Sper să-mi răspunzi la ele...

— Ei ?

— Minunat. Spune-mi întîi, cum te cheamă ?

— Loizek.

— Cum ?

— Loizek.

— Aha. Așa ți se spunea acasă. Dar care-i numele tău adevărat ? Hai, spune.

— Loizek.

— Minunat. Prin urmare Loizek. Atunci spune-mi, dragul meu, cum te numești ?

— Loizek.

— O, nu ! Loisek e prenume. Eu te întreb acum de numele de familie. Spune-mi, te rog, cum te numeşti ?

— Loizek.

— Ştii că eşti amuzant ? Îmi repeţi cu încăpăţînare prenumele, iar eu aş vrea foarte mult să ştiu care e numele tău de familie. Doar prenumele nu e totuna cu numele. Cred că înţelegi şi tu. Nu-i aşa ?

— Da.

— Ce da ?

— Nu-i aşa...

— Ce nu-i aşa ?

— Că-i totuna.

— Minunat, dragul meu, văd că ne înţelegem foarte uşor. Spune-mi acum, cum te numeşti ?

— Loizek.

— Minunat. Loizek. E foarte frumos. Serios. Dacă aş fi un băieţaş atît de frumos şi de drăguţ ca tine, cu siguranţă aş vrea să mi se spună şi mie Loizek...

— Ei ?

— Dar spune-mi cum îl chema pe tăticul tău ?

— Pe cine ?

— Pe tata. Pe tăticul tău.

— N-am nici un tătic.

— Cum nu ai tătic ?

— N-am, şi gata...

— Da mămică ?

— Nici mămică.

— Dar în ultimul timp unde ai locuit ?

— Acasă.

— Splendid. Ai spus : acasă. Asta şi voiam. Dar în casa aceea în care locuiai, erai singur ?

— Singur.

— Cum singur ? Nimeni nu locuia cu tine ? Locuiai singur în casă ? Un băiat aşa de mic ? N-o să-mi spui, dragul meu, că nu se îngrijea nimeni de tine ? Cineva trebuia să-ţi dea păpică, să te îmbrace...

— Eu mă-mbrăcam...

— Minunat. Mi-am dat eu seama de la început că eşti un băiat de ispravă şi că te poţi descurca singur. Dar în afară de tine trebuia să mai locuiască cineva în casa aceea.

— Îhm.

— Poftim ?

— Mai locuia cineva...

— Cine ?

— Flora.

— Care Flora ?

— Ei, Flora !

— Gîndeşte-te puţin, dragul meu. Gîndeşte-te şi spune-mi, cine era ? Flora e numele cuiva. Dar ce era ea pentru tine ?

— O poamă.

— Splendid.

— Ce ?

— Spune-mi atunci, dragul meu, ce-i aia poamă ?

— Tîrfă.

— Aha, dar cîţi ani ai tu ? Poţi să-mi spui ?

— Pot.

— Cîţi ? Spune-mi, te rog...

— Doisprezece.

— Minunat. Doisprezece ani. Dar ţii minte cînd te-ai născut ?

— Nu.

— Şi acum spune-mi un lucru. Dar fii atent la întrebarea pe care ţi-o pun. Prin urmare, atenţie. Cîinelui îi plac oasele, cum îi place vacii...

— Ce ?

— Cu ce asociezi tu vaca ?

— Ce asociază vaca ?

— Nu eşti atent, dragul meu. Ascultă încă o dată. Dacă cîinelui îi plac oasele, atunci vacii ce-i place ?

— Cîinele mănîncă.

— Ce mănîncă ?

— Oase mănîncă, dacă-i plac..

— Just. Foarte just. Cîinele mănîncă oase fiindcă-i plac. Dar vaca ?

— Ce ?

— Şi vaca mănîncă oase ?

— Dacă-i plac, mănîncă...

— Tu ai văzut vreodată o vacă ? O vacă adevărată, vie ?

— Am văzut.

— Şi ce face vaca ? Ce făcea vaca pe care ai văzut-o ?

— Plăcinte.

— Minunat. Vaca face şi plăcinte. Aşa verzi, nu-i aşa ? Verzi ca ?...

— Frunzele.

— Excelent, dragul meu. Verzi ca frunzele şi ca mai ce ? Gîndeşte-te. Judecă. Din ce puteau fi plăcintele acelea ?

— Din căcat.

— Eeeee! Ce urît te exprimi. Se spune balegă de vacă, dragul meu, și este verde ca iarba, pentru că văcuțelor le place foarte mult iarba și cu ea se hrănesc în primul rînd...

— Pasc...

— Ce?

— În luncă...

— Just. Vacile pasc iarbă în luncă.

— Am văzut.

— Prin urmare, plăcintele acelea, de care ai amintit, sînt verzi, pentru că reprezintă un produs al ierbii mîncate, digerate și în cele din urmă eliminate de văcuță...

— Flora zicea că mă bag în căcat...

— În balegă, dragul meu...

— Flora zicea — căcat...

— Flora? Poate reușești să-mi spui acum ceva mai mult despre ea?

— Flora Poama Tîrfa...

— Femeia aceea?

— Da.

— Spune-mi, cîți ani are?

— E bătrînă.

— Te cred, dragul meu. Dar am întrebat, cîți ani ar putea avea, după părerea ta?

— După părerea mea vreo douăzeci.

— Douăzeci de ani?

— Îhm. E bătrînă...

— Într-adevăr, îngrozitor de bătrînă. Și în plus, cum spui, e tîrfă. Da?

— Îhm.

— Dar spune-mi, dragul meu, ce înseamnă tîrfă?

— Îi plac bărbații...

— Ei, cred că e normal. Bărbaţii sînt foarte utili. Seamănă, ară, muncesc pe cîmp, cresc diferite animale folositoare. Prin urmare nu e nimic ciudat în faptul că Florei îi plac bărbaţii...

— Îhm.

— Ce, îhm ?

— Şi se culcă cu ei...

— Îndărătnic mai eşti, dragul meu. Oh, îndărătnic mai eşti. Ce înseamnă : se culcă cu ei ?

— Ştii matale...

— Poate că ştiu, dar nu sînt sigură dacă tu ştii ce înseamnă cu adevărat acest cuvînt...

— Fac copii...

— Cum ?

— Normal.

— Dar Flora are mulţi copii ?

— Nici unul.

— Atunci nu e logic ce spui...

— Îhm.

— Din cele ce spui, Flora ar trebui să aibă cel puţin o duzină de copii.

— Ar trebui.

— Atunci cum e cu culcatul ?

— Ţîţa...

— Ce-ai mai născocit, dragul meu ? Ce fel de ţîţă ?

— Normală.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare.

— Ţîţa...

— Ce ?

— Iese...

— Unde iese, cui iese ?

— Matale...
— Ce tot spui ?
— Iese din rochie...
— Ah ! Vorbeşti de decolteul meu ? Ce-i drept e mare, dar nu cred că temerile tale se vor adeveri. Linişteşte-te şi nu te mai gîndi la asta. Încearcă mai degrabă să te concentrezi asupra întrebării pe care ţi-am pus-o şi să găseşti răspunsul cuvenit...
— Şi ţîţa-i mare.
— Ştii că eşti amuzant ?
— Ei ?
— De unde îţi veni ?
— Ţîţa-i mare. Flora n-are aşa...
— De unde ştii ?
— Am văzut.
— Cînd ?
— Cînd m-am culcat, am văzut...
— Cum se poate ?
— Cînd dormeam, Flora se dezbrăca...
— Şi atunci trăgeai cu ochiul ?
— Îhm.
— Eşti un băiat rău, dragul meu. Ştii ?...
— Îhm.
— Şi acum spune-mi, care dintre expresiile următoare înseamnă aproape acelaşi lucru ca antic : tînăr, lung, fericit, vechi...
— Ţîţa...
— Ce mai e şi asta ?
— Dă-mi-o...
— Ai înnebunit ?
— Dă-mi-o.
— Ce să faci cu ea ?
— Să sug puţin...

— Ce ?
— Sînt încă mic...
— Cu mult prea mic și puțin prea mare.
— Și matale bătrînă...
— Ai spus că sînt bătrînă ? Eu bătrînă ? Ești nesuferit, un mucos prost și needucat ! Obraznicule ! Stricatule ! Țînc prost ! Bătrînă ! Eu bătrînă ? Cum ai îndrăznit să-mi spui așa ceva ? Bătrînă. Nu sînt deloc bătrînă. Pentru o asemenea purtare trebuie să fii pedepsit. Vei fi pedepsit...

5 *17.6.65* *12,58*

...ah, de-aș putea să mă cufund acum într-un somn adînc, să nu mai simt nimic, să nu gîndesc, să nu-mi fie teamă de nimic, ce bine ar fi să adorm măcar o clipă, să trag un pui de somn, să mă odihnesc, căci pînă la pădure e încă atît de departe, abia se zărește la orizont linia vălurită și deluroasă a copacilor, întîi trebuie să trec rîul, undeva prin apropiere trebuie să fie un *vad*, iar dacă nu-i, poate reușesc să-l trec înot, pînă la pod e prea departe, dealtfel cred că a și fost blocat, căci urmărirea e în toi, trebuie să mă găsească, viu sau mort, cel puțin așa li se pare lor, toate împrejurimile răsună de zbîrnîitul telefoanelor, căutați-l pe Tymon Kenar, dar un căcat, domnilor, nu vreți ? v-am scăpat, am făcut un lucru foarte greu, părea cu neputință, am reușit să trec neobservat prin plasa deasă

ce mi-au întins-o și am scăpat din capcană, iar dacă voi avea putere, voi ajunge și la pădure și la stînca mea, și atunci puteți să mă căutați pînă la sfîrșitul lumii, așa e omul, e și nu mai e, ce figură, de atîtea ori am fugit în zadar, căci mai devreme sau mai tîrziu puneau mîna pe mine, dar toate au un sfîrșit, în acest caz vor trebui să se recunoască înfrînți, am un aliat, unicul fel, sigur, de a fugi este moartea ;

a fost scos din beciul acela întunecos și rece, cîți erau ? ar trebui să știu, sigur ar trebui să știu, pentru tine a fost o zi a naibii de importantă, pînă atunci niciodată nu s-au ocupat atîta de tine ; încet, unde te grăbești, avem timp ; îl duc prin coridoarele înguste iar becurile slabe împrăștie o lumină murdară, pe urmă scările acelea întortocheate cu treisprezece trepte, le-am numărat exact și m-am gîndit atunci că e un semn bun, eram foarte superstițios, ca toți săracii, cărora viața nu le-a surîs niciodată, nu le-a reușit nimic, pentru că îi urmărea mereu ghinionul și vîntul le sufla de obicei în ochi, da, erau patru, sergentul acela, cărunt, un gîngav, care te-a arestat în sala de așteptare a gării și încă doi sergenți, iar în urmă venea după voi paznicul, clopotarul de la notre dame, un individ anormal, trebuie să fi fost țîcnit de-a binelea dacă timp de aproape două săptămîni cît a durat șederea mea acolo nu a scos nici o vorbă ;

— Nu mă strîngeți așa de mîini, că mi-au înțepenit degetele ; — nu te teme, de asta nu se moare, de ce ești atît de nerăbdător, bă-

iete ; — pe voi vă distrează, nu-i aşa ? daţi-mi drumul, fir-ar să fie, că tot nu pot fugi ; — sigur că nu poţi, avem noi grijă de asta, şi nu mai urla atît, o să urli tu destul în viaţă, o să urli, păcat de orice vorbă ; — al dracului filozof, ce era de făcut ? am străbătut restul drumului în tăcere pînă la uşa comandantului ; cioc cioc ; — intră ; — uşa se deschise zgomotos şi îl împinseră în odaie ; din spatele biroului apăru un ofiţeraş tinerel, vioi, plin de energie, cu o înfăţişare veselă şi cu priviri poznaşe, nespus de mulţumit, de parcă făcuse o afacere bună ; te privi o dată, a doua oară cu un anumit interes, sau poate chiar cu respect, pe urmă se învîrti o vreme prin încăpere, în jurul biroului, mutînd dintr-un loc în altul dosarele umflate de hîrtii, afară se împlinea o dimineaţă de august, soarele se aşeza în fîşii de umbră şi de lumină pe lucruri, iritînd ochii dezobişnuiţi cu lumina, iar tu te linişteai încetul cu încetul, muşchii încordaţi se destindeau, îţi revenea ritmul respiraţiei ; locotenentul se opri brusc şi, aşezîndu-se pe marginea biroului, zîmbi din nou prieteneşte, ca unui prieten...

El : — Cum te mai simţi domnia-ta ?

Eu : — Okei, domnule locotenent.

El : — După cum văd, nu o duci chiar rău ?

Eu : — Nu mă pot plînge.

El : — Dar bătăturile domniei-tale nu te-au supărat ?

Eu : — Ce bătături ?

El : — Cele de pe fund, de şedere...

Eu : — Cred că încă n-am apucat să fac...

El : — Atunci, să-i mulţămim lui Dumnezeu !

Eu : — Dar dacă mai stau vreo două săptămîni pe scînduri, sigur am să fac...

El : — Ferească Dumnezeu ! Ce tot spui domnia-ta ? N-aş permite niciodată aşa ceva !

Eu : — Aşa vine vorba, domnule locotenent. Dar au trecut douăsprezece zile, cît ai clipi, nu-i aşa ?

El : — Douăsprezece, zici ?

Eu : — Ei, unsprezece — cu siguranţă...

El : — Eh, de-ai şti însă cîtă bătaie de cap am avut cu chestiunea ta, cîte complicaţii, nici nu te-ai mira că ne-a luat atîta timp...

Eu : — Mă luaţi peste picior, domnule locotenent...

El : — Ce spui, domnia-ta ? Nici nu-mi trece prin minte !

Eu : — N-o să spuneţi, domnule locotenent, că aţi avut nevoie de două săptămîni ca să găsiţi o mizerie de sacoşă...

El : — Ce sacoşă ? Despre ce vorbeşti ?

Eu : — Despre sacoşa bătrînei, pe care i-a şparlit-o cineva, iar voi m-aţi poprit pe mine...

El : — Oh, o ţii mereu cu asta...

Eu : — Vă miraţi ?

El : — Iartă-mă, dar chestiunea aceea mi-a zburat din minte. Pur şi simplu am reuşit să uit de ea.

Eu : — Dar sacoşa s-a găsit ?

El : — Sigur că da. Am pus mîna pe hoţ imediat a doua zi. Asta n-a fost greu pentru noi.

Eu : — Şi v-am spus că nu atac femei bătrîne !

El : — De acord.

Eu : — N-aş face în viaţa mea aşa ceva...

El : — Sînt foarte mulţumit să aud. Îmi plac băieţii de onoare. Să dea lovitura asupra unei femei bătrîne poate orice mucos.

Eu : — Exact. Atunci de ce m-aţi ţinut atîta timp ? Spuneţi-mi, domnule locotenent...

El : — Pentru că domnia-ta ne-ai turnat atîtea gogoşi, încît, multă vreme, n-am reuşit să ne descurcăm în tot ghiveciul ăsta, dacă s-ar fi putut aduna la un loc tot ce ne-ai povestit şi am fi dat unei javre flămînde, cîinele ar fi turbat după o asemenea mîncare...

Eu : — Îmi pare foarte rău...

El : — Nu s-a întîmplat nimic deosebit. Totul e-n ordine. Ce-i drept, mi-ai făcut un car de laţuri şi de noduri, pînă la urmă însă am reuşit să le dezleg pe toate, şi nu-ţi port deloc pică...

Eu : — A trebuit să trageţi nu glumă, nu-i aşa ?

El : — Sigur că da. Cele mai mari necazuri au venit însă după aceea. Nu aveam unde să te plasez. Asta da problemă...

Eu : — Nici nu-mi vine să cred că a fost atît de greu...

El : — Aşa ţi se pare.

Eu : — Doar nu vreţi să-mi spuneţi că în Polonia au fost desfiinţate toate casele de corecţie ?

El : — Închipuie-ţi că nu. Nu a fost închisă nici una...

Eu : — Aşa gîndeam şi eu.
El : — Eşti un băiat inteligent...
Eu : — Aţi reuşit să vă daţi seama, domnule locotenent ?
El : — După cum vezi.
Eu : — Mă bucur. Şi mie îmi plac oamenii inteligenţi.
El : — E şi normal. Numai că tu eşti atît de al dracului de inteligent, încît nici o instituţie nu voia să audă de tine, înţelegi ? Şi am vorbit pe rînd cu toate în care ai fost măcar cîteva luni. Nici un rezultat. Nici una n-a fost de acord să te primească. — N-avem locuri — spun ei. — N-avem locuri. Pentru o podoabă ca ăsta nu rămîne decît puşcăria.
Eu : — Sînt porniţi împotriva mea. Asta e. Nişte ticăloşi cum n-am văzut...
El : — Cred că s-au săturat de tine pînă-n gît !
Eu : — Şi eu de ei. Ne-am săturat şi unii şi alţii...
El : — Da. Pot să-mi închipui.
Eu : — Atunci ajung la pîrnaie ?
El : — Nu. De data asta încă nu. Am reuşit să găsesc ceva pentru tine. Te duci la castelul din Jastrzębiec...
Eu : — Şi asta ce mai e ?
El : — O casă specială.
Eu : — Şi a fost de acord să mă primească ?
El : — Te aşteaptă. Şi cred că te aşteaptă cu nerăbdare...
Eu : — Se vede că n-au auzit încă de mine.
El : — Te înşeli, domnia-ta. Chiar ieri i-am trimis MAIORULUI un camion special cu hîr-

tiile tale. N-ai idee cîtă hîrtie s-a consumat în legătură cu tine. Un car întreg. N-are importanță. MAIORUL a fost de acord să se ocupe de tine...

Eu : — Probabil că n-a reuşit să citească tot ce-au scris despre mine...

El : — Îi duci grija ? Nu-ţi bate tu capul cu asta. Cel mai important lucru e că MAIORUL a binevoit să te primească la Castel...

Eu : — Domnule locotenent, îmi împrumutaţi douăzeci de zloţi ?

El : — De ce nu ? Pot să-ţi împrumut. Numai să-mi spui ce vrei să cumperi.

Eu : — Flori pentru MAIOR...

El : — Ce ?

Eu : — Cred că merită şi el un zarzavat de cîţiva zloţi, nu ? Pentru ce vrea să facă pentru mine. Ar trebui să-i fiu recunoscător. Cel puţin să-i mulţumesc pentru bunăvoinţă. Din cîte mă cunosc n-o să fac mulţi purici la Castel. Şi nici n-o să aibă vreo amintire plăcută de pe urma mea. Dar dacă tot trebuie să merg acolo s-ar cuveni o floare pentru MAIOR. Nu se face. E doar prima mea vizită la Castel...

El : — Nonono ! Ce-mi aud urechile ? Domnia-ta nu eşti numai inteligent, ci şi al naibii de spiritual. Cu profundă părere de rău sînt nevoit să-ţi refuz acest mic împrumut. Şi te avertizez deschis că ne supărăm foc dacă nu-ţi schimbi tonul şi încerci în continuare să faci spirite în legătură cu MAIORUL...

Eu : — Dar ce ? MAIORUL e intangibil ?

El : — Aproape că ai ghicit...

Eu : — Atunci, poate-i mai bine să mă întorc la scîndurile din beci. Nu-mi plac deloc sfinţii...

El : — Cine a spus aşa ceva ? N-a fost vorba de nici un sfînt...

Eu : — De-abia mi-am spălat urechile, aşa că nu am auzit greşit...

El : — Încetează să mai faci pe nebunul.

Eu : — Nici n-aş îndrăzni. Dumneavoastră, domnule locotenent, sînteţi un băiat de zahăr.

El : — Ascultă, mucosule, ce-ţi spun. Şi străduieşte-te să mă înţelegi bine...

Eu : — Sînt numai urechi. Dar nu vă enervaţi, domnule locotenent, că strică la sănătate...

El : — Minunat. Vreau doar să-ţi explic de ce de două săptămîni suport liniştit figurile tale impertinente şi mojiceşti, să nu-ţi închipui că ai avut de-a face cu un papă-lapte naiv pe care-l poate duce oricine. Crezi că eşti un mare zmeu ? Nimic mai greşit. De mult nu mi-a fost dat să întîlnesc un căcăcios mai mare decît tine. Cu toate acestea am vrut să ne înţelegem. Ţi-am tolerat foarte multe. Ţi-am permis o mulţime de lucruri, fiindcă pornesc de la principiul că în situaţia ta este destul de greu să ai încredere într-un *copoi*, să poţi fi sincer cu el şi să nu încerci să-l duci. Înţeleg. Tu însă mi-ai turnat numai gogoşi, numai baliverne, care nu aveau nici o legătură între ele şi Dumnezeu ştie ce ţi-ai închipuit. Dacă pentru tine a fost o distracţie, un joc, atunci află că nici eu nu m-am distrat de mult atît de bine. Ar fi trebuit să observi cel puţin că n-ai auzit niciodată de la mine vreun cuvînt

urît. Nu am nici o pretenţie. Chestiunea ta a fost închisă. Astăzi vei fi dus la Jastrzębiec. Fireşte, acum nu eşti în stare să-ţi dai seama ce însemnătate are pentru tine acest eveniment. Ţi-aş putea spune cîte ceva în această chestiune. Cunosc bine instituţia. Înainte de a deveni *copoi* am petrecut trei ani la Jastrzębiec. Pricepi ? Ca pensionar, fireşte. Şi eu am crezut cîndva că sînt un mare zmeu. Dacă n-ar fi fost MAIORUL, de mult m-aş fi înecat în căcat...

Eu : — Nu minţiţi, domnule locotenent ?

El : — Cum îţi trece prin cap aşa ceva ?

Eu : — Toţi oamenii mint...

El : — Nu. Ţi-am spus adevărul.

Eu : — Iertaţi-mă. Nu vă supăraţi, domnule locotenent...

El : — N-are importanţă. Aş vrea să-ţi dau însă un sfat. Cînd ajungi la Jastrzębiec, vino-ţi în fire. Lasă prostiile şi figurile tîmpite în faţa MAIORULUI ; altfel, o să înghiţi, băiete, atîta ruşine, că o să-ţi ajungă ani de zile. Şi ruşinea asta te va urmări noaptea şi te va trezi din somn...

Eu : — Poate că o să mă descurc eu...

El : — Treaba ta. Dar crede-mă că nu-i nimic mai uşor pe lume decît să-ţi baţi joc de viaţa ta. Gîndeşte-te la asta. Îţi prinde bine.

Eu : — Am să încerc...

atît, n-am reuşit să spun nimic mai mult, doar aceste cuvinte, care de fapt însemnau destul de puţin, cu toate că ştiam foarte bine că locotenentul mai aştepta ceva, aştepta concentrat, atent, cuprins de o speranţă ce se tre-

zise brusc în el ; bănuiam vag la ce se gîndeşte, şi ar fi trebuit atunci să spun ceva, dar tăceam, furios pe el şi puţin pe mine, surprins de întorsătura pe care o luaseră lucrurile, scos din apele mele de destăinuirea neaşteptată a ofiţerului, care m-a lăsat cu gura căscată, mă simţeam înfiorător de prost şi habar nu aveam cum trebuie să mă comport în asemenea situaţie ; în curînd tăcerea începu să devină pentru amîndoi o povară, căci dacă ar fi fost un *copoi* obişnuit aş fi ştiut cu siguranţă ce să fac, aveam un repertoriu destul de bogat şi n-am dus niciodată lipsă de idei, pe cîţi nu era gata să-i apuce apoplexia din cauza mea ; de astă dată însă mă simţeam ciudat de stînjenit, mă pleoştisem de tot şi nu găseam nici o soluţie ; se vede că şi locotenentul socotea că nu mai are ce aştepta, pentru că mişcă din umeri şi întinse mîna după pachetul cu ţigări de pe masă ; am răsuflat uşurat, convins că mă va servi şi pe mine, pînă acum aşa procedase, la fiecare interogatoriu puteam fi sigur că primesc o ţigară, uneori chiar două, dacă mai era şi bine dispus ; dar în dimineaţa asta nici nu-i trecuse prin cap că aş putea avea o poftă nemaipomenită să trag măcar un fum ca lumea ; cînd a aprins o ţigară *„ekstramoene"* şi am simţit în nări mirosul puternic de tutun m-am cutremurat, dar n-am spus nimic, ci am început să mă apropii uşor, ca să inspir măcar puţin din fumul suflat de el, dar nu mi-a ajutat prea mult, căci locotenentul se îndepărtă brusc, se duse tăcut spre uşă, o deschise şi în birou intrară, legănîndu-se şi bocănind cu bocancii

lor țintuiți, doi tipi în ținută ireproșabilă, lustruiți de străluceau, cu chipiuri, cu curelele trecute pe sub bărbie și loviră regulamentar din călcîie :

— Sergent, peste o jumătate de oră pleacă autobuzul spre Jastrzębiec...

— Am înțeles !

— De astă dată trebuie să fiți foarte atenți.

— Ordin !

— Asta-i o pasăre rară, nu trebuie să vă zboare.

— N-o să zboare. Avem noi grijă de el.

— În orice caz, fiți atenți.

— Așa-i de grozav ?

— Știe să alerge cu siguranță...

— O să-l păzim noi. Mi se pare însă, că am dus eu de urechi pe alții mai grozavi decît el...

— Atunci la drum, sergent. Și Sfînta Fecioară și Cristos să vă aibă în pază...

— hehehehehehehehehehe !

nici nu s-a uitat la mine cînd am părăsit încăperea, ținut vîrtos de cei doi copoi ; îmi părea rău, căci n-aș fi vrut să mă despart de el chiar așa, atunci am simțit o aversiune violentă față de locotenent și plecînd nu i-am spus nici măcar la revedere ; abia am trecut pragul și ușa bubui puternic în urma mea, împinsă de locotenent cu o furie nestăpînită ; foarte bine, distracția s-a sfîrșit, ciau, locotenente, mi-am spus, dasvidania, arivederci, pe altă dată, adios amigo, să știi că eu pot să fug bine, în curînd veți avea ocazia să vă convingeți, numai să ies din acest labirint de culoare, să ajung în stradă și la prima ocazie vă arăt

un număr de rămîneţi toţi cu gura căscată, în comparaţie cu ce pot eu, patru sute de metri plat ai lui Badenski nu-s decît o bagatelă, o bagateluţă, dar ce-i asta, domnilor ?

— aşa, iubiţelule, să nu te prindă dorul după zarea-ndepărtată...

— EU protestez...

— adică de ce ?

— nu-nţelegeţi poloneza ?

— să-i dau una, sergent ?

— nu trebuie, Sroka, o să aibă el de tras, o să aibă...

— sînteţi doi contra mea, asta-i scandalos !

— tacă-ţi pliscu', mucosule, şi nu te mai repezi aşa că tot nu-ţi ajută la nimic...

— sînteţi babani, n-am ce zice !

— nu trebuia s-o faci pe grozavul ; nouă nu ne plac figurile şi nici asemenea...

— mă doare undeva de ce vă place ori nu vă place vouă...

— eu l-aş altoi o dată, sergent, că turuie ca o moară stricată...

— să turuie, Sroka, să turuie pînă i s-o urî.

ce mai transport ! nici prin gînd nu mi-ar fi trecut că o să port brăţări, nici în cele mai îndrăzneţe visuri nu mi-am putut închipui aşa ceva, cu toate că mi-o doream foarte mult, să simt şi eu măcar o dată în viaţă acele brăţări de culoarea oţelului cenuşiu, atît de reci la atingere, care se închideau automat şi pe care le vedeam uneori în filmele americane ; aşa că atunci cînd sergentul mi le-a pus pe neaşteptate, cu o îndemînare surprinzătoare, cu o miş-

care de adevărat prestidigitator, am amuţit o clipă de emoţie ; ha, se tem al naibii de mine, dacă mi-au pus cătuşe — mi-am spus fericit ; se tem ; pentru orice eventualitate m-am împotrivit violent, să nu se răzgîndească în ultima clipă ; în orice caz am reuşit ; nimerisem în plin ; am ieşit din sediul miliţiei orăşeneşti bine împachetat, asistat în dreapta şi în stînga de cîte un copoi : într-adevăr era un transport pe cinste, trecătorii se opreau la vederea noastră cu gura căscată de uimire, se holbau la mine, de parcă zăriseră deodată un specimen deosebit, rar întîlnit, iar în mine prindea aripi o bucurie sălbatică ; cu greu m-am putut abţine să nu le arunc rîsul meu drept în mutrele perplexe, pe care se întipărise expresia unei stînjeneli neliniştitoare ; mă simţeam ca un lup tînăr care se vîntură printr-o turmă speriată, un lup solitar şi lipsit de apărare, care pe deasupra mai e şi încolţit de doi cîini ciobăneşti vigilenţi şi răi ; — aţi mai văzut vreodată un asemenea tîlhar ? ohoho, tipul trebuie să fi făcut mare tărăboi, de l-au priponit aşa ; uitaţi-vă, doamnă, la faţa băiatului ăsta ! l-am văzut, dragă, l-am văzut, mi s-au muiat picioarele, era cît pe-aci să dau peste ei ; ce spui ? să întîlneşti unul din ăştia pe vreo stradă întunecată ?! ferească sfîntul, nici să n-aud aşa ceva ! aţi văzut ce mutră are ? cicatrice lîngă cicatrice ; crezi, domnule, că sînt urme de cuţit ? dar de unde, nu există briceag cu care ar putea fi cineva ciopîrţit în halul ăsta ; se vede că şi-a ascuţit cineva briciul pe obrazul lui ; brrr, mi se face frig numai la gîndul ăsta ; ce puşlamale ; aşa-i lumea asta —

așa vorbeau despre mine niște oameni sătui, odihniți, mulțumiți de ei, niște oameni proști, pe care treburi cunoscute numai lor îi scoseseră în stradă în dimineața aceea timpurie ; prin urmare totul a început bine, îi priveam cum se desprindeau încet din umbra porților și intrau în lumina soarelui, clipind din ochii umflați de somn, pe urmă porneau cu pași leneși, adormiți încă, tînjind probabil după căldura intimă a rufăriei din care se ridicaseră, și abia la vederea mea punea stăpînire pe ei o vioiciune care sărea în ochi, se lepădau de ultimele rămășițe de somn și, pînă atunci străini unul de altul, se adunau în turme mici și behăiau neliniștiți, fără să-și ascundă ușurarea ori teama, rușinîndu-se parcă puțin, iar copoii, înfoiați și grozav de importanți, îmi aruncau din cînd în cînd de sub cozoroacele metalice priviri belicoase, mie în schimb îmi venea întruna să rîd, pentru că transportul era într-adevăr clasa întîi ;

mai lipsea iubita mea mămicuță, atîta îmi mai lipsea ca să fiu pe de-a-ntregul fericit ; ce n-aș fi dat să mă poată vedea în sfîrșit legat, așa că mă uitam cu atenție în jur fără să-mi pierd speranța că se poate întîmpla așa ceva ; Rzeszów nu e un oraș atît de mare ca să fie imposibil, cu atît mai mult cu cît mama tocmai își luase concediu și se afla în localitate ; ce final minunat ar fi să-ți vezi propriul fiu cu cătușe la mîini, ce fericire și ce satisfacție ; — și ți-am spus ți-am spus te-am prevenit te-am rugat ți-am explicat de atîtea ori ți-am promis ai să crăpi sub vreun gard sub gard banditule nerecunoscător fără inimă ai să sfîrșești

rău banditule ți-am spus ți-am spus — parcă o aud ; aveam proaspătă în minte ultima discuție cu ea, o discuție scurtă și furtunoasă, purtată în hol, abia trecusem pragul și mama mea, o, Doamne, nici nu mi-a întins mîna, nu a vrut să dea mîna cu mine, cu toate că nu ne văzuserăm de peste un an ; nu m-a întrebat dacă sînt flămînd, iar eu de două zile nu pusesem nimic în gură ; nu a interesat-o cum mă simt, deși vedea cum curge apa șiroaie de pe mine, fiindcă plouase toată ziua, iar eu nu aveam pe mine decît o cămașă de barchet și blugi ; în jurul tălpilor mele se făcuseră repede două bălțoace, ceea ce îi sporise și mai mult starea de surescitare, fiindcă în această nouă locuință, proprietate particulară, parchetul sclipea de ceară și de luciu ; ce situație, mi-am spus atunci, ce situație ; m-am sprijinit de tocul ușii, abia mă țineam pe picioare de oboseală ; mi se părea că sînt gata-gata să cad în bot ; mă simțeam complet epuizat și colac peste pupăză mai aveam și febră ; înghițeam cu greu saliva ; amigdalele îmi stăteau în gît ca niște oase de pește ; am deschis de cîteva ori gura să spun ceva, să mă dezvinovățesc sau măcar să dau o explicație, n-a ajutat la nimic ; în cele din urmă mi-am recunoscut greșeala ; plin de amărăciune și de furie mi-am dat seama că în casa aceea nu voi găsi nici loc de odihnă, nici un cuvînt de îmbărbătare, nici un gest prietenesc, și totul era atît de dureros, atît de straniu și de insuportabil, încît am ieșit pe scări fără să spun nici un cuvînt, apoi am coborît scările în goană, sărind cîte două trepte, în

vreme ce țipetele ei mă urmăreau amenințîndu-mă, avertizîndu-mă totodată : — să nu te mai văd în ochii mei ticălosule să nu te mai văd că telefonez imediat am mîncat destulă rușine imediat telefonez la miliție ; — de fapt îmi era totuna ; am ajuns totuși pe ploaia aceea torențială la gară ; în sala de așteptare era un vacarm de nedescris ; mulțimea de turiști cu rucsacuri în spinare se scurgea neîncetat printre bănci ; am căutat îndelung un loc și în cele din urmă m-am așezat resemnat jos în apropierea unei ferestre întredeschise spre peron și, sprijinindu-mă cu spatele de peretele ce mirosea a vopsea de ulei, am ațipit, cuprins de cîte un somn scurt de febră ; dar nu trecuse nici o oră cînd au venit după mine și în starea de somnolență în care eram le-am auzit vocile : — ăsta trebuie să fie aha aha și mie mi se pare că ăsta-i poama da după descriere se potrivește stați băieți cele mai importante semnalmente ei trebuie să ne uităm mai bine sînt aha aha aha treziți-l — și tot ahaind m-au luat din ambele părți de brațe și m-au ridicat în picioare, iar eu cred că pentru întîia oară în viața mea am simțit o ușurare la vederea copoilor ; prin urmare mama și-a respectat promisiunea și gîndindu-mă la asta am simțit pentru a doua oară că mă cuprinde un sentiment de deplină ușurare și eram aproape mulțumit că lucrurile s-au desfășurat așa și nu altfel ; așa că ieșind de la zdup, după două săptămîni de ședere, eram nespus de curios cum ar reacționa mama, dacă așa, fără să bănuiască nimic, ar ieși de

după un colț și ar nimeri chiar în fața noastră ; tare aș vrea să-i văd atunci chipul ; aș da cîțiva ani din viață pentru această unică clipă ; iar dacă ar depinde de mine, aș putea să bat toată ziua străzile orașului, legat, însoțit de cei doi copoi, numai să dau de ea și să-i văd reacția ; dar pînă la autogară drumul se dovedi nespus de scurt și înainte de a-mi da seama, am și ajuns la destinație ;

6 *17.6.65* *13,03*

Tăticul meu este domnu' cavaler
Iar tăticul meu este rege
Tăticul meu este președintele merican
Iar tăticul meu este consilier mare
Tăticul meu e un cal puternic
Tăticul meu este inteligent
Tăticul meu este coșar
Iar tăticul meu mă iubește
Tăticul meu este partizan
Iar tăticul meu este domnu' șofer
Tăticul meu este marinar
Iar tăticul meu este domnu' vaporator
Tăticul meu este cel mai — cel mai bun — cel mai
Tăticul meu este avionist
Iar tăticul meu este scafandru marin
Tăticul meu este basmist
Iar tăticul meu filmist
Tăticul meu e învățător
Al meu e domnu' vrăjitor

Tăticul meu e domnu' doctor
Iar tăticul meu e cel mai cel mai cel mai important din lume.

7 *17.6.65* *13,07*

fiecare zi începea și se sfîrșea cu aceeași litanie, o litanie ce semăna cu o rugăciune spusă cel puțin de două ori pe zi, dimineața și seara, o rugăciune a dracului de tristă, dacă se are în vedere un fapt destul de important că numai cîțiva dintre noi se puteau lăuda că își cunosc tații, numai cîțiva dintre noi și-au văzut cu propriii lor ochi tatăl, și credeți-mă, nu știu ce era mai rău, așteptarea aceea nesfîrșită, îngrozitor de lungă, care ținea uneori luni întregi, pînă să vezi un chip cunoscut, neuitat și îndrăgit, ori pînda aceea îndărătnică, de neîndurat, plină de chinurile visurilor neîmplinite în așteptarea zilei, săptămînii, lunii următoare, a anului următor, pentru că eu am așteptat șapte ani întregi clipa aceea unică, să-mi pot vedea în sfîrșit tatăl și mama ; un tată fals și o mamă complet lipsită de sensibilitate, și abia după mulți ani, după mai bine de cincisprezece ani aveam să mă întîlnesc cu el, cu tatăl meu adevărat, nu cu cel pe care mi-l prezentase mama, ci cu cel pe care l-am găsit eu singur și care purta într-adevăr același nume cu mine, iar în vinele lui curgea același sînge, ca în vinele mele ; prin urmare, după ani și ani l-am găsit pe acel Erou, pe acel Goliat, pe acel Celmai-

celmai, dar despre asta mai tîrziu, domnilor, pentru că e cu totul altă poveste ;

prin urmare în fiecare zi reveneam la aceeaşi rugăciune, pe care o repetam cu o îndărătnicie, ce părea să deschidă nesfîrşite posibilităţi altor visuri despre tăticii noştri, cu care ne lăudam unul faţă de celălalt, îi apăram şi îi ridicam în ochii noştri şi ai altora şi puteam născoci cele mai năstruşnice întîmplări în legătură cu ei şi nu s-a întîmplat ca vreunul dintre noi să pună la îndoială nici măcar un cuvînt auzit de la altul, să manifeste neîncredere şi să conteste vreun fragment din povestire, oricît de nesăbuit ar fi fost şi oricît de întemeiate ar fi fost îndoielile pe care le trezeau anumite amănunte, poate prea exagerate şi umflate pînă la dimensiuni imposibile ;

între noi însă nu putea avea loc aşa ceva, nu ni se putea întîmpla nici unuia, pentru că nouă ni se întîmplase ceva cu mult mai grav, ceva ruşinos şi în acelaşi timp nespus de dureros, ce avea să ne urmărească toată viaţa, pînă la sfîrşitul zilelor noastre, şi lăsase în noi o urmă de neşters, o rană adîncă ce n-avea să se mai vindece vreodată ;

eram o bandă de bastarzi, de copii nedoriţi, de semiorfani, de abandonaţi şi de orfani sută la sută, adunaţi într-un singur loc, în casa aceea ridicată la periferia marelui oraş, într-o casă întunecoasă şi sumbră, chiar şi atunci cînd strălucea soarele, înconjurată din toate părţile de ziduri înalte, cu ferestre prevăzute cu gratii solide ori cu plase de oţel ; nu ştiu cînd şi cum am ajuns în spatele acelor ziduri, nu ştiu

cine m-a dus acolo, dar de cîte ori am încercat să pătrund cît puteam mai adînc în trecutul meu, ori poate mai degrabă în începutul meu, întotdeauna am avut senzaţia de răceală, de pustiu şi de înstrăinare, de parcă mă trezeam cu un efort extraordinar dintr-un somn nespus de chinuitor ori mă smulgeam dintr-o uitare şi în acelaşi timp dintr-un haos de neînţeles, pentru că totul se împletea atît de strîns, încît probabil că niciodată nu voi şti ce a fost realitate şi ce a fost coşmar şi cu siguranţă că nu voi afla niciodată nici de ce coşmarurile mele erau întotdeauna însoţite de imaginea aripilor întinse ale unei păsări neobişnuite, cu pene albe, care se înălţa deasupra mea lin şi tăcut ;

ce-i cu această pasăre ? ce-i cu aripile acelea albe întinse ocrotitor ? ce pasăre încerca să mă apere şi de cine ?

întotdeauna, de cîte ori încerc să pătrund cît mai adînc posibil, în trecutul meu, această adîncire şi aducere aminte este însoţită de sunetul unui fluier ciobănesc, de o melodie ciudată şi plină de melancolie, imposibil de repetat, şi abia pe urmă se înfiripă imaginea ferestrei cu gratii, iar dincolo de ea tabloul privit de sus al unei lunci albicioase, parcă presărate cu cenuşă, ce se întindea pînă la marginea pămîntului, iar deasupra lor mai văd aburii suri ai ceţurilor ce alunecă încet şi fumul focurilor ce scînteiază la orizont, şi turmele leneşe de vite ce defilează în amurg dincolo de ziduri ;

prin urmare m-am născut din muzică, din sunetele fluierului ciobănesc, ori poate şi din peisajul acela autumnal, pentru că abia în mu-

zică începe memoria mea şi imaginea încețoşată încă, dar concretă şi palpabilă, a lucrurilor care mă înconjurau în vremea aceea, şi întîiul sentiment de tristeţe, pe care-l încercam de obicei la fereastra aceea, privind zile întregi acelaşi petic de pămînt polonez, ce se întindea dincolo de fereastră, monoton ca o planşetă ;

timpul alerga, timpul se scurgea ca o apă, oglinda apei se ridica tot mai sus, cenuşiul se retrăgea în faţa culorilor intense, obiectele deveneau mai concrete, trădîndu-şi oribila lor brutalitate, muchiile ascuţite şi colţurile dure ce rănesc trupul, adeseori exagerate, contrare legilor fizicii ; încet şi dureros am început să cunosc legile care guvernează lumea, pătrundeam încet în perioada educaţiei umane ; într-o bună zi am încercat întîia oară amarul înfrîngerii, gustul pedepsei nedrepte, sentimentul unei înjosiri îngrozitoare, durerea loviturilor nemeritate, a dragostei refuzate şi am aflat ce este cu adevărat frica ;

atunci mi s-a repetat, la nesfîrşit : asta e bine ;

mi s-a spus : asta e rău ;

mi s-a spus : asta e permis, iar asta nu e permis, nu e permis, nu e permis ;

mi s-a spus : să nu furi ;

mi s-a spus : să nu ucizi ;

mi s-a spus : să nu rîvneşti femeia altuia ;

mi s-a spus : adu-ţi aminte de ziua Domnului ca s-o cinsteşti ;

mi s-a spus : să cinsteşti pe mama ta şi pe tatăl tău ;

mi s-a spus : să nu ai alți Dumnezei în afară de mine ;

dar după un timp, nu prea bine definit, totul a început să se prăbușească, să se dărîme și să se spulbere, se schimbau casele, se schimbau oamenii și lucrurile, iar eu nu am avut nici o clipă la dispoziție să mă obișnuiesc cu noul loc, să mă familiarizez cu noile colțuri, să mă deprind cu mirosul zidurilor străine, pentru că abia mă despachetam și îndată trebuia să-mi strîng amarnicele mele catrafuse și să pornesc mai departe în necunoscut, nefericit, cuprins de o teamă copleșitoare în fața acelui necunoscut care mă aștepta acolo undeva, pentru ca din nou, cu cîte eforturi și de cîte ori împotriva voinței mele, s-o iau de la început, să mă obișnuiesc cu străinii, să cercetez colțurile, să-mi fac culcuș într-o saltea proaspăt umplută, în sfîrșit, să-mi apropii mediul ostil și plin de capcane și să iau toată educația de la capăt ;

pentru că de astă dată mi se spunea, mi se repeta pînă la epuizare : asta-i bine, asta-i rău ;

mi se spunea : asta nu-i frumos, iar asta e demn de un om ;

mi se spunea : asta se poate, iar asta nu se poate, nu se poate, nu se poate ;

mi se spunea : duminica nu este zi de sărbătoare, ci zi de odihnă ;

mi se spunea : nu există Dumnezeu și nici alte divinități ;

mi se spunea : nu te închina, pentru că tot nu-ți ajută la nimic ;

mi se spunea : omul este o ființă liberă și eliberată și nu este supus nici unor legi ce-

rești, care au fost imaginate pentru comoditatea preoților și feudalilor, dar nu pentru oamenii minunatei noastre epoci ;

m-am gîndit, am meditat atunci asupra acestei încurcături teribile, am încercat chiar să mă apăr, pornind de la principiul sau mai degrabă nepornind de la vreun principiu, fiindcă atunci nu puteam avea nici un principiu, ci numai haos complet sau, cum spunea doamna Wera, Weronika, *absolut* insuportabil ; o doamne, asta trebuie să treacă, trebuie să se termine odată nu te lăsa bătrîne nu te lăsa Tymon nu te lăsa te cheamă Tymon Kenar ai domiciliul actual în Tarnobrzeg pe strada Întîi Mai nr. 13 te cheamă Kenar și ți se spune Tymon și nu Lojzek nici Tomasz nici Teodorakis nici Tad nici Ed nici Sylvester nici Nu nu te cheamă te cheamă Kenar și nu Tymosiak nici Krupski nici Wolny nici Richtenberg nici Fraksakis nici Lump nici Perechinez

dacă ar ști Ania, dar ei nu i-am spus nici un cuvînt, dacă ar ști ;

lumea este un haos, viața mea a fost în haos, ordonat cu greu și stăruitor, dar cu ce rezultat ?

„Haos (lat. Haos, din gr. Haos, de asemenea n. pr.) 1. Haos — în mitologia greacă abis umplut cu negură și ceață, existent înaintea creării lumii. 2. dezordine, învălmășeală".

prin urmare într-o bună zi m-am trezit în fața unei piste cu obstacole, în fața unei totale confuzii a concepțiilor, noțiunilor și convingerilor, cu o învălmășeală desăvîrșită în sărmana și hurducăita mea căpățînă, pe atunci încă proastă și total incapabilă să ordoneze

ceva, mai ales propria-mi viață, așa că m-am afundat tot mai mult, am pierdut orice orientare în ceea ce se întîmpla în jurul meu și în ceea ce eram implicat nu întotdeauna de bună voie și nesilit de nimeni ; mă afundam în haos, în abisul acela plin de negură, de confuzii și de capcane primejdioase, pînă cînd într-o zi din negura aceea, din învălmășeală și din haos s-a desprins chipul Mamei mele, un chip inuman de frumos ; pînă atunci văzusem asemenea chipuri numai în picturile bisericești ; chipul unei îngere gingașe și într-adevăr atît de frumoase, încît deveneai sfios, și probabil că din cauza acelei sfiiciuni n-aș mai fi scos nici un cuvînt, n-aș fi bălmăjit nici o propoziție, dacă n-ar fi fost bătrînul, care, așa cum s-a dovedit mai tîrziu, nu era deloc bătrînul meu ; el însă mă scotea din încurcătură, numai el s-a interesat imediat de mine, cu toată căldura, bărbătește, și abia sub influența demersurilor sale directe, foarte firești și nespus de plăcute, am reușit, de bine de rău, să mă destind și să vorbesc normal, de la om la om.

cu el, adică cu bătrînul meu, am stabilit destul de repede relații bune, și numai el m-a ajutat cu adevărat să depășesc primele și cele mai grele clipe, pentru că a trebuit să mă obișnuiesc din nou cu severitatea condensată a Mamei mele, cu privirea ei iscoditoare și nespus de aspră, cu frumusețea ei neobișnuită, ba chiar și cu aroma trupului ei înmiresmat cu pudre, rujuri și parfumuri ;

acele prime clipe au fost nemaipomenit de grele ; știu că i-am făcut atunci mamei o im-

presie foarte defavorabilă, pentru că m-am purtat într-adevăr prostește, neîndemînatic, asemenea unui mucos naiv, deși în același timp, eram nespus de fericit ; nu puteam însă, cu toată bunăvoința, să-mi înfrîng timiditatea, care mă paraliza complet ; timiditatea în fața propriei mele Mame, abia regăsițe, descoperite atît de surprinzător, pe care nu o văzusem niciodată, nici o clipă ; imaginea ei nu-mi apăruse niciodată în vis, nici nu presimțisem că poate arăta așa cum arată și că este atît de neînchipuit de frumoasă ;

dar în tren, cînd mergeam spre Casă, spre Casa aceea adevărată, în care mi se părea că voi locui veșnic, numai eu, Tatăl meu și Mama mea, numai cu ei, împreună, nedespărțiți, prin urmare în tren, El mi-a devenit mult mai apropiat ; am stabilit cu el destul de repede relații cordiale ; dealtfel cît a ținut călătoria numai El, Tatăl meu fals ori poate mai bine cel neadevărat, s-a ocupat de mine, mă hrănea, îmi făcea toate poftele și vorbea tot timpul cu mine ; Mama mea îmi arunca din cînd în cînd cîte o privire pe sub sprîncene, o privire iscoditoare, cu care mă cîntărea și care uneori părea chiar neprietenoasă ; am avut atunci impresia ciudată că o irită puțin grija pe care mi-o arată Tata, ori că ceva o supără sau îi trezește invidia, ceva cu care nu poate sau nu vrea cu nici un preț să se împace ; de-a lungul întregii călătorii, care a durat cîteva ore de mers cu trenul, nu mi-a adresat nici un cuvînt, nu m-a atins niciodată și nici nu a manifestat vreun interes deosebit față de starea mea, ori

poate față de vreo dorință a mea; stătea la fereastră cu revistele întinse pe genunchi, cufundată pînă peste cap în ele, doar cînd lua vreo țigară și cînd o aprindea, privirea ei rece și uneori absentă parcă aluneca indiferentă pe deasupra mea oprindu-se din nou printre ilustrațiile colorate ale revistei;

în schimb Tata era minunat: cordial și atent; bărbatul acela voinic ca un urs, cu capul mare, cu o coamă superbă și blondă ca de leu, avea în el nespus de multă blîndețe, o bunătate nesimulată și făcea într-adevăr tot ce stătea în puterile lui ca aceste prime clipe să nu fie insuportabile pentru mine, și poate că m-a îndrăgit de la prima vedere, așa cum l-am îndrăgit și eu pe el; în orice caz, în fața lui nu simțeam teamă nici timiditate, așa cum simțeam în fața Mamei;

pe urmă, cînd am ajuns acasă, Tata m-a dus în baie, mi-a făcut un duș fierbinte și în joacă m-a îmbrăcat într-o pijama nou-nouță și m-a dus pe brațe pînă în patul pregătit mai devreme; așa mă obosiseră toate întîmplările neobișnuite din cursul zilei, și drumul lung pînă acasă, încît m-am cufundat imediat în somn;

nu știu cît am dormit; poate o oră, poate mai puțin, cînd deodată m-au trezit niște voci ridicate care se auzeau din cameră; am recunoscut imediat sopranul înalt și metalic al Mamei și vocea blîndă a Tatei.

— Sînt uimit, draga mea. Sînt de-a dreptul indignat de purtarea ta. Pentru mine este pur și simplu de neînțeles...

— Iar eu sînt înspăimîntată...
— Înspăimîntată ?
— Da. Înspăimîntată. Cînd mă uit la el, nu-mi vine uneori să cred că e fiul meu...
— Doar îți seamănă izbitor.
— Știu. Și cu atît mai mult îmi pare rău de asta !
— Îți pare rău că băiatul îți seamănă ?
— Ești un idiot ! Știi ?
— Poate. După părerea mea era însă timpul să-l aducem acasă. Așa că nu-ți înțeleg comportarea...
— Ai înțelege imediat dacă soarta acestui băiat te-ar interesa așa cum mă interesează pe mine...
— Fără îndoială. Doar ești mama lui. Mă miră numai răceala cu care îți tratezi propriul copil. Indiferența, pe care i-o arăți. Totala lipsă de căldură și chiar de interes...
— L-am observat cît a ținut călătoria...
— Așa e. Am băgat de seamă. Și m-a durut foarte mult. Dacă cineva s-ar uita la mine, cum te uitai tu la băiatul ăsta...
— Ce-ai fi făcut ?
— Cu siguranță m-aș fi întors din drum. Nici n-aș fi încercat să aflu cum arată viitoarea mea Casă părintească. În orice caz privirea ta nu făgăduia nimic bun...
— Exagerezi. Ca de obicei nu-ți poți stăpîni propria imaginație.
— Tot drumul n-ai schimbat nici un cuvînt cu copilul. Te-ai purtat, îți spun, înfiorător...
— Prostule ! Dacă ai bănui cel puțin ce am simțit, cît de zguduită am fost de această în-

tîlnire, poate ai renunța la observațiile astea idioate...

— Nu știu ce ai simțit. De acord. Întreaga ta comportare indica însă fără dubiu că micuțul acesta nu te interesează absolut deloc...

— Ți-am spus că m-a înspăimîntat...

— Te-a înspăimîntat? Nu-i un cuvînt prea dur?

— Nu. Nu-i prea dur. Mă îndoiesc însă că vei putea vreodată înțelege ce simte o femeie sensibilă. Ce poate simți o mamă, care vede un animal sălbatic, un mototol mic și tîmpit, care nu poate scoate din el o vorbă omenească, nu poate zîmbi, nu poate manifesta o reacție mai vie? Nu, e înfiorător. E îngrozitor cînd te gîndești că în locul meu putea fi oricare altă femeie, iar acestui imbecil i-ar fi fost totuna, și ar fi urmat-o fără să crîcnească, dacă i-ar fi cerut...

— Nu are decît șapte ani...

— Antoś al lui Kostecki e cu un an mai mic, și ce copil drăgălaș, fermecător și deștept...

— Antoś Kostecki e un copil educat acasă, de părinți care-l iubesc, care au depus mari eforturi și multe strădanii...

— Vrei să spui că eu nu m-am străduit pentru el?

— Vreau să spun că nu ai dreptul să-l tratezi în felul ăsta. Copilul are nevoie de multă dragoste. De multă căldură, prietenie și înțelegere, a căror lipsă trebuie să le fi simțit în toți acești ani...

— Păstrează-ţi învăţămintele pentru tine. Sînt mama lui şi eu ştiu cel mai bine cum trebuie să procedez cu el în viitor !

— Nu te contrazic, draga mea. Eşti fără îndoială mama lui. Am însă serioase temeri în privinţa viitoarelor tale metode educative. Fireşte, dacă te vei comporta aşa cum ai făcut-o astăzi...

— E treaba mea...

— Nu numai a ta, dragă...

— Eu i-am plătit ani de zile întreţinerea...

— Poate mai degrabă familia ta ?...

— În orice caz tu nu ai nici un amestec...

— Îmi pare rău. Dacă ar fi depins de mine, băiatul ar fi fost de mult acasă.

— Regret că trebuie s-o spun, dar pe zi ce trece devii tot mai plictisitor. Şi mai ridicol. Asta în cele din urmă s-ar putea dovedi primejdios...

— Pentru noi ?

— Nu. Pentru tine...

— Mă ameninţi ?

— Nu, sărăcuţul de tine. Nu. Eu doar te previn, în mod cinstit. N-am tolerat niciodată şi n-am de gînd să tolerez nici o impertinenţă din partea nimănui. Şi mai cu seamă din partea cuiva care mi se pare ridicol.

— Dar băiatul ? Fiul tău, cum ţi se pare ?

— Ţi-am spus...

— Mi-e teamă pentru el.

— Ai dreptate. Şi eu m-aş teme dacă ar trebui să-l educi tu. Ar creşte din el un neajutorat de-a dreptul bicisnic şi inapt pentru viaţă...

— Am făcut o greşeală luîndu-ne...

— Din păcate ajung şi eu la aceeaşi concluzie. Credeam că o să am şi eu, în sfîrşit, un bărbat în casă. Se vede însă că mă urmăreşte ghinionul. Ori poate am apreciat din nou fals situaţia. Fiindcă tu nu eşti bărbat...

— Te compătimesc...

— Şi ai dreptate. Deşi nu ţin să mă compătimeşti. Iar dacă trebuie să fiu sinceră, compătimirea ta trezeşte în mine repulsie...

— Păcat că nu ai încercat mai devreme să precizezi ce aştepţi de la mine şi ce lucruri extraordinare îţi doreşti. Sînt un om destul de onest ca să nu te fi lăsat să persişti în eroare dacă aş fi constatat că nu sînt croit pe măsura visurilor tale despre viaţa pe care trebuie să o ducem împreună...

— Eşti un prost...

— Mi-ai mai spus-o astăzi.

— Un prost care nu înţelege cele mai elementare probleme ale vieţii.

— Poate ale dosului, draga mea...

— Ei poftim ! Cine s-ar fi aşteptat la una ca asta ! Te chinui să fii spiritual. E însă un spirit de prost gust. Exact în stilul tău...

— Iartă-mă. Într-adevăr, spiritul nu e de cea mai bună calitate. Tu faci însă totul ca să mă scoţi din sărite.

— Adevărul supără pe om...

— Dragă, te rog, să discutăm o clipă serios.

— Dar pînă acuma am glumit ?

— Nu, fără îndoială. Nu vreau însă ca discuţia noastră să continue pe acelaşi ton...

— Va trebui să te schimbi, dragul meu. Dacă ţii cît de puţin la căsnicia noastră.

— Numai eu?

— Dar ce, vrei să mă schimb şi eu?

— Crezi că ţie nu ţi se poate reproşa nimic?

— Categoric. Aşa cred. Doar eu întreţin toată casa. Mă spetesc muncind ca s-o ţin la un nivel acceptabil şi să nu-mi crape obrazul în faţa cunoscuţilor şi a familiei. Chiar şi în faţa cunoscuţilor tăi şi a familiei tale. Închipuie-ţi că m-aş schimba de mîine, cum ar arăta casa asta? Doar n-o să-mi spui că eşti în stare s-o întreţii. Cu atît mai mult cu cît acum s-au adăugat şi alte obligaţii şi cheltuieli. Pentru toate trebuie muncit din greu. Dar ce ştii tu?...

— Ţi se pare că eu nu muncesc?

— Ba nu, dragul meu, cu condiţia să socotim muncă şi bălăceala ta nesfîrşită în noroiul ăla galben, care, aşa cum trebuie să recunoşti, nu rentează cine ştie ce...

— Mă uimeşti...

— De ce, dragă?

— Doar ai ştiut că sînt artist...

— Nu mi-am închipuit însă că eşti chiar incapabil să cîştigi cîteva sute de zloţi pe lună. Uneori îmi vine greu să dau crezare dezinteresului cu care tratezi viaţa şi obligaţiile ce-ţi revin. Cînd te hotărăşti să-ţi întemeiezi o familie, trebuie să înveţi, dragul meu, să cîştigi de păpică.

— Lucrez la un mare proiect, foarte important pentru mine. La monumentul partizanilor din Munţii Bieszczady. Îmi mai lipsesc doar

cîteva amănunte. Lucrarea este însă prea importantă ca să-mi permit s-o dau peste cap... şi...

— Asta durează de luni de zile. Acum încearcă să-ţi închipui ce s-ar întîmpla dacă n-aş aduce eu în fiecare lună salariul acasă ? Cum am arăta amîndoi ? Hai, gîndeşte-te. Încearcă să te gîndeşti măcar o clipă la asta...

— Dacă proiectul meu va fi acceptat...

— Ştiu, ştiu, dragul meu. Mereu îmi spui asta. Pînă acum însă nu-s decît vorbe goale. Aş prefera să dovedeşti măcar din cînd în cînd că ştii să-ţi cîştigi pîinea cea de toate zilele. Nici nu-i nevoie să fie cu unt. Aşa cum face prietenul tău Kostecki...

— Aha, despre asta-i vorba ?

— Dar despre ce, dragă ? Tu cum crezi ?

— Să renunţ la orice intenţii mai serioase şi să încep să cîrpăcesc în modul cel mai ordinar din lume ? Cum face Kostecki ! Regret, dar eu nu sînt potrivit pentru o asemenea muncă şi nici nu vreau s-o fac. Eu vreau să realizez ceva mai durabil în viaţă. Ceva care să reziste şi în viitor, să aibă o valoare...

— De acord, dragul meu. Şi eu aştept asta. Numai că la tine durează înfiorător de mult. Atîta te moşmondeşti, încît mi-e teamă...

— Nu sînt ciubotar !

— Ştii că uneori îmi pare rău ?

fireşte, acum nu sînt sigur că lucrurile s-au petrecut chiar aşa ; în orice caz discuţia s-a desfăşurat pe un ton foarte tăios, iar ultimul cuvînt, în pofida aşteptărilor mele, nu l-a avut Tata ; la sfîrşit am mai auzit o uşă trîntită cu

zgomot şi în casă s-a aşternut liniştea ; mi-era frică, pentru întîia oară am rămas singur cu mama, care nu avea intenţia să se culce, ci fumînd ţigară după ţigară începuse să umble nervoasă prin cameră, de parcă ar fi pierdut ceva, şi ar fi căutat fără succes ; nu puteam să adorm ; tot timpul auzeam ţăcănitul nervos al tocurilor ei şi multă vreme m-a urmărit în somn, fiindcă în prima noapte petrecută acasă am avut un vis foarte ciudat, pe care nu-l voi uita niciodată ; în semiîntunericul ce învăluia camera, abia conturată de lampa de lîngă divanul Mamei, şi-a făcut întîi apariţia un ţap alb, cu coarnele lungi ca nişte spade şi cu blana pînă la pămînt, care, aşa cum mi-am dat seama cîţiva ani mai tîrziu, semăna mai degrabă cu o lamă sud-americană decît cu un ţap ; puţin mai tîrziu, în cercul de lumină roş-gălbuie ce se cernea de sub abajur, a apărut şi Tata ; numai că nu era Tatăl din călătoria aceea care a durat toată ziua şi care s-a certat cu Mama, ci altul, un Tată Nocturn, venit parcă din alt timp, cu scufia bufonului Stańiczyk pe cap şi cu caduceul în mînă ; ţapul alerga prin cameră, bătînd strident cu copitele în parchet, apoi după un timp se opri chiar în colţul în care fusese aşezat patul pliant, şi pe care stăteam EU culcat ; aşa că îmi era frică ascultînd bocănitul copitelor acelui ţap îndărătnic, îmi era frică de înverşunarea cu care măsura spaţiul din jurul aşternutului meu şi îşi scutura ameninţător capul şi barba lungă la fiecare răsucire a uriaşului său trup miţos. Îmi era frică

şi de Tatăl Stańczyk, care, ţintindu-mă cu caduceul său, spunea în şoaptă cu un zîmbet ciudat : doooormi, fiule, doooormi, şi nu-ţi fie teamă de nimic, dooooormi liniştit, fiule ; — aşa că nu ştiu dacă a fost vis, ori mi s-au năzărit toate acestea din cauza febrei, în orice caz un lucru e sigur, şi asta ţin minte exact, dimineaţa, cînd m-am trezit, l-am zărit pe Tata lîngă mine, şedea pe scaun la căpătîiul meu şi citea o carte ;

8 *17.6.65* *14,12*

Jos se lăsase liniştea. Ştiam că nu va dura mult. Stăteau la pîndă. Le auzeam clar respiraţia. Un foşnet îngrijorător. Fîşîitul palmei pe deasupra lemnului uscat. Un ţmocăit scurt. Trosc. Pleosc. Clinchetul unui pahar răsturnat. Zornăitul spart al unei cratiţe goale. Un oftat greu, acoperit imediat de şoapte febrile. Iar puneau ceva la cale. Însă nu ştiam ce. Se auzi scîrţîitul strident al unei bănci vechi. Parcă se desfăcuse în bucăţi. A urmat rîsul înăbuşit al lui Auraş. Puneau ceva la cale. Tăcere. Şoapte. Am strîns şi mai puternic pleoapele. Tăcere. Oh, cît efort trebuie ca să-ţi poţi stăpîni goana nebună a gîndurilor. Unu. Doi. Trei. Patru. Negru şi alb în faţa ochilor. Linişteşte-te. Fii calm. Trebuie să mă stăpînesc. Aşa gîndeam. Nu mă las provocat. Acum. Niciodată. Cred că Maiorul ştia cît e de greu. Sigur că ştia. Aşa gîndeam. Nu le fac pe plac aces-

tor jigodii. Numai atît așteaptă. Frica e lipicioasă și alunecoasă. Ura e ca focul. Arde. Gura e plină de salivă amară. Adrenalină. Respiram cu grijă. Uniform. Ca într-un somn adînc. Aerul încălzit de caniculă irita epiderma transpirată. Frica. Așa credeam. Niciodată n-am să scap de ea. Nu mă lasă ei. Oamenii. Oamenii. De asta îi urăsc. Cel mai mult din cauza asta. Frica...

Primul a început Vistulică.

— Tymek, hei, Tymek ! Dormi ?

— Nu.

— Adică, nu dormi ?

— Doar ți-am spus.

— Atunci cum rămîne astăzi cu tine ?

— Ce vrei să spui ?

— Noi ne cărăm din baracă...

— Și ce-i cu asta ?

— Nu te preface că nu te interesează !

— Puteți să vă cărați... Nu mă privește...

— Hei, tu, de cînd te-ai făcut așa de grozav ?

— Întinde-o, Vistulică.

Mi-a trecut prin minte : Louis Armstrong. Seamănă cu el la voce. Hîrîie, nu vorbește. Vistulică ar trebui să cînte.

— Bine, amice. Dar să nu dai vina pe noi.

— Să dau vina pe voi ? De ce ?

— Că ai rămas singur.

— Întotdeauna sînt singur.

— Vorbești ca un prostălău...

— Chiar și cînd sînt cu voi, tot singur sînt...

— Eu nu de asta vorbesc, Tymek, nu că ești singur, ci că în curînd trebuie să te părăsim.

— Și-ți pare rău?

— Dar ce credeai, amice?! Sigur că-mi pare. Cînd mă gîndesc că va trebui să zaci acolo, pe priciul acela de sus, pînă seara, pe urmă toată noaptea și toată ziua, și încă o noapte, pînă ne întoarcem noi cu băieții din schimbul de dimineață ca să te ajutăm să cobori din pat, mi se întorc, omule, mațele pe dos...

— Ce tot aiurezi, acolo? Despre ce vorbești tu, de fapt?

— Ați auzit, băieți? Mai și îndrăznește să întrebe?

— Nu urla...

— Dar ce nu-ți place, domnișorule?

— Vorbește mai încet. Încă n-am asurzit. Cînd o să asurzesc, o să-ți spun. Deocamdată, nu-i nevoie să faci eforturi...

— Ai căzut în cap, amice, ori faci pe turcul.

— Nici una, nici alta...

— Ei, poftim! Ați mai auzit așa ceva?

Auraș. O, Doamne. Fariseul cu chip de sfînt. Și el a trebuit să se amestece.

— N-am zis eu că orfanu' nostru începe să se țină mare?

— Închideți fleanca, Auraș!

— Și dacă n-o închid, ce-o să fie?

— Cobor la tine și ți-o închid eu...

— Nu mă face să rîd, Tymek. Știi că am zăbale și nu pot să rîd, iar tu îi tot tragi cu pocnitori de-ți vine să mori de rîs...

— Dacă nu taci, Auraș, cobor la tine.

— De ce nu cobori, prietene ? Asta şi aşteptăm !
— Nu vreau. Cobor cînd am eu poftă. Acum n-am.
— Îţi baţi joc de noi, să nu mai nasc eu, dacă nu-i aşa ! Noi îţi vorbim politicos, prieteneşte, ca unui flăcău de treabă, sîntem gata să te ajutăm, iar tu sari la noi cu gura, ne ameninţi, de-i lehamite omului să te şi asculte. Ah, amice, nu-i frumos, nu-i frumos deloc...
— Eu nu v-am rugat nimic. Ar fi mai bine să mă lăsaţi acum în pace...
— Of, amice, nu-i frumos. Iar începi cu ale tale. Noi nu vrem decît să te ajutăm. Încearcă să cobori singur din pat, arată-ne, măcar o dată, de ce eşti în stare...
— N-am chef...
— Ţi-e frică ?
— Nu.
— Ce înseamnă nu ? Precis ai făcut în pantaloni !
— Astîmpără-te, Vistulică.
— Nu-i atît de departe pînă jos. Pe cuvînt.
— Ştiu.
— Cel mult doi metri.
— Exact.
— Aşa că n-ar trebui să-ţi fie frică.
— Nici nu-mi este.
— Chiar dacă ai cădea de acolo, nu ţi s-ar întîmpla nimic. E prea aproape de pămînt.
— De ce spui toate astea ?
— Mai şi întrebi ? Ca să nu-ţi fie frică. De aceea...
— Nu-ţi face griji din cauza mea, Vistulică.

— Iar faci pe grozavul.
— Nu fac. Serios.
— Dar noi vrem să te ajutăm.
— La ce ?
— Să cobori. Ne cărăbănim îndată. Te coborîm de la etaj şi ai scăpat...
— Tare mi-e teamă c-o daţi în bară...
— Crezi ?
— Nici nu încercaţi s-o faceţi.
— Poate vrei să chemăm pompierii ? E de ajuns un telefon. Vin cît ai clipi. Vrei ?
— Ce tot îndrugi, Vistulică ? Ce pompieri ? Pentru ce ?
— Nu te preface că nu ştii. Tot timpul vorbesc de pompieri. De nişte pompieri obişnuiţi. Au la maşinile lor o groază de scări, unele chiar foarte lungi, care se ridică la cîteva etaje, dar au şi scări mici de tot. Pînă la patul tău ajunge oricare ca să poţi coborî în siguranţă. Pe o scară de pompieri coboară oricine. Şi cel mai sperios. Cel mai mare fricos...
Da. Asta n-ar fi trebuit s-o spună. Niciodată. Aşa gîndeam. Cît poţi răbda ? E greu să te aperi. Tot mai greu. De el. De tine. Aşa gîndeam. Nu mai am putere. În cele din urmă o să se întîmple şi asta. Îl ucid. Nu-i vina mea. Nu numai a mea. A lui Vistulică. Şi a tuturor ăstora. A lor. Aşa gîndeam.
Atunci i-am răspuns :
— Tu, scîrnăvia dracului, îţi închizi odată botul ori ba ?
Iar el :
— Altfel ce ?
Atunci eu :

— Îţi smulg picioarele din fund.
Iar el :
— Cu mine vorbeşti, ţîcă ?
Atunci eu :
— Am spus : scîrnăvie, e clar că vorbesc cu tine !
Iar el :
— Aţi auzit, băieţi, ce-a spus broscoiul ăsta ?
La asta eu :
— Tu, jigodie împuţită, taci odată, ori nu ?
El iar :
— Aţi auzit cum sare corcitura la mine ?
Atunci l-am întrebat :
— Vrei să mori ? Ţi s-a urît cu viaţa ?
Iar el :
— Parc-ai ghicit. E de ajuns să mă uit la tine şi-mi trece pofta de viaţă...
Eu :
— Întinde-o de aici, că o păţeşti...
El :
— Cînd, spre exemplu ?
Eu :
— Chiar acum. În clipa asta.
El :
— Bărbi !
Eu :
— Fii atent !
El :
— Ce dracu-ţi toceşti limba degeaba ? Dacă poţi, coboară din bîrlogul tău împuţit şi arată-ne de ce eşti în stare. Numai fii atent cînd cobori din pat, să nu aluneci. Precis ţi-ai dat drumu în pantaloni de frică şi în asemenea situaţie e al dracului de uşor să cazi...

Iar eu i-am spus atunci :

— Se pare că asta ai vrut tot timpul. Nu-i așa ? Te-ai visat noaptea cu cuțitu-n burtă...

Iar el atunci :

— Cu șișul ? Ai pus mîna pe cuțit, puță ! Pe șișul meu ? Sari la mine ?...

Mînerul rece al cuțitului. Îl strîngeam cu putere în mînă. Vistulică. Lama cuțitului străluci brusc. Asta nu prevăzuse. Mutră de tîlhar. Uimire în priviri. Un șmecher ca el să se lase surprins. E puțin caraghios. Și greu de crezut. Cel puțin de n-ar fi rîs. Totul s-a petrecut fulgerător. Și mă temeam. De asta mă temeam cel mai mult. Frica. La început mi se părea că nu voi putea mișca nici un deget. Parcă eram din lemn. În baracă izbucnise însă un rîs batjocoritor. Pantalonii plini — cu ce ? Bună distracție. Oameni buni. Pantalonii plini. Știam. Rîdeau. Ca un arc de oțel. O mișcare scurtă. O întoarcere spre stînga. Spre cei ce ședeau jos. Un avînt ușor pe mîini. Am sărit de pe patul de sus. Mai rîdeau cînd am aterizat zgomotos în mijlocul mesei. Acum, îi aveam în stînga și în dreapta. La picioarele mele. Admirabilă distracție. Am apucat fulgerător șișul împlîntat în pîine. Șișul lui Vistulică. L-am scos. Vistulică se mișca repede. Lama ieși din pîine ca dintr-o teacă de piele. Un pahar se rostogoli pe masă. Căzu pe podea. Un sunet strident de sticlă spartă. Orăcăitul bărbaților se stinse. Liniște. Auzeam numai răsuflarea lor sacadată. Chipurile lor. Batjocura dispăruse. Chipuri palide, de fapt, cenușii sub

bronzul verii. Frica. În sfîrşit. O, Doamne. Oameni buni. Oameni buni. Se temeau de mine. Pentru întîia oară. Dar cum ? În ochii lor vedeam groaza...

9 *17.6.65 14,37*

...nu mai ştii nu ţii minte cînd a început cu adevărat serios nu ştii şi nu ţii minte la urma urmei pentru tine nu prea are importanţă şi cu atît mai puţin pentru omul acela chiar dacă ar mai trăi dacă s-ar fi agăţat undeva de viaţă ceea ce e puţin probabil aproape imposibil deşi nu eşti chiar atît de sigur fiindcă de atîtea ori ai avut ocazia să te convingi că în lumea aceasta iluzorie şi nesigură atît de greu de definit în care trăieşti se poate întîmpla orice prin urmare nu timpul este lucrul cel mai important şi nici locul pentru că se putea întîmpla oriunde şi oricînd Piciorul caprei [1] este răspîndit în toată ţara în pădurile umbroase şi umede de foioase în desişuri în grădini pe lîngă garduri etc cel mai bine se dezvoltă însă în colectivităţile din mediile mlăştinoase în soluri umede şi argiloase este răspîndit aproape în toată Europa cu excepţia Portugaliei Spaniei Italiei de sud

---

[1] *Podagrycznik* — piciorul caprei, plantă folosită ca leac împotriva reumatismului şi a gutei. În traducere literală din limba polonă ar suna gutosul. Autorul face trecerea de la plantă la porecla personajului.

parțial a Turciei și Greciei dar pe tine asta nu te privește n-ai fost niciodată în vreuna dintre țările acestea pe tine te poate interesa specia autohtonă și comună a Piciorului-caprei fiindcă în orice clipă poți să-l întîlnești din nou cum s-a petrecut cu ani în urmă întîmplător ba chiar împotriva voinței tale undeva la marginea orașului la periferia unui sat uitat de oameni ca atunci în Kamień cu mulți ani în urmă alaltăieri ieri astăzi așteptai nerăbdător venirea lui și adeseori îi ieșeai înainte împins de un dor neînțeles de dorința crudă de a produce durere de speranța sfioasă că vei putea zări iar în ochii chinuiți ai acelui vagabond bătrîn și fără acoperiș lacrimile disperării și furiei neputincioase întotdeauna l-ai așteptat departe la marginea satului într-un aluniș știind că așteptarea ta îndărătnică trebuie să se sfîrșească mai devreme sau mai tîrziu cu plînsul cuiva iar pădurea te înconjura din toate părțile cu foșnetul verde al frunzelor ce tremurau în vînt soarele se așternea încet în fîșii de umbră pe drumul cenușiu apoi aproape alb iar în adîncul acelui foșnet verde se auzea deodată chemarea plină de neliniște dar și de speranță a uliului piuuuupiuuuu — piu — piu-iu-iu-iu care nu se sfîrșea pînă nu răspundea femela pierdută undeva în desiș piuuuuu-iu-piu Piciorul-caprei apărea de obicei dimineața devreme pur și simplu se desprindea pe neașteptate din desișul tufelor înalte trecea pe partea însorită a drumului și mergea ușor de parcă ar fi fost duhul pădurii duhul codrului uriaș deși îl încovoiase vîrsta cu barba căruntă pînă

la brîu şi cu părul cărunt pînă la umeri sprijinit într-un băţ noduros de stejar negru cînd se apropia te cuprindea spaima să nu-ţi descopere cumva ascunzişul dar Piciorul-caprei mergea cu pas măsurat fără să privească în jur mergea spre sat spre chinul lui trecea încet de locul în care stăteai la pîndă incapabil să faci vreo mişcare mort de frică dar simţind cum se trezeşte în tine ura împotriva lui ori poate că ura aceea renăştea doar şi atunci ai constatat cu uimire că în pofida caniculei creatura aceea umană creatura inumană poartă pe ea o cantitate nemaipomenită de haine şi arată ca un balot de zdrenţe pălit de soare lipsite de orice culoare pornit pe drumurile pădurii cîteva perechi de pantaloni veste cămăşi haine îmbrăcate unele peste altele trei sau patru mantale legate peste mijloc cu o funie groasă din zdrenţe murdare răsucite de nenumărate ori în scutecele acelea picioarele lui semănau mai degrabă cu două perne ţărăneşti bine umplute decît cu orice altceva iar deasupra balotului pe capul acelui duh-arătare stătea o capelă de ofiţer de ulani în patru colţuri cu fireturi de argint cu vultur de argint cum nu se mai vede astăzi şi cu panglică portocalie atunci ştiai ţi se explicase în sat ce semnificaţie avea această îmbrăcăminte oh cu cîtă mîndrie cît de emoţionant galopau prin Kamień începînd din amurg pe sub ferestrele palid luminate de razele lunii şi pînă dimineaţa în zori escadroanele brigăzile de cavalerie iar sunetele aurii ale trompeţilor pluteau pînă la marginile pădurii ba

şi mai departe pînă la orizontul la care lătrau cîinii pînă în somn şi cu atît mai mare îţi era frica în faţa acestei ciudăţenii silvico-ulano-ofiţereşti care duhnea însă atît de respingător încît multă vreme după trecerea ei pe deasupra drumului stăruia ca un nor de praf un miros greu şi cu toate acestea porneai în urma lui însoţindu-l prudent la o distanţă care să-ţi ofere securitate pînă la primele ogrăzi întîi singur apoi cu o turmă de puşti mazilit ca şi tine teama căpătată în ascunzişul din pădure ceda şi îţi făcea loc un dor de neînţeles şi greu de precizat şi de obicei tocmai atunci începea adevăratul calvar al Gutosului... un calvar deosebit cum ar spune Antoś Kobos altfel zis Coltuc Domnul dracul să-i aibe în pază nefericitul suflet osîndit prin urmare tu porneai întîi după el pe furiş însoţit de tăcerea ce se lăsa brusc peste banda ce venea pe urmele voastre înfiorată şi gîfîind de emoţie iar cînd plescăitul picioarelor desculţe pe pămîntul umed încă de roua dimineţii înceta complet tu intrai în cercul acela de duhoare a morţii şi a descompunerii în cercul acela îngrozitor şi insuportabil şi năucit de miasme ameţit de ura-frică pornit ca un berbec brusc şi cu viclenie făceai un salt scurt şi izbeai tăcut în spinarea încovoiată spre pămînt iar ciudăţenia silvico-ulano-ofiţerească se întindea cît era de lungă pe drumul satului şi atunci izbucnea explozia puternică a ţipetelor înăbuşite vreme îndelungată ca împlinirea unei aşteptări răbdătoare a acelei clipe ce avea să descătuşeze uşurarea în cele din urmă s-a în-

tîmplat ce trebuia să se întîmple un proiectil vechi de artilerie adus pe ascuns în luncă din hîrtoapele pădurii liniştea mormîntală închisă în fierul ruginit înconjurată grijuliu de căldura celor cîteva focuri explodă azvîrlind în cele patru zări zgomot şuier şi vuiet pămîntul se cutremură legănat de suflul strălucitor al exploziei atunci ai ţipat cuprins de o înflăcărare aproape isterică împreună cu ceilalţi ca şi ceilalţi Piciorul-caprei îşi căuta băţul noduros se ridica încet şi stîngaci pe urmă rotindu-şi bîta de stejar înnegrită de vreme lustruită pînă la strălucire pornea ţopăind iar în urma lui droaia aceea mucoşii aceia de la talpa iadului blestemaţii împieliţaţii aceia turbaţi şi se porneau bulgării de pămînt uscat în soare în ploaie prăjinile lungi loveau în băltoacele drumului împroşcînd cu noroi o Doamne sfinte vă rup oasele vă smulg cracii din fund pramatii ce sînteţi cîini nebotezaţi ajungă-vă pedeapsa cerului şi toate nenorocirile lumii ţopăia se învîrtea se răsucea tot mai încet gîfîind abia trăgîndu-şi sufletul liniştindu-se şi încremenind plîngea dar cu cît vă blestema mai rău cu cît se zvîrcolea mai mult şi învîrtea bîta cu atîta creştea în tine şi în banda ta înflăcărarea de ce-i lumea oamenilor mari duşmănoasă străină inaccesibilă de ce-ţi era înainte frică de bătrînul acela înfrînt în colbul drumului care nu mai era atît de înfricoşător pe urmă frica a trecut probabil că atunci nu erai nici rău nici bun deşi nu ştii nimic sigur copilăria e ca un vis lung şi ce-

nuşiu mama unde-i mama unde-i tata copilul e singur ce cruzime ce fericire e să vezi lacrimi şi oamenii mari plîng uneori ar trebui trebuie oh ce uşurare plîngi bătrîne cerşetor plîngeţi oameni mari e de rău cu Piciorul-caprei se vede că a fost înfrînt îl scutură oh e rău se vede că a venit sfîrşitul bătrînului l-a lovit damblaua şi îl scutură de mult nu l-au mai văzut oamenii prin împrejurimi poate şi-a dat duhul şi viermuieşte pe undeva prin vreun colţ atîta vreme nu l-a văzut nimeni Domnul Dumnezeu e milos şi-a arătat îndurarea l-a mîntuit pe bătrîn şi l-a izbăvit de pe acest tărîm vorbe omeneşti nesocotite muiereşti drept e că nu s-a arătat multă vreme în cele din urmă s-a întîmplat ceva s-a întors tare schimbat de parcă n-ar mai fi fost arătarea aceea verde silvico-ulano-ofiţerească a ieşit din codru a venit curajos în întîmpinarea ta a voastră adică a copilăriei şi cruzimii e limpede că s-a întîmplat ceva şi-a adus aminte a avut doar multe ore-boală mult timp i-a revenit copilăria şi cruzimea de acum o sută de ani ori poate de acum nouăzeci fiindcă te-a chemat la el pe tine pe voi şi arunca pumni de bomboane învelite în celofan foşnitor haideţi sînt iar cu voi sufletele mele ţipaţi dragilor jucaţi-vă sînt tare bucuros că ochii mei bătrîni vă văd iar v-am adus bomboane tot felul de dulciuri ce-aţi amuţit aşa privighetorile mele dragi nu la asta mă aşteptam eu de la voi ci la hărmălaie şi larmă v-am adus bomboane spunea trebuie să mă primiţi cum se cuvine cum vă era obiceiul faceţi ceva faceţi gălăgie

sînt încă vioi nu-s chiar atît de bătrîn altfel nu vă mai dau bomboane le mănînc eu singur le mănînc eu singur dacă vreţi dulciuri trebuie să mă întîmpinaţi după obiceiul vostru şi vă aduc bomboane multe vă aduc numai jucaţi-vă puţin cu mine oh bomboanele nu erau rele foşneau în celofan prin sat prin Kamień trecea o larmă siluită slabă tot mai slabă jocul ăsta chinuit merse o vreme dar nu prea mult să cumperi să vinzi să tîrgui bomboane la început bune pe urmă mai rele apoi cele mai scîrboase la sfîrşit cîte o landrină pentru fiecare copil pungaş bătrîn dacă-i înţelegere înţelegere să fie era vorba să fie bomboane învelite în celofan dar într-o zi ca de obicei dimineaţa devreme nu mai am nimic dragile mele ciocîrlii n-am mai găsit la prăvălie dar aduc în curînd destule ascultaţi-mă pe viaţa voastră Piciorul-caprei rămase singur părăsit în tăcerea aceea ostilă ireconciliabilă singur în liniştea în pustiul care îl înconjura iar prin sat prin Kamień se auzea glasul lui orăcăit tremurînd de bătrîneţe bătrîn cerşetor bătrîn cerşetor a prins broasca de-un picior bătrîn cerşetor bătrîn de care n-are nimeni nevoie...

10 *17.6.65. 14,53*

— Sroka, mai avem o grămadă de vreme pînă pleacă autobuzul...

— Aşa-i, nu trebuia să ne grăbim.

— Fir-ar să fie, se face cald.

— Poate reuşim să dăm pe gît o bere?

— De ce nu? O bere nu strică...

— Atunci, hai la bufet.

...ceasul mare din autogară arăta ora nouă și cincisprezece, prin urmare mai aveam în jur de cincisprezece minute; m-am uitat spre cer; soarele ardea luminos, prevestind o zi toridă; la intrarea în clădire, de-a lungul trotuarului stătea un șir de taxiuri negre, bej, vernil; am intrat; mulțimea călătorilor din sala de așteptare ne făcea loc în grabă, formînd culoare duble; în dreapta și în stînga auzeam șoapte înăbușite; prin fața bufetului se tîra o coadă lungă; se auzea ciocnitul halbelor; Babalu; berea se scurgea într-un șuvoi spumos în halbele așezate îndemînatic sub robinete; două mari; două mari și una mică, scumpo; mie trei mari; bufetiera, cu un zîmbet impersonal, își arăta dinții neînchipuit de albi, fără să-i privească pe cei care făceau comanda; o fată tuciurie cu părul negru și cu sînii ca niște clopote ce se legănau lenevos la cea mai ușoară mișcare a trupului; Babalulu Koga, Ululu Mobe; dați-mi două mari; s-a făcut, sergent; cu sirop sau fără? cine poate să bea cu sirop, pe căldura asta-i mai bună fără; Babalulu Me Bubu Ai Dodo; undeva prin apropiere gungurea un sugar; m-am întors în direcția din care venea bolboroseala aceea enervantă; mi se părea ciudat ca un sugar să aibe un timbru atît de profund și de voalat, cu atît mai mult cu cît pînă acum nu mi s-a întîmplat să cunosc un mucos cu voce de bas; mulțimea de gură-cască adunată în spatele meu începuse să se rărească de îndată

ce mi-am arătat chipul și mîinile încătușate ; atunci am zărit pe o bancă lîngă perete un monstru, la vederea căruia m-am cutremurat ; era îngrozitor ; respingător ; mă uitam uluit la creatura aceea inumană cu capul umflat ca un balon, ce semăna mai degrabă cu capul unei caracatițe, cu niște urme abia vizibile de urechi, cu un orificiu bucal vînăt și cu ochii mult depărtați unul de celălalt, fără nici o urmă de gene și sprîncene ; ochii lui semănau cu două lentile rotunde și albastre confecționate dintr-o sticlă mată, iar în loc de nas masca aceea cadaverică avea două orificii negre ; *Babalulu Koga, Babalu Me Bubu Ai-Dody* — bolborosi monstrul ; auzii un țăcănit grăbit de tocuri pe pardoseala de piatră ; o femeie încă tînără, blondă și suplă, îmbrăcată într-un costum cenușiu, cu ochelari de soare fumurii se apropia în grabă de bancă, ducînd în mîna întinsă, ca într-o scoică, o porție de înghețată Bambino ; monstrul se mișcă agitat, capul i se clătină pe gîtul subțire ; *Ai Ai Ai Babalu Me bubu Ai Dody* — gîngăvea monstrul cu voce joasă, întinzîndu-și mîinile uimitor de frumoase, ca ale unui copil de cîțiva ani, cu care cuprinse brusc mijlocul femeii, și lipindu-și capul monstruos de caracatiță de pîntecul supt al femeii începu să bolborosească cuprins de bucurie : *Me Babalu Koga Ai Ai Ululu Mobe* — iar femeia, mîngîindu-i capul fără păr, spuse cu o gingășie neobișnuită :

— Mămica își iubește copilul, îl iubește mult de tot ; iar monstrul, îmbrățișînd-o strîns pe femeia cu ochelari fumurii, răspunse : *Babalu*

Me Bubu Ai Dody; străduindu-se să înlăture hîrtia de pe îngheţată, femeia în costum cenuşiu adăugă blînd :

— Da, da, mămica i-a cumpărat băiatului îngheţată, dar băiatul trebuie să fie cuminte, să mănînce încet, ca să nu răcească ;

în cele din urmă reuşi să înlăture hîrtia de pe îngheţata Bambino, presată pe băţ în formă de paralelipiped ; *Doda Ai Me Bulu*, *Ufa Go Momo*, bolborosea monstrul şi atunci am simţit în vocea lui o dojană plină de suferinţă şi de tristeţe, deşi nu eram în stare să înţeleg nici un cuvînt din tot ce azvîrlea din el pe nerăsuflate, dar femeia aceea frumoasă, care era mama lui, se vede că ştia foarte bine ce-i spune, pentru că scoase imediat o batistă dantelată şi începu să-i şteargă faţa transpirată, craniul lipsit de păr şi orificiul acela umezit de salivă.

— I-e cald copilului, foarte cald, nu-i nimic, dragul meu, nu-i nimic, mănînci îngheţata şi imediat o să-ţi fie mai bine ; cu o mişcare delicată desfăcu braţele copilului strînse puternic în jurul şoldurilor ei, îi puse în mînă băţul cu îngheţata, apoi se aşeză la marginea băncii şi, ţinînd pregătită batista dantelată, urmărea cu privirea îngrijorată la mişcările lui neîndemînatice, fiindcă monstrul se apucase de îngheţată şi gîfîind scotea o limbă lungă, roşietică, cu care lua crema ce se topea şi plescăind scurt o retrăgea în orificiul fără dinţi ; *Ai Dodo Ai Gogo Ufa ; Go Momo Ufa Ai* — guiţă uşurat.

— Aţi văzut ? ajunse pînă la mine o şoaptă înăbuşită. Aţi mai văzut cîndva aşa ceva ?

— Ei, Sroka, mormăi gînditor sergentul, sorbi din halbă o gură de bere şi adăugă : Aşa-i pe lumea asta, unul se naşte aşa, altul altfel şi n-ai ce-i face...

— Eu i-aş omorî pe ăştia de cum se nasc...

— Aşa zici, Sroka. Eşti tînăr, n-ai copii, poţi vorbi ce-ţi place...

— Cu unul ca ăsta te chinui fără nici un folos...

— Oricum ar fi, e sînge din sîngele tău... exact ; simţeam că mi se urcă sîngele la cap, cînd începură să ajungă la mine şoaptele lor ; cel mai mult mă temeam că poate auzi şi femeia, fiindcă stăteam aproape de bancă, la cel mult patru metri, poate chiar mai puţin, iar ei se porniseră de-a binelea şi ar fi răscolit chestiunea aceea pînă la plecarea autobuzului, aşa că n-am mai răbdat şi m-am uitat la ei cu atîta furie, încît probabil au înţeles despre ce-i vorba, căci au tăcut imediat, de parcă s-ar fi simţit jenaţi de flecăreala lor nestăpînită ; atunci am pierdut pentru o clipă din vedere perechea de pe bancă, fiindcă o acoperise mulţimea de călători ce se grăbeau spre peron, iar în sala de aşteptare răbufni deodată o gălăgie puternică şi forfotă ; megafoanele autogării gîlgîiră ceva de neînţeles — abbobusu înreţia giurgi rin gorgone urane şenşlisco gocovo leacă de inia îia ; — mă cuprinse o tulburare ciudată, cum nu mai simţisem demult ; *Babalu Me Koga* ; cu greu m-am reţinut să nu izbucnesc într-un rîs sălbatic ;

— Faină o fost, nu-i aşa, sergent, mediat se simte omu mai bine? — Ei, Sroka, n-am ce zice, au aici o bere lux a-ntîia; dar e timpul să plecăm; „Bine — mi-am zis — foarte bine"; *Babalu Me bubu Ai Me Koga;* acum erau iar în faţa mea; cretinul acela care scîncea atît de jalnic şi frumoasa lui mamă, atît de grijulie, atît de sensibilă, atît de preocupată de el, încît, vrînd nevrînd, iar a trebuit să mă gîndesc la Mama mea şi la mine, şi cred că niciodată în viaţă, nici înainte şi nici după aceea, n-am simţit atîta dispreţ, atîta ură şi disperare, ca în clipa aceea la autogară, dar şi un dor nesfîrşit după o fărîmă de căldură şi de afecţiune; cine sînt eu, fir-ar să fie — îmi spuneam într-o agitaţie febrilă — „cine sînt eu că de ani de zile, de cînd am întîlnit-o pe Mama, am fost nevoit să mă linguşesc, să mă gudur pe lîngă ea pentru fiecare gest prietenesc, pentru fiecare cuvînt binevoitor, ca un cîine vagabond şi rîios; cine sînt eu, pentru numele lui Dumnezeu?" — dar iată că am ajuns la ieşirea spre peron; în faţa noastră vînzoleala călătorilor încărcaţi cu bagaje continua; trebuia să aşteptăm; ţărăncile cu desagii lor uriaşi, din care se vedeau bidoane de lapte şi coşuri încăpătoare, împletite d'n nuiele, baricadaseră complet ieşirea; aşa că ne-am oprit puţin mai deoparte, aşteptînd să treacă pe dinaintea noastră toată caravana aceea gălăgioasă şi încărcată peste măsură, formată din cămile cu o singură cocoaşă, care împrăştia în jurul ei un miros înţepător de sudoare, de lapte înăcrit de căldură şi o uşoară

dar perceptibilă totuşi mireasmă de pîine; *Ai Ulele Tutu Baba Me tu tu tu*; mi-am îndreptat prudent privirea spre bancă, am văzut-o pe femeia ce stătea cu copilul acela nefericit, plină de încordare, cu privirea aţintită tocmai asupra mea sau mai bine zis asupra mîinilor mele ferecate în brăţări aşa cum aveam să mă conving în curînd, pentru că la un moment dat duse mîna la ochelarii de soare şi cu o mişcare înceată şi atît de ezitantă, de parcă înlăturarea acelor lentile fumurii i-ar fi putut produce durere, îi scoase, fără să-şi întoarcă nici o clipă privirile de la mîinile mele prinse în cătuşe, uitîndu-se fix la ele, dar cu o uimire sporită, de parcă n-ar fi avut în faţa ochilor două mîini obişnuite, ci o specie deosebită de păianjeni exotici, otrăvitori, gata în orice clipă să înţepe mortal, două tarantule cu cinci picioare, imobilizate dar neînvinse complet, două văduve negre prinse într-o capcană de oţel; *Babalu Me Koga Ai Me Ube*; „sigur că te iubeşte, mucosule — mi-am spus — te iubeşte foarte mult“, poţi să înnebuneşti cu adevărat văzînd aşa ceva; oh, Cristoase; şi eu, şi pe mine! O întîmplare nemaipomenită; deodată am simţit sub braţe mîinile copoilor; femeia strînse copilul la piept cu o mişcare atît de violentă, de parcă cineva ar fi vrut să-l scoată din sala de aşteptare pe micul ei cretin, nu pe mine; cînd i-am întîlnit în sfîrşit privirea speriată şi plină de aversiune faţă de restul lumii, mi-am spus: „e-n ordine, şi ea se teme de mine“; de data asta m-am

înşelat îngrozitor, fiindcă abia încolţise în mintea mea buimăcită un asemenea gînd şi pe neaşteptate femeia îmi zîmbi prieteneşte, cu căldură, de parcă ar fi vrut să-mi spună în felul acesta că e tot timpul de partea mea, că mă compătimeşte şi că ar vrea foarte mult să mă ajute, dar nu ştie cum ; o Doamne, cum m-a mai înfuriat ; în prima clipă mi-a venit să-i arăt limba, ori să fac ceva în stilul ăsta ca să înceteze să-mi mai zîmbească, să mă privească aşa ; din fericire nu s-a întîmplat nimic pentru că cei doi cerberi ai mei mă traseră spre ieşire, apoi, cînd ne-am ocupat locurile în autobuzul aglomerat, ceva s-a prăbuşit în mine ; păcătoasă lume ; simţeam cum îmi curg lacrimile pe obraji ; nu puteam face nimic ; îmi lingeam lacrimile sărate, iar în mintea mea învălmăşită se zbătea neîncetat acel *Babalu şi iar Babalu Me UBE*, şi iar *Babalu* şi acel de neînţeles *Mobe*, şi încă o dată acel *Me Babalu Koga Ai Ululu Mobe* cu rezonanţă de vrajă.

— Ai văzut, Sroka ? se auzi vocea sergentului.

— Ce adică ?

— Cum se smiorcăie orfanul nostru ?

— Nemaipomenit. Mă uit şi nu-mi vine să cred...

— Toţi se-nmoaie cînd îi strîngi niţel, Sroka...

— Să nu vă bucuraţi prea devreme ! le-am trîntit-o cu furie. Aşteptaţi. Pînă la Jastrzębiec mai e mult...

„Am pierdut. Încă o dată. De ce am pus mîna pe cuțit? N-ar fi trebuit s-o fac. Totul trebuia să fie doar o glumă bună. Pentru ei. Poate fi și pentru mine. Atunci să glumim. Fără șișul lui Vistulică.“ Așa gîndea. Era prea tîrziu. În vreme ce gîndea astfel, azvîrli în tăcere cuțitul la picioarele lui Vistulică. Ce ușurare. Acum ce facem? Privi spre bărbații care-l înconjurau. Acum răsuflăm ușurați. Bine. Gluma continuă. Luăm totul de la început. Păcat că Maiorul nu poate vedea scena. Vistulică se apleacă după cuțit. Înainte de a-l ridica, El se și întorsese în patul lui. În baracă era liniște. Nimeni nu scotea o vorbă. Se lăsă în așternut ca o zdreanță. Îi vîjîia capul. Simțea încă pulsația dureroasă a sîngelui în tîmple. Dacă ar fi putut adormi. Peste tot e liniște. Dar nu-l lasă. Nu-i permit. Gluma continuă. De-abia s-a încheiat prima fază. Urmează a doua. Dar dacă ar încerca să iasă de aici? Să fugă de ei? De ce? Mai devreme sau mai tîrziu tot ar da de mine. Dacă e ceva de capul meu, atunci trebuie să rămîn. Ei sînt împotriva mea. Toți. Deși fiecare din alte motive. „*Noi, montatorii*. Băieți, trebuie să fim uniți. Unul pentru toți. Toți pentru unu.“ Ce prostie.

— Mă, șmechere! De ce-ai întins-o? Poate mai cobori o dată la noi. Ce zici?

— Nu pot, Vistulică...

— Atunci mai spune o dată să-mi închid fleanca și te cobor eu în doi timpi și trei mișcări.

— Nu.
— Ce-i aia nu ?
— Nu mai spun.
— Ți-e frică ?
— Știi tu mai bine. Ce să-ți mai spun.
— Ți-e frică de mine ?
— Tu ce crezi ?
— Ați auzit, băieți ? În sfîrșit s-a luminat băiețașul. Începe să vorbească așa cum se cuvine.
— Eu n-am vrut...
— Ce mai e ?
— Eu n-am vrut să te supăr.
— Nu trebuie să-mi spui asta, amice.
— Așa s-a nimerit.
— N-are importanță. Mai bine ai spune ce să facem cu tine. E timpul să plecăm. N-avem de gînd să umblăm pînă seara cu colindul din cauza ta.

Atunci s-a auzit rîsul lui Auraș.
— Și ce vrei să spun ?
— Să chem pompierii cu scările lor ? Spune o vorbă și-i chem cît ai clipi.
— Cred că de data asta se poate și fără ei...
— Doar nu vrei să spui că poți coborî singur din pat ?
— O să-ncerc. Poate reușesc.
— Te ajutăm noi.
— Cum ?
— Ei, amice, nu-i frumos. Iar începi cu ale tale...
— Nu.
— Atunci să-ți dăm o frînghie ?
— Dacă tu vrei...

— Sigur că vreau. Fără frînghie nu-ţi mişti nici fundul.
— Bine. Dă-o aici.
— Prinde-o !
— Arunc-o !
— Ai prins-o ?
— Da.
— Slavă Domnului. Și acum — centura !
— Ei ?
— Ai grijă să nu cazi.
— Arunc-o !
— Ţine-o !
— Am prins-o...
— Leagă centura şi prinde frînghia de ea !
— Bine. Ştiu...
— Aşa-mi place. Cum pot oamenii să se înţeleagă între ei. Eşti isteţ, amice.
— Fac şi eu ce pot.
— Nu trebuie să-mi spui. Văd şi singur.
Nu era chiar atît de uşor. Stătea întins pe spate. Trecu centura prin cataramă, o strînse puternic şi o închise la ultimele găuri. Nu deschidea ochii. Jos erau ceilalţi. Nu voia să le vadă chipurile. Putea să-şi imagineze ce exprimau. În clipa aceea. Asprimea ostilă a păturii. O simţea între degete. Împletitura groasă a frînghiei. Căută carabina. La început arcul opunea rezistenţă. Îl învinse. Agăţă carabina de inelul de oţel al centurii de cînepă. Vistulică trase brutal de frînghie.
— E bine. Ţine. Acum eşti asigurat. Poţi coborî liniştit.
— Aşteaptă, ce te grăbeşti aşa ?
— Ţi-am mai spus-o, nu-i aşa ?

— Nu mai trage frînghia. Mă doare. Cobor singur.
— Cînd ?
— Cînd plecaţi voi. Bine ?
— Nu vrei să vedem cum îţi tremură pantalonii de frică ?
— Nu ştiu. Poate...
— Amice, nu spune poate, ci sigur !
— Sigur, Vistulică.
— Bine, bine. Fie cum zici tu. Plecăm. Dar să nu crăpi.
— N-am să crăp.
— Şi să nu ne reproşezi nouă.
— Ce ?
— Că te-am lăsat singur.
— Nu. N-o să vă reproşez.
— Ţine minte.
— Bine.
— Atunci salut. Şi la revedere, amice. Ne întîlnim iar luni.
— Da. Luni.

Acum e sîmbătă. Am timp. Pînă luni se pot întîmpla multe. Şi acum linişte. Să plece întîi. Două zile. E timp destul să născocească altă năzdrăvănie. Atîta energie. Pentru ce ? E adevărat că de data asta gluma a reuşit. Serios. Se ridică toţi de la masă. Cred că sînt mulţumiţi. Barbari naivi. Dacă ar şti. Linişte. Mai sînt încă în baracă. Scîndurile duşumelei scîrţîie strident. Sînt şi ele uscate. Vînzoleala febrilă continuă. Fac ultimele pregătiri de plecare. Doar e sîmbătă. Pleacă pentru două zile. Tup. Trop. Şur. Şur. Se aud cizmele de cauciuc. Nu se despart de ele nici pe caniculă. E greu

de înţeles. Pleacă. Cizmele grele de cauciuc. Încet, ecourile tropăitului dispar. Se lasă o linişte sufocantă. E singur. În sfîrşit. I se oferă cu mărinimie o clipă de linişte. Dar nu-i vine să creadă. L-au lăsat în pace. De ce ? I se pare că ştie. Aşteaptă în tăcere. Dacă-i distracţie, distracţie să fie. E sigur că s-au ascuns undeva prin apropiere. Prin vreun ungher. Aşteaptă şi ei. Să se mişte. Să-şi trădeze neliniştea. Să se teamă. Ştie că dacă scoate capul să privească împrejur, se întorc imediat. Poate nu toţi. Dar cîţiva dintre ei o vor face cu cea mai mare plăcere. Aşa că stă întins pe spate, nemişcat. Guma de mestecat. E amară. Minutele de aşteptare obositoare se lungesc. Încet, duce mîna la piept. Linişte. Nici cel mai mic foşnet împrejur. Îşi desface cămaşa. E umedă. Dezgustător de lipicioasă. Frica. O zdreanţă udă de sudoare. Pe coastele întinse de respiraţia oprită se scurg picături mari. Se îmbină şi se dezbină. Introduce mîna sub cămaşă. Întinde cu degetele pe piele şiroaiele fierbinţi. Linişte. Poate că totuşi au plecat de-a binelea. Nu aude nici un zgomot. Linişte. Îşi ridică pleoapele. Îl dor ochii. O durere ca o amebă gelatinoasă. Se scurge în adîncul orbitelor. Şi mai adînc. Sub bolta craniului. Încearcă să mişte globurile ochilor. La stînga. La dreapta. Sus. Jos. Stînga. Dreapta. Se miră puţin că poate privi. Durerea creşte. Dar vede obiectele din jur cu aceeaşi claritate ca înainte. Iată, drept în faţă se zăreşte ghemul uriaş şi întunecat al unui păianjen.

Acolo unde se întîlnesc într-o linie frîntă doi pereţi şi tavanul. Puţin mai jos e o valiză de carton. Cam boţită. Toată jupuită. Proprietatea şefului. A brigadierului Mamon. A legat-o în cruciş cu sfoara de cînepă. Să nu se risipească. Mai departe. Un dulap de stejar. Plin de pecinginea lacului plesnit. Verdeaţă ofilită. O masă de scînduri albicioase. Două bănci. O sobă acoperită de rugină. Altă pereche de paturi suprapuse. Asta-i tot. Tot decorul. Cum nu se întoarce nimeni, se ridică încet din aşternut. Îşi coboară picioarele. Distanţa nu e mare. Îl desparte de pămînt cel mult un metru şi jumătate de văzduh încins. Aterizarea ar trebui să reuşească. Ca de obicei. O aterizare uşoară. Deocamdată are însă sub el marea. O mare întinsă, bîntuită de furtuni. Închide repede ochii. O clipă i se pare că se prăbuşeşte din pat cu capul în jos. Vuiet şi legănat. Aşteaptă. În cele din urmă trece şi asta. Abia după aceea coboară. Apă. Bea apă direct din găleată. Ca un cîine gîfîind de atîta goană. Îi tremură mîinile. Ia o ţigară din pachet. O aprinde. Se apropie de fereastra deschisă tîrînd după el funia legată de centură. Se aşază pe marginea parapetului. Se uită cu privirea încă buimacă. Respiră adînc. Pe şoseaua din apropiere trece un şuvoi nentrerupt de camioane. Învăluit în nori de praf. Parcă ar fi o ceaţă roşietică. În depărtare fumegă orizontul. Pămîntul duduie surd. Adierea vîntului aduce miros de hidrogen sulfurat. Şi soarele arată ca un disc galben de sulf topit. Se apleacă tot mai mult spre pămînt şi abia se mai vede de

după fumul de la orizont și de după colbul ce se ridică deasupra coloanei de mașini. Se gîndește. Acum s-a liniștit. Am cîștigat. Mai degrabă-ai cîștigat tu, Tymon. N-a fost însă o zi bună. Ești epuizat. Abia te mai ții pe picioare. O să treacă repede. Ca și altă dată. Ai atîtea de făcut. Trebuie să te mobilizezi. Maiorul ar fi mulțumit de tine. Doar ai cîștigat...

12 *17.6.65 15,28*

...încă o oră pierdută definitiv, încă o încercare zadarnică de a le demonstra LOR ceva, ceva în care nu voiau și nu puteau crede, prin urmare încă o înfrîngere și o victorie aproape anonimă, de care probabil nimeni nu-și dădea seama, numai EU știam de ea, dar acum, cînd mă aflu la o distanță convenabilă de ACEI oameni și ACEL loc, toate întîmplările prin care am trecut timp de o oră în după-amiaza aceea timpurie de sîmbătă mi se par depărtate și aproape ireale, ca amintirea unui coșmar; și totuși era adevărat, am fugit de ei, am fugit de mine, de data asta am reușit să scap dintr-o cursă dublă, dar nu simțeam nici o mulțumire, nici ușurare și nici liniște. Voiam doar să uit și aș fi dat orice să pot crede că a fost doar un vis respingător, poate nu cel mai urît dintre visele pe care le-am avut pînă acum, dar în orice caz unul care lasă în urma lui sentimentul insuportabil al singurătății totale, al pustiului și înstrăinării reci, pe care îl aveam de obicei față de oameni și față de CEI din brigadă, cu

deosebire, pentru că de la un timp se angajaseră cu mine într-un joc primejdios, oh, Doamne, oamenii ACEIA existau cu adevărat, ştiam că în curînd va trebui să-i întîlnesc, abia va trece o noapte, ziua de duminică, iar după această zi încă o noapte, ne vom întîlni din nou în zorii încețoşați şi umezi de roua nopții, şi atunci, ca întotdeauna la vremea aceasta, voi fi nevoit să le privesc iar chipurile mototolite, ponosite şi înrăite de nesomn, şi orice aş face totul s-ar întoarce împotriva mea ; e de ajuns un gest neîndemînatic, un cuvînt deplasat, ba chiar şi o tonalitate a vocii nepotrivită pentru ca acest spectacol tragico-comic, care în fond nu aduce nimic bun, să se reia cu un succes de-a dreptul incredibil, fiindcă aşa s-a întîmplat ca cele mai simple cuvinte şi gesturi să-şi piardă demult în prezența LOR semnificația obişnuită şi într-un mod de neînțeles căpătau o mulțime de sensuri, deveneau provocatoare, indiferent de dispoziția în care se aflau ACEŞTI oameni, şi acesta era lucrul cel mai rău ; mă simțeam mereu amenințat de ei şi de mine, cu atît mai mult cu cît în continuare nu-mi cunoşteam posibilitățile, nu ştiam dacă voi reuşi şi cît voi reuşi să rezist, să le rezist LOR şi MIE, şi dacă voi reuşi de fiecare dată să înving ceea ce EI, în furia lor oarbă, se străduiau să dezlănțuie în mine ; da, tot circul acesta se dovedea nespus de complicat, cu mult mai dificil decît puteam să-mi închipui la început, fireşte eu mă apăram, uzam de toate mijloacele posibile şi de cele mai ciudate argumente să nu accept rolul

pe care mi-l impuneau, pe care niciodată n-am avut de gînd să-l accept, dar nici nu mi-a trecut vreodată prin minte să le cer socoteală pentru presiunea pe care au exercitat-o de atîtea ori asupra mea, în cele din urmă EI au împins lucrurile pînă acolo, încît am pus mîna pe cuțit, ce-i drept nu mi-am dus pînă la capăt planul inițial, nu am folosit cuțitul conform destinației pe care i-o impunea situația ; nu am dat satisfacție dorului ascuțit al ascuțișului de oțel, am reușit la timp să-mi înăbuș propriul meu dor, în ochii LOR însă nu am cîștigat nimic, dimpotrivă, m-am afundat și mai mult, socotind, firește, că s-ar fi așteptat de la mine la o soluție lipsită de banalitate, la ceva ce ar fi fost în stilul LOR ; nu le-a reușit în întregime, tot efortul LOR s-a dus pe apa sîmbetei și cu siguranță nu-mi puteau ierta acest lucru, fiindcă le-am înșelat toate așteptările, le-am răpit orice speranță, în sfîrșit, le-am întărit convingerea că sînt un *fricos* ;

bună treabă ;

în jurul meu codrul creștea și se umplea de umbră iar EU nu eram nici pasăre, nici nor și trebuia să merg pe pămînt ; păcătoasă lume ; dacă exista pentru mine vreo șansă, atunci am pierdut-o pentru totdeauna în după-amiaza aceea de sîmbătă, așa cum am pierdut cuțitul pe care l-am aruncat la picioarele lui Vistulică ; acum mi-a mai rămas fuga de ACEȘTI oameni, de ACEST *loc* ; mă gîndeam serios la acest lucru ; după o îndelungată chibzuință am ajuns însă la concluzia că asta nu mă ajută cu nimic ; ce-i dacă plec de-aici o

dată pentru totdeauna ? oriunde aş fi plecat îmi puteam face bagajele într-o oră ; nimic mai simplu, decît să plec cît mai repede ; asta nu constituia pentru mine un impediment serios ; am fugit eu nu o dată şi nici de două ori ;
am fugit ani de zile, poate zece, am fugit de multe ori, şapte ani, de nenumărate ori, de cele mai multe ori între şapte şi şaptesprezece ani, dar cînd EL m-a privit liniştit şi mi-a zîmbit neînchipuit de ironic, abia atunci am înţeles că pentru mine nu există cu adevărat scăpare, că nu voi reuşi să fug, să scap şi că nu voi realiza nimic, iar eforturile mele de pînă acum şi încercările nesfîrşite de a fugi undeva, de a ajunge undeva, se asemuiau goanei unui cîine vagabond care, alergînd după un purece ce-l pişca, se învîrtea în loc, ţopăind caraghios, sărind, înfigîndu-şi dureros colţii în trupul şi în coada sa, de parcă ar fi fost cuprins de nebunie ; dar EU ; poate şi EU sînt nebun ; o, Doamne, iar o iau de la capăt...

13 *17.6.65 15,36*

...fain mai era Tatăl ăsta pripăşit ; serios că era fain ; atunci încă nu ştiam că nu e Tatăl meu adevărat ; multă vreme n-am ştiut şi cred că n-aş fi aflat niciodată, dacă n-ar fi fost grija stăruitoare a unor oameni de treabă, care nu şi-ar fi iertat nicicînd faptul că nu m-au iniţiat complet şi cu lux de amănunte în legătură cu starea reală a lucrurilor ; la

început, cel puțin patru săptămîni de zile, am fost foarte fericit ; Mama era plecată zile întregi de acasă și deseori, cînd era de gardă, nu venea nici noaptea, așa că eram mereu cu Tata ; dormeam mult, pînă la zece ; pe urmă beam un pahar de ceai tare și luînd cu noi hrană rece plecam la atelier ; Tata sculpta sau făcea schițe, iar eu îl imitam în toate ; aveam colțul meu, o masă mare cu ustensile pentru pictură, cîteva blocuri de desen, creioane colorate, acuarele și o ladă cu pămînt bine pregătit, din care făceam felurite lucruri, de cele mai multe ori case oarbe, fără ferestre, înconjurate de ziduri înalte ; din cînd în cînd tata se oprea din lucrul său anevoios, venea în spatele meu și privea tăcut ceea ce făceam ; nu m-a criticat niciodată, dar adeseori pleca de la masa mea foarte îngîndurat și întristat ; mă străduiam cît puteam să-i placă ceea ce fac, nu reușeam însă totdeauna și o dată am văzut lacrimi în ochii lui ; în ziua aceea pictam cu acuarele și după numeroase încercări neizbutite, mi-a reușit în sfîrșit un peisaj care înfățișa un băiat singuratic lîngă un zid ; zidul era cenușiu și plin de pecinginea locurilor rămase fără tencuială, iar în stînga lui, pe pămîntul tot atît de mohorît, presărat cu cenușă parcă, stătea ghemuit un băiețel, la prima privire aproape nevăzut în cenușiul acela monoton, de parcă ar fi fost complet dispersat în el ; Tata a privit îndelung tabloul meu, și-a încruntat sprîncenele, a stat o vreme pe gînduri, apoi a așezat pe masă hîrtia umedă de vopsele și a spus în șoaptă : Doamne, Dumne-

zeule ; atunci am zărit în ochii lui lacrimi ; m-a cuprins frica, fiindcă nu ştiam ce s-a întîmplat, dar Tata zîmbi din nou şi, prinzîndu-mă de umeri, spuse că în ultima vreme amîndoi muncim prea mult şi că merităm şi noi ceva în schimb, prin urmare declară pauză ; aşa a spus — pauză, iar cuvîntul acesta multă vreme se asocia în mintea mea cu ceva foarte plăcut, fericit şi luminos, fiindcă restul zilei l-am petrecut într-adevăr extraordinar ; ne-am dus întîi la orăşelul copiilor, unde erau căluşei, tarabe de tras la ţintă cu arma, diferite leagăne, ba chiar şi o mică grădină zoologică în vagoane, dar cel mai mult ne-am distrat în salonul oglinzilor strîmbe ; în faţa fiecărei oglinzi stăteam cam o jumătate de oră şi ne prăpădeam de rîs, fiindcă Tata făcea fel de fel de giumbuşlucuri, sărea, dansa şi se îndoia în fel şi chip, iar oglinzile făceau ca cel mai obişnuit gest, cea mai nevinovată grimasă sau mişcare a corpului să devină nespus de caraghioasă ; pe urmă ne-am dus în sala de proiecţii, unde am văzut jungla braziliană, sate indiene şi aşezări ale căutătorilor de diamante ; am cinat într-un mic restaurant, apoi ne-am dus în centrul oraşului, pe care încă nu-l cunoşteam, şi am privit vitrinele magazinelor ; în cele din urmă am simţit că mă dor picioarele, aşa că Tata m-a luat la îngheţată, iar cînd ne-am aşezat la masă, m-a întrebat dacă sînt mulţumit de felul în care ne-am petrecut timpul ; i-am răspuns că aceasta a fost cea mai frumoasă zi din viaţa mea şi că niciodată n-am rîs ca în ziua asta ; a dat din cap şi n-a

spus nimic, dar peste chipul lui a trecut din nou o umbră de tristețe ; acesta era adevărul, adică am spus adevărul, fiindcă în copilărie n-am fost, nici înainte și nici după aceea, atît de fericit, și numai ziua aceea a rămas în memoria mea drept cea mai fericită zi, și de cîte ori mă întorc cu gîndul la ea mi se pare că mai aud rîsul lui și rîsul meu ținîndu-i isonul ;

cînd ne-am întors acasă, Mama nu mai era, plecase la garda de noapte, așa că ne-am mai hîrjonit o vreme și ne-am dus la culcare într-o dispoziție excelentă ; dimineața m-am trezit zguduit puternic de umăr, iar cînd am deschis ochii am văzut plapuma azvîrlită jos și am auzit vocea Mamei, o voce rece și plină de răutate : scoală, putoare, îți ajunge cît ai dormit ; Tata stătea la masă în pijama, întunecat, cu părul zbîrlit și trăgea din țigară — e o prostie ce faci — spunea — o prostie și o cruzime, niciodată n-aș fi crezut că poți să fii un om atît de rău ;

ei, abia atunci a început iadul ; abia am reușit să mă îmbrac cît de cît, însoțit necontenit de țipetele și văicărelile Mamei, cînd mi s-a pus în față un pahar cu cafea cu lapte și cîteva felii de pîine cu gem ; eram enervat și atît de speriat, încît îmi zburau toate din mîini ; așa că n-a trecut prea mult timp, nici nu reușisem să beau jumătate din cafea, că am răsturnat paharul, iar pe fața albă de masă a început să crească, să se lățească în toate părțile o uriașă pată maronie ; am înlemnit de-a dreptul cînd am văzut ce s-a întîmplat

şi nu eram în stare să fac nici cea mai mică mişcare, să mă ridic, ori să opresc cumva această stihie brutală, care se întindea pe o suprafaţă tot mai mare de masă ; mă uitam de parcă aş fi fost hipnotizat la pata ce creştea fulgerător, pînă cînd am simţit că urechea mea se răsuceşte cuprinsă de flăcări, se ridică în sus ; iar eu, alergînd parcă după ea, mă ridic de pe scaun, apoi tras de ureche mă îndepărtez de masă şi fără să mai văd şi să mai înţeleg ceva din cele ce se întîmplă cu mine, alerg după urechea aceea a mea şi mă trezesc în baie.

— Tu, împuţit scîrbos ce eşti, te-nvăţ eu să păstrezi ordine, mucos nesuferit şi murdar ;

la un moment dat i-am zărit faţa desfigurată de furie şi ochii care mă priveau în aşa fel, încît m-a cuprins spaima şi am început să plîng ; în baie a intrat Tata, palid ca ceara şi a strigat cu voce tremurătoare :

— Ce, naiba, faci ? Ce se întîmplă cu tine astăzi ? Ţi-a luat dracul minţile, fată ?

— Îţi interzic să te amesteci — a răspuns Mama — de astăzi încolo îţi interzic categoric să te mai amesteci în orice priveşte educarea lui, îţi interzic, îţi interzic, îţi interzic !

— Ah, bine, bine, în fond e fiul tău, dar termină odată cu ţipetele, fiindcă arăţi ca cea din urmă...

— Ca cea din urmă, ce ? reluă Mama. Hai, ce ?

— Dacă vrei să ştii, arăţi ca o furie sau o hetairă, spuse complet liniştit Tata, şi atunci primi o palmă ;

mă simțeam de parcă m-ar fi trăsnit ; înmărmurisem pur și simplu, încît am încetat să mai plîng ; Tata s-a uitat la mine, apoi la Mama, a zîmbit într-un fel ciudat și a ieșit din baie, fără să spună un cuvînt ; în ziua aceea n-am avut nici o clipă de odihnă ; întîi a trebuit să spăl fața de masă pătată de cafea, pe urmă toți ciorapii mei, iar în restul zilei se găsea mereu cîte ceva de lucru pentru mine, încît m-am dus la culcare aproape mort de frică și de oboseală ;

au trecut cîteva zile foarte ciudate, fiindcă Tata venea acasă numai cînd Mama era la serviciu, venea pentru o oră, două, îmi aducea prăjituri sau bomboane, o dată mi-a adus două cărți pentru copii foarte frumos ilustrate, apoi dispărea și nu se mai întorcea noaptea acasă, dormea în atelier, dar pe mine nu mă lua cu el, fiindcă zicea că Mama s-ar supăra foarte rău pe noi ; îl iubeam foarte mult și eram tare trist că nu puteam fi împreună cu el în atelier, printre creioanele colorate și printre culori, căci în casă nu puteam picta, nici desena ; Tata mi le-a adus, ce-i drept, a doua zi după scandalul acela nefericit ce izbucnise din cauza cafelei vărsate de mine, dar Mama, cum a văzut cu ce mă ocup în timp ce ea era plecată de acasă, mi-a luat imediat hîrtia de desen și ustensilele de pictat și le-a încuiat în dulap ; — ajunge un artist în casa asta — a spus pe un ton chiar foarte liniștit — poți să te faci cizmar, tîmplar, hingher, montator, ce vrei tu, dar artist n-ai să te faci, o să am

eu grijă de asta, pentru binele tău, să fii un om normal, capabil să trăiască ; nu înțelegeam la ce se referea, ce voia să spună, mai ales că, la cîteva zile după această discuție, s-a întors de la serviciu mai devreme, preocupată de ceva, gînditoare, apoi, după obiceiul ei, s-a plimbat un timp prin cameră, fumînd țigară după țigară, și, în cele din urmă, m-a chemat la ea, sau mai degrabă m-a scos din colțul acela în care ședeam cu respirația întretăiată, presimțind o mare primejdie, pentru întîia oară m-a așezat atunci pe genunchii ei și mi-a arătat un ziar cu fotografia Tatei, iar alături o altă fotografie, care reprezenta ceva ce-mi era foarte cunoscut, cu care mă mai întîlnisem, și m-a întrebat vizibil emoționată :

— Îl recunoști ?

— Da, ăsta-i Tăticu, iar aici alături e monumentul lui, am răspuns în șoaptă, speriat de situația neobișnuită în care mă aflam, șezînd pe genunchii ei ;

a rîs cu toată vocea, azvîrlindu-și capul pe spate, și atunci am văzut pentru a doua oară frumusețea ei neobișnuită și m-am gîndit că, în fond, nu-i nimic ieșit din comun în faptul că Tata n-a spus nici un cuvînt cînd l-a lovit Mama, fiindcă el vedea mereu frumusețea ei și probabil că îl intimida și pe el ;

— Așa e, ai dreptate, băiețaș, e Tăticul tău, iar în fotografia de alături e macheta monumentului ieșit de sub dalta lui, care a primit marele premiu ; cred că te bucuri, nu ?

firește că mă bucuram, cu toate că nu-mi dădeam bine seama de tot ce se întîmplase,

nici de ce însemna marele premiu şi nici de consecinţele pe care le va avea, m-am lăsat pur şi simplu furat de buna dispoziţie a Mamei şi, văzînd că e profund mişcată, am înţeles că s-a întîmplat ceva deosebit de important.

— Ai vrea să mergi cu mine la atelierul Tatii ?

— Da, am spus.

— Atunci, hai la Tăticu...

am spus „da“ fiindcă simţeam clar că Mama ţinea foarte mult la asta şi că nu aştepta decît să sprijin hotărîrea ei, dealtfel destul de surprinzătoare. Mamei nu-i trebuia prea mult timp pentru a se schimba complet, o făcea într-un fel care mă uimea tot timpul ; cînd am ieşit din casă era mai frumoasă decît atunci cînd s-a întors de la serviciu ; am trecut întîi pe la florărie, pe urmă am plecat repede cu taxiul la atelier.

— O, Doamne, spuse Tata, oprindu-se în uşa deschisă. Ce surpriză plăcută ! Poftim, intraţi. Mă bucur foarte mult că aţi venit...

m-am uitat la Mama. Încet, încet de pe chipul ei dispărea încordarea. Zîmbi.

— Te bucuri cu adevărat că am venit ?

— Enorm, spuse. Nu-mi puteam dori o plăcere mai mare.

— Ai repurtat astăzi un succes extraordinar, spuse Mama şi în ochii ei apăru o strălucire pe care nu o mai văzusem. Tot oraşul nu vorbeşte de nimic altceva decît de proiectul tău. Sînt foarte mişcată şi mîndră de tine...

Tata era un bărbat uriaş, o întrecea pe Mama cu un cap, dar acum mi se părea şi mai mare, neobişnuit şi misterios, fiindcă de el erau legate lucrurile pe care nu le puteam înţelege, pe de altă parte parcă îl priveam puţin cu ochii Mamei ;

era ceva neobişnuit ; schimbarea care se petrecuse în ea pe parcursul a cîtorva ore ; supuşenia ei aproape umilă care se manifesta în fiecare mişcare, în sonoritatea vocii, în privirea timidă a ochilor ei, luminaţi de o strălucire stranie ; a ochilor ei fermecaţi, plini de admiraţie.

— Vom avea bani mulţi... spuse Tata şi zîmbi. Mulţi...

— Ah, te implor, să nu vorbim astăzi de bani, îl rugă Mama, doar dacă vrei să mă superi. Ai obţinut un succes extraordinar şi asta-i important ;

s-a apropiat de el şi i-a oferit florile. Atunci Tata a îmbrăţişat-o şi a strîns-o puternic la piept, iar Mama plîngea, încet, dar îmi dădeam seama după tremurul umerilor ei. M-a cuprins din nou acel sentiment de totală singurătate ; m-am simţit deodată inutil ; mi se părea că sînt un intrus, care strică şi deranjează chiar şi numai prin prezenţa lui, fiindcă pe cei doi nu-i mai interesează acum nimic în afară de persoanele lor, de emoţia şi de fericirea lor ; „dar eu ? — mă întrebam în disperarea mea — ce-i cu mine ? ce caut aici ?“ în cele din urmă Tata m-a zărit, îmi făcu cu ochiul o dată şi încă o dată, pe deasupra capului Mamei, şi abia atunci mi s-a făcut mai uşor la inimă,

ciudată a fost ziua aceea, foarte ciudată ; seara nu mai era chip să te mişti în casă, aşa de mulţi oameni veniseră la noi, iar soneria nu se mai oprea, mereu venea cineva cu flori, cu vin ori cu cîte o sticlă de votcă ; niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte că Tata poate avea atîţia prieteni, pentru că pînă atunci nu reuşisem să văd nici unul, deşi eram acasă de cîteva săptămîni ; în seara aceea l-am văzut, în sfîrşit, pe Kostecki, care s-a învîrtit toată seara în jurul Mamei, zîmbea, povestea nişte lucruri vesele, la care izbucneau toţi în rîs, mie personal însă nu mi-a plăcut deloc şi n-am vrut să mă las urcat pe genunchii lui, iar cînd toţi au plecat, Tata arăta foarte obosit şi pentru întîia oară am văzut că nu-i venea să mişte nici un deget, atunci, ca să-l scutesc pe el, am ajutat-o pe Mama să ducă la bucătărie farfuriile, paharele şi păhărelele murdare, iar Tata şedea în fotoliu şi fuma.

— A fost o seară minunată, nu-i aşa, iubitule ? întrebă Mama, cînd eu eram în aşternut, despărţit de restul camerei de cutia înaltă a pianinei, ca de un zid. Toţi au fost atît de drăguţi cu tine...

— După gustul meu chiar prea drăguţi, răspunse Tata.

— Atîtea flori...

— Singura notă plăcută în seara asta...

— Am crezut că eşti mulţumit...

— Nu. M-a cam ameţit invazia asta.

— Te miri ?

— Da, recunoscu Tata şi în vocea lui am simţit tristeţe. Mă miră puţin. Mai ales cînd

mă gîndesc la mulţimea de oameni pe care i-am văzut astăzi la noi...

— Dar e ceva firesc, iubitule. Uiţi că ai devenit o celebritate în oraşul nostru...

— Mă tem că mulţi nu-mi vor ierta niciodată acest lucru...

— Nu exagerezi, iubitule ?

— Cred că nu, răspunse Tata. Nu. Şi crede-mă că aş fi preferat să petrec această zi numai cu tine şi cu băiatul. Îmi pare rău că nu locuim undeva departe în afara oraşului. Atît de departe, încît să nu merite să vină cineva la noi cu taxiul...

— Ar fi venit cu autobuzul, spuse Mama rîzînd. Gloria atrage oamenii ca un magnet.

— Exact... răspunse Tata şi oftă. Farseurul ăsta de Kostecki a început să-mi spună „maestre". Al naibii de mult trebuie să-l coste acest mare premiu al meu. Tare mi se pare că vreo cîteva zile o să-şi ia gîndul de la somn. Astăzi n-o să doarmă, păcătosul, de necaz...

— Ce vrei ? spuse Mama. E un om mic, care se iroseşte pe fleacuri. Cîtă vreme poate aranja cineva vitrinele magazinelor ?

— A cîrpăcit toată viaţa, pentru că a vrut bani şi i-a avut...

— Banii nu-s totul, iubitule. Pentru un artist adevărat, banii sînt ceva secundar. Dealtfel tu ştii cel mai bine. De asta te şi preţuiesc... Pentru tăria de caracter. Pentru îndărătnicia şi tenacitatea cu care îţi urmăreşti planurile... ;

adormeam blînd, legănat de vocea moale şi caldă a Mamei ; din clipa aceea casa s-a schim-

bat complet ; uneori nu-mi venea să-mi cred ochilor, cînd o vedeam pe Mama cum îi duce Tatei micul dejun la pat, ceea ce înainte era de neînchipuit ; s-a schimbat și atitudinea ei față de mine ; adică îmi permitea multe lucruri de care înainte nici nu putea fi vorba ; pe măsuța de lîngă fereastră au reapărut vopselele, creioanele colorate și plastelina și erau zile cînd încerca să discute cu mine, dovedind multă răbdare și neprecupețindu-și eforturile să scoată ceva de la mine, pentru că eu încă nu mă putusem obișnui cu ea și înlemneam numai la auzul vocii ei ; acestea erau clipele cele mai grele pentru mine, dar cred că și pentru ea, nu puteam însă învinge dintr-o dată sfiala aceea care m-a cuprins cînd am văzut-o în cabinetul directoarei Casei copilului și cînd am auzit că ea e Mama mea ;

în septembrie, ca toți copiii de vîrsta mea și așa cum se obișnuiește în toată lumea, am fost înscris la școală și la început am fost chiar foarte mulțumit ; mai ales că majoritatea timpului mi-l petreceam în continuare cu Tata, la el în atelier sau acasă ; și de fapt mă simțeam în largul meu numai cînd eram printre cei de o seamă cu mine, sau cînd eram cu Tata, cu care puteam să mă joc ore întregi ; atîta timp cît Mama nu se întorcea de la serviciu ; era de ajuns să se audă scrîșnetul cheii în broască și imediat se schimba totul : casa, Tata și eu ; uneori, duminica ori la vreo sărbătoare, cînd Tata îmi propunea vreun joc distractiv, iar Mama încerca să ni se alăture

şi ea, de regulă ieşea totul pe dos, iar seara ne aşezam la masă într-o dispoziţie foarte dubioasă ; habar n-am de ce, dar de cîte ori încerca Mama să fie drăguţă cu noi amîndoi, distracţia era ratată ; iar eu stăteam în faţa ei de parcă stăteam pe ace ;

orice s-ar spune însă, cele patru luni de zile au fost o adevărată idilă ; Tata era încă pe culmile gloriei, Mama, tot la cîteva zile, scotea din cutia de scrisori telegrame, scrisori de felicitare, vederi cu salutări de la cunoscuţi, de la rude îndepărtate, ba chiar şi de la diferite instituţii, pe urmă ascultam pînă noaptea tîrziu şoaptele lor care veneau de dincolo de pian, pînă cînd adormeam, în sfîrşit ; toamna în anul acela a venit mai devreme ca de obicei, a venit ploioasă şi plină de scîncetul sfîşietor al vîntului pe la ferestre, de foşnetul ameninţător al copacilor, ce pierdeau cu fiecare zi tot mai multe frunze, iar noaptea era plină de ecourile vijeliei ce se năpustea asupra oraşului ; se părea că trosnetele, foşnetele şi monotonia susurului apei ce şiroia de pe acoperişuri nu se vor mai sfîrşi niciodată, pînă cînd într-o bună dimineaţă m-a trezit o linişte tulburătoare şi o strălucire înfricoşătoare ce bătea din geamuri şi atunci am zărit pe pervazul ferestrei blana aceea de zăpadă ; stăteam nemişcat în aşternut şi vreme îndelungată nu mi-am putut reveni de uimire că sosise iarna, fiindcă sosise, ca de obicei, pe neaşteptate ; fireşte, mă bucuram nespus fiindcă ploile nesfîrşite făceau imposibilă ieşirea din casă, nici măcar pe la atelierul Tatei nu puteam trece

atît de des ca înainte; în vremea aceea ghetele mele stăteau toată noaptea în preajma sobei, să se poată usca pînă a doua zi; întîmpinam iarna cu bucurie, ca pe o salvare, și la început am crezut că nu-i altă lună mai frumoasă în timpul anului decît decembrie; cînd a venit vacanța de iarnă iar am stat zile întregi cu Tata la atelier, în preajma focului ce ardea vesel în godin, iar cînd Tata se sătura de lucrat la noile lui schițe, ieșeam afară în gerul sănătos și în albul încă imaculat al zăpezii și porneam la cîte o plimbare lungă în afara orașului, ori ne duceam în oraș să vedem vitrinele magazinelor, care se schimbau în fiecare zi pentru că mai rămăseseră două zile pînă la sărbători, iar în vitrine se ridicau munți de bomboane multicolore pentru pom, ciocolate în staniol, figurine de diferite mărimi și îngeri de turtă-dulce, și jucării ingenioase și tot felul de cioburi strălucitoare; așa că intram în mulțimea aceea agitată și guralivă ce se scurgea pe trotuare, printre movilele formate din zăpada adunată, și ne uitam la oamenii încărcați cu cumpărături, care se grăbeau spre casă, și la cei care abia porniseră după cumpărături; cărau după ei sacoșe încăpătoare și se înghesuiau în prăvăliile ticsite; nervozitatea oamenilor ce goneau prin tot orașul, agitația lor neobișnuită ne molipsea și pe noi; în zilele acelea orașul avea un farmec deosebit și în nici un alt anotimp nu mi s-a întîmplat să văd deodată atîtea chipuri zîmbitoare și luminoase; nici străzile parcă nu mai erau aceleași, cu toate că-mi erau atît

de familiare, şi asta nu numai din cauza iluminării sărbătoreşti şi a vitrinelor multicolore splendid decorate ; în aceste ultime zile înaintea Crăciunului pînă şi văzduhul avea altă aromă ; simţeai îndată mirosul de turtă dulce, aroma amăruie de ciocolată şi mireasma răşinoasă a bradului proaspăt tăiat ; „e fain — îmi spuneam fericit — e fain“, şi eram atunci profund convins că atmosfera sărbătorească n-ar trebui să-i părăsească niciodată pe oameni, şi nici oraşul, şi că cel mai bine ar fi dacă agitaţia aceasta veselă ar dura veşnic, şi că nu-i pe lume nimic mai plăcut decît această sărbătoare ; adică Ajunul şi Crăciunul ;

aşa gîndeam atunci ; aş fi putut să-mi dau şi capul pentru asta ; în curînd însă ieşi la iveală cu totul altceva ; la drept vorbind, mai tîrziu nu numai că cel mai mult mă temeam de aceste sărbători, dar le şi uram din toată inima şi de cîte ori se apropia Crăciunul mă cuprindea deznădejdea şi tristeţea, un sentiment insuportabil de nedreptate ; ce-i drept, niciodată n-am reuşit să le petrec omeneşte, cum se întîmplă în case normale, în mijlocul unor oameni obişnuiţi ; se vede că şi în această chestiune, aparent banală, mă urmărea ghinionul ;

de fapt, nimic nu prevestise catastrofa ; din cîte îmi aduc aminte, clipa deşteptării în ziua de Ajun fusese minunată ; cînd mi-am ridicat pleoapele leneşe şi grele încă de somn, mi-a sărit imediat în ochi pomul splendid împodobit, strălucind de-a dreptul de globuleţe multicolore, de lănţişoare de staniol, care-l înfă-

şurau de jur împrejur, şi de argintul betelei ; înmărmurit de fericire şi de încîntare, mă uitam la minunăţia aceea, ce părea adusă, ca prin farmec, dintr-un vis şi uneori nu-mi venea să cred că pomul acela exista cu adevărat, fiindcă în seara precedentă nimic nu prevestise apariţia lui şi pe deasupra într-o haină atît de minunată ; după ce a trecut prima clipă de uluială, mi-am dat imediat seama că Tata trebuia să-l fi adus noaptea prin nişte farmece, în vreme ce eu dormeam adînc, şi atunci m-a cuprins un sentiment de recunoştinţă duioasă faţă de el ; „astăzi e Ajunul — mi-am spus fericit — astăzi e Ajunul !“ Am mîncat micul dejun la bucătărie şi din cînd în cînd aruncam pe furiş cîte o privire spre Mama, care robotea prin casă, la chipul ei concentrat şi la mîinile care nu-şi mai găseau astîmpăr ; văzînd cît e de ocupată, i-am oferit timid ajutorul meu, iar ea l-a primit surprinzător de binevoitoare ; m-a şi mîngîiat pe cap, ce nu i se întîmpla prea des, şi imediat am fost prins în torentul ocupaţiilor mărunte ; am dat de cîteva ori fuga după mici cumpărături la magazinele care mai erau deschise, am lustruit parchetul în cameră, apoi am pus pe masă tacîmurile pentru cină ; pînă să-mi dau eu seama, se şi înserase ; Mama puse în tigaie ultimele bucăţi de crap şi, lăsîndu-mă pe mine să am grijă de peşte să nu se ardă, se duse să facă baie ; se vede însă că nu avea prea mare încredere în mine, fiindcă după cîteva minute ieşi din baie, înfăşurată în halat ; — s-a şi făcut cinci — spuse

fără să mă privească, apoi adăugă uşor iritată : — iar el nu-i şi nu-i... ; mi-am dat imediat seama că e vorba de Tata ; dar atunci nici nu mi-ar fi trecut prin minte că în seara aceea se putea întîmpla ceva rău ; timpul se scurgea, măsurat de tictacul monoton al ceasului din perete ; cerul îngheţat era plin de stele ; în ferestrele caselor vecine se vedeau lumînările aprinse în pom iar vecinii de alături cîntau colinde ; — ei, poftim — spuse iar Mama — a trecut ora şase ; şi eu ascultam şi aşteptam încordat paşii Tatii, căci liniştea acea, tăcerea Mamei şi nervozitatea ei, care creştea cu fiece clipă, mă umpleau de nelinişte ; stăteam la masă împietrit, mi-era şi teamă să mă mişc ; Mama, după obiceiul ei, fuma ţigară după ţigară, iar cînd ceasul bătu şase şi jumătate, luă de pe masă garafa cu votcă şi dădu pe gît un păhărel, apoi altul, dar se vede că votca era slabă, pentru că între două ţigări reuşi să bea cinci păhărele ; asta m-a speriat, căci m-am gîndit că Mama vrea să se otrăvească ; cînd bătu însă ora şapte în vestibul se auzi o mişcare, apoi Tata intră în cameră.

— Ce faceţi ? întrebă vesel din prag, frecîndu-şi mîinile îngheţate. Oooo, văd că totul e admirabil pregătit... şi brusc se întrerupse la mijlocul frazei văzînd chipul încruntat al Mamei şi privirea ei plină de aversiune ;

i-am zîmbit ; simţeam o uşurare la vederea lui ; dar se vede că Tata era atît de surprins de comportarea Mamei, încît nici n-a reacţionat

la zîmbetul meu, ci doar s-a apropiat de masă, a tras scaunul şi s-a aşezat ; tot timpul se uita la ea neliniştit ; — Porcule ! — izbucni Mama brusc — cum îndrăzneşti să te aşezi în halul ăsta la masă...

— O, iartă-mă, te rog ! spuse Tata şi se îndepărtă cu scaunul de masă. Dar poate-mi spui întîi ce s-a întîmplat şi despre ce hal e vorba. Serios, nu înţeleg ce vrei.

— Cum îndrăzneşti să te aşezi la masă murdar şi nebărbierit ? Cum îndrăzneşti ? Cît e ora ? Poftim ? Cît ?

— Nouăsprezece şi cinci minute, răspunse liniştit Tata. Ce vrei, de fapt ?

— De la cinci după-amiază stăm la masă şi te aşteptăm ! răbufni iar Mama. Toate s-au răcit. Trebuiesc încălzite din nou...

Pe chipul Tatei apăru uimirea.

— Am stabilit noi ora cinci ? întrebă surprins. Eu nu-mi aduc aminte să fi stabilit aşa ceva... Dacă aş fi ştiut...

— Sigur că da ! Tu nu ştii niciodată nimic...

— Linişteşte-te, draga mea, spuse tăios. Nu-i nici timpul şi nici ziua potrivită pentru scandal. De fapt, cine ia cina de Ajun la cinci ?

— Uiţi că în casă e un copil !

— Nu. Dimpotrivă. Mi se pare că ţin minte mai bine decît tine...

Mama luă garafa şi îşi umplu păhărelul.

— Aşa da, se bucură Tata. Bea o votcă, între timp eu mă bărbieresc, îmi schimb hainele şi ne putem aşeza la masă înainte ca supa să se fi încălzit...

— Căcat! spuse Mama. Căcat!

Tata se strîmbă de parcă l-ar fi înțepat ceva.

— Draga mea, înțelege că am avut de lucru, răspunse și în vocea lui se simțea oboseala. M-am chinuit mult pentru că nu aveam idei și tocmai am găsit o soluție bună. A trebuit s-o materializez repede, fiindcă ideile bune nu vin de două ori.

— Sigur că da! rîse Mama cu răutate. Pentru tine lucrurile astea au fost întotdeauna mai importante. Lutul acela puturos a fost mai important decît mine. Și mai îndrăznești să mi-o și spui. Nu, serios, depășește orice închipuire...

— Nu te compara cu lutul. Sînt lucruri compet diferite.

Bău votca și luă o țigară.

— Gloria! spuse Mama cu răutate. Succesul! Iată ce-i important pentru tine. Prost găunos ce ești. Premiul acela ți s-a urcat la cap...

— O, Doamne! gemu Tata. Ce tot vorbești, fetițo? Te-ai îmbătat sau ce-i cu tine?

— Nu-i treaba ta.

— Ba da... răspunse Tata. E treaba mea și a ta. Și dacă mi-e permis să-ți dau un sfat, atunci adună-ți mințile și încetează cu istericalele, gîndește-te cel puțin la băiat. Nu uita că acestea sînt primele sărbători și primul lui Ajun acasă.

Mama se uită cam ciudat la el, apoi, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile de masă, se

ridică greoi de pe scaun și abia atunci spuse pe un asemenea ton, încît mă luă cu frig :

— Află că nu va fi nici Ajun și nici sărbătoare !

Abia se stinseră ultimele ei cuvinte că și porni legănîndu-se către pian apoi cu o mișcare violentă prinse bradul de crengi și-l azvîrli pe parchet, întîi se auzi zornăitul strident al globulețelor sparte, foșnetul betelii și al lănțișoarelor rupte, apoi trosnetul suportului de metal și abia la sfîrșit am auzit vocea mea probabil ; un țipăt disperat : Nu, nu, nu, nu, nu ! — mi-am acoperit fața cu mîinile și mai degrabă o auzeam decît o vedeam, cuprinsă de o furie dementă, cum zdrobea cu pantofii ultimele globulețe care scăpaseră ca prin minune din dezastru, și atunci mi s-a părut că nimic pe lume nu putea răni auzul mai rău decît acel zornăit subțire al globulețelor sparte ; am avut senzația înfricoșătoare că odată cu acel pom de iarnă întreg universul se fărîmițează într-un praf de sticlă mărunt, care scîrțiie sub tălpi și că pentru noi nu există nici o salvare, fiindcă nimic nu mai poate fi oprit și nici întors, s-a întîmplat ceea ce mai devreme sau mai tîrziu trebuia să se întîmple, cu toate acestea, deși se petrecuse sub ochii mei, nu-mi venea să cred, iar uneori mi se părea că am un coșmar și voiam să mă trezesc ; m-am uitat la Tata, care stătea alb ca varul și privea cu ochi mari la gunoiul care apăruse pe neașteptate în mijlocul camerei, la resturile acelea jalnice ale podoabelor de pom, bucăți de hîrtie, turtă-dulce sfă-

rîmată și crengi de brad rupte, printre care străluceau cioburile globulețelor colorate ; pe urmă se ridică foarte încet și spuse cu vocea răgușită :

— Pentru Dumnezeu, ce-ai făcut, femeie ?

— Ce vezi, iubitule, răspunse Mama și, împleticindu-se ușor, se întoarse la masă. Doar am spus clar că nu va fi nici un Ajun și nici un Crăciun...

Tata clătină din cap și înghiți cu greutate saliva, de parcă ar fi fost amară ca pelinul, apoi spuse :

— Plec. S-a sfîrșit. N-am să uit niciodată seara asta și n-am să-ți iert niciodată ce-ai făcut. Cred că și copilul ăsta o să țină minte și n-o să te ierte...

— Îți faci griji ? întrebă, umplîndu-și din nou păhărelul. Nu-ți face griji din pricina mea, eu mă descurc...

Tata porni fără să mai spună un cuvînt spre ușă, iar eu, văzînd că are intenția să plece de acasă, l-am strigat încărcat de cele mai rele presimțiri :

— Tăticule, nu pleca, rămîi sau ia-mă și pe mine cu tine !

plîngeam. Abia atunci m-am pornit cu adevărat pe plîns. S-a oprit o clipă cu mîna pe clanță și a dat neputincios din cap :

— o, Doamne, spuse. Dacă aș avea dreptul să te iau cu mine...

s-a terminat ; plîngeam, iar noaptea m-a trezit plînsul Mamei, dar nu-mi părea rău de ea ; a doua zi nu mai era nici urmă de pom și dacă n-aș fi văzut fața de masă albă și cele

patru tacîmuri pentru cina de Ajun, aş fi fost gata să cred că am visat, dar cînd mi-am rotit mai atent privirile prin casă, am găsit în vestibul o bucată din pom, cu urme proaspete de satîr, iar sub masă, pe covor, am zărit cîteva cioburi mărunte de sticlă ; am mîncat micul dejun lăsat la bucătărie, apoi, neavînd nimic mai bun de făcut, m-am apucat de pictat ; în ziua aceea Mama iar era de gardă, şi mă aşteptam să vină Tata să mă vadă, aşa cum s-a întîmplat pînă acum cînd erau certaţi ; trecu însă amiaza, afară începuse încet să se însereze, în ferestrele caselor vecine se aprindeau luminările în pom, dar Tata tot nu venea, atunci am înţeles că nu mai vine şi m-a cuprins un sentiment de tristeţe disperată, mai ales că la vecinii de alături veselia se înteţea şi toată clădirea părea să răsune de cîntece, iar singurătatea mea în locuinţa aceea pustie şi întunecată devenea uneori insuportabilă ; aşa că m-am zbuciumat o vreme prin camera întunecată, pentru că mă săturasem să mai privesc în stradă şi în ferestrele puternic luminate ale altor case ; deodată îmi veni ideea să-i fac o vizită Tatei la atelier, aşa că am aprins lampa de noapte de lîngă divan şi am început să mă pregătesc în grabă de drum ; uşa era însă încuiată de două ori, iar eu nu aveam chei şi nu mai avea nici un rost să mă gîndesc la plecare ; ghinion ; vrînd nevrînd, m-am întors în cameră ; mi-au sărit imediat în ochi cele două garafe cu votcă : una cu „*wódka czysta*“, alta cu vişinată ; fără să mai stau pe gînduri am pus mîna pe păhărel şi

l-am umplut cu vişinată ; „beau pînă mor — mi-am spus cu o anumită satisfacţie — o viaţă ca asta e o mizerie" ; aşa m-am înecat cu primul păhărel, încît erau să-mi iasă ochii din orbite, pe urmă însă am băut foarte atent, cu înghiţituri mici şi cu fiecare clipă mă simţeam mai vioi ; vişinata era dulce şi mirosea a sîmbure ; după primul păhărel am simţit în tot corpul o lenevie caldă şi o euforie cum nu mai cunoscusem pînă atunci ' „tfui, ce mai viaţă — gîndeam nefericit şi plin de dispreţ la adresa lumii întregi — tfui" ; am golit repede un păhărel, pe urmă altul şi, aşezîndu-mă confortabil în fotoliu, am luat o ţigară şi asta m-a dat gata ; abia am tras de cîteva ori cum se cade şi camera începu să se legene întîi încet, şi la început mi se părea nespus de amuzant, fiindcă uneori mi se părea că sînt într-un leagăn, dar cînd legănatul se transformă într-un vîrtej violent şi cînd am simţit că-mi vine să leşin, am pus repede păhărelul pe masă şi am lăsat ţigara fumată pînă la jumătate, m-am ridicat, ţinîndu-mă strîns de spătarul fotoliului ; „şi totuşi pămîntul se învîrteşte" — mi-am spus şi m-am prăbuşit, secerat de rotirea tot mai rapidă a camerei prinse în vîrtej ; m-am tîrît în patru labe pînă la baie, agăţîndu-mă pe drum de diferite obiecte, pentru că uneori aveam senzaţia că dacă nu mă prind la timp şi nu mă ţin de vreun obiect mai greu decît mine, voi fi azvîrlit în aer şi zburînd pe fereastră pot să cad pe caldarîm de la etajul al treilea ; din fericire am reuşit să mă tîrăsc la timp pînă la baie, aşa că nu am murdărit de-

loc camera ; probabil însă că eram bine intoxicat, fiindcă voma a curățat totul din mine și abia după aceea m-am simțit ceva mai bine, adică am avut atîta putere, încît am putut să spăl W.C.-ul, să mă tîrăsc pe niște picioare moi pînă la pat și să mă arunc în el, fără să mă mai gîndesc să-mi scot și hainele ;

m-a trezit lumina și zgomotul ușii puternic trîntite ; am sărit imediat din așternut, fără să-mi fi revenit complet, dar simțind în piept bătaia aproape dureroasă a inimii speriate...

— Dormi ? întrebă Mama cu voce aspră. Ce obiceiuri mai sînt și astea ?

— Am dormit puțin...

— Sărăcuțul, spuse Mama. Ai fost foarte obosit, nu-i așa ?

— Puțîn...

— Nu se spune „puțîn“, tîmpitule, ci puțin ! de cîte ori trebuie să-ți repet ?

— Am uitat...

— Ce ai uitat ?

— Cum se spune...

Stătea lîngă mine și mă privea atentă, ceea ce mă speria și mai mult, încît cu greu îmi adunam gîndurile.

— Ia vino aici ! făcu deodată. Ieși odată din colțul ăla, că nu-ți văd fața ;

întîrziam să ies fiindcă eram profund convins, că de îndată ce mă va privi la lumină, își va da seama ce am făcut în lipsa ei ; nu mi-a fost de nici un folos, căci mai rău am înfuriat-o ; apucîndu-mă de umăr m-a scos de după pian în mijlocul camerei, în așa fel,

încît mă aflam aproape sub candelabru, iar lumina puternică ce cădea din cele cinci becuri chiar pe capul meu mă făcu să mă simt de parcă aş fi fost gol puşcă.

— O, Doamne! gemu scîrbită. Cum arăţi tu? Ochii umflaţi, faţa mototolită, părul răvăşit! Iar te-ai mînjit, purcelule?! De ce? Ce s-a întîmplat aici?

— Nimic.

— Răspunde şi să nu-ndrăzneşti să mă minţi!

— Nimic, am răspuns cu o voce nesigură. Nimic...

— A fost tata aici?

— Nu.

Mi-a tras una peste faţă, încît mi-a sărit capul.

— A fost?

— Nu.

Iar m-a lovit. Mă ardea urechea.

— De ce minţi?

— Nu mint.

— El te-a-nvăţat să nu spui?

— Cine?

— Nu face pe idiotul! Întreb de tata.

— Nu.

— Ce nu?

— Nu mi-a spus nimic...

— Prin urmare a fost aici?

— Nu.

De data asta m-a lovit cu dosul palmei şi m-a durut şi mai rău.

— Laş mic şi prăpădit ce eşti, spuse. Mincinos nenorocit. Ştii ce o să crească din tine

dacă nu înveţi să spui adevărul? O canalie, un bandit, un nemernic, o secătură...

— Nu mint.

— Te omor dacă nu încetezi...

— Spun aşa cum e.

— N-o să-mi spui că tu ai fumat?

— Am fumat. Una...

— Excelent — spuse. Ar rîde şi curcile...

— Dar n-am terminat-o...

— Ai observat asta?

— Ce?

— Încetează să mai faci pe prostul. Întreb dacă ai observat că ţigara nu-i fumată pînă la capăt?

— Am spus ce am făcut...

— Ştii foarte bine că el fumează aşa... Nici nu ştiu de ce strică ţigările. Tot nu-i fumător.

— E ţigara mea.

Iar m-a lovit.

— Ai băut şi votcă?

— Da.

— Cîte păhărele ai băut? a întrebat. Spune.

— Trei.

— Suflă.

Am suflat, cum mi-a poruncit.

— Pute ca din cloacă. Astăzi n-am apucat să te pun să-ţi speli dinţii. Nu se simte însă nici urmă de alcool.

— Trei am băut.

Iar m-a cîrpit de mi-a vîjîit capul.

— Spune-mi ce ţi-a turuit!

— Nimic.

— Înseamnă că totuşi a fost la tine?
— Nu.
— Minţi.
— Nu.

Cercul ameţitor al aceloraşi întrebări şi răspunsuri părea că nu mai ia sfîrşit, stăteam în continuare sub candelabru, în bătaia luminii şi nu mă dădeam bătut, deşi după cîteva lovituri abia mă mai ţineam pe picioare; a fost unul dintre cele mai grele interogatorii din viaţa mea; atunci însă nu mă apăram pe mine, ci pe Tata, care nu era cu nimic vinovat; ori poate mă apăram şi în faţa reproşului de „mincinos"; nu merită să spui adevărul — gîndeam, cuprins de o disperare tot mai mare, ajuns la capătul puterilor — nu merită să spui niciodată adevărul, trebuie să minţi, trebuie să minţi! să minţi!" nu ştiu cît ar mai fi durat, dacă nu aş fi leşinat în cele din urmă şi Mama a trebuit să mă lase în pace; a doua zi, cu trupul plin de dureri, cu pavilioanele urechilor supuse unor torturi prea rafinate de tras şi răsucit, umflate, echipat cu o lanternă, un briceag şi cu servieta de şcoală plină de mîncare, am pornit pentru întîia oară în lume, jurînd că piciorul meu nu va mai călca niciodată în această casă, care mi-a devenit atît de străină, şi că n-am s-o mai văd niciodată pe această femeie, care mi s-a spus că e Mama mea, fiindcă în noaptea aceea din prima spre a doua zi de Crăciun am urît-o cu toată fiinţa şi pasiunea celor şapte ani ai mei.

firește, nu era greu de prevăzut că apariția noastră în autobuz avea să stîrnească o adevărată senzație printre pasagerii acestei linii, cărora nu li se oferea în fiecare zi ocazia să privească cît le dorește inima un tip bine împachetat și pe deasupra păzit și de doi copoi înarmați pînă în dinți ; așa că abia ne-am urcat și ne-am ocupat locurile pe ultima banchetă, chiar în apropierea ușii, că în jur se și stîrni deodată o forfotă plină de febrilitate, o unduire de șoapte și scîrțîitul scaunelor acoperite cu vinilin ; la drept vorbind, mă durea undeva de tot ce ziceau și gîndeau ei despre mine în clipa aceea ; la început chiar mă distrase puțin, mai ales că mulți dintre călători trebuiau să facă o adevărată gimnastică, să-și răsucească gîturile ca să mă poată vedea bine ; în primul rînd cei de pe locurile din față stăteau foarte incomod ; unii trebuiau să se ridice de la locurile lor ca să mă vadă pe mine și pe cei doi copoi, inaccesibili și grozav de importanți în clipa aceea ; ori poate că oamenii aceia voiau să vadă mai bine cătușele mele, cele două brățări de oțel încă noi, aproape nefolosite, a căror apăsare rece la încheieturile mîinilor îmi aminteau mereu de existența lor ;

prin urmare învălmășeala aceea febrilă din autobuz a durat o bună bucată de vreme și acest lucru mi s-a părut cu adevărat ridicol, iar uluiala oamenilor, nervozitatea și agitația lor crescîndă mi-au creat o excelentă dispoziție ; mă simțeam ca un acrobat de circ înain-

tea unui salt mortal în mijlocul unei arene asaltate de public ; intrarea a fost într-adevăr splendidă, cum nici nu îndrăznisem să visez ; m-am gîndit imediat că n-ar trebui să-i dezamăgesc, nici să le înşel aşteptările, fiindcă se cunoştea după înfăţişarea lor că aşteptau de la mine ceva deosebit, ceea ce ei nu îndrăzneau să facă ; cel puţin aşa se părea ;

autobuzul mergea de cîtva vreme, iar ei se tot holbau la mine şi mă priveau cu speranţă ; aveau feţele tot timpul întoarse spre mine, nu în direcţia de deplasare a autobuzului, ceea ce lăsa, de asemenea, o impresie comică ; dar datorită acestui fapt aveam şi eu o ocazie minunată, căci fără să mă mişc din loc puteam să-i văd pe toţi ; să văd mutra aceea monstruoasă cu zeci de ochi şi cu o expresie unică de agitaţie bolnăvicioasă ; în curînd am zărit, ori poate mai degrabă am dedus după mutra respingătoare a mulţimii ce stătea la pîndă, un cusur ; la început greu de precizat, la prima vedere aproape insesizabil ; dar a fost imposibil să-mi stăpînesc un reflex brusc şi nici nu mi-am dat seama cînd în liniştea din autobuz vocea mea răsună strident pe fundalul huruitului monoton al autobuzului şi al zdrăngănitului tinichelelor de pe fiatul hurducăit :

— Ce te holbezi aşa la mine, băşitură ?

— Şi ce ? bîzîi Grasul care şedea în apropiere. Nu-ţi place ceva ?

— Mutra ta, împuţitule, i-am răspuns. Mai bine ia-o din faţa mea.

— Şi ce ? spuse el. Şi ce ?

— Drace, am spus liniştit şi l-am scuipat drept în bot.

puiul de căţea se înroşi de parcă era să-l lovească damblaua ; ştergîndu-şi cu dosul mîinii flegma de pe obraz, bîzîi iar cu vocea lui de viţel :

— Ocnaşu' ! Banditu'...

— Eieiei ! interveni surprinzător sergentul. Linişte. Nici un fel de...

— Spuneţi-i spînzuratului ăsta, nu mie !

— Eieiei ?!

— Să-l notez pe cetăţeanul ăsta, sergent ?

— Nu-i nevoie, Sroka. Deocamdată, nu...

— E ruşine să vorbeşti aşa despre un om, interveni brusc o bătrînică ce şedea alături de sergent. Mare ruşine...

— Ce-i, bunicuţo ? boncăni Grasul. De ce te amesteci în lucruri care nu te privesc. E treaba dumitale ?

— Tu eşti spînzurat, grăsanule !

— Hei, bunicuţo, măsoară-ţi cuvintele.

— Eu nu-ţi sînt bunică. Mai bine măsoară-ţi tu cuvintele.

— M-a scuipat, ocnaşu', nu m-a scuipat ?

— Poate că te-a scuipat, răspunse neprietenos bătrîna. Cine-l ştie ? Nu-i treaba mea. Tu ai spus-o. Iar martoră nu mă lua, că de la mine nu scoţi nimic. Iar băiatului n-ai de ce-i spune spînzurat, că-i ruşine şi gata...

poftim, în sfîrşit, aveau ce şi-au dorit şi ce au aşteptat cu răbdare şi cu speranţă atîta vreme ; se pornise o ceartă clasa întîi, fiindcă încet, încet pasagerii începuseră să se înfierbînte şi să sară unul la altul, aşa că în auto-

buz se făcu iar larmă şi tevatură ; în sfîrşit, aveam şi eu cu ce mă amuza, o adevărată bucurie, o distracţie în toată legea, cu atît mai mult cu cît se petrecuse o neaşteptată răsturnare de roluri ; am observat deodată că din actor principal devenisem pe neaşteptate un spectator, fireşte fără să-i mai socotim pe cei doi paznici ai mei, care păreau indiferenţi şi puţin cam obosiţi ; ori poate că fără să vreau am ajuns într-o situaţie puţin cam complicată de spectator şi regizor în acelaşi timp ; fiindcă aşa s-a întîmplat că ori de cîte ori actorii acestei ciudate scene îşi pierdeau avîntul şi începeau să se încurce în rolurile lor de apărători, acuzatori, judecători, martori şi acuzaţi, era suficient să le arunc într-o doară cîteva cuvinte, ca să reia totul cu şi mai multă violenţă şi ardoare, regăsind cel mai potrivit ton al dialogului, jocul acela uneori grotesc şi poate prea retoric ;

cel mai caraghios era însă faptul că grăsanul, amestecîndu-se din cînd în cînd în joc, nu uita nici o clipă de burtoiul care-i atîrna asemenea unui balon între picioarele larg desfăcute ; avea într-adevăr un foale cît toate zilele ; dar cum s-a pus autobuzul în mişcare, Grasul se şi apucă de mîncat şi băga în el fără încetare, se îndopa şi înfuleca lacom, căscînd gura mare de i se vedea limba roşie învîrtindu-se şi frămîntînd mîncarea, încît era de ajuns să-l priveşti ca să simţi o repulsie violentă faţă de el ;

niciodată nu i-am simpatizat prea mult pe grăsani, dar acesta avea o mutră deosebit de

respingătoare, o mutră fleşcăită şi grasă, cu ochi mici, fără gene şi cu un bot de la o ureche pînă la cealaltă ; plescăia fără odihnă, molfăia şi grohăia de mulţumire, ca un porc îngrăşat cu troaca plină dinainte ; la drept vorbind, o şi avea dinainte, tot timpul ţinea pe genunchi o geantă ticsită spre care întindea mereu mîna dolofană şi scotea din ascunzişurile ei încăpătoare şi întunecate cînd un ou curăţat de coajă, cînd o bucată de cîrnat de casă bine afumat şi mirosind a usturoi, cînd un castravecior murat, păros ca o omidă, cînd o felie suculentă de şuncă, cînd o ridiche proaspătă, ce trosnea apetisant între dinţi, şi aşa mereu, fără întrerupere, de parcă îi era teamă că nu mai apucă să mănînce niciodată, iar asta ar fi fost cea din urmă masă din viaţa lui ;

aşa că mînca şi se holba tot timpul la mine, se holba ostentativ, cu o privire plină de pornire şi de duşmănie, iar ochii lui păreau să repete cu încăpăţînare o singură frază plină de promisiuni : „ne mai întîlnim noi, ne mai întîlnim, n-ai grijă“ ; iar în autobuz scandalul acela stupid nu se mai sfîrşea ; călătorii care circulau în înghesuiala aceea sufocantă se certau între ei din cauza Grasului, dar şi din cauza mea, fiindcă, aşa cum se întîmplă de obicei, se formaseră imediat două tabere care se înfruntau reciproc şi în fiecare se găseau unii mai mult, alţii mai puţin agresivi, pe care îi puteai numi ulii şi porumbei, tigri şi ciute, lupi şi miei, sau cum voia fiecare, fiindcă Domnul Dumnezeu avea pe lume o menajerie bine înzestrată ; aveam la ce să mă uit, ce să

ascult, așa că, așezat comod în scaun, eliberat de încordarea inițială, mă uitam la cei ce lătrau — TU te uitai ; EL se uita — și ascultam hărmălaia aceea vioaie — TU ascultai ; EL asculta — o hărmălaie lipsită de sens, uneori chiar absurdă ;

— Ei, cum e ? L-a scuipat sau nu ?

— Știi dumneata foarte bine.

— L-a scuipat. Am văzut eu.

— Nemaipomenit !

— L-a nimerit în obrazul stîng.

— Mai bine ți-ai șterge ferestrele, ochelaristule...

— Domnule ! Fără chestii din astea. Bunicului dumitale să-i spui ochelarist !

— Dacă aș avea un bunic atît de chior și de tont, care ar mai spune și atîtea prostii, aș sta tăcut la locul meu și nici n-aș sufla...

— Da' ce ? Nu l-a scupiat, pramatia ?

— Ar trebui să știi și dumneata...

— M-a scuipat, ocnașu', m-a scuipat. Dumnezeu mi-e martor.

— Domnule, ce te împingi așa ? Ai ceva comun cu nesimțiții ?

— O, pardon. Nu știam că ești nesimțit...

mi-a plăcut, tipul l-a pus la punct admirabil ; mulțimea călătorilor izbucni într-un rîs puternic ; numai Ochelaristul nici nu zîmbi ; dealtfel nici nu era de mirare ; se băgase singur în încurcătură și se vedea după figura lui că habar nu avea cum să iasă din ea, de fapt, era prea tîrziu să mai facă ceva, pentru că rîsul ce răsuna în autobuz îl dezumflase complet și îi tăiase orice poftă, ori poate și orice

curaj, de a mai încerca să se apere ; prin urmare se strîmbă dezgustat şi se întoarse repede spre fereastră ; atunci am observat că pînă şi cei doi cerberi ai mei zîmbeau : tipul nimerise într-adevăr în plin, şi cred că aveau şi ei poftă să rîdă cu hohote, numai că nu se cuvenea ; aşa că se tot chinuiau zîmbind, strîngînd din dinţi atît de puternic, încît le apăruseră nişte umflături la maxilare ; numai bunicuţa nu rîdea ; privea la mine tristă, plină de zbîrcituri şi clătina uşor din cap, de parcă se mira de ceva ori poate că nu voia să se împace cu ceva ; şi cum s-a mai liniştit în autobuz, mă întrebă deodată :

— Al cui eşti tu, băiete ?

— Al nimănui, bunicuţo.

— Cum se poate ? se miră bătrînica. Ce tot spui tu acolo ?

— Ce ai auzit, bunicuţo. Pe sănătatea mea.

— Cum aşa ? Nu ai mamă ?

— Nu am, bunicuţo. Nici mamă, nici tată. Nu am pe nimeni.

— Au murit amîndoi ?

— Au murit, bunicuţo.

— Demult ?

— Foarte demult, bunicuţo. Atît de demult, încît nici nu-i ţin minte. Uneori mi se pare că eu niciodată n-am avut nici mamă, nici tată. Şi atunci îmi trece prin minte că oamenii trebuie să mă fi găsit undeva prin flori. Dar nu-i aşa, fiindcă eu am certificat de naştere şi cunosc numele mamei şi al tatălui. Cu mine s-a întîmplat însă aşa că toată viaţa am fost singur, printre străini, bunicuţo.

Bătrînica oftă şi se uită la mine cu o privire îngrijorată.

— Eh, multe necazuri trebuie să fi îndurat tu printre străini, mult rău şi amar, spuse după o clipă de îngîndurare. Nefericit eşti tu, fiule, tare nefericit.

— Ştiu eu ?

ce puteam spune altceva şi apoi avea vreun sens să vorbesc despre lucruri care se refereau numai şi exclusiv la mine, mai ales în prezenţa atentă a călătorilor care făcuseră brusc linişte şi prindeau din zbor, cu o curiozitate nesăţioasă, orice cuvînt pe care abia îl rosteam ;

în autobuz se făcea tot mai zăpuşeală ; uneori mă simţeam de parcă m-ar fi cuprins în strînsoarea lor tentaculele lipicioase ale unei caracatiţe cu mai multe capete ; situaţia devenea insuportabilă ; cu atît mai mult cu cît m-am lăsat tîrît pe un teren desfundat şi cam riscant ; mi-am dat seama de acest lucru abia cînd m-a lovit aşa deodată un val primejdios de tristeţe şi de milă faţă de mine însumi şi faţă de soarta mea ; începusem încet să mă afund ; mă încerca plînsul, un plîns duios, ce aduce uşurare ; fir-ar să fie...

faptul e fapt, m-a cam dat gata ; e drept, nu ştiu şi probabil că nu voi şti niciodată ce m-a înduioşat cel mai mult atunci în autobuz ; înţelegerea prietenoasă a bătrînei mărturisită de faţă cu toţi ? cuvîntul acela magic spus de ea — *fiule* ? ori poate gestul acela simplu : o mînă mică, uscată şi galbenă ca un pergament întinsă spre mine, în care ţinea un măr mare

și frumos ? sau poate și una, și alta, și toate la un loc ? în orice caz mă prinsese de-a binelea ; a trebuit să fac mari eforturi ca să nu încep să behăi ca o oaie dusă la tăiat ; ce mai plăcere le-ar fi făcut tuturor : Grasului și Ochelaristului, poate chiar și bunicii, cu toate că ea ar fi dorit cel mai puțin așa ceva ; așa că m-am luptat cu mine însumi destul de mult pînă am reușit să mă stăpînesc cît de cît, cu toate acestea nu mă simțeam prea sigur de mine.

— Nu, bunicuțo. Nu vreau. Păstrează-l. Îți mulțumesc.

— Poate vrei să mănînci ceva, fiule ?

— Oh, nu ! Nu !

— Nu ești flămînd ?

— Nu, bunicuțo. Și nu-mi mai vorbi așa...

— Cum ? se miră bătrînica. Da' ce-am spus nepotrivit ?

— Nimic, bunicuțo. Nimic...

O Doamne sfinte, cum să-i explic ? Ce puteam spune în situația în care nu puteam destăinui nimic din ce se petrecea în mine ? începusem ziua dezastruos, startul se dovedise total nereușit și cu siguranță de aceea eram atît de predispus la disperare și tristețe ; în autobuz se lăsase liniștea ; se auzeau numai huruitul motorului, fîșîitul uscat al cauciucurilor și bufniturilor amortizoarelor la hîrtoape ; stînjenit de liniștea aceea neașteptată, care se lăsase atît de brusc și îmi dădea senzația că sînt încolțit, mi-am întors capul spre geamul prăfuit, dincolo de care se așternea peisajul nostalgic al mesteacănișurilor albe și al luncilor

țesute cu funigei, ce alergau spre toamnă ; unde și unde fuioarele cenușii de fum, ce pluteau deasupra focurilor, tăiau linia orizontului și atunci priveliștea îmi aducea aminte de imaginile acelei unice și irepetabile veri, acelor două luni, iulie și august, poate cele mai fericite și în același timp cele mai crude din viața mea ; două luni pline de larmă, de gîfîiala alergării, de cutremurul pămîntului zguduit din timp în timp de puternice explozii, de șuierul schijelor ce zburau pe deasupra capetelor, două luni de furișare prin vîlcele întesate cu hățișuri și prin desișuri de pădure, încheiată de-atîtea ori cu descoperirea primejdioaselor obiecte rămase din timpul războiului, în care moțăia moartea învelită în manta de oțel ; oh, și „Piciorul-caprei“ — cerșetorul acela bătrîn, gutosul, duhnind a mucegai și a grăsime rîncedă, apăruse și el atunci, la hotarul dintre iulie și august, între treizeci și întîi, iar teama pe care o simțeam la vederea lui declanșase în mine o ingeniozitate de-a dreptul nemaipomenită în a pricinui durere și a crea, pentru așa ceva, cele mai adecvate situații, iar chinul bătrînului nefericit plutea țipînd prelung peste cîmpuri, prin crîngurile din împrejurimi, prin sat pînă la cele dintîi lacrimi ; atunci cred că am înțeles pentru întîia oară, cît de oribilă poate fi mila, nu compătimirea, ci tocmai mila arătată cuiva, ție, mie, un ciolan otrăvit aruncat în chip mîrșav și perfid cuiva, mie, ție ; Piciorul-caprei nu plînsese niciodată așa, niciodată pînă acum, pînă în clipa asta, pînă nu a început să ne fie milă de el, de soarta lui ne-

fericită, de mizeria lui, de ziua nesigură, de cărările lui care nu veneau de nicăieri și nu duceau nicăieri, în sfîrșit, de moartea neștiută care îl urma pas cu pas ; o Doamne, cum plîngea, cînd începeam să-l văicărim, să-l bocim ca niște ciori, ca niște corbi, care croncănesc milos ; noi atîta așteptam, mila, poate și el tot asta aștepta ; un cerșetor bătrîn, de care nu are nimeni nevoie, își plîngea soarta, iar noi, adunați în jurul lui, ce ușurare, și oamenii mari trebuie să plîngă, înăbușindu-ne cu greu bucuria, îi spuneam aproape în cor : — o, moșule, nu mai plînge, ești nefericit, tare nefericit, fără familie, și fără un colțișor al tău, ești singur pe lume ca un cuc, singur, moșule, moșulețule, oh, cît de rău trebuie să-ți fie, cît de greu, ești atît de nefericit, că i se face milă omului cînd te vede, și cînd o să mori... hai, moșule, nu mai plînge ; — noi însă o țineam întruna, pînă ne săturam, groaznic ; ah, ce căcăcioși !

— Da' de ce te-au luat, fiule ?

autobuzul intră în umbra răcoroasă a pădurii, iar de-a lungul geamurilor începu să alunece monotonia unui perete verde. Am întors capul și m-am uitat urît spre bătrînă. Începusem să mă tem de ea, așa că i-am răspuns neprietenos :

— Da' ce te privește pe dumneata, bunico ?

— Te-au legat.

— Și ce-i cu asta ?

— Te-au legat de parcă ai fi cremenall...

— Se vede că sînt, dacă m-au legat.

— Nu semeni, fiule...

— Ce ştii dumneata, bunico ?!
— Ochii tăi îmi spun că eşti cinstit...
— Nu se poate ?!
— Eu aş avea încredere...
— Ce tot spui, bunico ? Sînt un condamnat. Un ocnaş.
— Nu vorbi aşa, băiete. Să nu mai spui niciodată despre tine aşa ceva. Dacă nu te preţuieşti singur, n-ai să găseşti preţuire nici la oameni.
— N-am nevoie, bunico. Cu preţuire nu se trăieşte...
Bătrîna dădu din cap.
— Da' unde te duc, fiule ?
— Ghiceşte, bunico.
— Se vede că la Jastrzębiec. La Castel ?
— Unu zero, bunicuţo. Ai nimerit.
— Mă bucur mult de tot. Maioru' e om de omenie. Merg pe şaptezeci de ani, da' n-am văzut mulţi oameni în viaţa mea ca el.
— Atunci e mare păcat că a trebuit să dea de mine. De pe urma mea n-o să aibă nici un folos, numai necazuri...
— Ei, cum îţi vei aşterne, aşa vei dormi, fiule, spuse sobru, apoi, aruncînd o privire pe fereastră, adăugă mai vioi : Îndată o să cobori. Nu mai avem vreme de vorbit, da' la sfîrşit vreau să-ţi spun că tot omu' îşi împleteşte ştreangu' lui...
— Bine, bine, bunicuţo.
autobuzul începu într-adevăr să încetinească şi în curînd se opri la marginea unui sat. Copoii se ridicară de pe locurile lor, iar sergen-

tul îmi făcu semn cu capul şi mormăi amenințător, zbîrlindu-şi mustățile cărunte :

— Coborîrea. Dar fără glume proaste...

m-am ridicat încet şi am pornit fără grabă spre ieşire, şi atunci bătrîna mă prinse de mînă şi spuse :

— Domnu' Dumnezeu şi Sfînta Fecioară să te ocrotească.

— Dumnezeu să-ți ajute pentru vorba bună, i-am răspuns eu sfătos şi am pornit pe urmele milițienilor, care şi coborau din autobuz, iar cînd rabla aceea porni mai departe, prin fața mea trecu din nou toată pleiada de ochi holbați, de nasuri pleoştite pe geamuri ale acelor oameni nesuferiți, posaci şi, după cîte mi se părea, profund dezamăgiți probabil de spectacolul ratat, care se uitau la mine şi la cerberii mei revendicativ, de parcă le-am fi stricat distracția ;

„să vă fie de cap, mi-am spus atunci aproape cu ură, să vă fie de cap la toți" ; abia dispăruse autobuzul din raza privirilor noastre, ascunzîndu-se printre primele gospodării ale cătunului, că am şi încetat să mă mai gîndesc la ei, fiindcă paznicii mei mă luară iar în mijloc şi, fără să schimbe o vorbă, fără să se uite unul la altul, porniră pe un drum de cîmp ce şerpuia printre lunci şi crînguri, pe un drum uscat, neted şi tare ca pămîntul bine bătut din casele țărăneşti, fără nici o urmă de roată, de parcă nici n-ar fi fost folosit de oameni ; pe un drum absurd, care nu ducea nicăieri, şi totuşi ducea spre acelaşi calvar, pe care îl cunoşteam atît de bine, calvarul privării de

libertate personală şi al totalei încorsetări a gîndirii şi voinţei, iar în peisajul acela, ce se îndrepta încet spre toamnă, era ceva nespus de trist şi de tulburător în acelaşi timp; era un peisaj desprins parcă dintr-un vis nemaipomenit, încărcat de albul intens al mestecenilor împietriţi în linişte, urzit şi ţesut cu fire de funigei, ce pluteau uşor în văzduh, în soarele puţin cam înceţoşat, ce lumina parcă printr-un geam murdar, iar în lumina pufoasă, în razele uşor potolite ale soarelui, zării deodată o herghelie uriaşă de cai negri, murgi şi bălţaţi, ce galopau de-a lungul liniei orizontului, conduşi de un armăsar sur; herghelia galopa fără zgomot, aproape fără nici un foşnet;

„Gata, frăţîne-miu, cu libertatea ta — mi-am spus atunci cu tristeţe. — Tu nu eşti nici pasăre, nici vînt şi nici nor.“ Valul îngrijorării cu privire la propria-mi soartă începuse din nou să se ridice primejdios, prin urmare, ca să nu mă las dus ori acoperit de el, am început să mă gîndesc intens la clipa inevitabilă a întîlnirii cu Maiorul şi să-mi stabilesc cea mai bună tactică pe care ar trebui s-o adopt faţă de el într-o asemenea împrejurare; am încercat de asemenea să-mi închipui înfăţişarea lui, comportarea, ba chiar şi tonalitatea vocii; aveam o anumită experienţă şi ştiam că cel mai important lucru e să demarezi corect, să adopţi de la început ireproşabil tonul impus, să-i întăreşti tipului, indiferent cine ar fi el, convingerea că nu eşti decît o rîmă în mîna lui, o ceară, o plastilină lipsită de voinţă, căreia îi poate da, fără eforturi deosebite, forma cea

mai convenabilă ; era foarte important să faci la început o impresie cît mai bună asupra acelui apostol, salvator sau bărbat providențial, în ale cărui mîini pricepute, tari și obișnuite să înfrîngă avea să stea, cel puțin pentru o perioadă nedefinită cu exactitate, destinul meu schilod ; ah, toți erau încîntați cînd cineva își pleoștea supus urechile, pentru a avea liniște, ori în speranța unui destin mai bun, ceea ce era și mai rău ; în locul acesta nou și străin, omul începea să se nege pe el însuși, să-și nege propria demnitate, ca și propria personalitate, pentru care se dusese tot timpul o luptă acerbă, fie că voia cineva sau nu ; prin urmare, privind drumul acela bătătorit ca pămîntul din casă, care șerpuia în zigzaguri lenevoase printre lunci și mestecănișuri tinere, am început încet, fără să-mi dau seama inițial, să fac un inventar amănunțit al tuturor caselor blestemate de piatră și de cărămidă, înconjurate cu ziduri înalte, între care aveam să stau de-acum încolo, al construcțiilor posace, reci și respingătoare, care duhneau a urină, lizol și varză acră pusă la fiert, al clădirilor posomorîte, cojite, care semănau puțin la înfățișare cu vechile cazărmi de dinainte de război, dar și cu închisorile din orășelele județene ; mă gîndeam și la directori ; la ei mă gîndeam în primul rînd ; Doamne Dumnezeule, cîți au mai fost ; cînd începeam să-mi amintesc chipurile lor, mi se părea că sînt într-un orășel al copiilor și privesc un carusel pornit într-o goană nebună, iar locurile erau toate ocupate cu oameni care treceau

prin fața mea tot mai repede, tot mai repede, pînă cînd chipurile lor încordate, surîzătoare, atente, speriate, vesele sau bănuitoare începură să se șteargă în goana aceea nebună, să se îndepărteze și iar să se apropie, ascunzîndu-se unele după altele, ca apoi să apară din nou ; habar n-aveam cîți pasageri poate lua deodată un astfel de carusel obișnuit ; niciodată nu-mi trecuse prin minte să număr toate locurile de pe băncile atîrnate în lanțuri de cupolă, și nici să cumpăr un bilet de doi sau de cinci zloți și să încerc măcar o dată în viață rotirea aceea neghioabă, la cîțiva metri deasupra pămîntului în vîrtejul acela, care îți taie respirația, fiindcă numai vederea caruselului gonind, a picioarelor ce se zbăteau neputincioase în aer și a mîinilor crispate pe lanțuri îmi producea leșin ; așa că nu știam și nu am încercat să număr cîte locuri poate avea un astfel de carusel, dar și așa n-ar fi putut intra toți deodată ; adică toți directorii, educatoarele, psihologii, educatorii, paznicii și așa mai departe ; ar fi fost nevoie de cel puțin cîteva caruseluri solide, ca să-i așezi în scaune și să-i pui în mișcare, și ar fi trebuit să se scurgă multă vreme pînă să apară ori să treacă o dată prin fața mea, poate că atunci, după ce m-aș fi holbat cîteva ore la ei, aș fi putut spune cu conștiința împăcată că i-am mai văzut o dată, și să afirm liniștit că vederea lor nu trezește în mine nici un sentiment de simpatie și nici nu-mi aduce aminte de ceva, care ar merita reținut fără să-mi inspire repulsie ori vreun

sentiment de ură şi de revoltă împotriva lor, a tuturor oamenilor din toată lumea, împotriva întregii lumii ; în orice caz, dacă ar fi putut fi adunaţi la un loc toţi directorii, s-ar fi strîns o mulţime. Prin urmare FALSIFICATORUL e în carusel, COZONACUL altfel zis MOACA DE CAPORAL e şi el, CĂCĂCIOSUL e tot în carusel, MUNDZIO PIPERNICITUL, şi specialistul în nefericirea mea, a ta, a noastră, adică FIERARUL SZPENIO, şi smiorcăitul, indolentul acela bătrîn MOŞ TRANZISTOR, şi LABA era şi el în caruselul meu imaginar, şi POCNITOAREA ; oh, erau cu nemiluita şi fiecare îşi închipuia că e buricul pămîntului, modelul ideal de urmat, Christosul bastarzilor rataţi şi nefericiţi, tezaurul perfecţiunii şi înţelepciunii, omul providenţial, unica speranţă a celor rătăciţi, lumina care împrăştie negurile ; şi aşa mai departe, şi aşa mai departe ; aşa că ne modelau după chipul şi asemănarea lor, ori cel puţin făceau efortul de a ne modela, de a ne prelucra şi a ne da forme, de a ne frămînta de parcă eram făcuţi toţi din lut, din acelaşi lut, dar se ştie că lutul nu e acelaşi peste tot ; caolinul este un material refractar, ca şi illitul, şi nu din orice rocă sedimentară argiloasă se poate face porţelan, precum nici orice credinţă nu poate face minuni ; dar în pornirea lor, în egoismul lor, nici nu-şi puteau închipui că eu, că noi, că tu, ori cel puţin unii dintre noi mai avem nişte rămăşiţe de demnitate personală, puţină mîndrie, simplă, omenească, o flăcăruie pîlpîindă de onoare, dar şi mult orgoliu personal, mereu rănit şi mereu înjosit ;

cred că ăsta era lucrul cel mai insuportabil care mă împingea pe mine, pe noi, pe tine, ori cel puțin pe unii dintre noi spre o furie sălbatică, spre ură și dorință arzătoare de răzbunare; uneori spre revoltă deschisă; acel dispreț față de mine, de noi, de tine, acel refuz al LOR, dur și îndărătnic, de a nu ne recunoaște nouă, mie, ție dreptul la acel rest de demnitate, la o fărîmă de mîndrie, sau măcar la o urmă de onoare, se dovedise insuportabil pentru un timp mai îndelungat; de parcă numai unul de treizeci de ani, sau mai mult, ar fi avut dreptul să vorbească de mîndrie, onoare și demnitate și le-ar fi putut avea numai datorită vîrstei sale, pentru ca apoi să se ascundă toată viața îndărătul lor, ca după un scut, sau să le utilizeze ca pe o armă; împotriva altora, împotriva lui însuși; de parcă abia între treizeci și patruzeci de ani, ori poate și mai tîrziu, ar fi posibil să le ai pe toate, mîndrie, demnitate, onoare, și poate în plus curaj și o bunătate adevărată, sinceră, fără să le fi avut mai devreme, sau poate fără să fi știut de existența lor, să zicem între șapte și cincisprezece ani; „e o idioțenie — îmi spuneam — o idioțenie“; ticăloșii aceștia de oameni mari; nefericiții aceștia de copii bătrîni; cuțite ruginite, tocite și lipsite de strălucire, numai bune pentru jupuirea broaștelor;

„e o idioțenie — îmi spuneam — o idioțenie“; m-am uitat la cei doi copoi, parcă aș fi vrut să constat sau să mă conving o dată în plus că există în ei ceva ce nu reușisem să surprind, ce, pare-se, îmi scăpase la primul

impact produs între noi, în coridorul miliției orășenești, cînd au început să se lupte cu mine ca să-mi pună cătușele ; poate că îmi scăpase ceva foarte important, ceva ce nu puteam și nu voiam la început să observ, dar ce trebuia să existe în ei ; niște trăsături specifice, personale, care îi deosebeau de ceilalți oameni, nici buni, nici răi ; pur și simplu oameni ;

deodată m-am împiedicat pe drum drept și aș fi căzut în nas, dacă nu m-ar fi prins de guler și nu m-ar fi ținut zdravăn, chiar în ultima clipă, șmecherul acela tînăr :

— Încotrooooo ? întrebă cu asprime. Unde pleci ?

— Nu vedeți că m-am împiedicat ?

— Drumu-i drept ca-n palmă. N-ai de ce te-mpiedica.

— Mi s-a desfăcut șiretul.

— Atunci leagă-ți-l, spuse pe același ton neprietenos. Și la drum, că altfel ne-apucă noaptea.

— Nu pot, am răspuns.

— Ce nu poți ?

— Trebuie să mă dezlegați. Altfel nu pot să-mi leg șiretul ăsta nenorocit...

— Ei, atunci mergi cu el dezlegat.

— Nici vorbă.

— Ce spui ?

— N-am de gînd să-mi frîng gîtul din cauza unui șiret tîmpit, am răspuns. În orice caz nu astăzi. Vreau să ajung la Castel și să-l văd măcar o dată pe MAIORUL vostru...

— Atunci, mișcă.

— Tot timpul mă mişc. Dar dacă nu-mi scoateţi cătuşele, nu pot să-mi leg bocancul...

— Se poate şi fără să ţi le scoatem.

— Bine, am spus. Dacă nu vreţi să-mi scoateţi cătuşele, legaţi-mi-l voi.

— Aţi auzit, sergent, ce-i trece prin cap domnişorului ? Să-i legăm bocancul, şi încă repede, că altfel ne trage o săpuneală de ne piere cheful de viaţă.

— Aud, Sroka...

m-au luat amîndoi de subsuoară şi am pornit încet la drum ; după cîţiva metri însă bocancul mi se dezlegă complet ; la cea mai neînsemnată mişcare piciorul îmi ieşea din bocanc ; în această situaţie nici nu putea fi vorba de un marş mai lung ; m-am oprit din nou ;

— Nu se poate.

— Ce nu se poate ? ţipă la mine cel mai tînăr. Ce-mi tot turui aici ?

— Îmi sare bocancul din picior.

— Unde ? Ce-mi tot...

atunci, uitîndu-mă la mutra lui învineţită de furie, am ridicat uşor piciorul şi l-am aruncat brusc în faţă, iar bocancul îmi zbură cu voltă peste drum şi căzu pe cealaltă parte, între frunzele de lipan, acoperite cu praf ;

— Poftim, din piciorul ăsta, am spus. Ăsta-i bocancul cu şiretul desfăcut.

— Eeeee ! făcu atunci sergentul.

— Îţi arăt eu ţie ! şuieră printre dinţi cel tînăr, smucind bastonul de cauciuc, pe care nu reuşise să-l elibereze din prima mişcare.

— Mi-l aduci tu imediat în dinţi. Te fac eu să-l aduci...

— Ba îl aduci tu, mocofane, i-am spus, scoţîndu-mi şi al doilea bocanc din picior, şi în vreme ce îl azvîrleam după cel dintîi, am adăugat : Îi aduceţi voi amîndoi...

în cele din urmă, îşi scoase bastonul lui de cauciuc, dar nu mai apucă să-l folosească ; cel puţin aci, în drum, lîngă postata aceea de lipan, care părea la prima vedere o postată de rubarcă sălbatică ; abia zbură şi al doilea bocanc spre verdeaţa aceea prăfuită de frunze late, că şi sării uşor peste şanţul uscat, care separa drumul de luncă, şi, fără să privesc în urmă, am rupt-o la fugă cît mă ţineau picioarele, spre cea mai apropiată pădurice ; alergînd, am auzit vocea plină de uimire a sergentului.

— Bocancii, Sroka, găseşte-i bocancii, că n-ajunge el departe ; aşa că am reuşit să mă îndepărtez de ei, înainte de a auzi în urma mea paşi răzleţi şi şfichiuitul ierbii ce lovea tureatca de piele, apoi un zgomot surd, care nu ştiam dacă-i galopul unor cai ce alergau prin apropiere, ori goana celor doi copoi care veneau pe urmele mele ; dacă nu aveam cătuşele, care îmi zădărniceau mişcarea liberă a braţelor, orice avînt şi posibilitate de a prinde o viteză mai mare, cine ştie cum s-ar fi încheiat goana aceea ; poate aş fi ajuns primul la Castel, în ciorapi, cu mîinile legate în faţă şi abia pe urmă ei ; fiindcă fără să ştiu alergam drept spre Castelul adăpostit după mestecănişul acela ; în orice caz, m-a apucat rîsul numai la gîndul cum am fi arătat ; ce întîmplare să mă prezint eu primul la Maior, iar

ei să ajungă abia după un timp, gîfîind, cu sufletul la gură, ca doi cîini după o goană îndelungată ; dar nu rîsul acela m-a dat gata, nici teama că auzeam în urma mea strigătele amenințătoare, avertismentele ce se repetau din timp în timp : „Stai, că trag ! Stai ! Stai !“, alergam fără să mă uit nici o clipă în urmă, poate chiar puțin curios, poate nerăbdător, dorind să aud bubuitul primei împușcături, să văd străfulgerarea aceea deasupra, ori poate mai bine în fața țevii înfierbîntate a pistolului ; dar nu asta mă putea înfrînge, avea să mă înfrîngă, m-a înfrînt ; nici măcar oboseala ori respirația care devenea tot mai grea ; nici măcar asta ; ci prezența blestemată, înșelătoare și nebănuită a tufelor de rug ascunse în iarbă și buruieni, a acelor lăstari subțiri și elastici ca sîrma de oțel, acoperiți cu spini care agățau ca tentaculele unei caracatițe cu zece mii de brațe ; abia din cauza spinării aceleia nemiloase, idioate și înșelătoare din pădurice am fost înfrînt ; brațele mele, mînecile cămășii, ciorapii, pantalonii, picioarele rănite mi-au fost atît de perfect imobilizate, încît nici nu m-am mai putut mișca după prima cădere ; acoperindu-mi fața zgîriată, respirînd greu, încurcat în rugii blestemați și văzîndu-l apoi și pe sergent, care abia mai respira, îndepărtînd atent lăstarii elastici și spinoși de mur, care se agățau și de pantalonii lui, am început să strig, cuprins de un sentiment de umilință :

— Hai, ucideți-mă ! Ce mai așteptați ? Omorîți-mă ! Acum puteți să mă omorîți !

el însă, gîfîind încă, mă privi atent, dar fără ură, ci parcă mirat puţin, uluit de această nouă situaţie, apoi dădu din cap şi spuse întristat :

— Ei, se vede că ar trebui să te ucidem ca să isprăvim odată. Fiindcă ştii ce eşti tu? O oaie rîioasă, asta eşti. Şi oile rîioase se ucid. După chibzuiala mea tot nu scapi tu de glonţ. Ei, cum să te scot eu, blestematule, din hăţişul ăsta? Hai, spune şi tu, cum să te scot?...

15 *17.6.65 16,11*

„Am scăpat totuşi din cercul lor păcătos — gîndea somnolent, în timp ce epuizarea punea tot mai mult stăpînire pe el. — Am reuşit. Goana continuă. Dar nu mai pun ei mîna pe mine."

Zăcea întins în iarba înaltă din lunca aceea în care nu intrase de mult fierul coasei, vlăguit de drumul pe care îl străbătuse pînă acum. Era la capătul puterilor. Cu toate acestea mai făcu un efort şi se tîrî cu greu spre un mănunchi de buruieni, sub care putea găsi puţină umbră şi răcoare umedă. Se răsuci cu tot corpul, gemînd, şi se întinse pe spate. Printre frunzele uriaşe de forma frunzelor de rubarba ce semănau cu nişte inimi, zări albastrul cerului şi soarele galben ca sulful, arzînd sus de tot, asemenea gurii unui cuptor gigantic. De fapt, simţea pe coapsele sale neacoperite dogoarea ce se scurgea de sus. La început încercase să-şi tragă şi picioarele la umbră, sub

frunzele aplecate spre pămînt. Era însă prea obosit şi efortul mult prea mare, aşa că renunţă repede la orice acţiune în această direcţie.

„E bine şi aşa — îşi spuse. — Soarele nu strică la picioare."

Respira greu. Înghiţea aer cu o încordare uriaşă şi cu gura larg deschisă, ca un peşte care se sufocă. Pînă acum nici prin minte nu-i trecuse că e atît de greu să-ţi stăpîneşti propria respiraţie. „Peştele, îşi spuse iar. Acum ştiu ce simte un peşte pe uscat. Dar la ce-mi foloseşte asta acum?" Închise pleoapele obosite. Numai pentru o clipă. Se temea. Nu se temea că va fi înfrînt în cele din urmă. Că va ceda propriei neputinţe. Se temea de întunericul ce i se aduna sub pleoape. Nu se temea de exploziile colosale ce răbufneau în întunericul acela şi care prindeau formele unor limbi luminoase, pentru ca într-o frîntură de secundă, pe nesimţite, să se prefacă în nişte cercuri ce se roteau: roşii, galbene şi verzi. Altceva îl speria. Îl speria faptul că nu reuşeşte să se ridice de acolo şi că rămîne printre buruienile din lunca aceea parcă uitată şi necălcată de nimenea, înconjurată din toate părţile de păduricea de pini. Era greu de ajuns acolo. Şi că trupul lui lăsat sub cerul liber va servi de hrană viermilor ascunşi sub scoarţa pămîntului, şoarecilor de cîmp, dar şi şobolanilor de apă. I se părea că aude murmurul unui pîrîiaş sau al unui rîu ce curge prin apropiere. Dar nici de asta nu era sigur. Poate că aşa foşneau coroanele pinilor mişcate de

suflul fierbinte al văzduhului. Monoton, tulburător, trist. În același timp însă murmurul acționa liniștitor asupra lui. Încet, încet se liniștea. Respira ceva mai regulat. Nu așa de nesățios, sufocîndu-se, cum se întîmplase cu cîteva minute în urmă. Ochii însă nu-i închidea. Privea tot timpul înainte, spre adîncul nemăsurat al cerului și spre globul de sulf ce se rostogolea pe cer, al cărui miros înțepător îl simțea clar în nări, iar pe buzele arse îi simțea gustul amărui-metalic.

„Trebuie să ies de aici, își spuse, luptînd cu oboseala pleoapelor. Trebuie să plec cît mai repede de aici. Asta nu-i un loc bun. Mă sufoc."

Miros de sulf. Cînd mai puternic, cînd mai slab. De parcă venea și se retrăgea odată cu valurile de aer fierbinte. Și pretutindeni îl înconjura mireasma îmbătătoare de ierburi, de plante medicinale și buruieni, în mijlocul cărora zăcea, mireasma aceea iritantă și dulce în același timp a luncii în care nu intrase niciodată coasa și se ofilea în arșița soarelui nemilos. Căldura se întețea. Își dădea seama după tremurul aerului încins, plin de străfulgerări metalice, care jucau deasupra pămîntului, ca dogoarea deasupra focului. Începuse să-l usture coapsele.

Atinse cu mîna suprafața aspră a blugilor. Materialul încins frigea. Își retrase mîna la umbră și aproape în aceeași clipă auzi, la început mai slab, apoi tot mai puternic, ropotul unui cal în galop. Cînd se auzi în apropiere trosnetul vreascurilor frînte sub co-

pite şi zgomotele calului ce înainta furios prin pădurice, se ridică puţin de la pămînt şi, sprijinindu-se în coate, îşi îndreptă privirile spre locul în care se zărea printre pini o învălmăşeală sălbatică. „O Doamne! îşi spuse uimit. Doamne!“

Cu toate că era ameţit, se aşeză în capul oaselor. Din strălucirea şi sclipirile acelea orbitoare ale soarelui se desprinse întîi Ajaks, înspumat de goana îndelungată, apoi îl văzu şi pe Maior în şa. Se uita la ei şi nu-i venea să-şi creadă ochilor. Îl văzu pe Maior cum strînge frîul şi cum se apropia încet de el, descriind cercuri largi. Ajaks necheză o dată, de două ori, apoi rămase nemişcat.

MAIORUL. Îl privea. Iscoditor. Fără să zîmbească. Pe faţa lui arsă de soare se prelingeau picături mari de sudoare. Vîntul legăna vîrfurile pinilor apoi coborî pe pămînt într-un foşnet liniştit. Maiorul se apleca în şa. Părea că nu-i vine să creadă.

MAIORUL: A, tu eşti, băiete?
EL: Da. Eu sînt, domnule Maior.
MAIORUL: Frumos, n-am ce zice...
EL: Da. E frumos, dar a început să se ofilească. Arşiţa asta usucă tot.
MAIORUL: Nu vorbesc de luncă. Nu te preface că nu înţelegi. Ştii foarte bine la ce mă refer.
EL: Ştiu, domnule Maior...
MAIORUL: Atunci, ce naiba s-a mai întîmplat?

EL : Astăzi, au murit trei oameni pe şantier.

MAIORUL : Şi tu ai fugit ?

EL : Da.

MAIORUL : Ţi-a fost frică de moarte ?

EL : Nu. Nu mi-a fost frică de moarte, dar trezeşte în mine repulsie. Simt repulsie numai la gîndul ce se întîmplă cu omul după moarte. Urăsc moartea.

MAIORUL : E o justificare prea ieftină. Prea simplă, ca să poată fi adevărată. E foarte neplăcut ca după atîţia ani...

EL : Ce-i neplăcut, domnule Maior ?

MAIORUL : Să constat că nu ai încredere în mine.

EL : Am încredere. N-am avut în nimeni atîta încredere ca în dumneavoastră, domnule Maior.

MAIORUL : Şi totuşi ai fugit.

EL : Da. Am recunoscut. Am fugit.

MAIORUL : Oare nu se va sfîrşi niciodată cu asta ?

EL : Ba da, domnule Maior. Se va sfîrşi. E pentru ultima oară.

MAIORUL : Aş vrea să cred. Te cred. Am însă serioase îndoieli că ai înţeles bine ce ţi-am spus despre nesfîrşitele tale încercări lipsite de sens...

EL : Ştiu. Aveţi dreptul să nu mă credeţi. Dar eu ţin minte fiecare cuvînt al dumneavoastră. Aţi spus, de exemplu, că evadările mele sînt al naibii de neserioase. Fără rost, dar foarte suspecte. Şi că trebuie să fii cel din urmă tîmpit sau laş ca să crezi într-adevăr, sau să te prefaci, că eschivarea de la un lucru greu sau de la hotărîrea de a-ţi asuma o obligaţie dificilă poate să-ţi ajute în vreun fel. Că orice ai face pe urmă şi oricît te-ai strădui, tot nu reuşeşti să fugi de tine însuţi.

MAIORUL : Ciudat...

EL : Ce e ciudat, domnule Maior?

MAIORUL : Cred că am spus ceva în genul ăsta...

EL : Întotdeauna m-am străduit să reţin ce-mi spuneţi. Acum vedeţi că-i adevărat...

MAIORUL : Şi totuşi astăzi ai mai făcut o încercare de a fugi.

EL : A trebuit...

MAIORUL : Aha. A trebuit.

EL : Sînt pe moarte...

Maiorul strînse frîul cu o mişcare abia perceptibilă şi Ajaks ridică picioarele din faţă, lăsîndu-se în acelaşi timp pe partea din spate, şi execută un frumos şi corect cabraj, apoi reveni încet la poziţia iniţială.

MAIORUL: Ce tot spui, bălete? Ești pe moarte? Tu ești pe moarte? Cred că nu vorbești serios.

EL: Foarte serios, domnule Maior. De aceea încerc să ajung la stînca mea. Acum însă nu mai am siguranța că voi reuși.

MAIORUL: Ce mai e și asta? Despre ce stîncă vorbești?

EL: Orice animal sălbatic, atunci cînd e foarte bolnav sau rănit mortal, se ascunde ca să-și trăiască ultimele clipe într-un loc inaccesibil, greu de găsit. Elefanții au cimitirele lor în văi adînci, departe de cărările umblate și locurile lor de hrană. Pisicile sălbatice mor în labirintele întunecate ale peșterilor. Lupii se tîrăsc în cele mai mari desișuri și se ascund acolo de ochii lumii. Eu am stînca mea. O columnă de piatră înaltă, ce se ridică deasupra vîrfurilor celor mai înalți copaci din codru, asemenea unui pumn îndreptat spre cer. O stîncă pe care nimeni pînă acum nu a cucerit-o în afară de mine. Vreau să ajung la stînca aceea și să mor în vîrful ei.

MAIORUL: Tu nu ești elefant, nici pisică sălbatică sau lup.

EL : Nu sînt nici pasăre, vînt sau nor, dar acolo, pe stînca aceea, voi fi...

MAIORUL : Nu-i deloc înţelept ce spui, Tymon. Nu uita cine eşti cu adevărat...

EL : Da. Aparţin speciei *homo sapiens*. Ţin minte. Încă mai ţin. Cît timp mai gîndesc, cît mai simt, cît mai sufăr. Om — sună mîndru, nu-i aşa? Dar oamenii au făcut tot ce le-a stat în putinţă ca să mă simt, aproape toată viaţa, ca un animal hăituit.

MAIORUL : E mult adevăr în ceea ce spui, dar ai şi tu vina ta.

EL : Poate...

MAIORUL : Ascultă-mă bine. Şi gîndeşte-te la ce-ţi spun. Fuga ta de astăzi nu este nimic altceva decît încă o manifestare... pe care o repeţi la nesfîrşit, încă o încercare disperată de a atrage atenţia oamenilor asupra ta. O demonstrare a faptului că exişti şi că lipsa ta ar trebui să fie imediat observată. Ai fugit de zeci de ori. Şi te-au găsit. Şi acum sute de oameni umblă pe tot şantierul, prin împrejurimi, şi scotocesc toate cotloanele ca să te găsească. Ştii bine asta.

EL : Da. Acum însă sigur nu vor mai reuşi. Am scăpat de ei. Nu mă vor găsi. Am să dispar ca o piatră aruncată în apă.

MAIORUL : Şi tu crezi serios că e chiar atît de amuzant ?

EL : Nu.

MAIORUL : Atunci ce rost are toată comedia asta ?

EL : Bine zis — comedie. Vreau s-o evit. Am văzut în viaţa mea cîteva înmormîntări complet lipsite de seriozitate. Pline de făţărnicie şi prefăcătorie. Comice. Mă apucă rîsul numai la gîndul că aş putea oferi şi eu ocazia interpretării unor roluri lamentabile. Iar dacă acum îmi doresc ceva, atunci îmi doresc să fiu lăsat în pace şi să mi se permită să dispar o dată pentru totdeauna.

MAIORUL : Doar ştii că nu e posibil.

EL : Sigur că da. Socoteala trebuie să iasă. Veniturile şi cheltuielile trebuie să se echilibreze. A fost un om şi nu mai este ! O, Doamne, te apucă groaza numai la gîndul acesta, nu-i aşa ? Un mormînt la cimitir înseamnă ceva ! E cel puţin urma unei foste existenţe...

MAIORUL : N-ai să mori...

EL : Am să mor. Acum ştiu şi ce înseamnă să te rogi pentru o moarte uşoară. După părerea mea durează prea mult, domnule Maior...

MAIORUL : Mai ai timp. Nu-i încă prea tîrziu.

EL : Pentru ce nu-i prea tîrziu ?

MAIORUL : Pentru salvare.

EL : Nu am de gînd să risc. Am spus-o. Dacă tot trebuie să mor, atunci să mor în vîrful stîncii mele. Fără martori. Şi fără caraghioslîcul înmormîntării. Fără lacrimi ipocrite şi bolboroseala îndoliaţilor turmentaţi. De data asta la mormînt nu vor fi cuvîntări pompoase. Nu vor fi. Voi dispare, pur şi simplu, cum dispare camforul. Ştiu că o vreme vor continua cercetările. Poate că vor căuta şi dincolo de Machów şi Tarnobrzeg şi vor cuprinde tot teritoriul Poloniei. Nu mă interesează...

MAIORUL : Se vede că urăşti foarte mult oamenii.

EL : Nu ştiu. Cel puţin acum nu sînt sigur. Dar ce vă face să credeţi ?

MAIORUL : Tu mi-ai sugerat această idee. Ceea ce ai plănuit tu astăzi, pare un act perfid la adresa

tuturor oamenilor. Chiar şi a celor care îţi sînt prieteni. Chiar şi a celor ce te iubesc. Doar ştii foarte bine ce înseamnă să dispari fără nici un cuvînt...

EL : Da, ştiu. Le răpesc liniştea. Unora le răpesc liniştea pentru tot restul vieţii. Mamei mele, spre exemplu. Cînd va afla că am dispărut în împrejurări atît de misterioase, de neobişnuite, nu se va gîndi niciodată că am murit pur şi simplu. Şi de cîte ori va auzi soneria de la intrare, va crede că sînt eu. Iar după cîteva luni, cînd se va afla că nu-s de găsit nicăieri şi că nu mă înfăţişez la ea, abia atunci va începe să se înfurie, apoi să se neliniştească şi în cele din urmă dispariţia mea va deveni pentru ea un adevărat coşmar. Şi poate că pentru întîia oară în viaţa ei mă va aştepta îngrijorată şi îmi va duce dorul.

MAIORUL : Aha... Prin urmare, iar mama...

EL : Ajutaţi-mă să ajung la stîncă.

MAIORUL : Asta-i sinucidere, Tymon.

EL : Eu n-am vrut-o.

MAIORUL : Poate. Dar te-ai folosit imediat de ocazia ivită şi ai refuzat ajutorul. De ce te minţi ? Îmi

pare rău, dar de data asta trebuie să te refuz... Asta-i sinucidere, Tymon...

Scutură neputincios din cap, neştiind ce să răspundă. Maiorul dădu pinteni calului. Ajaks se smulse şi porni în galop, îndepărtîndu-se în duduitul surd al pămîntului. Se auzi foşnetul uscat al crengilor apoi, de dincolo de peretele verde al pădurii de pini, răsună nechezatul pătrunzător al armăsarului. „De unde a apărut Maiorul aici? se întrebă el uluit. Prin ce minune a dat de mine?! Cred că n-a fost un vis? L-am văzut pe Ajaks. Am auzit vocea Maiorului. N-a fost vis." Şi în vreme ce gîndea astfel, auzi a doua oară nechezatul armăsarului şi bătăile nerăbdătoare de copită.

Vîntul fierbinte foşni nostalgic în coroanele pinilor. Cînd se potoli, auzi iar voci în apropiere. Atunci se ridică şi, clătinîndu-se ca un om beat, porni încet spre locul în care simţea prezenţa calului.

16 *17.6.65 16,23*

Trecu de căruţele înghesuite la marginea pieţii, lîngă care stăteau caii deshămaţi, cu traistele de grăunţe agăţate de căpăstru, de mulţimea zgomotoasă a ţărăncilor venite cu găleţile la pompa de apă, apoi merse o vreme absorbit de larma iarmarocului, care se pierdea pe măsură ce el înainta printre cocioabele din jurul pieţii; cînd ajunse în stradă, îl izbi

un val de aer fierbinte, mirosul moleşitor de smoală şi de asfalt topit; se opri o clipă nehotărît în strada pustie, neştiind ce să facă, încotro să se îndrepte, ca să-şi umple timpul, toate minutele i se păreau ore întregi, care-l mai despărţeau de întîlnirea din seara aceea cu Ania, şi care se lungeau asemenea gumei de mestecat, al cărei gust de scorţişoară şi mentă îi umplea gura; o bună gumă de mestecat americană marca „Wrigleys Doublemint" şi „Beech-Nut Fruit Gum", it's fun to chew" şi „Camelle Elite's Cinnamon Chewing Gum" şi „Beech-Nut Gum Spearmint", pe care reuşise s-o cumpere la jumătate de preţ, înainte de a-şi fi făcut apariţia în piaţă micii comercianţi, care cumpărau de la ţărani toate mărfurile din pachete; privi spre cerul aprins de strălucirea soarelui şi, trăgîndu-şi pe ochi cozorocul şepcii de jocheu, trecu, păşind greoi pe asfaltul înmuiat ce se lipea de tălpile pantofilor, pe cealaltă parte a străzii; ajunse repede în umbra scundă a caselor joase şi merse mai departe la adăpostul lor sărăcăcios, merse fără nici un ţel, tot mai moleşit de căldură, fără chef şi copleşit de sentimentul unei singurătăţi chinuitoare; trecu de clădirea burduhănoasă, construită din piatră cenuşie, vuind de larma potolită a consumatorilor, în care se afla barul „Tîrgul de cai", pe urmă coti la dreapta, spre rîul ce curgea în vale, şi porni printre gardurile clădirilor şi grădinilor de la periferia oraşului, ce se maturizau în liniştea aceea dogoritoare; dinspre drum totul era albit de

praf ; frunzele pomilor, florile din grădini, gardurile putrezite şi acoperite cu muşchi, ba chiar şi geamurile ferestrelor care duceau de mult dorul apei ; cînd ajunse la marginea colinei, sau mai degrabă la marginea rîpei, şi zări jos panglica maronie a rîului revărsat, strălucind în soare ca solzii de peşte, prinsă în braţele zdravene ale hăţişurilor de sălcii crescute exuberant, îi reveni şi mai puternic sentimentul îndoielii şi al descurajării la gîndul că ar trebui să stea singur în mijlocul liniştii verzi a sălciilor, în monotonia ce se scurgea odată cu apele rîului, abandonat vîrtejurilor întunecate ale nesfîrşitelor meditaţii privitoare la propria lui viaţă trecută, prezentă şi viitoare, la lume, la oameni şi animale, la toate şansele pierdute şi ocaziile irosite, la teamă şi slăbiciune, la speranţă şi deznădejde, în sfîrşit, la dragostea aşteptată atîta timp şi cu atîta disperare, încît acum îi era greu să mai creadă în ea ; nu voia să fie singur, nu voia să rămînă singur cu gîndurile lui, să se condamne el însuşi la răscolirea unor probleme întunecate şi complicate, să se expună la un şir nesfîrşit de întrebări, la care nu reuşea întotdeauna să găsească un răspuns corect, care să lămurească totul ; ştia din experienţă cum se termina de obicei un asemenea proces : după aceea se simţea distrus din punct de vedere psihic, incapabil să mai facă ceva, copleşit de un sentiment de aversiune insuportabilă şi de tristeţe ;

se retrase de la marginea prăpastiei şi porni încet pe drumul străjuit de amîndouă părţile de garduri putrezite şi înclinate, în mijlocul

tăcerii tulburătoare a caselor pe lîngă care trecea, a copacilor încremeniţi şi a pustiului aproape desăvîrşit al străzii albite, ce sclipea în lumina orbitoare ;

colindă vreme îndelungată prin toate fundăturile, pe străzi necunoscute pînă atunci, pline de un farmec aparte, care îi aminteau cu insistenţă de peisajele lui Utrillo ; nici nu-şi dădu seama cînd ajunse iar în faţa barului „Tîrgul de cai" ;

se apropia ora treisprezece ; abia treisprezece ; prin urmare mai avea peste şase ore de aşteptat, trei sute şaizeci de minute nespus de lenevoase, sau douăzeci şi una de mii şase sute de secunde tot atît de lenevoase ; privi spre uşa larg deschisă a cîrciumii, acoperită de un văl gros de fum de ţigară, dindărătul căreia răzbătea vuietul necontenit al vocilor, zăngănitul metalic al tacîmurilor şi clinchetul strident al paharelor ; atunci îi trecu prin minte să intre acolo, în fumul şi zarva aceea, între oamenii aceia străini, să caute un loc liber, să se ascundă într-un colţ întunecat şi răcoros din cele trei săli dispuse în amfiladă ; să se anestezieze cu cîteva halbe de bere, apoi, cît mai repede, să se întoarcă în mansarda lui, să se cufunde într-un somn greu, să doarmă tot acest interval pînă la ora nouăsprezece sau cel puţin să încerce să iasă din circulaţie pentru o oră, două, dacă se va putea ;

în prima sală, unde se afla şi bufetul, era o înghesuială atît de mare, încît nici nu putea fi vorba de vreun scaun liber ; aruncă o privire în sala următoare, în care se intra pe o

scară cu cîteva trepte, dar şi aici toate locurile la mese erau ocupate; nici nu încercă să meargă mai departe, ci se îndreptă spre tejghea, în spatele căreia se agitau două fetişcane înnebunite, şi ceru o halbă de bere;

— Ce spui, iubitule?

se uită mirat la femeia aceea cu ochi negri, durdulie, cu piept foarte arătos, care manevra cu îndemînare halbele grele sub cele două robinete deschise.

— Poftim?! Ce iubit?! spuse furios. Nu-mi amintesc să ne fi culcat împreună...

— Ce spui?

— Nu-mi amintesc să fi băut „bruderşaft"!

— Ai vrut mare sau mică?

— Am cerut una mare, blondă!

— De ce eşti aşa nervos, iubitule? Îţi dau imediat berea. S-a făcut.

— Nu sînt deloc nervos.

— Ce spui?

„Nimic important, îşi zise. În fond, nu are nici o însemnătate. Nici pentru tine, nici pentru mine." Sprijinindu-se cu coatele de tejgheaua acoperită cu tablă de zinc, îşi aruncă privirile spre oglinda ce se întindea de-a lungul peretelui şi în care se reflectau sticlele colorate de votcă, de lichior dulce, de coniac şi de rom cubanez; zări în oglindă şi chipul lui, bronzat de soare, umbrit de cozorocul mare al şepcii roşcate de jocheu, îşi zări ochii în care stăruia expresia oboselii;

— Cinci douăzeci, iubitule!

luă berea, scoase din gură guma de mestecat şi cu o mişcare imperceptibilă o lipi de mar-

ginea tejghelei ; goli pe nerăsuflate halba și, respirînd ușurat, o înapoie fetei de la bar ;

— Încă una, vă rog.

— La fel ?

— Sigur că da.

— E o bere foarte tare. Extra-Żywiec !

— Nu-i nimic. Poate că n-o să mă doboare două halbe de bere...

— Treaba ta, iubitule.

— Și eu cred la fel.

— Împreună, zece zloți și patruzeci de groși.

— Exact.

numără banii, plăti și se îndepărtă de tejghea, făcînd loc chelnerilor ; acum bea încet, cu înghițituri scurte, delectîndu-se cu gustul plăcut de bere rece ; se uită la bărbații care se înghesuiau în jurul meselor acoperite cu mușama, la mutrele lor întunecate și transpirate, care strigau cu o înverșunare pătimașă, niște cuvinte ce se pierdeau în vacarmul general, la mulțimea aceea beată a negustorilor de vite veniți din tîrg, a misiților vicleni, a măcelarilor ghiftuiți, care se ocupau undeva la periferii cu tăierea pe ascuns a animalelor ; observa cu un dezgust tot mai mare adunătura aceea de nespălați care și începuse să se bîlbîie ; simțind bacșișuri grase, chelnerii se învîrteau zeloși în jurul meselor, rezolvînd în goană toate comenzile ; „ce bandă — își spuse — ce bombă împuțită“ ; își bău restul de bere, lăsă halba și se pregăti să plece, cînd deodată îl zări pe Auraș, ce ieșea beat din sala alăturată ;

— Ce mai faci ? urlă Auraş bucuros la vederea lui. Ce faci aici ? Cum ai ajuns în bomba asta păcătoasă ?

— Dar tu ? întrebă el, surprins de întîlnirea neaşteptată. — Ce-i cu tine aici, Auraş ?

— Ah, e o poveste lungă, amice...

— Mi se pare că ai băut zdravăn astăzi, nu ?

— M-am cherchelit puţin, e adevărat. Am turnat în mine cîteva accelerate.

— Ai avut chef pe căldura asta ?

— De ce nu ? Un rachiu bun şi pe gratis nu-i de refuzat.

— Fireşte.

— Mai bem cîte una mică ?

— Nu. Plec.

— Unde te grăbeşti aşa ?

— La sfînta casă...

— Ai timp. Bem cîte o cinzeacă şi plecăm.

— Am băut două halbe de bere, Auraş...

— Şi ce-i cu asta ?

— Nu-mi place să amestec...

— Eşti aşa slab de cap ? Doar n-o să-mi spui că două beri şi o sută de grame de votcă te dau gata ?

Ridică din umeri.

— E cald. Şi apoi ţi-am mai spus că nu-mi place să amestec.

— Atunci ar trebui să-ţi instalezi o despărţitură...

— Crezi ?

— Sigur. O parte pentru bere şi o parte pentru votcă, rîse Auraş. Atunci n-o să-ţi mai faci probleme.

— E o idee. Am să mă mai gîndesc.

— Ei, poate sorbim cîte o halbă de bere, ce zici ?

Scutură din cap.

— Nu, Auraş. Ţi-e de ajuns. Abia te mai ţii pe picioare. Eu în locul tău nici n-aş mirosi berea.

— Eşti fraier, dacă crezi că-s beat. Mare fraier.

— Fie cum zici tu. Poate că sînt fraier.

— Doi ori doi fac patru. Tu nu eşti un bun prieten.

— De... N-am ce-ţi face.

Auraş se uită la el pe sub sprîncene. Deodată în ochii lui tulburi apăru o strălucire răutăcioasă.

— Pentru numele lui Dumnezeu ! strigă cu o uimire prefăcută. De unde ai combinat şapca asta atît de caraghioasă ? Şi de ce ţi-ai pus-o pe cap ?

— Ca să rîzi tu, Auraş. Am făcut-o gîndindu-mă numai la tine.

— De cînd sînt, n-am văzut o şapcă cu un cozoroc de jumătate de metru.

— Şi ce, a mea are jumătate de metru ?

— Da, poate n-are jumătate de metru, dar şi aşa-i o nebunie. Aşa ceva n-am mai văzut...

— Ai trăit puţin, frăţioare.

— Ascultă. N-am ştiut că au început să producă şi la noi asemenea şepci caraghioase.

— Şi ce-i cu asta ? Am spus eu că e producţie poloneză ?

— Atunci de unde ai combinat-o ? Poate vrei să-mi spui că e un dar din partea reginei Elisabeta a Angliei ?

— Nu, Auraş. Dacă vrei să ştii, am cumpărat-o la consignaţie.
— Şi ai vărsat multe parale pe ea ?
— Două sutare. E bine ?
— Ai înnebunit.
— De ce, Auraş ? Întîi uită-te bine la ea. Asta nu-i o şapcă obişnuită, pricepi ? E o şapcă de jocheu.
— Mi se pare mie că va trebui să-ţi cumperi şi un cal ca să poţi călări puţin cu şapca asta extravagantă.
— Nu. Nu trebuie să-mi cumpăr. La o distanţă de două ore cu autobuzul am o herghelie de cai pur-sînge arab. E de ajuns să-mi cumpăr un bilet de autobuz. Cred că mă duc dum'nică la Jastrzębiec...
Auraş rîse.
— Da ştii că ai idei, pe cuvînt de onoare !
— De ce să mă calicesc ?
— Sigur că da. Numai că în şapca asta arăţi ca o pasăre de baltă. Ca un bîtlan sau un cocostîrc. Eu în locul tău nu m-aş arăta prin luncile din apropiere, de teamă să nu sperii toate broaştele din împrejurimi...
— Pe mine n-o să mă doară capul de asta, Auraş, fiindcă eu niciodată nu m-am dat în vînt după broaşte...
Auraş dădu din cap şi deodată izbucni într-un rîs de beţivan.
— Nici eu nu mă omor după broaşte, recunoscu. Dar am avut astăzi o zi clasa-ntîi. Pe cuvînt. Întîi un car de distracţii cu prostănacul ăla de Antoś. Iar acum cu tine...
Îl privi atent.

— Cu Antoś? Antoś trebuia să se ducă astăzi acasă la țară...

— Da de unde? Am vrut să-i cumpărăm o vacă.

— Ce să-i cumpărați?

— Ce-ai auzit. M-a luat astăzi la iarmaroc, să-l ajut la cumpărare, și avea în buzunar cam două miișoare.

— Ce naiba să facă el cu vaca? Antoś nu mai are de ani de zile gospodărie!

— Treaba lui, răspunse Auraș. Nu a mea. M-am dus cu el la iarmaroc numai pentru că presimțeam că o să fie mare hai, cînd se apucă Antoś de afaceri. Și îți spun că a dat la iarmaroc un spectacol de se țineau oamenii cu mîinile de burtă de atîta rîs. Puțin a lipsit ca șireții aceia de negustori să nu-i vîre pe gît un tăuraș în loc de vacă.

— Și tu ce-ai făcut?

— Ce aveam eu cu asta? spuse Auraș. Treaba mea? Ce-i drept, cu tăurașul ăla a fost o chestie nemaipomenită. Lui Antoś îi convenea, pentru că cereau pe el o bătrînă și jumătate. Și cînd s-a apucat Antoś de tăurașul ăla, cînd a început să-l pipăie, puțin a lipsit să nu mă prăpădesc de rîs...

— Sigur. Parcă te văd, Auraș. Tu ești om vesel, cum nu sînt mulți, nu-i așa?

— Și tu ai fi plesnit de rîs, dacă ai fi văzut ce făcea el acolo. „Nu pot să dau de țîțoancele vacii ăsteia — zicea, de pildă, tare amărît Antoś. Ugerul e pe cinste, dar gurguiele nu se văd.“ „Cum se poate? Ce spui, gospodare? intervin negustorii. Are un singur gurgui, dar

pe cinste, și cu ajutorul lui Dumnezeu îi cresc și celelalte." Huuuuu! Mare prostănac e Antoś al nostru. Dar de rîs am rîs, de n-am mai putut.

— Şi probabil că pînă la urmă, cu ajutorul tău, i l-au vîrît pe gît...

— Ce?

— Tăurașul acela?

— Nu. Că nu i-a convenit ceva...

— Slavă Domnului!

Trecînd prin fața tejghelei cu o tavă încărcată peste măsură, chelnerul strigă la vederea lor:

— Faceți loc, domnilor! Dați-vă la o parte, că vărs supa! Mai repede, pentru Dumnezeu...

Îl trase pe Auraș deoparte și-l întrebă:

— Unde l-ai lăsat pe Antoś? Spune.

— După părerea ta, unde trebuia să-l las?

— Spune, tontule. Și încetează să te mai prostești...

— I-aici.

— Unde?

— Stă în ultima sală și bate cărțile.

— L-ai lăsat singur?

— Nu-i treaba mea. A vrut să joace, treaba lui. Am intrat să bem cîte o sută de votcă și o halbă cu bere și să ne întoarcem imediat la baracă. Nici n-am apucat să-mi dau seama, cînd Antoś s-a și băgat în altă încurcătură. Îl ciugulesc băieții de nici nu-ți vine să te uiți...

— Îl ciugulesc?

— De bani, se înțelege.

— Antoś joacă pe bani?

— Așa cum ai auzit. Dar tu ce ai crezut?

— Mă, prostul dracului ! Cum ai putut să-l lași ?

Auraș își încruntă amenințător sprîncenele.

— Și ce trebuia să fac ? Să nu-l las să joace ?

— Doar știi că el habar n-are de cărți ! Joacă ca o cizmă. Îl lasă lefter. Nu-i lasă nici de autobuz, să se poată întoarce la Machów.

— Și te doare pe tine capul de asta !

— Dar pe tine nu te privește deloc ?

— Dacă-i prost, e vina lui. Nu l-am pus eu să joace cărți.

— Bine, Auraș. Dar tu ai lăsa în cîrciumă un copil cu două mii de zloți la el ? Poate că i-ai permite să joace și cărți cu ele, nu ?

— El nu-i copil. E cal bătrîn, are tot atîția ani cîți avem noi doi la un loc.

— Vorbești ca un cretin !

— Mai bine n-ai vorbi așa cu mine, amice...

— Că ce ?

— Pînă la urmă pot să mă înrăiesc și eu.

— Ah, tu, căcăcios ordinar ! Te-ai supărat ? !

— Mai bine măsoară-ți cuvintele. Îți spun cu binele. Să nu regreți mai tîrziu...

— Ce să regret, Auraș ?

— Și eu pot să te fac să-ți fie silă de viață...

— Nu se poate ? !

— Pînă acum am fost singurul din brigadă care mai ținea la tine. Dar acum gata, dacă începi să sari la mine...

— Bine, cap sec ce ești. Și acum cară-te, că m-am săturat de mutra ta de bețiv. Hai, cară-te...

Auraș clătină din cap cu compătimire.

— Sărmanul de tine. Vorbim noi încă astăzi la șantier. De data asta mă iau și eu de pielea ta...

— Aiurezi, Auraș. Ți s-au prăsit iepurii în cap ? !

— Vorbim noi cînd te întorci la baracă.

— A dracului lume, tu mă ameninți cu adevărat ? !

— Ai să te convingi singur...

Se uită la Auraș în tăcere cu un dispreț rece și răutăcios ; deodată înțelese că toate eforturile lui de pînă acum n-au folosit la nimic, în orice caz la nimic bun ; și că luni întregi a orbecăit căutînd cu îndărătnicie acel drum unic, adevărat, corect și posibil de acceptat, pe care voia să-l urmeze în viitor ; credincios lui, ori poate mai degrabă MAIORULUI ; în cele din urmă înțelese că a ajuns într-un punct mort ; atîta vreme nu știuse să găsească vreo ieșire, simțindu-se ca o pasăre prinsă în laț ; atît era de încurcat ; și cu cît se zbătea mai înverșunat în capcana aceea, cu atît simțea mai dureros strînsoarea lațului ; „la ce-am ajuns ? își spuse. Pînă și corcitura asta mizerabilă începe să mă amenințe“ ; și iată că deodată, într-o clipă de reverie, descoperi în ce consta greșeala lui ; acum era convins că Auraș, nu Vistulică va fi cel dintîi obstacol pe care va trebui să-l învingă.

— Du-te, Auraș, spuse încet. Așteaptă-mă în baracă. Trec eu astăzi pe la tine.

Auraș zîmbi strîmb.

— Am să aștept, căzu repede de acord, apoi adăugă : Dar înainte de a intra în baracă,

scoate-ți achiziția aia caraghioasă din cap să nu se prăpădească băieții de rîs la vederea ta...

Și izbucni a doua oară într-un rîs de bețiv.

— Asta nu-ți pot promite, Auraș, spuse. E singurul lucru pe care trebuie să ți-l refuz. Tare aș vrea să văd și eu cum o să rîdeți astăzi de mine ;

Cu o mișcare ușoară îl dădu pe Auraș la o parte din drum și, fără să privească în urmă, se îndreptă spre scările de lemn ce duceau către sălile situate mai sus, în care domnea de asemenea o înghesuială și o larmă nemaipomenită și poate o zăpușeală și mai mare decît jos ; în aerul acela dens și stătut de atîta căldură, încărcat de mirosul venit de la bucătărie și de emanațiile trupurilor asudate, începu să simtă efectul amețitor al celor două halbe de bere băute lîngă tejghea, o uscăciune tot mai puternică în gît și pulsația accelerată a sîngelui în tîmple ; își făcu cu greu loc printre clienții beți, care se adunaseră grămadă în jurul mesei de sub fereastră și, fără să dea atenție protestelor vehemente, fără să audă bine ce-i strigau, dar și fără să încerce să înțeleagă, ajunse în cele din urmă în apropierea lui Antoś și se opri în spatele lui ; aruncase repede o privire spre masa pe care era o mînă de bancnote mototolite și spre cei doi cartofori așezați în stînga și în dreapta lui, cu cărțile bine ascunse în mîini ; nu-i cunoștea pe cei doi bărbați și fără îndoială că nu-i mai văzuse în orășel sau pe șantier, dar de un lucru era sigur : dacă vreodată soarta i-ar fi

scos în cale, niciodată nu s-ar fi așezat să joace cu ei, fiindcă de la prima vedere își dădu seama ce fel de oameni erau. „Frumoasă măgăreață, își spuse. Antoś nu putea nimeri mai bine.“

La masă domnea o așteptare încordată ; jucătorul care ținea potul lăsa impresia că doarme și semăna cu o știucă ce moțăie în apă mică, ori cu un alt pește răpitor stînd la pîndă, gata să atace prin surprindere, ca un păstrăv și probabil cu păstrăvul semăna cel mai mult ; înalt, slab, cu liniile feței ascuțite și cu ochii spălăciți și apoși, în care stăruia expresia unei durități reci, stătea aplecat peste masă și părea să aștepte ceva în tăcerea aceea prelungită.

— Ei, cum e, gospodarule ? spuse în cele din urmă. Mai așteptăm mult ?

— Joc, răspunse Antoś șovăielnic. Sigur că joc. De ce să nu joc ?

— Atunci pune suta pe masă.

— Și dacă nu pun ?

— Atunci tot ce-i pe masă e al meu...

Antoś se adresă Grasului care ședea alături.

— Dar dumneata ? întrebă. Dumneata nu joci ?

Grasul ridică neputincios din umeri.

— Eu am pasat. Am spus. Am mai spus o dată.

— Pun suta.

— Atunci pune-o pe masă.

Antoś scoase banii și îi adăugă celor de pe masă.

— Şi acum cărţile, spuse Grasul. Arătaţi ce aveţi în cărţi.

Antoś începu încet să le arate, de parcă ar fi pus o pasienţă.

— Am doi fanţi, spuse. Şi mai am doi decari şi un nouar de ghindă.

Păstrăvul schimbă repede o privire cu Grăsanul, apoi, cu un gest de nonşalanţă azvîrli pe masă trei aşi şi o pereche şi, fără o vorbă, strînse banii de pe masă.

— Cum se poate? spuse îndurerat Antoś. Iar am pierdut?

— Vezi şi dumneata, răspunse Grasul. Ce, nu cunoşti cărţile?

Atunci el îi puse mîna pe umăr şi îi spuse:

— Hai, Antoś. Mergem acasă.

Coltuc întoarse capul şi îl privi îndurerat.

— Tymon! strigă şi chipul i se lumină uşor. Bine c-ai venit. Îmi împrumuţi nişte bani? Mai încerc o dată şi sigur am să cîştig.

— Nu, Antoś. Mergem acasă.

— Ai ceva bani la tine?

— Am, dar nu-ţi împrumut. Îi pierzi şi pe ăştia, Antoś, cum i-ai pierdut şi pe ai tăi.

— La început am cîştigat, pe urmă s-a întors cartea. I se poate întîmpla oricui, nu-i aşa?

— Ai dreptate, Antoś, fu el de acord. Dar tu nu ai jucat niciodată prea bine. Şi n-o să înveţi niciodată. N-are rost să-ţi mai încerci norocul.

— Dar înţelege că la început am cîştigat...

— De acord, dar e mai bine să pleci de aici. Hai, Antoś...

Coltuc nici nu se mişcă din scaun.

— Lasă-l, spuse Grasul. Treaba lui dacă vrea să mai facă o partidă cu noi. Poate că o să aibă mai mult noroc.

— Nu, spuse hotărît, uitîndu-se la grăsan. E şi treaba mea. De aceea nu-l las să mai joace. De-ar avea nu ştiu ce noroc, acum tot n-ar mai cîştiga cu voi.

Grasul fluieră încet.

— Ce înseamnă asta ? întrebă blînd. Ce vrei să spui cu asta ?

— Nimic, răspunse liniştit. În orice caz nimic interesant. Pur şi simplu nu ştie să joace cărţi. Asta-i tot...

Atunci interveni Păstrăvul.

— Mă şmechere, spuse şi izbucni într-un rîs scurt, jignitor. Mai bine ai spune de unde ai făcut rost de aiureala aia roşie pe care o ai în cap.

Mulţimea bărbaţilor care se adunaseră în jurul mesei orăcăi de plăcere.

— Exact, făcu Grasul. Am văzut odată la bunică-mea o strecurătoare din astea. Numai că baba n-o purta pe cap, ci storcea zmeură în ea...

În jur iar se dezlănţui un rîs puternic. Îl suportă calm. Ca şi mai înainte. Ştia că în felul acesta îşi atrage dispreţul oamenilor. Dar nu voia să se lase provocat, aşa că tăcea în continuare.

— Ascultă, şmechere, făcu apoi Păstrăvul. Poate vrei tu să ne arăţi cum se joacă pocher ? Ce zici ?

Dădu afirmativ din cap.

— Am să încerc, spuse, dar mai înainte vreau să-l scot din bomba asta. Pe urmă am să văd şi eu cum jucaţi voi...

— Singur nu poate ieşi ? se miră Grasul. Doar nu vrei să spui că unul ca ăsta are nevoie de dădacă ?

— Se vede că aşa e, spuse. Din moment ce are... Hei, Antoś, hai de-aici, că e păcat de timp. Astăzi n-ai să mai joci şi n-are nici un rost să mai stai aici. Păcat de nervii tăi...

— Sigur că da, fu de acord Grasul. Mai bine să se ducă acasă.

— Cum se poate ? bolborosi uluit Antoś. Oameni buni ! Am pierdut toţi banii. Cum mă întorc eu acasă ?

tăcu brusc şi se uită neputincios la ei de parcă ar fi uitat ce voia să spună ; pe chipul lui cinstit, nespus de chinuit, curgeau şiroaie subţiri de sudoare ; atunci îl luă de subsuoară şi cu o mişcare energică îl ridică de pe scaun şi, ţinîndu-l tot timpul de braţul leoarcă de sudoare, începu să-l împingă spre ieşire printre bărbaţii care se dădeau la o parte din calea lor ; Antoś bolborosea ceva şi făcea impresia unui om complet beat şi cu siguranţă de aceea îi făceau loc atît de repede ; nimeni nu voia să aibă de-a face cu uriaşul ăsta, palid şi zbîrlit, pe care tocmai îl cărau spre uşa ce dădea în stradă.

— Cum se poate, Tymon ? se încăpăţîna Antoś. Cum poţi face una ca asta ? Am pierdut toţi banii. Trebuia să-mi împrumuţi nişte parale, i-aş fi luat înapoi. Aşa n-am ce să caut la Weronka. Nu-mi dă drumu-n casă. Tymon,

ce mă fac ? Trebuia să cumpăr un viţel. Acum n-am nici bani, nici vacă. Ce-am făcut eu ? O, Doamne sfinte, ce-am făcut !...

Au ieşit în stradă.

— Ascultă, Antoś, spuse, punîndu-i mîna pe umăr. Ascultă-mă atent. Te duci la staţia de autobuz şi te urci în primul care merge la Machów. Mă auzi ? Cum ajungi acolo, stai în baracă şi nu ieşi nicăieri. Aşteaptă-mă pe mine. Eu nu zăbovesc mult aici. În cel mult două ore voi fi la tine. De parale nu-ţi face griji. Mai vorbim noi despre asta. O scoatem noi la capăt. Pricepi ? Acum la drum, Antoś. Te duci drept la staţie, nu te opreşti niciunde. Să nu mă faci să umblu după tine prin toate barăcile. Auzi ? Hai, bătrîne, pleacă odată !

Îl împinse uşor şi abia atunci Antoś porni încet pe strada pustie, care zăcea în lumina puternică a soarelui, trăgînd după el umbra alungită a trupului său uriaş ; plecase trist şi îndurerat, fără o vorbă, fără un gest prietenos, ca un om profund dezamăgit, înşelat şi lăsat fără ajutorul pe care se bizuise atîta şi pe care nu-l primise ; în curînd dispăru după colţ, fără să arunce măcar o privire în urmă, iar în stradă era numai soarele, suflul singuratic al vîntului fierbinte şi mirosul amărui de sulf, pe care îl aducea vîntul cu el.

„Eh — făcu mîhnit. Poate o scot la capăt cumva. Pînă deseară. Numai să termin înainte de şapte."

Se întoarse la masă.

— Jucăm ? îl luă în primire Grasul. Ori poate ţi-a trecut pofta ?

Îşi scoase şapca şi o izbi de masă.

— Nu, răspunse, trăgîndu-şi scaunul mai aproape. Abia acum mi-a venit cu adevărat chef să joc cu voi. Îmi place jocul mare şi tăios...

Păstrăvul zîmbi imperceptibil.

— Ce-i cu prietenul tău ? întrebă.

— S-a dus acasă.

Grasul luă pachetul de cărţi, le amestecă repede, cu îndemînarea jucătorului profesionist, apoi aruncă pe masă trei cărţi.

— Alege, spuse. Ai întîietate. Cartea mare ţine bancul.

— Bine că mi-ai spus, îi replică. Îţi mulţumesc, om bun la suflet ce eşti, pentru sfatul înţelept.

Între chibiţi se stîrni o rumoare veselă. Întoarse dama, Păstrăvul — nouarul, Grasul — asul.

— Fir-ar să fie ! blestemă Grasul. Urăsc treflele. Asul ăsta nu-mi aduce noroc...

— Mai bine n-ai vorbi atîta, se răţoi Păstrăvul. Cărţile se plictisesc repede.

Grasul făcea cărţile cu o îndemînare uimitoare, aşa că se uită o clipă la mîinile lui dolofane şi albe ; printre acei gură-cască ce se îngrămădiseră în jurul lor se stîrni o mişcare dubioasă şi atunci îl zări pe bătrînul magazioner de la utilajele „Motostal"-ului, care îşi făcea energic loc spre masă, ţinînd în mînă un ţap cu bere.

— Tymek, ţi-ai pierdut minţile, ori ce-ai păţit ? hîrîi bătrînul furios. Cară-te de aici, băiete...

Se uită mirat la bătrîn.
— Ce vrei, moşule ?
— Cu tifoşii ăştia joci tu cărţi ? izbucni. Ţi-ai pierdut minţile de tot, sau ce ? N-ai văzut ce-au făcut cu Antoś Coltuc ?
— Nu, moşule, răspunse. Dar ce-au făcut cu el ?
— L-au curăţat de toţi banii.
— Dar Antoś de ce-a jucat cu ei ? întrebă. Ce crezi, moşule ?
— Să-şi facă necazuri...
Scutură din cap.
— Nu, moşule, răspunse. N-ai dreptate. Antoś n-a vrut să-şi facă necazuri. Şi el a vrut să-i curețe pe ei de bani. Numai că n-a reuşit. Aici e necazul. Aşa-i la cărţi, întotdeauna cineva se ridică de la masă curăţat...
Bătrînul sorbi o gură de bere. Îşi şterse spuma de pe mustăţi cu dosul palmei.
— Tu ce crezi, băiatule ? întrebă liniştit, parcă pus pe gînduri de argumentele aduse. Crezi că o scoţi la capăt cu tifoşii ăştia doi ? Şi că-i cureţi tu pe ei ?
Zîmbi.
— Nu ştiu, moşule, răspunse. Şi nici n-am vrut să ştiu. Ce joc ar mai fi atunci ?
Bătrînul clătină din cap dus pe gînduri şi privi înapoi.
— Făceţi-i moşului oleacă de loc, îi spuse vecinului, iar cînd acesta se mişcă pe scaun, bătrînul se aşeză, strîngînd puternic în mîini ţapul cu bere. Multe ciudăţenii am văzut eu în viaţă, dar nu strică să mai văd şi acum ce-o să fie...

Păstrăvul luă de pe masă un pachet de ţigări şi îşi aprinse una.

— Nu-i deloc prostie ce-ai spus, moşule, constată. Omul înţelept învaţă pînă la moarte, nu-i aşa ?

Bătrînul îl privi neîncrezător.

— Aşa-i, toată viaţa înveţi, recunoscu după o clipă şi îşi trecu privirile asupra Grasului, care tocmai împărţea cărţile. Numai că nu pot spune că fiecare om moare mai înţelept decît a fost înainte...

— Şi asta-i drept, căzu repede de acord Păstrăvul. Din cîte spui se vede că ai trecut prin multe în viaţă.

— La două războaie am fost, spuse. Jumătate din lume am umblat...

— Ooooo, nu-i un fleac !

— Cîte am văzut eu în viaţă. Ce să mai vorbim.

— Aşa-i. Dar spune-mi un lucru, moşule.

— Ce anume ?

— Dacă ai un mort în casă pe catafalc, cum trebuie să fie ferestrele odăii, deschise sau închise ?

— Sigur că închise.

— Ei, atunci dumneata de ce nu-ţi închizi şliţul la pantaloni ?

Izbucni un rîs puternic.

— Aaaa, fiindcă eu n-am încă nici un mort în casă, răspunse bătrînul cu demnitate. Aşa că e nevoie de aer proaspăt.

— Felicitări, moşule, se amestecă Grasul. Aş vrea să spun şi eu aşa la vîrsta dumitale...

Știa ce urmăresc cei doi. Nu se trăda însă cu nimic. Păstrăvul aruncă o privire în cărți, se uită la Gras, care puse pe masă douăzeci de zloți, apoi își trecu privirea asupra lui.

— Ei ? întrebă. Ce aștepți ?

— Optzeci, răspunse. Pe care prietenul tău le va adăuga la cele două de pe masă...

— Ți-e rău ? ! strigă Grasul.

— Poate.

— Cine a mai văzut să joci atît de sus ?

— Mi se pare că am mai spus cum îmi place să joc, răspunse calm. Dacă n-ai auzit, îți repet : îmi place jocul mare și tăios. Am spus-o pentru ultima dată.

Grasul dădu nehotărît din cap.

— E o nebunie.

— Ieși din joc ? întrebă Păstrăvul.

— Nu.

— Dar ți-e al dracului de frică, nu-i așa ?

— Da, recunoscu Grasul, punînd pe masă o sută de zloți. Și ție ți-ar fi, dacă pierdeai o mie cinci sute...

Atunci scoase și el din buzunarul din spate un plic gros cu sute, pe care le purta de mai multă vreme cu gîndul să le pună la Casa de Economii, și adăugă încă două la cea de pe masă ; nu-i scăpă nici faptul că cei doi schimbară din nou priviri între ei. „E-n ordine — își zise. Ulciorul merge de trei ori la apă. De două ori se poate risca."

— Iau două, spuse Păstrăvul, și cînd le primi, adăugă după o scurtă gîndire : De două ori trei fac șase, nu-i așa ?

Scoase banii și numără șase sute de zloți.

— Doamne Dumnezeule! gemu Grasul. Mă daţi gata...

— Pasezi?

— Nu, încă nu. Întîi îmi iau două cărţi.

— Şi banii pe masă.

— Se poate? se miră Grasul; puse banii, pe urmă ţinu o vreme cele două cărţi acoperite între palme; pe obrazul lui palid şi rotofei se prelingea o picătură mare de sudoare; respira greu, cu gura deschisă, de parcă se sufoca; după o vreme de aşteptare încordată, se întoarse cu tot trupul spre el şi spuse: Ei, mie îmi ajunge ce am. Dar ce-i cu tine? Stai ca un şoarece sub mătură...

Rîse.

— De două ori douăsprezece fac douăzeci şi patru, nu-i aşa? spuse şi cuvintele lui răsunară ca o batjocură. Tocmai încercam să fac socoteala...

Păstrăvul îl privi atent.

— Supralicitezi? întrebă.

— Şi încă cum!

Scoase banii din buzunar.

— În privinţa mea, nu trebuie să faci eforturi, făcu Păstrăvul. Eu o cotesc...

— Fir-ar să fie! gemu Grasul. N-am spus eu că asul de treflă nu-mi aduce noroc? Arată, ce ai?

Atunci rîse din nou.

— Îţi arăt. Cu condiţia să pui aici pe masă de două ori douăzeci şi patru. Vrei?

Grasul îşi muşcă buza de jos.

— Nu, răspunse. Nu. Nu trebuie să-mi arăţi.

— Ştiu. Dar dacă totuşi vrei să vezi...

— Nu. Mai bine curăță gunoiul ăsta de pe masă.

În jur se stîrni larma vocilor intrigate. Moș Tifos chicoti răutăcios.

— Și Antoś Coltuc a cîștigat la început. Dar dacă te ard banii, nu-i chip...

— Ce spui, moșule ? se amestecă unul dintre chibiți. E o deosebire între ei. Nu ? Ăla nici nu știa să țină bine cărțile-n mînă. Cînd te uitai la el, îți venea să crezi că joacă popa prostul...

Strînse banii de pe masă și chemă chelnerul.

— Șefule, spuse. De trei ori dum-dum și apă minerală...

— Aduc imediat.

— Fuga marș !

— Ți-e rău ? întrebă Grasul. N-ai putut comanda o votcă mai de Doamne-ajută ?

Împinse scaunul și se ridică de la masă.

— Îți dau și o votcă mai de Doamne-ajută, spuse. N-ai grijă. Deocamdată vezi să nu-mi șterpelească cineva șapca.

— Unde te duci ?

— Ghicește, răspunse zîmbind. Cînd mă-ntorc îmi spui unde am fost...

17 *17.6.65 16,30*

prin urmare începi de mîine cu siguranță de mîine așa cum ai început de obicei pînă acum ori poate nu mai sperai că ai să începi în sfîrșit că vei reuși ți-ai propus de atîtea ori acest lucru încît aproape că a devenit un fel de viciu un fel de joc sau de distracție cu

tine însuți la fel de chinuitor un zbucium disperat o hărțuială nesfîrșită cucu dacă-i distracție distracție să fie — de ce să nu încerci încă o dată — de ce nu chiar dacă omul e o ființă nespus de slabă e totuși nemaipomenit de eroică de perseverentă și de fapt invincibilă în slăbiciunea și în eroismul ei deopotrivă fiindcă jocul odată început trebuie dus pînă la capăt chiar dacă va trebui să pierzi ca de obicei cum ai pierdut de atîtea ori atît de des încît era și timpul să înveți alfabetul înfrîngerilor să-ți bagi în cap cîteva reguli elementare ale acestui joc fără de sfîrșit pe care îl reluai în fiecare zi cucu.

prin urmare începi de mîine ori cel puțin încerci să nu fumezi mai mult decît fumai pînă acum adică nu mai mult de patruzeci „ekstra mocne" trebuie să sfîrșești odată cu asta fără glume de mîine începi să te lași de fumat pentru că țigările îți dăunează în modul cel mai evident îți pierzi condiția fizică forțele chiar și medicul și el îți spune la fel așa că întîi reduci fumatul la zece țigări nimeni nu-i chiar atît de puternic pe urmă la cinci la trei la zero cucu de mîine vei fi un trăgător de elită un luptător de comando un nobil atlet al caracterului un atlet care sfărîmă inerția și neputința și cătușele și tot felul de îngrădiri dealtfel nu e prea greu de sfărîmat alteori nespus de greu așa că întîi reduci la zece țigări nici una-n plus chiar de s-ar prăbuși lumea de-ar fi mistuită de flăcările războiului de s-ar cutremura de s-ar pulveriza de s-ar acoperi toată cu ciuperci otrăvi-

toare împestrițate cu puncte radioactive dacă-i joc joc să fie pe urmă

pe urmă fără bere nici una în timpul zilei cu toate că pînă acum n-am încercat niciodată înainte de a se însera nu puteai și nici nu voiai înainte de încheierea lucrului abia atunci începeau să curgă una după alta una două trei zece treisprezece pînă la tămpenie pînă la pierderea totală a personalității pînă la sughiț pînă o simțeai în nări căci firește nu era o bere obișnuită ordinară ci full-light *îmbuteliat la żywiec cea mai selectă* full-light polish beer *nespus de gustoasă oricum trebuie să termin neapărat și cu asta trebuie fără discuție chiar de-ar ploua zi și noapte cu broaște ah ah la nesfîrșit*

dacă-i bal bal să fie dacă-i joc joc să fie dar cu tine însuți numai cu tine însuți nu cu Vistulică nici cu Auraș și nici cu altcineva de-acum încolo lași toate prostiile ei cine-i grozav deștept bun puternic cel mai puternic și cine-i important cel mai important ei cine el eu tu e important ei noi voi toți sîntem al naibii de importanți el e important ei sînt importanți eu sînt important iar tu în importanța ta poate ești cel mai important din întreaga lume materialist-metafizică complet nespus de proști de încrezători de orbi oi negre berbeci negri strașnici neobișnuit de independenți în importanța asta cucu

gata cu prostiile cu tot orgoliul nemăsurat din ele cu vanitatea nemărginită singura rămasă fidelă pînă la capăt pînă la mormînt la colina acoperită cu iarbă pînă la lopată la cele

patru scînduri dacă-i bal bal să fie de ea nu te atinge că doare nu o răni nici cu zîmbetul n-o înțepa cu privirea n-o ucide cu vorba numai eu pot tu el poate nepedepsit noi putem prin urmare gata dacă-i joc joc să fie gata cu întrecerile acelea chinuitoare și detestabile cine-i mai bun și cine-i mai rău mai rănit prealuminata lume care știe toate dedesubturile de la stînga la dreapta și invers în sus și în jos tu eu sau el ea sau noi voi sau ei ele întotdeauna trebuie să fie cineva mai bun cineva mai rău altfel nu se poate n-are importanță ce gîndim noi despre asta noi ne închipuim totul nu-i adevărat spiritele rele ale ambiției demonii perfizi ne șoptesc la ureche ne ațîță pun în mișcare mecanismele urii ipocriziei niște gesturi niște fizionomii și grimase bombastice emfatice figuri nemaipomenite dacă-i joc joc să fie

çucu toți sîntem importanți cei mai grozavi absolut toți sîntem unici incomparabili și cei mai buni nespus de buni și de nobili neînchipuit de generoși cei mai strașnici amici prieteni de încredere pînă la cea dintîi greutate pe viață și pe moarte pînă la moarte despre moarte așa gîndim despre ea atît de rar de neserios încît e de groază oh dacă ne-am gîndi mai des mai mult la ea atunci poate ar fi mai bine am fi mai buni toți dar eu nu mor tu nu mori noi voi ei nu mor moartea nu ne privește niciodată pe noi și totuși o clipă de memento mori *pe zi ne-ar prinde bine că doar o clipă nu durează de obicei mai mult de o clipă un*

momento *apoi „do svidania“ noroc băieţi noroc zmeilor pa „aufviderzeen“ „gudbai“ la revedere „orevuar“ vă ajunge şi pe voi odată blestemata aia de sfîrşeală frica şi neputinţa totală irevocabilă Ania dacă-i distracţie distracţie să fie cucu Ania pînă acum credincioasă mereu lîngă mine îndrăgostită cucu*

prin urmare de mîine nu mai bei nu mai fumezi nu mai înşeli nu te mai minţi pe tine însuţi întotdeauna pe tine însuţi nu te mai umfli al naibii de grozav de împăunat unicul şi cel mai important din lume fraier irepetabil ca liniile papilare ale degetului tău imposibil de falsificat dacă-i joc joc să fie prin urmare n-o să te mai prefaci prefăcutule n-o să te mai înşeli pe tine însuţi pînă la uitare n-o să mai faci pe puternicul nici pe slabul gata ai să înveţi să te uiţi să observi lumea şi oamenii ai să înveţi iubirea blîndeţea adevărata frăţie generozitatea înfrăţirea cu moartea zilnic o pagină de spaniolă şi încă o pagină de rusă pe care o ştii mai bine în fiecare dimineaţă cincisprezece minute de gimnastică şi seara la fel saltul leopardului o aruncare două peste umăr peste picior înainte şi înapoi o dată într-o parte o dată în alta trei pagini din dicţionarul de neologisme şi o dată pe săptămînă pictură în ulei din cînd în cînd cîteva schiţe în cărbune sau în creion

cucu Cristoase Dumnezeule ce bine-i să gîndeşti aşa să-ţi aranjezi totul să-ţi pui totul în ordine pentru ca a doua zi cînd abia se luminează în ferestre şi prima rază îţi alunecă pe faţă să începi ziua atît de lăudabil cu o ţigară

pînă fierbe apa pentru ceai apoi la ceai fumezi a doua a treia și a patra țigară să inhalezi nicotină pînă simți amețeală pînă se aude claxonul autobuzului în stație să te otrăvești să te afumi să te umpli cu teină total perfect

repetîndu-ți mereu de mîine de mîine gata pe urmă

dopat cu teinonicotină pornești în lume și ajuns în ușă după ce te-ai împiedicat de acel prag tîmpit începi să suferi toată ziua chinuri nespuse să uiți prostia aceea de prag strîmb scîndura aceea răsucită și sărită de la locul ei și apoi iată-i și pe ceilalți nespălați mototoliți nedormiți vin cu carul de pretenții de nemulțumiri alți grozavi perfect o țeapă în talpă un spin sub cămașă boabe mărunte de măceș nespus de țepoase și usturătoare Vistulică Auraș Șeful Coltuc mai lipsește Ania Dora și pe urmă licitația eu sînt cel mai bun cel mai răbdător cel mai puternic blînd și înțelegător prietenul lumii al oamenilor și animalelor deștept gata de sacrificiu altruist drăguț și blînd ghiftuit de umor sau cel mai suferind părăsit și singur un orfan hidos fără adăpost fără ajutor și fără nici o speranță neiubit nesuferit nu se știe din ce cauză din cauza invidiei a răutății omenești a prejudecăților stupide a intoleranței a lipsei de umor naiba știe de ce încă absolut perfect și atunci începe să se destrame totul se duce dracului munca-i muncă timpul trece repede cu fel de fel de șmecherii e bine dacă Ania iar dacă nu atunci înăbușă adoarme zăpăcește amețește lumea oamenii pe tine o bere două cinci zece o mul-

ţime de ţigări poate un pachet poate mai mult în cîteva ore înainte de a adormi cu gustul amar plin de înfrîngeri de neîmplinirile zilei pierdute plin de fum de larmă stupidă de zvîrcoliri groaznice de jocul de-a cel mai tare şi cel mai slab care nu duce la nimic la nimic bun căci timpul trece a trecut s-a scurs ca un pumn de nisip printre degete ori ca un fir de apă şi nu ai reuşit să înveţi nici un cuvînt spaniol ori rusesc nici să te gîndeşti măcar n-ai avut o clipă de odihnă n-ai făcut nici un pas nici n-ai pus mîna pe dicţionar n-ai simţit mirosul terebentinei o Doamne a trecut ziua a trecut fără urmă a trecut absolut perfect cucu

şi e trist

18 *17.6.65 16,37*

Trecînd prin sală auzi în urma lui rîsete ; ajuns în uşă se uită în spate să arunce măcar o privire spre masa la care recuperase banii pierduţi de Antoś, spre oamenii adunaţi acolo ; Grasul stătea cu şapca de jocheu pe cap şi bătea cărţile ; „arată ca un cretin — îi trecu prin gînd — păcat că nu se poate vedea şi el“ ; chelnerul servea votcile, iar Păstrăvul aplecat peste masă purta o discuţie antrenantă cu Moş Tifos, care sorbea din cînd în cînd din bere ;

Ieşi afară ; era într-o curte lungă şi îngustă ca un cîrnat, o curte cu tot felul de vechituri, printre lăzile rămase de la oranjadă şi apă minerală, stivuite în şiruri înalte, printre butoa-

iele de vin, coşurile de răchită, damigenele de sticlă verzuie şi sticlele goale de votcă ; la început i se păru că nu va reuşi niciodată să iasă din mizeria aceea, fiindcă singura ieşire ce dădea într-o străduţă lăturalnică era închisă cu lacăt ; se întoarse de la poartă şi porni în goană spre latrinele de scînduri ; trecu pe lîngă o gheretă îngrozitor de murdară şi de duhnitoare ; se cățără pe un gard ; puţin a lipsit să dărîme tot gardul care începuse să se aplece trosnind sub greutatea trupului său ; reuşi să sară totuşi la timp pe trotuar ; alergă spre cea mai apropiată intersecţie ; abia după colț încetini pasul ; afară arşiţa era în toi ; în curînd, simţi cămaşa udă de sudoare lipindu-se de corp. „E-n ordine, îşi spuse. Totul e-n ordine. Important e că am ieşit de acolo. Şi aşa a mers mai bine decît puteam eu să-mi închipui."

Se apropia de centru ; pe deasupra acoperişurilor se zăreau zidurile solide ale bisericii ordinului dominican cu cele două turle ; lăsă în urmă chioşcul de ţigări şi de ziare „Ruch", pe urmă trecu pe cealaltă parte a străzii să cumpere ceva de băut la cofetărie ; setea începuse să-l chinuie tot mai mult ; simţea în gît o uscăciune atît de supărătoare de parcă în timpul acelei alergări scurte dar forţate în aerul înfierbîntat de căldură pierduse odată cu transpiraţia toată saliva ; găsi uşa închisă ; de mînerul uşii era agăţată o bucată de carton pe care cineva mîzgălise un anunţ : DIN CAUZA... COFETĂRIA ÎNCHISĂ ; stătu o clipă în faţa uşii clipind din pleoape, obosit, orbit

de lumina ce se reflecta din geam, şi privea pierdut anunţul lipsit de sens, pe urmă, cînd se întoarse şi privi de-a lungul străzii spre staţia de taximetre, nu zări nici unul ; pînă la cea mai apropiată staţie de autobuz mai avea o bucată bună de drum ; hotărî să meargă pe străzi lăturalnice, ceilalţi doi poate că îl şi căutau ; era chiar sigur că îl căutau ; prin urmare îşi spuse că trebuie să suporte şi asta şi să învingă oboseala şi chinurile setei ; plecînd, mai aruncă o privire spre uşa cu geamuri şi spre anunţul acela ciudat ; deodată izbucni în rîs ; mergea pe trotuar împleticindu-se ca un om beat, dar nu mai era sigur ce îl amuza mai mult : anunţul acela monstruos de tîmpit, mîzgălit pe carton, sau gîndul care mocnea undeva în ascunzişurile creierului că îi păcălise atît de uşor pe cei doi şmecheri din cîrciumă, cărora le lăsase şapca de jocheu cumpărată azi-dimineaţă la tîrg cu douăzeci de zloţi, luîndu-le în schimb două mii.

Ajunse la Machów cu o maşină de depanare a „Energomontajului", cînd se văzu între barăcile cenuşii ale şantierului, era aproape sigur că de data asta a reuşit şi că ce-a fost mai greu a trecut ; la prima gură de apă întîlnită îşi potoli setea, se spălă pe faţă şi îşi udă părul ; înviorat şi plin de vigoare porni pe aleea principală, pe mijlocul părţii carosabile asfaltate, avînd de-o parte şi de alta straturi de iarbă arsă de soare şi prăfuită ; pe spate simţea fiorul rece al apei ce i se prelingea din părul ud după gulerul cămăşii ; înainte de a

ajunge la cea mai apropiată intersecţie, pielea de pe faţă îi deveni iar uscată şi întinsă de pe urma suflării hîde a vîntului, a cărui atingere fierbinte îi ardea obrajii şi îi aducea în nări mirosul înţepător de sulf; îşi aprinse o ţigară; cînd îşi ridică privirile zări în capătul unei străduţe lăturalnice baraca şi ferestrele larg deschise ale odăii lor, apoi siluetele oamenilor ce umblau prin încăpere; abia mai tîrziu observă „Warszawa“ de culoare crem a salvării oprită alături; nici nu avu timp să se gîndească la ce se putuse întîmpla acolo de era necesară prezenţa medicului în baracă, fiindcă brusc totul începu să se desfăşoare într-un ritm accelerat; abia reuşi să sară pe trotuar din faţa unui taximetru în goană, că maşina frînă în scîrţîitul strident al cauciucurilor; îl zări pe Păstrăv iar de partea cealaltă pe Gras şi pe Moş Tifos, care tocmai coborau din maşină.

— Hei, şmechere, spuse Păstrăvul, tăindu-i drumul. Nu te aşteptai să ne mai vezi. Nu?

— Exact, recunoscu. În orice caz nu aici. De ce aţi venit?

— Dar tu ce crezi?

— Habar n-am...

Pe chipul Păstrăvului alunecă un zîmbet rău.

— Ţi-am adus şapca, spuse. Se pare că ai uitat s-o iei.

— E foarte frumos din partea voastră. Să faceţi voi însă atîta drum şi încă pe o asemenea căldură?

— Sper că pînă la urmă o să merite...

— Sigur că da, spuse politicos. Plătesc eu taxiul dus-întors şi mai dau de-o bere pentru oboseală.

Păstrăvul clătină din cap cu compătimire.

— Cred că glumeşti, băieţaş, spuse aproape cu duioşie. Nu-i frumos ce faci. Mai bine ne-ai înapoia cuminte ce ni se cuvine şi rămîi liniştit. Doar nu vrei să ne supărăm pe tine?

Clătină din cap. Se uită în direcţia barăcii. În fereastra deschisă îl zări pe Vistulică uitîndu-se spre ei, apoi şi pe inginerul Carbonero făcîndu-i semn cu mîna. Fir-ar să fie, îşi spuse. De ce nu se mişcă nici unul dintre ei?"

— Nu, spuse. Nu. Nu vreau aşa ceva.

— Atunci dă-ne cele două miare, spuse Păstrăvul. Dar repede. Restul poţi să-l păstrezi pentru bere.

Zîmbi.

— Acum tu începi să glumeşti. Nu-mi amintesc să vă datorez ceva...

Păstrăvul îl privi aspru cu ochii aceia apoşi de peşte.

— Dă înapoi cele două bucăţi, spuse printre dinţi. Altfel iese tărăboi...

Atunci îi azvîrli în faţă un rîset batjocoritor şi se retrase în spate.

— Ia-i tu singur, îi răspunse. Ia-i, dacă poţi...

Mai făcu un pas în spate; se opri cînd simţi sub tălpi covorul elastic de iarbă; tocmai atunci Păstrăvul se aruncă asupra lui şi încercă din săritură să-i aplice o directă puternică de dreapta; el evită lovitura, executînd în acelaşi timp, cu tot trupul, o semiîntoarcere spre dreapta, aşa încît la un moment

dat era cu spatele spre Păstrăv ; cu o mişcare fulgerătoare îi prinse braţul întins şi trase cu toată puterea, preluîndu-i pe spinare greutatea corpului, apoi îl azvîrli înainte de pe umărul drept şi Păstrăvul zbură peste capul lui într-un salt semicircular şi căzu cu toată greutatea pe iarbă, ca un sac plin cu rumeguş, stîrnind un nor de praf galben ; nu-l lăsă să se ridice de jos, ci sări pe el cu amîndouă picioarele, afundîndu-l încă o dată în iarbă şi în praful acela mărunt şi abia pe urmă sări deoparte ; zdrobit şi năucit de cădere, Păstrăvul se ridică încet în mîini, apoi cu o energie nebănuită începu să alerge în patru labe spre taximetru, de unde îi venea în întîmpinare Grasul ; atunci mai sări o dată la el şi îl izbi cu piciorul drept în faţă ; auzi scheunatul înspăimîntător al Păstrăvului şi, în sfîrşit, văzu cum i se înmoaie picioarele şi se lasă epuizat din nou în iarbă şi în praf ; Grasul scoase cuţitul ; aplecat, cu braţele larg desfăcute, începu să se apropie cu paşi moi de pisică, pregătindu-se să lovească, dar el, retrăgîndu-se tot timpul în faţa lamei strălucitoare, nu-şi lua nici o clipă privirea de pe chipul încordat şi atent al Grasului şi se retrăgea mereu, ştiind că are în spate peretele barăcii ; în capătul străzii se auzi un bocănit de paşi ; aruncă o privire în direcţia aceea ; îl zări pe Vistulică alergînd pe mijlocul aleii şi pe inginerul Carbonero sărind pe fereastră. „N-ajung — îi fulgeră prin minte. Vistulică mai are vreo optzeci de metri“, se sprijini de peretele fierbinte

al barăcii ; simțea în spate asprimea scîndurilor ; cum găsi un sprijin se azvîrli cu capul în jos, drept la picioarele Grasului, și coborînd din saltul executat în aer, îl izbi cu picioarele în piept și îl trînti la pămînt ; mai văzu luciul cuțitului în timp ce cădea în iarbă, descriind un arc în aer și locul în care se înfipse, dar cînd se ridică din nou în picioare, auzi dintr-o parte un avertisment :

— Stai ! Nu mișca !

Se întoarse încet ; în apropierea taximetrului oprise un GAZ al miliției ; pe covorul de iarbă veneau spre ei doi oameni în uniformă : un sergent și un locotenent ; se ridicase și Grasul ; privea uluit cînd la el cînd la milițienii ce se apropiau.

Locotenentul se opri lîngă Păstrăvul care ședea în iarbă. Îl întrebă aspru :

— Cine te-a aranjat așa ? Poftim ?

Păstrăvul își întoarse cu greu fața scăldată în sînge și îl arătă cu mîna fără să scoată un cuvînt.

— Veniți mai aproape, spuse rece ofițerul. Voi, amîndoi.

— Eu m-am apărat — spuse, apropiindu-se de locotenent, care îl privea cu o aversiune nesimulată. N-am provocat eu beleaua asta. M-am apărat pentru că m-au atacat, asta-i tot...

— Firește, spuse locotenentul. De cînd sînt în orașul ăsta și de cînd s-a deschis șantierul nu mi s-a întîmplat niciodată să văd un vinovat.

Ridică descurajat din umeri ; se uită la inginerul Carbonero, care tocmai se apropia însoţit de Vistulică.

— De data asta va trebui să credeţi, domnule locotenent, spuse Carbonero, gîfîind. Am stat tot timpul în fereastră şi am văzut totul. Cei doi au început bătaia. Şi după cîte ştiu în ţara asta nu există o lege care să interzică cuiva să se apere în faţa unui atac. Cu atît mai mult cu cît, în mîna unuia dintre ei am văzut şi un cuţit...

Locotenentul încuviinţă dînd din cap.

— L-am văzut şi noi, spuse. Sergentul îl caută prin iarbă. Cu puţin noroc poate va reuşi să-l găsească...

— Este ! strigă sergentul. L-am găsit.

Se apropie în fugă de locotenent şi-i întinse cuţitul.

— Ei, poftim ! se miră ofiţerul. Un şiş pe cinste. Cu arc. E de ajuns să împingi o dată bine ca să eliberezi sufletul din om...

Se uită aspru la Gras şi-l întrebă :

— Nu ştii că-i interzis ?

— Nu-i cuţitul meu ! strigă Grasul. Pe cuvînt. Acum îl văd prima dată.

— Aş crede dacă nu l-aş fi văzut în mîinile dumitale, spuse sec locotenentul, apoi se adresă sergentului : Legaţi cele două păsărele şi luaţi-i pe toţi trei la comisariat. Cel mai tîrziu peste o oră sînt şi eu înapoi.

Şoferul taximetrului scoase capul şi întrebă :

— Dar mie cine-mi plăteşte cursa, domnule locotenent ?

— Dumneavoastră i-aţi adus aici ?

— Eu.

— Atunci se brodeşte bine, spuse ofiţerul. Nu mai e nevoie să trimit maşina mea. Dumneavoastră n-o să pierdeţi nimic. Nu aveţi de ce vă teme.

— Hihihihihi, chicoti Bătrînul, care stătuse pînă atunci tăcut, şi ieşi de după taximetru. În viaţa mea n-am văzut aşa ceva. Nu ţi-am spus eu, Tymek, ce tifoşi sînt ăştia ?

Sergentul puse cătuşele Grasului, apoi se aplecă asupra Păstrăvului, care tot mai scuipa sînge. Luîndu-l de subsuoară, îl ajută să se ridice.

— Mergem ! spuse. Voi doi urcaţi cu mine în spate. Hai, mişcă !

Atunci se mai adresă o dată locotenentului :

— Trebuie să merg şi eu cu ei ? întrebă. Eu am fost în legitimă apărare... Sînt nevinovat...

— Cred. Dar trebuie să dai o declaraţie. Din păcate, e obligatoriu.

— Nu-ţi face griji, domnule Tymon, interveni inginerul Carbonero. Nu ţi se poate întîmpla nimic. Dumneata ai cel puţin trei martori, zic eu, demni de încredere...

— Vă mulţumesc, domnule inginer.

Locotenentul se uită atent la inginer.

— Dumneavoastră, tovarăşe, aţi telefonat după noi la secţie ?

— Eu.

— Inginerul Carbonero ?

— Da.

— Tocmai bine. Mergem împreună la faţa locului...

— Atunci să mergem.

„Pînă la urmă tot am căzut, își spuse întristat, îndreptîndu-se spre taximetru. Abia acum vor începe să scormonească în trecutul meu și vor scormoni pînă vor descoperi totul, și iar va trebui să-mi adun boarfele."

Stătea lîngă șofer și tocmai voia să trîntească portiera, cînd privirea lui căzu asupra lui Vistulică, care rămăsese pe marginea trotuarului și se uita la el cu încordarea omului ce se străduiește să-și amintească ceva sau să înțeleagă ceva greu și de neconceput, cu care a trebuit să se întîlnească pentru întîia oară în viață ; îi făcu un semn cu mîna, iar cînd Vistulică se apropie, îi dădu banii puși din timp deoparte și strigă să acopere huruitul motorului :

— Dă-i astea două mii lui Antoś.

— Ce-ți veni ?!

— Sînt banii lui Antoś !

Trînti portiera ; mașina porni cu toată viteza, apoi, cînd coteau la intersecție, îl mai zări o dată pe Vistulică ; îl mira faptul că Vistulică stătea nemișcat în mijlocul aleii, cu brațele lăsate neputincios de-a lungul trupului, de parcă n-ar fi înțeles nimic din tot ce i se spusese.

19 *17.6.65 16,45*

pe urmă m-am trezit într-un birou încăpător, în fața unui tip înalt și subțire, cu ochii de culoare foarte deschisă, străvezii ca apa de

izvor sau mai degrabă ca gheaţa, ca două cristale de gheaţă ; cu ochi ce nu erau nici măcar reci, cel puţin nu în clipa aceea, în momentul acela, cînd ne-am găsit unul în faţa celuilalt, ochi în ochi, şi poate mai exact cînd am ajuns eu în faţa lui înfierbîntat încă de alergarea lungă prin luncile din împrejurimi, prin mestecănişurile acelea înşelătoare, pline de capcane, respirînd greu, neputînd să-mi stăpînesc funcţionarea prea violentă a plămînilor, de parcă alergam în continuare, deşi de o bună bucată de vreme stăteam tăcut, nemişcat, ca într-un vis, cu privirea pironită pe chipul bărbatului acela, un chip care nu mai era tînăr, dar nici bătrîn şi care îmi sugera cu insistenţă un alt chip, unul foarte apropiat şi ameninţător în acelaşi timp ; prin urmare, întîi am văzut ochii lui înfiorător de străvezii, pe urmă cicatricea lată de un deget care îi brăzda fruntea în diagonală, apoi alte cicatrici pe barbă şi pe obrajii proaspăt raşi, urme neîndoielnice ale unei explozii îngrozitoare, ale acelei străfulgerări roş-albăstrii şi ale bubuiturii care-i urmează rostogolindu-se pînă la marginea orizontului, după care se lasă o linişte atît de adîncă, încît pare ireală, coborîtă dintr-un vis fantastic ; prin urmare, întîi am văzut ochii aceia şi cicatricile acelea, şi abia după o vreme de tăcere, care se prelungea prea mult, şi care începuse să mă apese, ca un bolovan pe care îl ridicasem deasupra capului, am observat deodată încă ceva, ce mi se asociase imediat cu prezenţa la marginea mestecănişului, a tufelor de mur, în care mă agăţasem abia cu zece,

cincisprezece minute în urmă şi care m-au învins atît de neaşteptat; prin urmare, în bărbatul acela nici prea tînăr nici prea bătrîn, în jur de patruzeci de ani, care se sprijinea cu o mînă de marginea biroului, iar cu cealaltă lua o ţigară din pachetul lăsat pe tăblia mată de stejar ori poate chiar de abanos, am zărit sau poate mai degrabă am simţit o linişte deosebită şi o demnitate netulburată şi atunci, fără să-mi iau ochii de la el, observîndu-i în permanenţă mişcările, tremurul muşchilor feţei uscate şi bronzate de soare, mi-am spus, puţin parcă surprins de descoperirea făcută, că tipul trebuie să fie o pramatie nespus de tare, că aşa trebuie să fi fost în trecut şi aşa va rămîne întotdeauna, că a fost, este şi va fi tare, dar nu era vorba de tăria stîncii sau a fierului, care poate fi zdrobită, fărîmată, ci de o altă tărie, imaterială şi greu de precizat, de care însă te puteai uşor zdrobi sau răni dureros; nu am cea mai mică idee ce gîndeau în clipa aceea, în tăcerea care se prelungea, cei doi cerberi ai mei, nici nu eram sigur dacă în general erau capabili să gîndească, dar după chipurile lor atente şi încordate, cred că trebuiau să simtă, ca şi mine, respect în faţa acelei forţe tăcute şi concentrate, care se simţea şi se dezvăluia imediat şi în calmul lui deosebit;

„Ei, de data asta am încurcat-o de-a binelea, îmi trecu prin minte. Pramatia asta de MAIOR. Asta îmi vine de hac. Aveau dreptate sergentul şi ajutorul lui, împiedicatul ăla. Şi locotenentul avea dreptate cînd spunea că de

data asta nu-mi va fi uşor. Ah, ducă-se dracului. Încă nu m-au înfrînt."

Aprinse ţigara şi se aşeză pe marginea biroului ; în liniştea ce domnea în încăpere se auzi fîşîitul uscat al peticelor de piele de pe pantalonii de călărie ; ori poate era fîşîitul cizmelor care se frecau una de alta ? În orice caz, privind atent şi chipul sergentului, Maiorul întrebă politicos :

— Mai aveţi ceva de spus, sergent ?

— Da, cetăţene Maior !

— Vă ascult.

— După părerea mea, ar trebui imediat trimis la carceră !

— Cine, sergent ?

— Deţinutul pe care abia l-am adus pînă aici, cetăţene Maior...

— Sergent, băiatul acesta nu e deţinut, îl corectă cu blîndeţe Maiorul. Cel puţin de cîtva vreme nu mai e deţinut. V-aş fi foarte îndatorat, dacă aţi binevoi să reţineţi acest lucru...

— Am înţeles, cetăţene Maior ! se învoi imediat copoiul. Dar mie mi se pare că ăsta n-o să facă mulţi purici aici. Nici n-o să ne dăm seama, cînd o s-o-ntindă...

— Eu în locul dumitale nu aş fi atît de sigur, spuse Maiorul. Şi nici n-aş încerca să fac pariu cu dumneata, fiindcă ar trebui să pierzi...

M-am uitat cu coada ochiului la sergent ; pe faţa lui curgeau şiroaie mari de sudoare. Stătea aproape în poziţie de drepţi, cu privirile ţintă la Maior ; atunci am auzit un oftat prelung.

— Cred că aş pierde, fu de acord după o clipă de gîndire. Cred că da. Dar cel adus aici a fugit de cîteva ori din diferite case, o să încerce şi de data asta...

— Exact de şaisprezece ori, sergent, spuse Maiorul. Fireşte, fără să mai socotim de cîte ori a fugit de acasă. Şi aceste escapade au fost destule.

— Omul are dreptate, domnule Maior, am intervenit spre propria-mi surprindere. Ştie el ce spune.

— El ? se miră Maiorul. Care el ? Ce fel de el ?

— Sergentul are dreptate, domnule Maior.

— Aha, sergentul, spuse. Domnul sergent.

— Eu o să plec de aici...

— Fireşte, ripostă Maiorul. Mă privi o clipă şi adăugă imediat : La timpul potrivit va trebui să pleci.

— Cred că nu m-aţi înţeles, domnule Maior, am spus. Ori m-am exprimat eu greşit. Am vrut să spun că voi fugi de aici. O-ntind cu prima ocazie care mi se iveşte...

— De unde ştii ? întrebă Maiorul pe un ton foarte liniştit, şi în vocea lui am simţit o nuanţă ironică abia perceptibilă, dar nu lipsită de bunăvoinţă. De unde siguranţa asta, băiete ?

— Am fugit de multe ori, domnule Maior, am răspuns. Şi cred că voi reuşi şi de data asta.

— Poate, spuse Maiorul. Poate că nici nu va încerca nimeni să te împiedice...

Sergentul oftă din nou; atunci l-am privit pentru a doua oară pe sub sprîncene; pe fața lui nădușită și cenușie de oboseală am zărit o expresie de lehamite.

— Iar eu cred că bășinosul ăsta trebuie trimis imediat la carceră, glăsui, dar fără convingerea de dinainte, de parcă s-ar fi îndoit nu atît de dreptatea sa, cît de faptul că argumentele lui vor fi prețuite cum se cuvine, și adăugă repede și sincer revoltat. Nu vedeți că mucosul ăsta ne amenință, cetățene Maior! Abia a trecut pragul și a și început să ne-amenințe...

Maiorul nici nu se clinti. Nu-i tresări nici măcar un mușchi pe față.

— Eu personal aș socoti asta drept un avertisment, răspunse Maiorul aproape vesel. Iar în privința carcerei ați început să exagerați...

Bătrînul sergent scutură din cap.

— A și încercat astăzi s-o întindă, cetățene Maior, răspunse cu ciudă. Am alergat de ajuns amîndoi după el prin luncile din împrejurimi. Vreo jumătate de oră. Abia am putut să-l prindem...

— Vă miră asta, sergent? întrebă Maiorul. Și eu în locul lui, după două săptămîni de ședere în celulă, aș fi încercat să văd dacă mai pot alerga.

„Parșivul — îmi trecu prin minte. Încotro bate el, de fapt? Și ce vrea să obțină?"

Încet, încet începu să mă cuprindă o neliniște tot mai mare. Maiorul își trecu privirile de la sergent spre mine. Atunci am simțit pe spinare un fior care se prefăcu repede în fri-

son. Nu mi se mai întîmplase pînă atunci așa ceva și nici un om nu făcuse asupra mea o impresie atît de puternică, așa că brusc a început să-mi fie teamă de el, o teamă ciudată și de neînțeles, care nu avea nici o bază reală, fiindcă în privirea lui nu era nimic deosebit, în orice caz, nu vedeam expresia vreunei aversiuni sau repulsii, și nici altceva ce ar fi putut prevesti vreun necaz mare și neașteptat pentru mine în viitorul apropiat, cu toate acestea a început deodată să-mi fie teamă de el și, în vreme ce se uita la mine în tăcere, cu un fel de interes deosebit, m-am simțit ca un vierme țintuit la pămînt, incapabil să fac vreo mișcare, iar asta îmi spori panica ; habar n-aveam cum să mă comport și ce să fac în asemenea împrejurări ; de data asta nici n-am mai încercat să iau un aer nepăsător, iar el mă privea în tăcerea aceea care se prelungea peste măsură, în liniștea aceea aproape insuportabilă, rece și impasibil, și privea și mă iscodea cu ochii lui nespus de sfredelitori, sub privirea cărora privirea mea se ascundea cuprinsă de panică. „Parșivul — mi-am spus iar, tot mai uluit. Maiorul, parșivul. De-ar spune ceva. De-ar începe să urle. Să se repeadă. Să mă certe, să mă pună la punct. Aș prefera. Ei, ăsta o să mă aranjeze, de n-o să mă mai cunoască nici iubita mea mamă.“ Și în vreme ce gîndeam așa, am întors repede capul și, uitîndu-mă nostalgic la priveliștea frumosului parc ce înconjura Castelul, la peluzele de iarbă și la straturile de flori atît de îngrijite, care se așterneau dincolo de treptele ce duceau la

terasa de piatră. „E de ajuns să trec pragul, mi-am spus. Să ies din încăpere..."

— Ascultă, băiete, am auzit vocea Maiorului care răsună în liniştea aceea ca un bici. Nu te dor mîinile? Cred că-i foarte incomod să le ţii tot timpul încrucişate la spate?

M-am uitat la el.

— Nu, domnule Maior, am răspuns mirat. Nu mă dor. Poate doar mi-au amorţit puţin.

— În locul tău le-aş mai lăsa să se odihnească, spuse Maiorul liniştit. Cel puţin în timpul discuţiei le-aş lăsa în jos.

Am scuturat din cap.

— Nu se poate, domnule Maior.

Mă privea cu aceeaşi expresie: pătrunzător, iscoditor. Apoi se desprinse fără zgomot de marginea biroului, pe care nici nu şezuse, nici nu se sprijinise, şi se apropie tăcut de mine, iar cînd s-a uitat în spatele meu, chipul lui, pînă atunci de un calm desăvîrşit, lipsit parcă de viaţă, se albi brusc, iar în ochii lui apărură fulgerele unei furii, care mă făcu să simt pentru a doua oară în ziua aceea atingerea de gheaţă a fiorilor. Se întîmplase ceva. Încă nu ştiam ce. Nu înţelegeam despre ce e vorba. Ceva se întîmplase însă. Mă uitam la Maior. La chipul lui furios, care începuse să se întunece din nou. La dunga aceea aproape neagră care-i tăia fruntea de-a curmezişul. În sfîrşit, la ochii lui. La cele două bucăţi tari şi reci de gheaţă, ce străluceau de o lumină străină. Se întîmplase ceva. Aşteptam. Încordat ca un arc. Aşteptam explozia. Un ţipăt care să-mi spargă urechile. În cenuşa fierbinte, printre cărbunii

încinşi un obuz era aproape gata să explodeze. M-am uitat pe sub sprîncene la copoi. Bătrînul se chinuia neîndemînatic cu geanta lui. Nu putea s-o deschidă. Cel mai tînăr, Sroka, trecîndu-şi nerăbdător greutatea corpului de pe un picior pe altul, încerca să-l ajute. De cîte ori însă punea mîna pe geantă, sergentul i-o smulgea imediat, mormăind sub mustaţă nişte înjurături. Era o întreagă tevatură. Jeraticul se stingea. Cărbunii se prefăceau în cenuşă. Nu s-a întîmplat nimic. Cheia. Sergentul mi-a scos cătuşele. Acum puteam să-mi îndrept braţele. Ce uşurare. Mă dureau muşchii încordaţi. Maiorul tăcea în continuare. Deodată se îndreptă tăcut spre uşă. O deschise, lăsînd să se vadă un coridor cufundat în semiîntuneric, şi făcu copoilor semn cu capul. Porniră singuri în urma lui, ca doi mieluşei duşi la tăiere. Am rămas singur. Auzeam paşii lor îndepărtîndu-se. Apoi s-a lăsat o linişte tulburătoare. Mi-am rotit privirile împrejur. Abia acum am început să văd obiectele. De parcă mă trezeam dintr-un somn greu. Pe pereţi erau agăţate arme vechi. Portretele unor bărboşi în armuri de oţel. Mobila era foarte frumoasă şi cred că tot atît de veche ca şi armele, bogat ornamentată şi neagră ca sarcofagele milenare. Sfeşnice cu ornamente de bronz. Perdele grele la ferestre. Pereţii de un roşu mătăsos. Transparenţa delicată şi aproape ireală a tiulului ce se unduia la adierea uşoară a vîntului. Vis. Totul părea un vis. „Parşivul — îmi ziceam uluit. — Nici măcar n-a închis uşa spre

terasă. M-a lăsat dezlegat cu uşa deschisă la perete. Parşivul.“

Am ieşit pe uşa aceea. Ispita era prea mare. Terasa de piatră era ca o hartă fantastică, cu graniţele ţărilor bine delimitate. Firele ascuţite de iarbă îşi arătau ameninţător săbiile. Era ca în vis. Piatra aceea. Iarba aceea nesupusă. Neînfrîntă. Şi labirintul acela demenţial de semne stranii. Şi mireasma aceea sufocantă de flori maturizate care reînvia imaginea coroanelor ce se ofilesc la soare prin cimitire. Cîte morminte erau ? Şapte, opt ori poate nouă. Multe morminte. Un cimitir întreg de morminte proaspete. De mucoşi. De miştocari. Iar eu trăiesc. De ce ? De ce mai trăiesc ?

— Scuză-mă, Tymon. Te rog să mă scuzi...

Doamne Dumnezeule ! El mi-a spus mie aşa. Maiorul. Scuză-mă. Aşa a spus. Dar pentru ce ? M-am prefăcut tot într-un stîlp de sare. Ca nevasta lui Lot.

— Eu plec de-aici, domnule Maior, am spus. Fug. Ca şi altă dată. Cum am fugit de-atîtea ori...

— Fireşte că ai să pleci, spuse Maiorul. E clar. Va veni o zi în care va trebui să pleci.

— Am s-o-ntind la prima ocazie !

— Nici nu trebuie să faci eforturi deosebite pentru asta, spuse Maiorul şi pentru întîia oară în ziua aceea, sau poate mai bine zis pentru întîia oară de la întîlnirea noastră, zîmbi. Aici toate uşile sînt deschise în permanenţă. Poţi să pleci în orice clipă. Acum. Imediat...

— Asta-i o capcană, am spus eu. Pe mine nu mă duceţi.

Maiorul scutură din cap.
— Nu, băiete, răspunse solemn. Eu nu înşel.
Mă uitam la el cu neîncredere.
— Pot într-adevăr să plec fără să mă oprească nimeni ?
Ochii aceia. Erau circumspecţi. Încordaţi. Ochii unui jucător care mizează totul pe o carte. Dar pe ce carte ? Şi care-i potul ? El ştia. Eu nu.
— Desigur, Tymon, răspunse calm. Nimeni nu va încerca să te oprească. Poţi pleca în orice clipă. Dar dacă pleci acum de aici, nu te vei mai putea întoarce niciodată...
— Unde, domnule Maior ?
— Aici, la Castel.
— Aşa fericire nemaipomenită mă aşteaptă aici ?
— Pe măsura ta, Tymon. Nici prea mare, nici prea mică.
— Şi atunci ce trebuie să fac ?
Maiorul zîmbi din nou.
— Ai nevoie de dădacă ? întrebă. Eu îţi ofer o şansă...
— Rahat !
— Frumos spus. Numai că ăsta nu-i un răspuns.
— Scuzaţi-mă, domnule Maior...
— Ai nevoie de dădacă ?
— Nu !
— Atunci ?
— Sînt complet zăpăcit, domnule Maior, am spus şi deodată vocea mi se frînse caraghios. Sînt obosit. Daţi-mi voie să mă odihnesc.

Ochii lui. Ochii aceia înfiorător de luminoşi şi atît de trişti acum. Se uitau la mine. Mă înfăşurau în tristeţe ca într-un şal negru şi moale.

— Fireşte, băiete, spuse. Eşti, desigur, obosit. Odihneşte-te. Pentru răspuns mai e timp...

20 *17.6.65* *17,03*

Mergea printr-un coridor pustiu şi cufundat în linişte, trecea pe lîngă uşa secţiei de cercetări, ce strălucea de albul lacului; tot timpul nu-l însoţise decît ecoul surd al paşilor săi amortizaţi de covorul gros din ţesătură roşie de cocos cu care era acoperită toată duşumeaua; coborî fără grabă scările întortocheate ce duceau la parter, trecu pe lîngă cabina luminată a ofiţerului de serviciu şi, fără să fi fost oprit de cineva, ajunse în semiîntunericul porţii înalte şi largi, în faţa căreia stătea parcat GAZ-ul miliţiei; se opri, scoase pachetul de ţigări şi aprinse o ţigară; îşi întinse uşurat braţele amorţite; azvîrli cutia goală de chibrituri şi, trăgînd lacom din ţigară, ieşi în stradă; abia făcu însă cîţiva metri, că din umbra înserării ce se lăsa se apropie Vistulică.

— Ce faci aici? întrebă mirat. De unde ai apărut?

— Te-aştept pe tine, omule...

— Ai zăcut aici atîtea ore?

— A trebuit.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă fără vreun interes deosebit. De ce ?
— Trebuie să ne batem.
— Cu cine ?
— Cum cu cine ? Nu știi ? Eu cu tine...
Privi cu uimire chipul lui Vistulică, trist și îndurerat de ceva. Apoi întrebă :
— Tu vrei să te bați cu mine ?
— Da.
— Cred că nu ți-e bine !
— Știam că vei răspunde așa.
— Cei doi, cu care am avut astăzi scandalul acela, sînt prietenii tăi ?
— Nu.
— Atunci ce mai vrei ?
— Nu vreau să crezi despre mine că sînt laș...
— Dar de ce dracu' ar trebui să cred așa despre tine ? spuse cu furie. Ce te-a apucat iar ?
— Am văzut cum i-ai aranjat pe cei doi.
— Ei, și ce-i cu asta ?
— Am văzut cum i-ai lăsat lați...
— Și ce vrei ? făcu nerăbdător. Trebuia să mă las gîdilat cu cuțitul de pușlamalele acelea ?
Vistulică îl privi plin de suferință.
— O, Doamne ! gemu. Tu nu înțelegi nimic ? Ori nu vrei să înțelegi ce-ți spun ?
Scutură din cap.
— Nu, Vistulică, spuse după o clipă de gîndire. Serios, nu știu ce vrei.
— O, Doamne Dumnezeule ! făcu iar celălalt, disperat. Începu să se caute nervos prin

buzunare. În cele din urmă scoase un pachet de țigări mototolit, în care mai era o țigară „Sport" ruptă în două, îl făcu cocoloș în mînă și-l aruncă furios în stradă. Doar nu vrei să spui că nu mai ții minte? Și că pentru tine n-a avut nici o importanță?

— Nu, spuse. Nu.

— Ce nu?

— N-am să uit niciodată iadul acela, Vistulică.

— Ei vezi?

— Voi ține minte cît voi trăi. N-am să uit niciodată...

— E vina ta!

— Știu.

— Vorbești serios?

— Da. M-am convins însă abia astăzi. Auraș m-a ajutat să înțeleg. Cam tîrziu. Dar n-am ce-i face.

— Nu trebuia să înghiți toate astea...

— Știu. Dar mă feream de scandal. Nu voiam alte necazuri. Am venit pe șantier ca să muncesc. Să trăiesc liniștit. Altfel decît pînă atunci. Voiam să-mi fac un rost în orașul ăsta, pe șantier. Să mă stabilesc aici. Nu mai voiam să fug...

Vistulică își ridică chipul palid și îl privi surprins:

— Să fugi?! îl întrebă cu o voce ușor tremurătoare. De ce? De cine?

— De tine. De oameni. De Auraș. Ori poate, în primul rînd, de mine însumi. Ce importanță are, de fapt — de cine? Important e că nu aveam voie să mă amestec în nici o dandana.

Prinsesem o şansă în viaţă. Şi nu voiam să o pierd. Chiar dacă ar trebui să plătesc nu ştiu ce preţ, n-am să spun mai mult: pas. Pricepi? Dealtfel, ştii foarte bine cît pot eu suporta.

— Dar cu cei doi te-ai bătut astăzi.

— Din fericire în ţara asta legea nu interzice nimănui să se apere. Am fost atacat. Ce aveam de făcut în situaţia asta? Nu aveam altă soluţie.

— Atunci trebuie să te pocnesc?

Tresări, surprins de lumina becului ce se aprinse pe neaşteptate deasupra lor. Peste oraşul cufundat în semiîntuneric se ridică o lumină vineţie, iar cerul, privit la lumina neoanelor, devenise brusc de un albastru-închis.

— Ai înnebunit, Vistulică, spuse pe un ton istovit. Serios. E o tîmpenie ce-mi ceri tu...

Vistulică scutură din cap.

— Foarte posibil, recunoscu după o scurtă meditaţie. Oricum însă, va trebui să te baţi cu mine. Ştiu că am s-o iau pe coajă. Prefer însă aşa ceva, decît să crezi despre mine că sînt laş. Mă simt îngrozitor. Îmi pare rău că nu ţi-am dat pace. Că n-ai avut linişte din cauza mea. Am învăţat multe astăzi. Am înţeles multe. Eşti un tip a-ntîia. Cum nu sînt mulţi. M-ai uimit astăzi. Moş Tifos mi-a povestit totul amănunţit. Cîte ceva am văzut cu ochii mei. Aşa că nu vreau să-ţi închipui că m-am schimbat numai fiindcă mi-e teamă s-o încasez, sau că dîrdîi de frica ta...

— Termină cu aiurelile, spuse. Ştiu că nu ţi-e frică de mine. Dacă despre asta-i vorba...

— Nu. Vreau să te convingi de asta. Să fii încredințat. De aceea am venit imediat după tine şi am aşteptat aici tot timpul. În ceea ce mă priveşte poți fi liniştit. Nu suflu o vorbă nimănui despre cele ce s-au întîmplat între noi. Chiar dacă aş ajunge la spital. Pe cuvînt...

— Cred, Vistulică.

— Putem să mergem pe malul Vistulei. Acolo nu ne vede nimeni.

— Nu vreau să merg pe malul apei.

— Atunci alege tu alt loc. Mie mi-e totuna.

— Nu va fi nici un alt loc.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Nimic nou, Vistulică. Nu ne vom bate, atît.

— Trebuie să te pocnesc, aici, în stradă ?

— Ar fi o idee foarte proastă. Nu obții nimic.

— O, Doamne !

— Pe urmă o să-ți fie rușine. Mai bine lasă-mă în pace.

— Vrei să mă înjoseşti !

— Te înşeli, Vistulică, spuse tot mai istovit. Faci o greşeală măsurîndu-mă cu măsura ta. Multă vreme, foarte multă vreme, am crezut că eşti un porc mizerabil. Acum văd că şi eu m-am înşelat...

— Nu ştii nimic despre mine...

— Nu ştim nimic unul despre altul, îl corectă îndurerat. Sîntem pe şantier de mai bine de un an. Zi şi noapte. Mereu împreună. Stăm de peste un an în aceeaşi baracă. În aceeaşi încăpere. În două paturi suprapuse. Şi nu ne cunoaştem nici numele mic. Nici adevăratul

nume de familie. Nu știm de unde am venit, ce drumuri am bătut pînă acum. Ce viață am dus înainte. Poate că a fost foarte grea și ar merita să ne menajăm unul pe altul ? Ori poate că a fost lipsită de orice sens ? Idioată și pustie ? Încîntați de noi înșine, încrezuți, am preluat fără nici un protest niște porecle tîmpite care ne-au fost impuse, de parcă am fi fost o bandă de bastarzi fără nume, adunați din toată Polonia. Coltuc, Moș Tifos, Auraș, Artificierul șef, Vistulică, ei, și EU. Nici pînă acum nu știu cum îmi spuneți între voi. Îmi închipui că trebuie să fie ceva oribil dacă n-ați avut curajul să mă strigați după poreclă. Spune, ce-ați născocit pentru mine ?

— N-are importanță. Ce să mai vorbim.

— Ai dreptate, Vistulică. N-are importanță. Faptul însă rămîne fapt. Nu știm nimic unul despre altul. Sîntem niște străini. Neprietenoși. Dușmănoși chiar. Nu-mi amintesc să fi existat vreodată între noi o colaborare omenească. Cît de des însă, chiar astăzi, am auzit cuvintele : Nu-i treaba mea ; nu mă privește ; să se descurce singur, nu mă amestec ; și așa mai departe, și așa mai departe. Nu-i adevărat că toți oamenii singuri sînt slabi și că trebuie să piardă imediat. Unii se dau bătuți. Rămîn repede în urmă sau sfîrșesc rău...

— Eu sînt rezistent, spuse atunci Vistulică. Cel puțin așa m-am socotit pînă astăzi. Pînă nu m-am convins că mai există un parșiv și mai rezistent decît mine. Unde ai învățat tu toate astea, omule ?

— Am avut noroc, răspunse după o clipă de gîndire. Mare noroc. Pînă la urmă am învățat ceva...

— Bine, spuse Vistulică cu însuflețire. Să lăsăm asta. Doar n-o să stăm toată noaptea aici. Și încă sub ferestrele miliției. Dacă nu vrei să te bați cu mine, acceptă cel puțin un pariu...

— Ce fel de pariu ? se miră. Ce-ți veni ?

— Englezesc.

— De ce tocmai englezesc ? Unul polonez nu-i de ajuns ?

— Nu.

— Mai ai multe idei din astea ?

Vistulică se porni deodată pe rîs. Atunci simți o ușurare în rîsul lui. Și probabil o speranță.

— De idei nu duc niciodată lipsă, recunoscu după o clipă. Spune. Accepți ?

— Și în ce constă pariul ăsta al tău englezesc ? întrebă precaut. Nu vreau să cumpăr mîța-n sac...

— Te cred ! acceptă aproape voios Vistulică. Nici mie nu-mi place să joc pe nevăzute. Facem pariu. Pe urmă tu ai dreptul să-mi ceri orice. Iar eu trebuie să mă supun. Înțelegi ?

— Și dacă îți cer să sari din turla bisericii ?

— Ei, sar și gata.

— Și dacă îți cer să înghiți un gîndac viu ?

— Nu mă cunoști.

— Asta așa e.

— Atunci cum rămîne ?

— Riști mult, Vistulică.

— Asta e. Altfel n-o să am linişte. Simt în mine un nod. Şi trebuie să-l dezleg. Cu orice preţ.

Tăcea. Îşi scoase ţigările. Aprinse una... Vistulică îl privea aşteptînd. În cele din urmă, nu mai rezistă şi îl întrebă :

— Cred că de data asta ne-am înţeles ? Nu ?

— De acord, Vistulică.

— Numele meu e Benedykt. După bunic — spuse sobru. Spune-mi Benek...

— Bine, Benek. Numele meu îl ştii.

— N-avem nevoie de martori ?

— De ce ?

— E-n ordine. Dă laba. Aşa. Şi acum spune ce trebuie să fac.

Se gîndi o clipă.

— Mergem la „Capriciu“ spuse.

— Aşa ?

— Dai o masă şi o jumătate votcă de export.

— Şi ?

— Şi asta-i tot. Dar ce-ai mai vrea ?

— Glumeşti.

— Nu. Vorbesc foarte serios...

Vistulică se înroşi brusc.

— O, Doamne, Dumnezeule ! exclamă nervos. Aşa ceva nu-i în ordine. Dacă aş fi ştiut că pui lucrurile în felul ăsta...

— Lasă pălăvrăgeala, Benek. Pariul e pariu. Ori poate eşti şi tu un căcăcios ?

Vistulică se strîmbă indispus. Apoi spuse nerăbdător :

— Bine, mergem la „Capriciu“. Deşi, după mine, nu-i în ordine. Nu mă iei în serios.

Rîse.

— Atunci să mergem, spuse. Sînt tare flămînd şi am chef să beau ceva. Să nu-mi spui că nu aveam dreptul să cer aşa ceva. În ceea ce mă priveşte, prefer să beau cu tine o jumătate de litru decît să mă uit cum sari din turla bisericii. Ai putea să faci şi vreo entorsă.

Vistulică zîmbi abia perceptibil.

— Desigur, recunoscu după o clipă. Poate că ai dreptate...

Împăcaţi, avînd acum un scop, porniră sprinteni pe străzile pustii, printre zidurile înfierbîntate de căldura din timpul zilei. Era înăbuşitor. De o parte şi de alta a străzii se conturau în lumina sepulcrală a neoanelor siluetele clădirilor. Treceau pe lîngă casele cu ferestrele larg deschise. Strada era inundată de o cacofonie neînchipuită, stîrnită de o mulţime de orchestre. Un haos de posturi radiofonice. Din toate părţile pulsa muzica revărsată din radiourile date la maximum. Rumba. Un fragment din *Simfonia a IX-a* de Beethoven. Tango. Vocea puternică a Ewei Demarczyk. După cîteva minute ajunseră în strada Mickiewicz. Maşini. Vitrinele iluminate ale magazinelor. La un moment dat, trecînd pe lîngă magazinul particular de corsete şi lenjerie de damă „Mimoza", observară în vitrina iluminată un sutien de dimensiuni uriaşe.

— Ai mai văzut vreodată aşa ceva ? întrebă.

Încetinind pasul, Vistulică aruncă o privire întrebătoare.

— Ce să văd ?

— Un sutien atît de mare.

— Asta nu-i sutien, bătrîne, spuse Vistulică sobru. E căciuliță pentru gemeni.

Rîseră amîndoi.

La „Capriciu“ toate mesele erau ocupate. Ringul de dans era pustiu. Pe estradă — orchestra. Umblînd prin sală în căutarea a două locuri libere, auzea discuțiile purtate în limbi străine. Germană. Cehă. În apropierea orchestrei stăteau italienii. Inginerii și mecanicii de la șantier. De la masa de lîngă fereastră s-a ridicat o pereche. Alergă repede și întrebă :

— Dumneavoastră eliberați ?

Un blond înalt, încă tînăr, dar cu un început de burtă, se uită la el cu o privire de vițel.

— *Was*? întrebă. Ah, *ja*, *gut*...

Îi făcu semn cu mîna lui Vistulică rămas la intrare.

— Ascultă, Tymon, spuse, apropiindu-se de masă. Aici e muzică astăzi...

— Și ce-i cu asta ? Nu-ți place muzica ?

— Îmi place, recunoscu. Și încă mult. Nu știu însă dacă se cuvine tocmai astăzi...

— De ce nu ? se miră. Ce are una cu alta ?

— O, Doamne ! oftă Vistulică și își trase scaunul, apoi adăugă : Sîntem încă în viață, nu-i așa ?

— Dar ce, ai îndoieli ?

Vistulică scutură tăcut din cap. A venit chelnerița. Tînără. Frumoasă. Comandară o garafă de votcă. Și patru sticle de „*Full light Żywiec beer*“. Fata îi servi surprinzător de repede. Vistulică turnă votcă în păhărele.

— Întîi bem și pe urmă mîncăm, spuse Vistulică. Bine ?

— E-n ordine, Benek... Totuna...

Se auzi orchestra. Pe parchet își făcură apariția primele perechi. Elicele mari ale ventilatoarelor atîrnate de tavan măcinau domol aerul îmbîcsit de zăpușeală și de fum de țigară. Saxofonistul transpirat sufla de i se îngroșau vinele pe gîtul înroșit. Se încadră însă în ritmul general al orchestrei, lin și pe nesimțite. În sală răsunară aplauze. Puține, e adevărat. Saxofonistul însă trebuia să placă.

— Eeee, bun e tipul, nu-i așa ? aprecie Vistulică după o clipă de tăcere. Să-ți lingi degetele. Cîntă ca un înger. Alege numai carnea din saxofon. Pe cuvînt. Numai carnea...

— Aha ! încuviință zîmbind. Alege din saxofon numai cotlete, șnițele, steak, escalop...

Vistulică își luă privirile de la orchestră și se uită la el.

— Ce spui ?

— Că suflă bine tipul în tinicheaua aia a lui.

— Faină bucată. Nu ?

— Da. Bucata e excelentă.

— Cum îi spune ? Nu știi cumva ?

— „Străin în noapte“.

— Nu-i rău, aprecie Vistulică, apoi, luînd păhărelul, adăugă pe un ton visător : Ei, atunci, pînă la fund...

— Noroc, Benek. Te mai văd încă...

Își zîmbiră și băură.

— I-ai dat lui Antoś banii ?

Vistulică își ridică încet privirile în care se putea citi o mirare nețărmurită.

— Ce vorbești ?! bolborosi. Cum să-i dau ?

— Doar n-o să-mi spui că ai pierdut două bătrîne ?

— Le am la mine.

— De ce nu le-ai dat lui Antoś ?

Chipul lui Vistulică începu încet să pălească sub bronzul verii. Luă garafa cu o mișcare nervoasă, turnă în păhărele și bău repede de unul singur. Respiră adînc o dată, de două ori, și abia pe urmă spuse :

— Tu nu știi că Antoś nu mai trăiește ?

— Ce ?! strigă. Ce spui ?

— Antoś nu mai trăiește, repetă posomorît Vistulică. S-a spînzurat în closet. De țeava de apă.

Primi vestea ca pe o lovitură la plex. Se uita la Vistulică cu o încordare aproape dureroasă, fără să poată crede știrea auzită. „Auraș, își spuse uluit. Ticălosul. Taximetrul. Poate că dacă aș fi găsit la timp un taximetru."

— Fir-ar să fie ! blestemă. — Fir-ar a dracului de treabă ! Am întîrziat...

— Credeam că știi.

— De unde, dracu, să știu ?! răbufni furios. Nici n-am avut timp să ajung la baracă !

— Credeam că poate ți-au spus la miliție.

— Asta-i bună. Acolo nu-i birou de informații. Ce idee ?!

— Vezi și tu, spuse nehotărît Vistulică. Asta-i situația....

— Şi voi ? ! spuse cu înverşunare. Voi unde aţi fost ? Ce-aţi făcut în timpul ăsta ?

Vistulică oftă.

— Nu te-nfuria, bătrîne, spuse amărît. Eram atunci pe malul apei. Cînd m-am întors nu mai era nimic de făcut. Auraş dormea. Era beat. Abia l-au putut trezi. El n-a ştiut nimic...

— A ştiut, căcăciosul, a ştiut...

— Ce ?

— Că Antoś era dărîmat de pierderea aia.

— S-a-ntîmplat.

— Aha ! mormăi uluit. Aha...

Luă păhărelul de votcă şi îl goli în tăcere. Vistulică i-l umplu imediat şi îşi turnă şi lui. Orchestra cînta. Oamenii dansau. Strîngea din dinţi, temîndu-se că nu va rezista şi va izbucni în plîns. „La dracu, îşi spuse. Unu, doi, trei, patru, cinci, ah, fir-ar să fie !" În cele din urmă, înăbuşi în el pornirea aceea. Dar enervarea şi furia rămăseseră.

— Ţine, spuse Vistulică şi întinse peste masă mîna în care ţinea o bucăţică de hîrtie murdară. Asta-i tot ce a lăsat. Cred că ţie ţi-a scris... Am găsit biletul ăsta pe patul tău.

Pe chipul lui se întipărise tristeţea. Expresia unei suferinţe sincere şi ceva care cerea iertare în priviri. Luă hîrtia. O privi silabisind cu greutate hieroglifele lui Antoś :

NUS BANI NICI IUBIRE ŞÎMI
TRABĂ VACĂ
NU MAI AŞTEPT O DAU DRACU DE VIAŢĂ
ŞI MĂ DUC ÎN RAI

După o clipă începu pe neaşteptate să rîdă ; la început încet, apoi rîsul lui deveni tot mai

violent, pînă ajunse la paroxism ; nu-l mai interesa faptul că oamenii se uitau la el și că pe față îi șiroiau lacrimile unei disperări crude și neputincioase.

21 *17.6.65. 17,09*

Mor. Voi mai muri o vreme. Plec. Bine că mor eu și nu dumneavoastră. Fratele meu mai mare, scump și înțelept. De cîte ori m-am gîndit la dumneavoastră, întotdeauna mi se înfiripa în fața ochilor imaginea unui frate pe care nu l-am avut niciodată. Nu imaginea tatălui, ci tocmai a fratelui. Dealtfel dumneavoastră așa m-ați tratat întotdeauna. Și cu asprime și cu duioșie, dar întotdeauna frățește. Ați admis chiar și o anumită familiaritate, posibilă numai între doi frați care se iubesc.

E bine că dumneavoastră veți trăi. Și că tocmai EU sînt acela care voi muri. Știu că și dumneavoastră va trebui să muriți cîndva. Dar cînd se va întîmpla asta, lumea întreagă va sărăci nespus de mult, fiindcă odată cu dumneavoastră vor muri și acele frumoase trăsături și valori pe care le-ați purtat în dumneavoastră. Cine ar fi în stare, în afară de dumneavoastră, să poarte atîta mîndrie și demnitate, atîta bunătate neafișată și atîta noblețe? Dar modestia? Cred că dacă această scrisoare ar ajunge la dumneavoastră, v-ați simți stînjenit de tonul ei. Fiindcă-mi dau seama că este ușor afectat. Eu însă scriu această scrisoare în primul rînd pentru mine. Fără

creion și hîrtie. Singurul ei scop, poate cam lipsit de sens în această situație, este încercarea de a ordona faptele și întîmplările care nu numai că au fost cele mai importante, dar au avut și o influență hotărîtoare în viața mea. Fiecare om ar trebui să aibe o pasiune autentică, una care să-i permită să organizeze lumea înconjurătoare. O asemenea pasiune mi se pare că ar putea fi religia, filozofia, familia, arta, femeia pe care o iubim, politica; și mai știu eu ce? Eu însă n-am avut niciodată familie. N-am crezut în Dumnezeu. Filozofia nu m-a atras niciodată într-atît, încît să poată deveni o adevărată pasiune pentru mine. De politică n-am avut cînd să mă ocup. În ceea ce privește femeile, am avut abia două. Am avut? O, Doamne, ce expresie! Desigur, dumneavoastră înțelegeți ce am vrut eu să exprim. Așa se obișnuiește însă să se spună. De obicei ne dăm seama prea tîrziu că expresia am, am avut, voi avea nu înseamnă în fond prea mult. Și adeseori nu înseamnă nimic. Dar cît de des o folosim. Am mamă. Am o fată. Am un prieten. Am tată. Am. Am cîine. Am carte. Am pix. Am timp. Am. Reconfortant cuvînt, nu? Poate voi reuși să scriu și despre ce n-am avut niciodată. Deși a fost un timp cînd credeam că nu există pe lume lucru, pe care nu l-aș putea obține, obstacol, pe care să nu-l înving, ori țel la care să nu ajung. M-am înșelat. Acum, cînd îmi privesc viața, știu că au fost în ea mai multe înfrîngeri decît succese și că pe drumul pe care l-am străbătut pînă acum m-am împiedicat de mai multe ori și m-am

rănit mai dureros decît puteam să-mi imaginez în cele mai pesimiste închipuiri. Recunosc. Sînt puţin cam obosit. Vă rog să nu zîmbiţi. Serios. Şi senzaţia de oboseală care mă întovărăşeşte de la un timp nu rezultă cîtuşi de puţin din faptul că m-aş simţi un hîrb ramolit. Dimpotrivă. Cred că niciodată pînă acum n-am simţit cu atîta putere, aproape dureros, că am abia douăzeci de ani. Numai atît am reuşit să trăiesc. Abia douăzeci de ani. Am trăit puţin. Uneori mi se pare însă că în acest timp am trăit atîtea aventuri extraordinare, atîtea întîmplări stranii, cum numai puţini oameni au putut trăi. Şi sper că nu mă-nşel.

Scriu: sper, gîndesc: sper. După o meditaţie mai profundă ajung însă la concluzia că sînt experienţe pe care nu le voi trăi niciodată. Nu am fost tată. Nu am avut o casă a mea. Nici soţie. N-am fost niciodată în străinătate. Voiam, de exemplu, să mă duc în Spania. Ştiu că e greu. Aproape imposibil. Dar poate că în viitor vor putea merge acolo şi polonezii. M-aţi întreba, dacă ar fi posibil aşa ceva acum, de ce tocmai în Spania. Şi nu în Bulgaria, România sau Ungaria? Unde merge majoritatea polonezilor? Foarte simplu. M-am molipsit de Spania. Ca de o boală. Hemingway are şi el meritul lui. Şi literatura, în general. Pe urmă l-am întîlnit la şantier pe inginerul Carbonero. Un spaniol din Grenada. Un andaluzian pur şi simplu. El m-a doborît definitiv.

Aţi auzit vreodată un flamenco adevărat? Nu. Nici n-aţi avut unde? Eu însă anul trecut

n-am ascultat aproape nimic altceva. Numai flamenco *și* jotas aragonesas, *care mi-au amintit întotdeauna de ceastușca rusească, și adevărate* tangos *și* Solea, peteneros *și* fandangos, *și* saetas, *și Dumnezeu mai știe ce, pentru că îmi era greu să le țin minte pe toate. Păcat că nu l-ați putut cunoaște. E un tip grozav. Cu nimeni nu-mi plăcea să beau rachiu așa cum îmi plăcea cu el. Beam întotdeauna* „por la flamenco y por la España.“ *Alteori, cînd ne amețeam de-a binelea, beam și* „por el amor, por la vida y por la muerte.“ *Mișto, nu? Dacă l-ați vedea pe stradă, nici nu v-ar trece prin minte că vedeți un spaniol adevărat. Fiindcă el are părul alb ca inul și ochii verzi. Iar soția lui, Kasia, e neagră ca toți dracii. Dintre ei doi tocmai ea seamănă cu o spaniolă. Poate voi avea timp să vă scriu despre ei, și în primul rînd despre el, despre inginerul Carbonero, pentru că lui îi datorez multe. E adevărat nu atît cît dumneavoastră, fiindcă asemenea oameni nici nu se întîlnesc des. Am avut al naibii de mult noroc. Orice s-ar spune. Puteam să nu vă întîlnesc niciodată. Meritul e al locotenentului Bednarski. Țin minte și asta. Și ce-i cu asta. Mai țin minte. O să mai țin minte o vreme și o să mă gîndesc la el. Pînă cînd n-am să mă pierd în întuneric și în uitare, și în neființă. Iar dacă-mi pare rău de ceva, atunci îmi pare rău de scrisorile pe care nu vi le-am scris și nu vi le-am trimis. Cred că amintirea trebuie să aibe un punct de sprijin. Iar eu nu aș vrea să fiu șters complet de*

timp din memoria dumneavoastră. Scrisorile acestea puteau fi măcar nişte urme ale existenţei mele. Eu ştiu că sînt în posesia dumneavoastră volume întregi scrise în legătură cu mine. Ele conţin o listă destul de amănunţită şi de fidelă a celor şaisprezece evadări ale mele din diferite cămine şi case de corecţie. Ele reprezintă însă şi relatarea mai puţin obiectivă a unor pozne ale mele din timpul cînd credeam că sînt liber. O listă întreagă de lovituri, de josnicii, scandaluri, precum şi descrierea mea ca şef al bandei. Locotenentul Bednarski spunea că s-a strîns un car de informări şi procese-verbale. Note de serviciu. Hotărîri ale tribunalelor. Declaraţii ale martorilor, de care să te ferească Dumnezeu. Ample opinii ale psihologilor — şi de ele să te ferească Dumnezeu. Pentru că i-am dus la disperare, de mai mare dragul. Poate că locotenentul Bednarski n-a exagerat deloc cînd a spus că s-au strîns atîtea acte. Poate că avea dreptate. Dar nu cred să fi fost convins că în hîrţoagele acelea ar fi putut găsi cineva adevărul despre mine sau că mi-ar fi putut desprinde din ele portretul adevărat. Isuse Cristoase ! Numai eu ştiu cîte parale face grămada aceea de maculatură. Fireşte, faptele rămîn. Nu pot fi tăgăduite. Dar dacă cineva s-ar încumeta să mă definească, să-mi contureze personalitatea pe baza opiniilor cuprinse în aceste hîrtii, formulate de nişte doamne şi domni, care se ocupă cu psihologia, sau, ce-i şi mai rău, de cei aproape douăzeci de educatori ai mei, atunci cu siguranţă acel nefericit Cută-

rică ar avea la dispoziție cel puțin o duzină de portrete nu prea favorabile mie. De exemplu :

a) Portretul unui degenerat lipsit de orice sentimente umane, care pentru o sută de zloți ar putea ucide orice om arătat cu degetul pe stradă. Indiferent de vîrstă, sex, caracter. Sau origine socială.

b) Portretul unui băiat delicat, subtil, inteligent, precoce, în care se pun mari speranțe pentru viitor și care a obținut la testare un punctaj deosebit de ridicat.

c) Portretul unui prostănac timorat, al unui debil mintal, încet ca un bou și încăpățînat ca un catîr, incapabil să asocieze corect cele mai elementare noțiuni.

d) Portretul unui isteric agresiv, de inteligență medie, instabil din punct de vedere psihic, predispus spre conflicte cu mediul înconjurător.

e) Portretul unui vulpoi șiret, trecut prin ciur și prin dîrmon, viclean, perfid, lipsit de reacții umane, a cărui evoluție este deosebit de neliniștitoare.

f) Portretul unui tont naiv, al unei ființe slabe, lipsite de caracter, influențabile, blajine, ușor adaptabil la mediu, dar tot atît de ușor predispus tuturor influențelor, adeseori nu celor mai sănătoase, ale acestui mediu.

Etc. Etc. Etc. Ar rîde și curcile. Credeți-mă, aș putea oferi mult mai multe asemenea exemple. Nu vreau să spun prin aceasta că asemenea opinii despre mine erau emise numai de idioți. Nu. Unii dintre ei mi se păreau, în felul

lor, simpatici și ageri la minte. Erau momente cînd aveam remușcări pentru ceea ce făceam. Uneori îmi părea într-adevăr rău. Trebuia însă să mă gîndesc în primul rînd la mine. Și la situația mea nu prea fericită. Fiindcă, de fapt, eu eram în rolul celui încolțit. Pe mine mă abordau cu toate mijloacele. Pe mine voiau să mă deschidă. Să mă deschidă cu orice preț. Ca pe urmă să poată cotrobăi în acea monstruoasă ladă cu gunoi, cu lucruri nedorite, apăsătoare, inutile, care s-au adunat în mine de-a lungul multor ani de evadări și de pribegii prin lume. Îmi era rușine de vechiturile acelea. Nu puteam fi de acord cu faptul că cineva vrea, fără să-mi ceară părerea, fără să se sinchisească de faptul că eu aș putea fi împotrivă, că Cutare vrea să pătrundă în locul acela tainic, rușinos, păzit cu grijă, numai pentru ca pe urmă să poată scotoci nepedepsit acolo și să scoată la lumina zilei tot ce nu era de arătat. Deschiderea mea ar fi semănat atunci cu deschiderea venelor. Așa că mă apăram. E de înțeles. Mă apăram cu îndîrjire, ca în fața unei violențe, ca în fața unei încercări de subjugare. Și mi se pare că din încleștările acelea am ieșit în general victorios. Nu eram chiar lipsit de apărare, așa cum se părea. Aveam o armă. Un scut. Și cîteva măști, la alegere. Le puneam de fiecare dată cînd mă simțeam amenințat. Iar cînd aveam intenția să atac, tot în spatele lor îmi ascundeam chipul. Arma mea. Scutul meu. Măștile mele. Arma mea era ura. Scutul meu, îndărătul căruia mă ascundeam, era neîncrederea. Măștile mele erau

tot atît de diferite, ca și oamenii pe care îi întîlneam. Aveam multe. Nu vreau să le prezint și să le descriu pe toate. Dar despre cîteva ar trebui să vă vorbesc. Despre cele mai importante, despre măștile care aparțin unor ritualuri, sub care îmi ascundeam chipul adevărat în fața numeroșilor dușmani, dar și a unor companioni jigăriți și prieteni falși, cu care m-a înzestrat din abundență soarta. EU, micuțul barbar, hăituit neîncetat, fugind de urmărire, prins de prigonitorii mei și după un timp scăpat din mîinile lor, am început să cred, în sfîrșit, că lumea aceasta, această junglă de piatră a orașelor, în care nu știam căuta și nu puteam găsi un adăpost sigur, este populată de duhuri rele, de demoni perfizi ; și gîndindu-mă la ei îmi puneam măștile, să sperii duhurile și demonii aceia ori poate doar să mă aseamăn cu ei pentru a avea aceeași identitate, aproape imposibil de contestat. Măștile mele. Arma mea. Prin urmare aveam mască. Aveam mască. Aveam. Aveam măști ce exprimau diferite stări, dispoziții, caractere. Scopul principal al unora era crearea unei totale confuzii în mintea prigonitorilor mei, scopul altora — trezirea unor sentimente generoase. Credeți-mă însă că nu era ușor. Nu-i suficient să dispui de cîteva măști, fie ele și din cele mai bune. Trebuie să știi să le folosești. Nu o dată a trebuit să mă spetesc ca să sugerez ceea ce niciodată nu putea fi adevărat. Îmi reușea. În general îmi reușea ceea ce-mi propuneam. O singură dată am dat greș. Atunci am pierdut cu vîrf și îndesat. Dar nu-mi pare rău. Am

pierdut spre norocul meu. Mă gîndesc la jocul acela puţin cam prea lung şi obositor cu locotenentul Bednarski. Rezultatul îl ştiţi dumneavoastră cel mai bine. Cred însă că era firesc să nu se lase dus. Sînt convins că ştia toate şiretlicurile folosite de mine. Cu siguranţă le folosise şi el în trecut. Înainte de a deveni copoi. Scuzaţi, locotenent de miliţie. E clar. Nu putea fi altfel. Acum, cînd mă gîndesc la asta, ajung la concluzia că în toţi anii de pribegie inutilă dintr-un cămin în altul, apoi dintr-o casă de corecţie în alta, am mers pas cu pas pe urmele lui, fără să bănuiesc nimic. Aşa că nu puteam cîştiga cu el. Arma mea. Scutul meu. Măştile mele. O singură dată în viaţă n-am pus mîna pe armă. Nu am folosit scutul. Şi nici nu mi-am pus mască. Vă amintiţi cred bine ziua aceea toridă de august, cînd am fost adus în faţa dumneavoastră. Cu sufletul la gură după atîta alergare. Cu mîinile încătuşate la spate. Stăpînit de ură oarbă. Dar şi de dorinţa plină de nerăbdare de a părăsi în orice clipă Castelul. Şi atunci s-a întîmplat un lucru nemaipomenit. Pentru întîia oară cineva a fost fără rezerve de partea mea. Mi-a recunoscut dreptul la autoapărare. Şi m-a ocrotit cu îndîrjire, alungînd chiar şi gîndul pedepsei. Şi tot pentru întîia oară în viaţă mi-a fost adresat cuvîntul : scuză-mă. Nu a trebuit să-l spun eu. Mie mi se adresa. Asta m-a dezorientat. Simţeam că-mi fuge pămîntul de sub picioare. Uneori aveam impresia că visez şi că nimic nu poate fi adevărat.

Visam aievea. Visam. Dumneavoastră aţi spus „Scuză-mă". Asta ţin minte. Dar ţin minte şi că la început nu-mi dădeam seama ce urmăriţi. Arma mea. Scutul meu. Măştile mele. Nu a trebuit să mă dezarmaţi. Eram neputincios în faţa acestor noi şi surprinzătoare fapte. Ele îmi paralizau voinţa. Gîndirea. Toate intenţiile. Dacă dumneavoastră aţi fi fost atunci una dintre figurile acelea cu care am avut de-a face, multe lucruri s-ar fi desfăşurat cu totul altfel. Pentru mine. Nu ştiu însă, şi probabil nu voi şti niciodată, să mă apăr de bunătate. Asta e slăbiciunea mea. Pot fi dus foarte uşor. Cu un gest prietenesc. Cu o atenţie pe care mi-o acordă cineva. Uneori chiar şi cu un zîmbet plăcut. E adevărat că asta nu prea are nimic comun cu bunătatea adevărată, dar cum eu sînt mereu în căutarea ei, şi o doresc cu aviditate, mă las foarte uşor furat de aparenţe, pentru ca ulterior amărăciunea înfrîngerii să-mi sporească şi mai mult dezamăgirea. Poate că tot căutînd cu încăpăţînare bunătatea oamenilor semăn cu un fluture de noapte. Unul care fuge de întuneric, fiecare străfulgerare ce sfîşie negura i se pare o lumină prietenoasă şi speră că poate aştepta la adăpostul ei ivirea zorilor şi a zilei. Şi alergînd aşa, orbit de setea care mă sfîşie, mă arunc ca fluturele de noapte chiar în mijlocul focului. Pe urmă singura mea consolare o constituie constatarea că nu am aripi. Dar de fiecare dată pierd cîte ceva. Simt cum dispare din mine cîte o parte importantă. De asta mă temeam cel mai mult. Mă temeam că într-o bună zi nu voi mai avea

nimic de pierdut. Mă temeam. Acum nu mai are importanță. Ieri mă mai temeam. M-am temut și atunci, cînd m-am întîlnit întîia oară cu dumneavoastră.

Mi-e teamă. Iar mă cuprinde. Iar începe învîrtirea acea dementă a pămîntului. Trebuie să mă țin trebuie să mă țin bine să mă țin tare să nu cad în afara cercului să nu zbor ca o pasăre sau ca un nor să nu mă smulg și să nu fiu azvîrlit în văzduh spre soarele ce coboară spre strălucirea aceea oribilă care respiră dogoritor în gura aceea monstruoasă de cuptor gigantic fiindcă m-aș mistui repede aș arde ca un fluture de noapte și n-ar rămîne din mine nimic nici urmă nimic nimic nimic...

22 *17.6.65 17,13*

— Numele ?
— Grudzień.[1]
— Prenumele ?
— Sylwester.[2]
— Curios. Nu mă duci cumva ?
— Poftim ?
— Nimic, nimic. Data și locul nașterii ?
— Întîi ianuarie, o mie nouă sute patruzeci și patru, Berlin.

---

[1] Decembrie. (Polonă.)
[2] Silvestru — în Polonia, denumirea nopții din 31 decembrie spre 1 ianuarie, în care se sărbătorește Anul nou ca și a petrecerii din această noapte (revelion).

— Ce-ai făcut tu la Berlin ?

— Mama, domnule doctor. Eu atunci n-am putut să fac nimic, fiindcă eram prea mic...

— Ai dreptate.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule doctor, pentru ce-am spus, dar mi s-a părut ridicol.

— Prenumele mamei ?

— Tatiana.

— Numele de dinaintea căsătoriei ?

— Orlova.

— Rusoaică ?

— A fost rusoaică. Acum e poloneză. Ca şi mine.

— Ai dreptate, domnule Grudzień. Dar tatăl ?

— Tot polonez.

— Profesia tatălui ?

— Vînător.

— Ce profesie e asta ?

— Excelentă, domnule doctor. Cînd voi fi şi eu mare, tot vînător mă fac.

— Stai aşa. Şi eu vînez din cînd în cînd şi s-ar putea spune despre mine că sînt vînător, dar adevărata mea profesie este cea de psiholog.

— Dumneavoastră, domnule doctor, sînteţi amator.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Nimic rău, domnule doctor. Dumneavoastră vînaţi doar din cînd în cînd, în timp ce bătrînul meu face acest lucru în permanenţă şi în felul acesta cîştigă bani.

— Dacă înţeleg eu bine, tatăl tău e pădurar ?

— Nu. M-aţi înţeles greşit. Bătrînul meu e vînător. Vînează diferite animale de pradă şi reptile. Pe urmă, dacă a vînat ceva, le vinde grădinilor zoologice din întreaga lume. Fireşte, animalele şi reptilele trebuie să fie vii...

— Îmi închipui. Dar pînă acum nu mi-a trecut niciodată prin minte că în Polonia ar putea fi atîtea animale de pradă şi atîtea reptile, încît să populezi cu ele toate grădinile zoologice din lume.

— Eu n-am spus că tata vînează în Polonia.

— Dar unde ?

— În jungla braziliană. De ani de zile vînează cu echipa lui acolo. Vînează anaconde, surucucu, boipeve, şerpi cu clopoţei, jararaca, musurani, anaconde-sucuri, broaşte ţestoase comune şi cu gît şerpuitor, şopîrle teiu, caninana, pantere negre, păianjeni veninoşi. Vînează şi diferite păsări colorate şi peşti rari, raja, pisică-de-mare. Ei, vînează diferite reptile, de fapt, tot ce i se comandă şi ce vor să cumpere de la el...

— După cum văd, eşti destul de bine orientat în aceste lucruri...

— Peste cinci ani, cînd o să fiu major, plec şi eu la bătrîn. Cred că în doi, afacerile o să meargă mai bine.

— Dar cît fac şase ori opt minus treizeci ?

— Optsprezece.

— Minunat. Cred că într-adevăr afacerea o să meargă mai bine cu ajutorul tău. Ştii să numeri...

— Mă pregătesc încet pentru expediţie.

— În ce sens ?

— Îmi strîng echipamentul. O expediţie în junglă nu-i glumă. Mulţi fraieri şi-au pierdut viaţa numai pentru că n-au prevăzut toate greutăţile şi nu şi-au strîns echipamentul corespunzător.

— Ai dreptate. Pentru o expediţie atît de importantă trebuie să te pregăteşti, şi încă foarte atent. Uneori pregătirile durează ani de zile.

— Exact.

— Şi acum completează următorul şir de numere : 1, 2, 4, 8, 16, 32...

— Şaizeci şi patru, o sută douăzeci şi opt.

— Excelent.

— În junglă cel mai important lucru rămîne arma bună. Cu asta întîmpini cele mai mari greutăţi. Cred însă că o să fac rost acolo. Bătrînul meu trebuie să aibe o armă în plus, nu ? Ce credeţi, domnule doctor ?

— Sînt absolut convins. Un bun vînător dispune întotdeauna de cîteva tipuri de arme. Aşa că n-ar trebui să ai necazuri prea mari cu asta.

— Am şi făcut rost de un hamac care se leagă de copaci ; am şi moschitieră.

— Oooo, mai ai nevoie de multe lucruri. Spre exemplu de cort, sac de dormit, ciaun de gătit...

— Nici pomeneală, domnule doctor. În junglă nu se foloseşte cortul şi nici sacul de dormit. Cel puţin în pădurile braziliene. Acolo e foarte cald şi umed, aşa că dacă omul ar intra în sacul de dormit şi ar mai închide şi cortul s-ar sufoca cu siguranţă.

— Bine, bine, dar dacă plouă ? Ce face ?

— Își face acoperiș din frunze de palmier, să nu-i plouă pe nas și pe după guler. Indienii fac un asemenea acoperiș în două minute.

— Ei, poftim. Habar n-am avut de asta. Acum încearcă să adaugi două cifre la următorul șir : 1, 5, 2, 6, 3, 7, 4, 8, 5...

— Nouă, șase...

— Mă uimești. Ești foarte inteligent. Nu mă îndoiesc că te vei descurca de minune în junglă.

— Am exersat și aruncarea cuțitului la țintă. Pentru început, pînă ajung la bătrîn, ar trebui să fie de ajuns. Nu se știe niciodată ce se poate întîmpla pe drum. Un atac al indienilor sau al unui animal sălbatic ? !

— Ai dreptate. Nu se poate prevedea totul. Dar poți să nimerești ținta ?

— De la douăzeci de metri nimeresc chiar în inima asului. De fiecare dată. Mai greu merge cu toporul. Mi-e teamă că dacă mai stau mult aici îmi pierd complet îndemînarea.

— Nu-i cazul. Crede-mă, oamenii scapă adeseori din încurcături și mai mari și tot nu uită...

— Ce, domnule doctor ?

— Propriile cunoștințe.

— Asta-i adevărat, dar aruncarea cu cuțitul sau cu toporul cere exercițiu continuu. Cuțitul trebuie să intre sigur și adînc în țintă. Altfel toată mișcarea mîinii și a cuțitului nu face două parale...

— Dar alimente ? Te-ai gîndit şi la alimente pentru o călătorie atît de lungă ?

— Sigur că da. Am cîteva cutii de conserve, două kilograme de zahăr cubic, patru pachete de fulgi de ovăz, două pungi de orez decorticat, o sticlă de sos picant, trei borcane cu gem de fructe şi zece kilograme de sare. Sarea e cea mai importantă, fiindcă în schimbul ei poţi obţine de la indieni hrană. Sarea e mai importantă decît aurul. Sarea şi tutunul...

— Din cele ce spui rezultă categoric că ai întreprins studii foarte asidue asupra locului viitoarei tale expediţii şi asupra oamenilor de acolo.

— Dar dumneavoastră ce-aţi fi făcut în locul meu ?

— Aş fi încercat să aflu ce mă poate aştepta pe drum, măcar în liniile cele mai generale...

— Aveţi dreptate. Nici eu în ultimul an n-am făcut nimic altceva decît să citesc diferite povestiri ale unor tipi care au fost în Serra Paraima şi au venit în contact cu indienii maqziritari şi guaharibă, şi cu piaroa, prin teritoriile cărora trebuie să treci, ca să ajungi în inima junglei. Fiindcă acolo stă bătrînul meu.

— E uimitor. Tatăl tău trebuie să fie un om de mare curaj, dacă s-a încumetat la o asemenea expediţie.

— Categoric ! E tare bătrînul meu. E curajos. Generos. Altruist. Nu se teme de nimic.

— Dacă reușești să ajungi la el, sînt primul care îți va prezenta felicitări.
— Cred că voi reuși. Doar sînt fiul lui, nu ?
— Nu m-am îndoit nici o clipă.
— Cu indienii piaroa e mai simplu. Mai rău e cu guahariba...
— Nu te gîndi la asta. Dacă bătrînul tău e acolo, trebuie să-l cunoască...
— Sigur că da, domnule doctor. Dar mai bine să pui răul înainte. Să nu ai surprize. Eu nu știu limba lor.
— Dar ce limbi cunoști ?
— Învăț portugheza și spaniola. Cunosc ceva cuvinte ! Cred că aceste două limbi îmi vor fi cele mai utile în America de Sud, nu ?
— Sigur că da. Ar fi de preferat să cunoști bine măcar una dintre ele. Să zicem spaniola. Asta ar fi ceva.
— Mai știu și ceva rusă, din școală. Dar în junglă cred că nu-mi va fi de folos.
— Niciodată nu se știe ce se poate întîmpla.
— Credeți, domnule doctor, că cineva din triburile guahariba sau piaroa ar putea să cunoască rusa ?
— Asta ar fi ceva neobișnuit. Dar pe lume nu există lucruri imposibile.
— Ar fi fain, nu-i așa ?
— Desigur. Aș vrea însă să te mai rog să completezi următoarele spații punctate, în așa fel ca propoziția să aibe un sens logic : prin urmare, atenție : Doi ori... fac...
— Doi ori șapte fac patrusprezece.
— Excelent.

— Asta nu-i greu, domnule doctor.
— Nu pentru toţi, frăţioare. Dar dacă socoteşti că a fost prea uşor, să mai încercăm o dată : Salata fără..... şi fără... nu are...
— Salata fără sare şi fără oţet nu are gust.
— Albinele.... faguri şi.... cu miere....
— Albinele fac faguri şi îi umplu cu miere.
— Din cauza..... pe sîrmă.... acrobaţii.... şi... jos, din fericire...
— Din cauza pierderii echilibrului pe sîrmă, acrobaţii s-au răsturnat şi au căzut jos, din fericire nu au murit.
— Bravo !
— Mai aveţi multe şarade din astea, domnule doctor ?
— Din astea şi multe altele. Văd că te distrezi destul de bine.
— Nu vă supăraţi pe mine, domnule doctor ?
— Dar' de unde ?!
— Îmi place să stau de vorbă cu dumneavoastră. Păcat că nu ne vom putea întîlni mai des.
— Voi încerca să te vizitez din cînd în cînd, aici, în casa de corecţie.
— Serios ?
— Serios. Altfel nu ţi-aş promite.
— Mă bucur foarte mult.
— Ştii, cînd mă uit aşa la tine, am uneori impresia că mă aflu în faţa unui combatant din cel de al doilea război mondial. Spune-mi, dacă n-ai nimic împotrivă, cine ţi-a ciopîrţit aşa figura ?

— Nu numai figura, domnule doctor. Peste tot sînt numai cicatrice. De la o explozie...

— Ce spui? Ai jucat biliard cu grenade?

— S-a întîmplat ceva mult mai rău, domnule doctor. Eram nouă prieteni. Am dat peste un cîmp de obuze neexplodate. Erau de fapt grenade, mine, obuze de tun, noi le puneam pe foc ca să explodeze. O dată nu ne-a mers. Am rămas numai eu în viață. Am fost mai precaut. Alergam mai repede. Dar și așa am zăcut în spital mai mult de trei luni. Așa întîmplare...

— Prin urmare am avut dreptate.

— În ce, domnule doctor?

— Că în țara asta războiul nu s-a sfîrșit încă...

— Da. Cred că da. Cred că aveți dreptate...

23 *17.6.65* *17,17*

mă fricosule strigau la tine din toate părțile deodată tu fricosul dracului mișcă-te odată prost ce ești vino-ți în fire și mișcă-ți fundul ăla puturosule că n-o să stăm după tine pînă la ziua de apoi blestematule strigau din toate părțile din cauza ta s-a oprit lucrul de tot strigau mișcă-te de pe grinda aceea că altfel te scoatem în șuturi de acolo de zbori la mama dracului te scoatem noi de acolo dacă nu reușești tu singur strigau toți adică Auraș și Vistulică și Artificierul-Șef chiar și Coltuc care se mișca vioi pe puntea de scînduri strigau la tine și băieții din alte brigăzi de montaj și se fă-

cuse multă vînzoleală împrejur pînă cînd nu se auziră primele fluierături la început timide apoi cu fiecare clipă tot mai puternice prefăcîndu-se într-un dureros şfichiuit de bici ce-ţi cădea pe obraji cu o furie ce-ţi sfîşia pielea dar atunci nu erai în stare să te fereşti să mişti măcar un deget să te aperi ci stăteai călare pe grinda de oţel te ţineai strîns cu mîinile nădușite de fierul aspru și rece între cer și pămînt patruzeci de metri deasupra pămîntului și cîteva sute de mii de kilometri de cer incapabil să faci vreo mişcare paralizat de o teamă nemaipomenită fără să înțelegi ce s-a întîmplat complet dezarmat în mijlocul batjocurii generale a fluierăturilor și strigătelor răutăcioase și înjurăturilor.

nu ştiai şi nu înțelegeai ce s-a întîmplat cu tine fiindcă niciodată n-ai simțit o teamă asemănătoare niciodată nu ți-a fost atît de frică de spațiu și nici de înălțime ai lucrat întotdeauna cu brigada ta în sectoarele cele mai grele ale șantierului și faptul acesta te umplea de o mîndrie adevărată căci peste tot în Machów Piaseczno Tarnobrzeg se spunea cu admirație despre voi *oamenii-păianjeni* și era adevărat pentru că nu o dată uitîndu-te la prietenii tăi cu cîtă abilitate se mişcau pe rețeaua aceea de oțel a construcției ce semăna cu o adevărată pînză de păianjen și ridicau cu răbdare și perseverență construcția gîndeai la fel și erai mîndru că ești unul dintre ei și chiar dacă uneori te încerca teama nu dura niciodată mai mult de o clipită fiindcă uitîndu-te la ceilalți și luînd parcă exemplu de la ei ori

şi numai amintindu-ţi că nici ei nu sînt decît oameni te mobilizai şi făceai ce îţi revenea.

ori poate că îţi ajuta şi certitudinea că eşti asigurat cu centura aceea solidă de cînepă de care era legat cablul aşa încît era exclusă orice cădere primejdioasă cădere nu accident fiindcă din cînd în cînd accidente se mai întîmplau în ziua aceea însă totul era lipsit de importanţă sau mai degrabă în noaptea aceea de primăvară din cinci spre şase mai o mie nouă sute şaizeci şi patru în a noua oră de lucru fiindcă atunci aveaţi zi lungă ori poate în cazul acesta mai bine zis noapte lungă fiindcă aţi muncit de la optsprezece pînă la şase dimineaţa iar Artificierul-Şef v-a spus de la bun început că totul trebuie făcut pe cinste şi la timp iar planşeul halei trebuie montat pînă dimineaţa fiindcă după voi aveau să vină betoniştii aşa că dacă trebuia repede repede trebuia lucrat dacă trebuia unu doi atunci unu doi şi alergaţi de parcă eraţi opăriţi pentru că eraţi cea mai bună brigadă socialistă de montaj din tot şantierul combinatului şi cu siguranţă noaptea aceasta nu s-ar fi deosebit cu nimic de celelalte nopţi dacă n-ar fi fost accidentul acela cu Antoś Coltuc.

cu o clipă mai devreme erai atît de fericit deşi cam obosit după atîtea ore de muncă cu toate acestea erai foarte fericit stînd călare pe grinda orizontală care lega pereţii laterali ai halei priveai prin reţeaua deasă a construcţiei jos spre pămînt de unde bătea lumina priveai la terenul imens al şantierului la coşurile fumegînde ale secţiilor date în producţie la con-

strucţiile înalte de oţel şi beton armat la pămîntul arat de excavatoare şi la benzile rulante ce alergau în toate părţile la maşinile camioanele buldozerele mici ca nişte jucării care goneau repede fără o clipă de odihnă umplînd noaptea de huruit şi de geamătul greu al pămîntului mutat din loc în loc la artezienele de scîntei ce săreau de sub mîinile sudorilor la tăişurile albe ale reflectoarelor ce spintecau noaptea şi întunericul pînă departe la orizont dar şi la acele furnici mici muncitoare de neînvins la tovarăşii tăi necunoscuţi anonimi cu care simţeai o înfrăţire absolută şi privind pămîntul ţinutul acela care ţi se părea că l-ai cunoscut cu mii de ani în urmă din cauza transformărilor petrecute acolo şi în care era şi contribuţia ta deloc neglijabilă privind aşadar forfota aceea permanent şi stăruitor ordonată şi haosul şi furia aceea îţi spuneai plin de mîndrie şi emoţie îţi spuneai aceasta este ţara mea acesta este pămîntul meu aceasta este patria mea apoi ai adăugat în gînd acesta este socialismul aceasta este Polonia aceasta este adevărata mea casă este

aşa gîndeai atunci aşa gîndeai şezînd pe grinda de oţel bine prinsă între cei doi pereţi ai uriaşei hale destinate producţiei de fluorsilicaţi care avea de o parte şi de alta construcţii mai scunde pentru acizi obţinuţi în prima şi a doua fază iar în faţă silueta zveltă şi uşoară a macaralei mobile şi discul alb al lunii agăţat de braţul lung asemenea capului înroşit al unui nit şi stînd între cer şi pămînt vedeai stelele strălucind deasupra dar şi sub

picioarele tale cît vedeai cu ochii străluceau cu aceeaşi lumină rece în vuietul huruitul şi duduitul neîntrerupt al maşinilor în bătaia miilor de clopote în vibraţiile pămîntului te gîndeai şi la faptul că dimineaţa cobori îţi arunci centura aspră şi fără să te mai culci ca ceilalţi pleci imediat la Tarnobrzeg Ania ar fi trebuit să ajungă acasă. Ea mîndria şi fericirea ta tăinuită neîmpărtăşită nimănui pe urmă

şi mai ţii minte că l-ai văzut bine pe Antoś Coltuc cum mergea cum se apropia mare ca un urs neîndemînatic şi greu pe scîndura îngustă de-a lungul peretelui înalt al halei şi clipea din pleoapele fără gene în lumina puternică a reflectoarelor trăgînd după el cablul aşa că i-ai făcut vesel semn cu mîna o dată de două ori iar Antoś Coltuc ţi-a răspuns şi el vesel cu o mişcare largă a mîinii ce nu semăna nici a salut nici a urare şi deodată alunecînd căzu pe spate pe scîndura aceea îngustă la patruzeci de metri înălţime de la pămînt şi atunci ai ţipat înfiorător nu el ci tu ai strigat şi înainte de a înceta să-ţi auzi propriul strigăt l-ai văzut cum alunecă de pe punte şi cum începe să cadă în hăul acela negru al halei încă neterminate şi se rostogoleşte pe spate o dată de două ori ca într-un film luat cu încetinitorul foarte încet cu braţele azvîrlite dezordonat

ai închis ochii dar rostogolirea şi căderea aceea de la patruzeci de metri îţi stăruia sub pleoape vedeai corpul lui Antoś scăpînd printre razele reflectoarelor şi trecînd uşor din lumină

în întuneric pe urmă se auzi un trosnet sec și zgomotul scîndurii ce sărise ruptă în bucăți iar o clipă mai tîrziu înjurătura zdravănă a lui Vistulică alergătura prietenilor și larma vocilor agitate dar atunci încă nu ai avut curajul să deschizi ochii uluit de imaginea căderii a zborului spre nicăieri chiar și cînd ai auzit explozia aceea de rîs și vocea joasă a lui Coltuc ai rămas încă o vreme pe grinda aceea de oțel cu degetele alunecoase de transpirație înfipte în ea

— Parc-ai fost un satelit, ai auzit vocea lui Vistulică. Ar trebui să te înscrii în echipa cosmonauților sovietici. Abia acolo ți-ai putea arăta măiestria.

rîdeau toți inclusiv Coltuc care era din nou în mijlocul montatorilor și își masa neîndemînatic pîntecul și pieptul prin urmare nu s-a întîmplat nici o catastrofă îl și dezlegaseră că doar fusese legat cu centura de siguranță nu i s-a întîmplat nimic lui Antoś numai tu tremurai între cei doi pereți ai halei cuprins parcă de febră tremurai și transpirai îngrozitor simțeai pe spinare și pe piept șiroaie subțiri de sudoare și nu puteai face nimic nu puteai nici să te miști nu puteai să faci nici cea mai simplă mișcare nu erai în stare nici să slăbești încleștarea degetelor care strîngeau suprafața zgrunțuroasă a fierului nici să-ți miști vreun picior fiindcă le-ai încolăcit în jurul grinzii pe care stăteai singur între cer și pămînt la început nimeni nici n-a observat ce se întîmplă cu tine și poate că nici tu nu-ți dădeai seama că te-a apucat atît de rău și că

îţi va veni atît de greu să te eliberezi de acel sentiment paralizant de frică dar era cu adevărat greu de învins şi asta te speria şi mai mult că ai picioarele legate că tremuri ca o piftie şi că orice mişcare mai îndrăzneaţă sau mai neatentă cum ţi se părea ţie a celor care stăteau acolo jos pe punte va trezi în tine o crispare a muşchilor şi te va duce aproape de leşin

dar nu era chip să rămîi la nesfîrşit acolo pe grinda aceea neobservat de nimeni incidentul cu Coltuc se lămurise nu se întîmplase nimic nu a fost nici un accident a alunecat omul a căzut şi a rămas agăţat de centura de siguranţă l-au tras înapoi pe punte şi lucrul a continuat de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic braţul macaralei a pornit din nou spre locul în care erai tu purtînd alt element de montaj şi a încremenit aşteptînd să reiei lucrul fiindcă ceilalţi munceau de o bună bucată de vreme numai tu stăteai fiindcă nu erai în stare să mişti nici un deget şi atunci a început

întîi au întrebat frumos chiar cu o anumită grijă dacă s-a întîmplat ceva pe urmă au început să se enerveze fiindcă munca se oprise s-a enervat şi macaragiul în cabina lui şi striga şi înjura căci nu înţelegea de ce se prelungea atîta întreruperea lucrului în cele din urmă a căzut şi cuvîntul de care te temeai cel mai mult cineva l-a strigat însă poate că a fost Auraş poate Coltuc în orice caz a fost pronunţat fricos a strigat o voce singuratică fricos au strigat altele dar o clipă mai tîrziu

toţi urlau în cor fricos fricosule împuţitule blestematule fricosule...

stăteai singur pe grinda aceea de oţel în lumina reflectoarelor în mijlocul fluierăturilor şi strigătelor ce se înteţeau iar Coltuc trăgea brutal de cablul legat de centura de siguranţă şi urla din răsputeri şi ţipa şi ameninţa împletind ameninţările cu potpuriuri zdravene de înjurături duble şi numai apariţia inginerului Carbonero i-a mai liniştit pe tine însă nu chiar dacă prezenţa lui a devenit pentru tine un fapt încurajator aşa că te uitai tot timpul numai la el şi îl vedeai cum îşi leagă centura de siguranţă cum porneşte încet pe grinda aceea blestemată spre tine şi atunci iar te-a apucat ai închis repede ochii a doua oară închipuindu-ţi Dumnezeu ştie ce cu toate că ştiai că inginerul Carbonero este bine asigurat şi ai deschis ochii abia cînd ai simţit o palmă puternică pe obraz pe urmă a doua încît ai ameţit pentru o clipă.

— Aşa, domnule inginer, ai spus atunci, simţind cum ţi se relaxează muşchii. Aşa. Loviţi...

— Iartă-mă, Tymon, a spus inginerul Carbonero şi a zîmbit. Se întîmplă cîteodată. Ai avut un şoc. Acum însă sper că totul e în ordine...

— Da, domnule inginer.

— Spune-mi tu, răspunse Carbonero. E şi timpul. Numele meu e Jerzy.

— Bine, domnule inginer, de acord... ai răspuns tu ameţit încă. Bine...

Carbonero te-a oprit cîteva ore să mai lucrezi deși ai coborît singur fără nici un ajutor pe punte dar întîmplarea aceea prostească întîmplarea aceea...

. . . .

. . . .

24 *17.6.65 17,29*

primele zile la Castel pot fi socotite lecții de învățare a mersului de-a bușilea ; doar le ții bine minte ; de fapt, le-ai ține minte pînă la sfîrșitul zilelor tale, iar dacă ai reuși să trăiești o sută de ani, și atunci ar rămîne în memoria ta anumite fapte, cel puțin frînturi din unele întîmplări, atmosfera acelor lecții uimitoare la care participai ; lecții nespus de îndrăznețe, adeseori riscante ; prin urmare ți le amintești foarte bine, cu atît mai mult cu cît s-au ținut nu demult, parcă ar fi fost ieri ; o sută de ani ; n-o să trăiești tu atît, asta-i sigur ; n-ai atins nici un sfert de veac ; nici nu știi dacă ai să închei această ultimă zi din viața ta dacă mai apuci asfințitul și noaptea ;

nu știi dacă vei reuși să ajungi la stînca aceea semeață și solitară, ce se vede deasupra liniei de un verde-închis a pădurii ca un pumn ridicat spre cer, niobe ; trebuie să ajungi acolo cu toate că ești un melc călător pe frunzacîmpie un călător călător încetmurind trei kilometri pe oră un lentmuritor nespus de lent exasperant cu fiecare pas cu fiecare mișcare a trupului în brazda aceea în mormîntul

acela neterminat neadîncit la fiecare pas moartea dar asta se referă la toţi murim la fiecare pas fiecare pas ne apropie de moarte numai proştii nu vor să ştie asta nu vor să se gîndească să ţină minte numai fricoşii eu nu mor tu nu mori el nu moare noi voi ei ele nu mor niciodată e imposibil moartea e incredibil toţi numai tu nu nici el nici eu nici noi deși totul se sfîrşeşte ;

mai rămîne Turnul Tăcerii stînca aceea îndepărtată aproape inaccesibilă solitară în vîrful căreia vrei să ajungi trebuie să ajungi ca să-ţi oferi trupul soarelui vîntului norilor şi păsărilor ca un pars perseus perniciosus persona parvenit pars pro toto, pars — parte, pro — pentru, în loc de, totus — tot, întreg ; o parte în loc de întreg, tot sau nimic, prin urmare nimic ;

întotdeauna ai fost maximalist, niciodată nu ai acceptat surogatul deși surogat puteai avea în fiecare zi, în cantităţi nelimitate, uneori se întîmpla să fie surogate de înaltă clasă, dacă se poate accepta o astfel de clasificare, surogatul rămîne întotdeauna surogat, n-are rost să ne minţim, tot sau nimic, prin urmare nimic, prin urmare tot, ce era de realizat în viaţa asta a naibii de scurtă ai realizat, nimic, puţin sau foarte puţin, mult, foarte mult, e singura satisfacţie, dificil bilanţ ; ce a fost cu adevărat important ?

asta sigur îţi aminteşti și asta a fost pentru tine foarte important, cu siguranţă foarte important, poate cel mai important, cine mai ştie, dar acest lucru îl ţii minte, ţii minte

ziua aceea ce se înclina spre toamnă, ultima sau penultima zi din august, cînd Maiorul te-a luat cu el în oraş ;

erai pentru întîia oară cu el în oraşul acela ; străzi cunoscute, apoi străzi, prăvălii a căror existenţă nici n-o bănuiai şi în cele din urmă croitorul :

— Fiul dumneavoastră e foarte bine dezvoltat pentru cei şaisprezece ani ai lui Eu i-aş da mult mai mult.

— Da — făcu Maiorul. Da...

Cele dintîi haine din viaţa ta cusute la comandă. Primii pantofi ca lumea. Apoi banca. Banii. Bani mulţi cu banderole, pe care Maiorul îi punea în servietă. Pe urmă ţi-a dat servieta şi a spus :

— Sper că n-ai să laşi pe nimeni să ţi-o şterpelească. Sînt banii oamenilor pentru o lună întreagă de muncă ;

— Nu, ai răspuns scuturînd capul. Nici vorbă. Am experienţă în astfel de treburi.

Maiorul zîmbi.

— La asta mă şi gîndesc. Dacă servieta s-ar pierde am avea mari neplăceri —

frumos spus, nici vorbă, am avea neplăceri ; Tu şi Maiorul, Eu şi Maiorul, amîndoi am avea neplăceri ; te-ai simţit atunci grozav de important, mare şi nespus de fericit din cauza acelei răspunderi comune pentru soarta banilor de salarii, dar te umplea de bucurie şi faptul că puteai fi împreună cu Maiorul, numai tu cu el ; atîtea ore ;

în vremea aceea, după vreo două săptămîni de la venirea ta la Castel, ai făcut o desco-

perire neașteptată, care te-a uluit și ți-a răpit pentru multă vreme liniștea ; ai constatat că deveniseși gelos din cauza Maiorului ; fiecare gest, fiecare zîmbet, o tonalitate mai caldă a vocii, fiecare cuvînt adresat altcuiva, fiecare clipă dăruită altcuiva și nu ție îți stîrnea gelozia, prin urmare erai gelos pe doamna Kaia, soția Maiorului și pe Piotr, fiul lui, și pe domnul Michał, pe șefa de birou și pe contabilul-șef, pe bucătăreasa Agata, grasă și zîmbăreață, pe mătușa Klotylda și pe unchiul Melon, pe cățeaua Laika și pe cîinele Sputnic, pe cei doi cîini lupi, pe cer, pe copaci, pe nori și pe păsări, erai gelos pe toți, pe toți ;

așa că voiai să fii pe rînd cîine, ca să poți sta mereu de pază la ușa cabinetului lui, sau să-l urmezi pas cu pas prin tot Castelul, sau să te iei la întrecere cu armăsarul Ajaks care galopa prin luncile din împrejurimi ; dar voiai să fii și calul preferat al Maiorului, un cal arab pursînge, de culoare sură, cu privire sălbatică și cu nările largi, calul acela rapid, cu galopul nebun, trăpașul acela turbat, pe care nimeni în afara Maiorului nu avea curajul să-l încalece, nici măcar domnul Michał, de care nimeni nu avea curajul să se apropie ori să-l mîngîie pe gîtul arcuit și strălucitor ; bezmeticul de Ajaks, perla uriașei herghelii, la care Michał, mare comis al Castelului și oberșef al întregii crescătorii, ținea ca la ochii lui din cap ; Ajaks era însă ceva, era împărat printre cai și numai Maiorul avea dreptul să-l încalece și să-l răsfețe, și să-l hrănească, și să se împrietenească cu el ;

Maiorul, al naibii Maior, un tip despre care poţi spune acum, sau cel puţin poţi gîndi aşa despre el, fiindcă de spus n-ai cui spune, ţie, sieşi, mie, în orice caz ai putea spune despre el, poţi spune că te-a înfrînt, că te-a înfrînt într-un stil superb, în stilul lui, dar şi al tău, şi că a fost poate cea mai cavalerească întrecere de care poate avea cineva parte în viaţă ; he-he-he-he-he-he, te-ai prostit de tot, ai înnebunit, te-a tîmpit complet Maiorul ăsta al tău, dar ce-i drept era maestrul maeştrilor ;

prin urmare, fraier prost ce eşti, v-aţi dus atunci la „Polonia", şi nu-i nimic deosebit în asta, fiindcă orice oraş mai mare din Polonia are cel puţin o cîrciumă cu această denumire ; aţi ocupat o măsuţă chiar în dreptul bufetului nichelat şi strălucitor ; în spatele geamurilor incasabile ale vitrinelor iluminate cu neon erau expuse tot felul de stîrvuri de guiţătoare, de necuvîntătoare în aspic, soté, în aspic dulce, marinate, în smîntînă şi în ulei, mîncăruri franţuzeşti, *à la grecque* şi poloneze precum şi tot felul de verdeţuri uimitor de frumos tăiate : ţelină, morcovi, cartofi, ceapă, pătrunjel, praz, ptiu ; în grămezi, în sfere, piramide ingenioase, rulouri lungi şi pe deasupra stropite din plin cu maioneză, care se topea în căldură ; cîte mai erau ; eşti, probabil, flămînd, cu siguranţă eşti flămînd, atîtea ore, fără mîncare ; o, Doamne, Maiorul ţi-a pus sub nas lista şi ţi-a spus : alege !

exact ; aşa a spus, de parcă habar n-ar fi avut că cel mai greu lucru e să alegi atunci cînd ai atîtea de ales ; te-ai chinuit vreme

îndelungată, cuprins de îndoieli și de scrupule, pînă te-ai hotărît să ceri supă și șnițel, socotind repede în gînd cît costă împreună, supa : trei zloți, șnițelul : opt douăzeci ; prin urmare nu costa prea mult ; dar abia ai tăcut tu și înainte de a răspunde chelnerul care lua comanda, a intervenit pe neașteptate Maiorul.

— Îți place cu adevărat șnițelul ? a întrebat.

— Nu prea, domnule Maior, ai recunoscut tu neliniștit, de parcă cineva te-ar fi prins în flagrant delict. Nu...

— Dă-mi voie să hotărăsc eu, ce mîncăm astăzi, spuse Maiorul. Ești oaspetele meu. De acord ?

— Fain, ai răspuns ușurat. Fie...

— Ori poate că ai vreo preferință ? întrebă Maiorul. Pentru ceva din lista asta ?

— Nu.

— Ai mîncat vreodată supă de raci ?

— Nu, domnule Maior...

— Dar ai vrea să încerci ?

— Sigur că da. Numai că e foarte scumpă...

— Cred că merită să riscăm, răspunse Maiorul zîmbind. O să putem plăti și prînzul ăsta.

— Fain, ai fost tu de acord după o scurtă meditație. Atunci fie și supă de raci.

— S-ar putea să nu-ți placă.

— Nu-i nimic, domnule Maior. Am s-o mănînc. În fond, aș vrea să știu și eu ce-i aceea supă de raci. Atîtea am auzit despre ea, încît nu mă pot abține să nu încerc.

— Splendid ! spuse Maiorul și privi spre chelnerul, care stătuse tot timpul într-o po-

ziție plină de respect, apoi adăugă : Prin urmare de două ori supă de raci, de două ori pilaf, apă minerală și cafea. Două cafele mici...

— Imediat, spuse chelnerul și se retrase înclinîndu-se.

— De fapt, e minunat, Tymon, făcu Maiorul. Ar trebui să te bucuri...

— De ce ?

— Că mai sînt atîtea lucruri pe care nu le-ai cunoscut, se explică Maiorul. Atîtea lucruri, probleme, pasiuni...

— Sigur că e fain, domnule Maior, ai spus tu. Cred că atunci cînd omul știe totul, trebuie să fie foarte obosit, nu-i așa ? Și atunci începe să se gîndească al naibii de mult la moarte...

— Da, moșulică, spuse Maiorul. E mult adevăr în ceea ce spui. Dar să nu uităm că tu nu ai decît șaisprezece ani și că imediat vom mînca supă de raci...

exact ; supă de raci ; la prima vedere semăna cu o înghețată de vanilie topită, asortată cu puțină înghețată de fragi și cu această asemănare, destul de sărăcăcioasă dealtfel, se încheiau toate comparațiile ; și mai ții minte sentimentul de uimire și de dezamăgire pe care l-ai încercat după prima lingură din supa aceea cam sălcie, în care pluteau cîteva boabe de mazăre ; numai mirosul de mărar îți era cunoscut ; un miros delicat, abia perceptibil, ce se ridica din farfurie odată cu aburii ; și poate că îți era cunoscută carnea aceea ; subțire, lunguiață și foarte fărîmicioasă, asemănătoare la înfățișare cu un creier zdrențuit,

iar la gust cu creierul de vită ; poate că cea mai neplăcută era masa roz-gălbuie rămasă pe fundul farfuriei, a cărei existență nici n-o bănuiai ; nu te așteptai să fie atîta carne într-o supă de raci și să semene atît de mult cu creierul ; „Doamne Dumnezeule — ți-ai spus. Doamne Dumnezeule, ce m-am păcălit" ;

a trebuit să te străduiești mult ca să-ți învingi repulsia și să înghiți ultima lingură de supă, avînd grijă ca Maiorul să nu-și dea seama de nimic, să nu observe chinul tău, lupta ta cu restul de carne din farfurie și cu propriul tău stomac revoltat, care opunea rezistență la fiecare înghițitură ; în cele din urmă ai reușit să termini totul ; poate că Maiorul nici n-a observat ce s-a petrecut cu tine, dar tu ți-ai stricat prînzul și nimic nu mai era în stare să-ți creeze o bună dispoziție, nici măcar cafeaua ;

„Păcătoasă memorie — ți-ai spus furios. Întotdeauna trebuie să se agațe de ceva la care nu aș vrea să mă gîndesc niciodată în viață. Fir-ar să fie...

— Prea repede mănînci, moșulică, spuse Maiorul. Prea nervos. Peste cîțiva ani o să te îmbolnăvești de stomac...

— Aveți dreptate, domnule Maior. Nu pot să mă dezvăț.

— Ți-a plăcut masa ?

— Da. Mulțumesc, domnule Maior.

— Atunci e bine. Mă bucur foarte mult, răspunse Maiorul, apoi făcu semn chelnerului și plăti destul de gras, după părerea ta ; aruncă o privire la ceas și, ridicîndu-se de la

masă, spuse : — Îţi mulţumesc, domnule Kenar, pentru plăcerea ce mi-ai făcut-o luînd masa cu mine. Cu dumneata se discută foarte plăcut, dar pe mine mă zoreşte timpul, fiindcă am o şedinţă a Biroului executiv la Comitetul voievodal de partid şi nu pot să întîrzii. Sper să-mi scuzi graba, dar e o şedinţă foarte importantă.

— Şi eu vă mulţumesc, domnule Maior, i-ai răspuns rîzînd, fiindcă te înveselise forma în care Maiorul ţi s-a adresat. Au în crîşma asta o cafea excelentă...

— Dar supa de raci? întrebă Maiorul. Ce zici?

ai dat din umeri într-un fel care sublinia poate prea limpede îndoiala ta şi lipsa unei păreri personale pe această temă ; Maiorul zîmbi şi te bătu prieteneşte pe umăr, împingîndu-te în acelaşi timp spre ieşire ; în stradă, în apropiere, stătea parcat lîngă trotuar un Willys, puţin cam cojit şi cam hurducăit, dar care mergea încă foarte bine şi cu care aţi venit de la Jastrzębiec ; Maiorul se aşeză la volan, iar tu alături de el, pe locul mortului ; motorul porni imediat, iar tu ai mai prins o dată privirea Maiorului îndreptată spre servieta cu bani ; dar o strîngeai cu amîndouă mîinile pe genunchi ; aţi pornit cu toată viteza pe strada aproape pustie şi după cîteva cotituri ţi-ai dat seama că mergeţi spre autogară ;

şi mai ţii minte acel moment incredibil aproape, cînd ai coborît din Willys, în faţa autogării ; ţii minte zăpuşeala aceea din stradă, dogoarea răspîndită de zidurile înfierbîntate de soare, mirosul de uleiuri şi de benzină ce

se ridica în văzduhul vibrînd de căldură, dar în primul rînd faţa Maiorului ce strălucea de sudoare şi privirile lui aţintite asupra ta cu o încordare pătrunzătoare, ori poate că se reflecta în ele doar o meditaţie intensă, de parcă s-ar fi gîndit la o problemă de importanţă deosebită ;

pe urmă ai zărit în mîna lui întinsă servieta, aceeaşi servietă din piele de porc, pe care o ţinuseşi tu pe genunchi, cînd erai în maşină şi pe care ai aşezat-o cu grijă pe fotoliu, cînd ai coborît, ţinînd minte că sînt bani în ea şi că servieta trebuie să fie mereu la îndemîna Maiorului şi sub privirile lui ; în prima clipă nu-ţi puteai da seama despre ce-i vorba, stăteai pe trotuar cu mîna pe portiera Willys-ului, împietrit sub privirea stăruitoare a Maiorului, fără să înţelegi gestul mîinii întinse, în care EL ţinea servieta ; fără să bănuieşti ce vrea EL de la tine ; abia cînd ţi-a vorbit, ai început să înţelegi, ce dorea Maiorul de la tine, dar nu-ţi venea să crezi ;

— Trebuie să iau cu mine servieta, domnule Maior ? ai întrebat uimit. Doar sînt bani în ea...

— Cred că mai sînt, recunoscu Maiorul. Dacă e aceeaşi servietă pe care o aveam la bancă. Şi, fireşte, dacă nu ţi-au schimbat-o la crîşmă cu alta asemănătoare, umplută cu ziare vechi.

— Nu. Am păzit-o bine. E aceeaşi servietă.

— Minunat, zise Maiorul. Atunci păzeşte-o în continuare. Cel puţin n-o să te plictiseşti în timpul călătoriei spre Jastrzębiec...

e tot ce a avut atunci de spus ; apăsă brusc pe accelerație și porni vijelios, încît în urma lui se ridică un nor de praf, iar tu ai rămas pe loc, înmărmurit, uluit și neputincios, fără să poți da crezare celor întîmplate și te uitai după Willys-ul ce se îndepărta, cu o speranță vagă că în cele din urmă se va întoarce, că poate se va răzgîndi sau cel puțin se va uita măcar o dată în urmă să vadă dacă ai pornit la drum și dacă te îndrepți spre autogară ; dar Maiorul nu se uita ; gonea cu toată viteza, ușor încovoiat deasupra volanului, ca în cele din urmă să dispară în perspectiva îndepărtată a străzii, acoperit de voalul cenușiu al colbului ;

„E cu neputință să mă lase singur cu atîția bani în servietă — ți-ai spus. Nu se poate. E imposibil. I-a înlocuit. În loc de bani am hîrtii în servietă. Chiar el a spus că s-ar fi putut întîmpla." Sfinte Cristoase ! ai exclamat, ori poate mai degrabă ți s-a smuls din piept, încît un trecător s-a oprit și te-a privit cu interes, văzînd însă că te ții pe picioare, a plecat mai departe, dar multă vreme a tot întors capul, pînă cînd a dispărut la cea mai apropiată cotitură ; iar tu stăteai în același loc, nemișcat, simțindu-te cam așa de parcă cineva te-ar fi lovit zdravăn cu un baston în cap ; erai complet năucit ; erai, ești, vei fi ; ei poftim ; iar începe ; dar atunci, ții bine minte, în căpățîna ta hurducăită a început brusc o goană nebună a gîndurilor ; un carusel amețitor ; deodată totul începuse să se învîrtească ; ca acum, ca atunci ; și nu va înceta niciodată acest vîrtej

ţine-te băiete ţine-te cel mai bine e să te prinzi de iarbă e cel mai sigur fiindcă în vîrtejul acesta poţi să fii azvîrlit în văzduh forţa centrifugă te aruncă undeva în sus în lături şi în jos iar a început vîrtejul şi goana aceea a gîndurilor atunci acum Varşovia atîţia bani Monika e imposibil să aibe atîta încredere în mine nimeni niciodată nici mama nici chiar tata nici mătuşa Klotylda nici unchiul Melon să aibe atîta încredere în tine parşivul ăsta de Maior acest împărat dar tu cine eşti cine eşti tu cine ce eşti cu adevărat arată află caută adevărul despre tine însuţi despre mine despre tine servieta atît de uşoară banii şi puţina hîrtie ca în bătaia vîntului Monika aşteaptă la Varşovia aşa cadou şi el şi tu şi eu ce meriţi tu în cele din urmă cineva a avut încredere în tine o sfinte Cristoase El a avut încredere cel dintîi pe lume îi place să rişte Maiorul naibii...

25 *17.6.65 17,53*

...a murit Antoś, a murit, nu mai e Antoś, acum cîteva zile mai era şi acum nu mai e, l-au omorît oamenii răi, l-au omorît şi eu am rămas singură pe lume, singură, părăsită, fără ţinere de minte, o nefericita de mine, ce mă fac, ce înmormîntare o să fie fără biserică şi fără popă, ca un cîine, aruncat în buruieni, lîngă gard, în pămînt nesfinţit, aşa a poruncit părintele, mare ruşine, oameni buni, mare ruşine, iar eu, nefericita de mine,

nu mai am puteri şi toată răutatea pentru sufletul pierdut al lui Antoś pe mine cade, rău e părintele nostru, oh rău, şi-n iad cică-i mare veselie, nemaivăzută, n-au fost de folos nici rugăminţile, nici vorbele aspre, am vrut să dau bani grei, dar părintele nici n-a vrut să audă, pentru treizeci de kopernici[1], femeie, nu-l vînd eu pe DUMNEZEU şi nici pe mine, că nu sînt Iuda şi pentru nimic în lume nu vreau să mă întîlnesc în iad cu Antoś al tău, aşa a spus, în păcatul de moarte, el a făcut un păcat şi mai mare, cea mai mare jignire adusă lui Dumnezeu, nici apa sfinţită nu-l ajută, căci s-a înhăitat cu iadul, aşa că nu-mi mai vîrî sub nas cei treizeci de arginţi-kopernici ai tăi, nu-ţi ajută văicăreala asta, ameţeala asta pusă la cale de Anticristul roşu, nimic n-ajută, aşa a spus părintele nostru în furia lui neîmblînzită şi neînduplecată şi aşa va trebui să-l înmormîntăm, sărmanul, ca pe o pisică, ca pe un cîine, şi n-are cine să mă ajute, numai babele cu bocitul lor, Weronka asta, Weronka aia, Weronka astălaltă, oh cîte-am pătimit eu în zilele astea, cîte am pătimit, şi Antoś nu-i, oameni buni, nu-i Antoś...

sigur că nu-i, fir-ar să fie, ţi-ai spus atunci cuprins de furie, şi nici nu poate fi dacă a murit, s-a şters o dată pentru totdeauna din cartea de evidenţă şi încă foarte eficient şi, serios, nu-i nevoie să se vorbească tot timpul despre asta, să li se amintească tuturor acest

---

[1] Kopernik — monedă de zece zloţi, avînd imaginea lui Kopernik imprimată pe ea.

fapt uimitor şi de neînţeles, nu moartea lui împlinită şi ireversibilă, ci hotărîrea aceea surprinzătoare, formulată în două rînduri neîndemînatice, scrise cu litere de tipar pe un petic de hîrtie groasă, ruptă dintr-un sac de ciment ;

era o sentinţă şi nimic nu-l mai putea ajuta, nimic nu-i putea potoli frica şi nici nu-l putea opri să fugă ;

poate că dacă te-ai fi ridicat mai devreme de la masă şi ai fi scăpat de cei doi trişori ticăloşi ai fi ajuns la timp, cel puţin de astă dată ;

dar a fost greu să găseşti un taxi ; poate, atunci ah, dar cine să ştie, de fapt ; poate că a rămas peticul de hîrtie cu urme de ciment şi cu semnele groase ale creionului de tîmplar, pe urmă, poate, ar mai rămîne numai ruşinea, poate ;

NUS BANI NICI IUBIRE ŞI-MI TRĂBĂ VACĂ NU MAI AŞTEPT O DAU DRACU DE VIAŢĂ ŞI MĂ DUC ÎN RAI ;

Poate ai fi reuşit să-l opreşti, fiecare minut era important, fiecare secundă, dar acum, dar pe urmă, dar atunci, cînd te-a luat întîia oară în braţe ;

femeia ţi se păruse uimitor de tînără ; la început ai crezut că e cineva foarte apropiat din familia lui Coltuc, nici nu ţi-ar fi trecut prin minte că femeia aceea ar putea fi nevasta lui, femeia aceea mică, subţire, cu cap de pasăre şi cu un păr bogat şi superb adunat într-o coadă de cal lăsată pe spate, legată cu o bentiţă lată şi neagră, un corb cu aripile negre

întinse amenințător deasupra capului, ca umbra legănată a unei păsări îndoliate gata să-și ia zborul, a acelui doliu înfricoșat, gata să se ridice în văzduh ; acum, imediat, în orice clipă, cît mai repede ;

claxonul rîgîi scurt, sfîșietor, alungînd norul gălăgios de vrăbii adunat sub roți, care se ridicară spre cer chiar de sub masca mașinii, liniștea se sparse, șrapnelul ros de rugină explodă, iar schijele se răspîndiră împrejur ; sfîr, sfîr, sfîr, sfîr, sfîr, sfîr, sfîr ;

ți-ai aplecat instinctiv capul și nu știai ce s-a întîmplat, ce te-a speriat, poate mișcarea aceea neașteptată în pustiul din jur ;

ori poate fîlfîitul violent al păsărilor chiar lîngă geamul cabinei ; ah, memoria asta, care învie alte zgomote, tragice, inexistente și fără însemnătate acum, fiindcă acelea erau într-adevăr altele ; așa că ai schițat un zîmbet amar, apoi te-ai uitat stingherit la Vistulică, așezat la volan, să vezi dacă a observat ceva, deși acum frica e un lucru neînsemnat ; dar nimic, concentrat, atent la drum, tocmai vira pe poarta dărîmată și intra într-o curte mare și pustie ; claxonul rîgîi o dată și încă o dată în pustiul din jur ; casa cu ferestrele bătute în scînduri, în pofida căldurii, făcea o impresie dezolantă ;

curtea era împînzită cu vechituri ;

manevrînd atent printre fîntînă și manej, Vistulică luă un viraj larg și întoarse spre poarta dărîmată ;

fata stătea la intrare, gata să vă primească.

mişto gagică, nu-i aşa, spuse alintîndu-se şoferul nostru cel bleg, la care Vistulică îl răpezi : nici o mişto gagică, amice, nu-i decît o vampă de la ţară ;

gagica mişto, vampa de la ţară, îmbrăcată în negru stătea nemişcată, cu picioarele depărtate, plină de încordare, aşteptînd parcă ceva, ce, nu ştiai, dar citeai aşteptarea pe chipul ei concentrat, în ochii ei neliniştiţi ;

maşina stătea de o bună bucată de vreme ; împreună cu Vistulică şi cu şoferul coborai coroanele, nişte flori boţite, ofilite de căldura tot mai mare, dalii, garoafe, trandafiri şi bujori, maci şi crizanteme albe confecţionate din hîrtie, acoperite cu un strat gros de ceară ; hîrtia foşni, ţii bine minte, o adiere răscoli eşarfele negre-argintii şi ele se mişcară tulburător, ca nişte steguleţe în bernă, singurele, pentru că altele nu mai aveau să fie în ziua aceea la înmormîntare, dar ea stătea tot timpul tăcută, nemişcată, gagica aceea mişto, vampa aceea de la ţară, ce aducea cu Bardot, numai privirea ei scormonea agitată grupul de îndoliaţi ce coborau din maşina acoperită cu prelată : inginerul Carbonero, artificierul-şef al brigăzii de montaj, şi la sfîrşit, beat turtă, Auraş ; te-ai uitat atunci la femeia-fetiţă ce aştepta singură în faţa casei şi nu ştiai ce primire v-ar putea face, ea, străina aceea inaccesibilă în doliul ei, şi toţi oamenii necunoscuţi şi anonimi, care nu-şi manifestau încă prezenţa în casa aceea mare şi înaltă ca o cîrciumă, dar părăginită, o ruină aproape, de parcă nimeni nu s-ar fi îngrijit de ea ani de

zile, nu s-ar fi îngrijit şi nu s-ar fi folosit de ea ; dar în liniştea aceea somnolentă şi dogorîtoare a după-amiezii simţeai clar existenţa mulţimii de săteni, a rudelor mai apropiate şi mai îndepărtate, a tot felul de cunoscuţi, stînd la pîndă, gata în orice clipă să-şi facă apariţia ; din cînd în cînd, vedeai trecînd prin spatele geamurilor murdare nişte siluete de oameni, nişte chipuri înceţoşate, şterse în penumbra ferestrelor îndreptate spre miazănoapte, uneori vedeai şi cîte o străfulgerare a ochilor, care se stingea repede ; aşa că nu erai sigur şi nici nu ştiai ce se întîmpla ; iar soarele ardea nemilos ; simţeai în spate dogoarea lui grea şi uscată, insuportabilă, şi auzeai în jur bolboroseala înăbuşită a prietenilor bine afumaţi ;

Auraş se apucase de lucru, „ducă-se dracului totul — ţi-ai spus — ducă-se dracului", şi te-ai uitat din nou la ea, vrînd să găseşti pe chipul acelei fete, ori poate femei, confirmarea propriilor temeri, a neliniştii şi furiei crescînde ; ce nereuşită, ce pacoste, atîtea bune intenţii irosite ; atunci ai văzut cum i se îmblînzesc ochii, două boabe luminoase de neghină, expresia unei uşurări mărturisite pe neaşteptate şi în cele din urmă pe buzele ei apăru un zîmbet ; un zîmbet abia stăpînit, ascuns ; e pentru Auraş — ţi-ai spus — e pentru el", mişto gagică, vampă de la ţară, da, da ;

ah, şi aţi pornit, în urma lui Auraş cel pleoştit ; era prea tîrziu pentru a mai schimba ceva ; era prea tîrziu şi avea să fie şi mai rău ; nimic nu se mai putea îndrepta sau

schimba ; mînat de obligaţie, mergeai împreună cu ceilalţi în întîmpinarea lacrimilor, doliului şi disperării ; ale cui lacrimi, ce disperare ? nici asta nu ştiai în vreme ce duceai coroana aceea mare, o elipsă împletită din crengi de brad şi din crizanteme japoneze artificiale, întărite şi înţepenite de atîta ceară, cu care te acopereai, parcă ai fi purtat un scut ; dar nu numai tu şi Vistulică, şi Şeful şi Carbonero ; iar păcătosul acela de şofer ducea două coroane şi tîra pe pămînt eşarfele negre-argintii ; mergînd în frunte, Auraş agita cu nonşalanţă un buchet de cale uriaş cît o mătură, un buchet nemaipomenit de impozant, învelit în celofan strălucitor ca la iarmaroc, legat cu o panglică albă ; atunci ţi-a venit în minte să asociezi totul cu o nuntă ; nu se ştie de ce te-ai agăţat cu încăpăţînare de această imagine, şi iată că te uiţi la mire, cum ţopăie caraghios pe picioarele lui scurte şi dă larg din mîini, ca să-şi menţină echilibrul, apropiindu-se încet de aleasa inimii lui, care îl aştepta în pragul casei ; era încă îmbrăcată în negru, dar zîmbea din nou cu blîndeţe şi cu o anumită indulgenţă şi înţelegere ; încurajat parcă de zîmbetul ei, sigur că nu poate fi pedepsit, mirele porni spre braţele ei întinse, să-i înmîneze solemn snopul de cale, inimi albe învelite în celofan, un buchet de cununie luxos, foşnind uscat, strălucind în razele soarelui ;

te-ai oprit în loc, ca şi ceilalţi, aşteptîndu-ţi rîndul să-i prezinţi miresei cele mai sincere sentimente de tristeţe şi de compasiune, în-

tr-un cuvînt de condoleanţe, orice ar fi fost femeia aceasta pentru Coltuc; dar mirele Auraş bombănea, îi bolborosea ceva în şoaptă la ureche, îi explica ori îi promitea ceva, stînd tot timpul cu spatele la voi; pe urmă a prins-o brusc de mijloc cu o mişcare acaparatoare, îşi întoarse spre voi chipul transpirat, de fapt, o mască ridicol de arogantă pe care se întipărise un aer belicos şi artificial, se clătină de cîteva ori păstrîndu-şi cu greu echilibrul, în cele din urmă ţipă mai degrabă decît vorbi:

— Colegi, asta-i Weronka iubita nevastă a celui mai scump prieten al nostru mult regretatul Antoś iar ei, Weronka — şi făcînd cu mîna liberă o mişcare largă spre noi, Auraş striga — iar ei sînt prietenii noştri — „rahat — ţi-ai spus — minţi cretin idiot ce eşti" — de tristeţe şi de durere au venit cu mine prietenii iubită Weronka au venit să-l conducă pe ultimul drum la locul de veci du-ne la el Weronka coroane flori ştii şi tu dragă cum e şi;

nu reuşi Auraş să-şi încheie sumbra şi complicata tiradă, care părea să fie doar începutul sau semnalarea a ceea ce avea să urmeze o clipă mai tîrziu şi apoi să se repete de nenumărate ori, să apară mereu alte forme toată ziua şi pînă la miezul nopţii, în orice caz la un moment dat Auraş a trebuit să se întrerupă, fiindcă din casa cufundată pînă atunci în linişte şi care păruse nelocuită, se revărsă deodată o mulţime de oameni veniţi la înmormîntare, se adunară tăcuţi în faţa uşii larg deschise şi începură să se aranjeze; cu o miş-

care uşoară, Weronka se eliberă din braţele lui Auraş, chipul ei se schimbă brusc, deveni iar îndurerat, copleşit de suferinţă, fără urmă de zîmbet ; înainte de a ieşi ultimul din casă şi de a-şi găsi un loc printre ceilalţi, se auzi ţipătul ei ; ai simţit atunci atingerea rece a unui fior ; vai, vai, vai, vai, vai, vai, vai, nu mai e Antoś, nu mai e, a murit Antoś, a murit şi nu mai e, a murit Antoś, săracul ;

„blestemată lume — ţi-ai spus — fir-ar să fie, da, mare comedie, cum obişnuia să zică Coltuc" ; te-ai uitat neputincios la Vistulică ; stătea în apropiere şi privea cu un interes moderat toată scena aceea, de parcă nu l-ar fi impresionat deloc, iar Weronka bocea tot mai sfîşietor, pînă răguşi, bocea atît de tare, încît vocea ei trebuie să se fi auzit pînă în cele mai îndepărtate colţuri ale satului ; dar nimeni nu se mira şi nici nu-i reproşa nimic, dimpotrivă, pe chipurile oamenilor care o înconjurau se putea citi înţelegere, de parcă ţipetele acelea smintite, care nu se mai sfîrşeau, reprezentau pentru ei realizarea unui rol bine jucat, prevăzut de mult în programul zilei ;

aşa că, vrînd nevrînd, stăteai în bătaia soarelui de amiază, în faţa mulţimii de oameni îndoliaţi, care priveau cu nesimulată plăcere această întîmpinare ori poate manifestare a durerii şi disperării, adresată numai vouă, oaspeţilor nou veniţi, poate cei mai importanţi şi cei mai de seamă după părerea lor şi a văduvei lui Antoś ; stăteai răbdător cu coroana în mînă şi începuse să-ţi atîrne greu în mîinile amorţite, iar tu o priveai pe We-

ronka cum își frîngea mîinile în mijlocul mulțimii împietrite, uimite de surprinzătoarea și nebănuita ei tinerețe, de izbucnirea ei plină de suferință, de energia neașteptată pe care o trăda această femeie mărunțică și slabă în aparență, în timpul acelui misteriu al durerii, prea afectată însă și mult prea zgomotoasă ca să poată fi cu adevărat sinceră ; ceva nu era în ordine, la început nu puteai să-ți dai seama de toate, dar îți era de ajuns ; ai lăsat coroana pe care o ținuseși pînă atunci ridicată și ai sprijinit-o pe pămînt, ca să-ți odihnești brațele, dar tocmai atunci bocetul care plutea pe note înalte se întrerupse brusc, parcă l-ar fi tăiat cineva cu cuțitul, și se lăsă o liniște neobișnuită ; cineva oftă prelung, eșarfele coroanelor foșniră în adierea fierbinte a vîntului, undeva în sat se auzi urletul trist al unui cîine chinuit de caniculă, hurducăiala veselă și scîrțîitul unei căruțe, ce părea că merge peste bolovani, și zăngănitul de tinichea al unei gălеți de lapte răsturnate ; Weronka se învîrti neliniștită în loc, de parcă nu știa ce trebuie să mai facă în continuare, dar nesiguranța ei dură o clipă, nici n-ai reușit să-ți revii din uluiala de la început, căci ea se și întoarse spre intrare și porni tăcută, stăpînită și rece, mergea ușor, parcă dansa, cu capul ridicat mîndru, drept spre mulțimea care se dădea la o parte din calea ei, iar în urma Weronkăi porni și Auraș clătinîndu-se pe picioare, și imediat după el — tu ; după tine alții iar cînd ai trecut pragul casei ai simțit pentru a doua oară în acel scurt răstimp un

fior puternic care te-a zguduit și te-a prins cu degetele lui reci de grumaz și te-a împins prin tinda întunecată și rece spre ușa deschisă, dinspre care venea o duhoare moleșitoare de moarte, mirosul lumînărilor ce fumegau și mireasma usturătoare de brad ofilit ;

și totuși, învingîndu-ți, în cele din urmă propria repulsie, ai intrat în odaia aceea încăpătoare, în duhoarea respingătoare și în pîlpîitul lumînărilor ce fumegau împrejurul sicriului, în aerul acela închis, insuportabil, care îți îngreuia respirația, de parcă strîngerea degetelor pe care o simțeai pe grumaz ar fi trecut brusc la gîtlej, așa că te-ai îndreptat cît ai putut de repede spre sicriul descoperit și așezat pe niște scăunele, ca să, ah : NUS BANI NICI IUBIRE ȘÎMI TRĂBĂ VACĂ NU MAI AȘTEPT O DAU DRACU DE VIAȚĂ ȘI MĂ DUC ÎN RAI ;

— ah Antoś Antoś — bolborosi Auraș — ce-ai făcut tu prietenul nostru drag și iubit noi ca pe un frate iar tu așa pocinog oh Antoś Antoś măcar un cuvînt să fi spus dar tu nici n-ai suflat nu mi-ai spus nimic nouă nimic oh, „bine, ajunge — ți-ai spus ros de chinuri — taci odată, secătură, taci idiotul dracului, nu te mai prosti“, — așa gîndeai, așezînd coroana la picioarele sicriului și simțeai în tine o furie imensă împotriva întregii lumi, împotriva lui Auraș și a Weronkăi, și împotriva tuturor acelor oameni care : hîrș, hîrș, hîrș, tup, tup, tup, hîrș, tup, hîrș, tup, hîrș, hîrș, hîrș, se înghesuiau brutal în odaia întunecată, ca o mulțime mișcătoare de fluturi de noapte,

ori poate, cum spunea Coltuc, ca un roi neliniştit de capete de mort, ce goneau cu o furie nebună spre flăcăruile luminărilor care abia mai pîlpîiau, goneau spre moartea lor şi a altora, de parcă aveau prea puţin foc şi prea puţin fum, parcă nu se săturaseră de imaginea pustiirii ;

focul se stinsese, cenuşa se răcise, dar nu puteau ori nu voiau să creadă şi controlau controlau întruna : BRIGĂZILE DE MONTATORI — TOVARĂŞULUI LOR ; ai făcut loc altora şi grămada de coroane creştea necontenit în pofida liniştii depline şi a inerţiei înfricoşătoare ;

în sfîrşit, încetă şi cea din urmă mişcare a oamenilor care mai umblau de ici-colo, coroanele şi florile fuseseră depuse, aşa că se auzea bîzîitul muştelor, mari şi verzi, care umpleau odaia, cu toate că ferestrele erau închise şi acoperite cu pături ; atunci te-ai uitat pentru întîia oară la el şi imediat ţi-a trecut prin minte că pînă şi moartea a făcut totul ca să-l ridiculizeze şi să-l întipărească aşa în memoria voastră, chiar şi în a ta ;

o Doamne, cît era de ridicol în clipa aceea, în sicriu, gras şi tumefiat de căldură, străin şi inaccesibil, pentru întîia oară părea cineva important, pentru că avea pe el cele mai bune haine de sărbătoare, costumul acela demodat, la două rînduri, primit de la nişte rude din America, un costum maro-roşcat în carouri, o cămaşă sport verde, iar în picioare ciorapi supraelastici în două culori, roşu şi galben, şi papuci vişinii ; cea mai bizară impresie o fă-

cea însă baticul albastru cu buline albe trecut pe sub bărbie şi legat în creştetul capului într-un nod mare cu două cornițe foarte nostime, ce se ițeau deasupra frunții, stîrnind un rîs nebun ; uuuuf, nu exista nici urmă de seriozitate în imaginea aceea a catafalcului improvizat la repezeală, a verdeții aceleia aşezate în nişte borcane jalnice de castraveți „conservați“ de „zarzavat în oțet“, de „marmeladă superioară“, a lumînărilor ieftine, înfipte în sticle goale de vin ;

şi dacă simțeai ceva, atunci nu era decît repulsie la vederea acelui început de descompunere şi a cohortelor de muşte care-l însoțeau, a căror agitație furibundă o înțelegeai foarte bine, ştiai ce ascunde, aşa că sub influența unui impuls violent ai părăsit în grabă odaia, cuprins de panică în fața imaginii dizgrațioase a morții, la cel dintîi smiorcăit încă timid al femeilor adunate în jurul sicriului şi care se prefăcu în curînd într-un bocet înfricoşător ; abia ai reuşit să treci pragul casei ; văicăreala bocitoarelor te-a însoțit o vreme, pînă cînd instinctul infailibil nu te-a scos dintre acareturile întinse şi nu te-a dus în liniştea somnolentă a grădinii bătrîne, în umbra merilor rămuroşi, în iarba înaltă, ce ajungea pînă la brîu aproape ; aşa că recîştigîndu-ți energia te-ai dus la umbra celui mai mare pom şi te-ai întins repede în iarba ce răspîndea o aromă dulce, dar nu te-ai întins pe spate, ci cu fața la pămînt, parcă pentru a contrazice poziția defunctului şi cu intenția naivă de a protesta împotriva ei, ori poate că acționa în

subconştientul tău dorinţa de a te încredinţa că asta depinde încă de tine însuţi ; O DOAMNE, DOAMNE, DOAMNE ;

şi cuvîntul acesta abia gîndit, care nu fusese nici măcar şoptit se întoarse ca un ecou, de parcă ar fi fost rostit cu voce tare undeva sus de tot ; deformat de drumul dus-întors, parcă ar fi fost refractat de coroanele copacilor şi, abia încolţit, pieri în foşnetul frunzelor stîrnite de adierea bruscă a vîntului fierbinte ;

— O Doamne ! Tymon, ce-i cu tine ?

ai deschis ochii şi primul lucru pe care l-ai zărit a fost o pereche de bocanci ce păreau uriaşi din cauza apropierii, pe urmă, cînd ai ridicat privirile, ai văzut chipul lui Vistulică, bronzat şi strălucind de sudoare, pe care se citea expresia unei îngrijorări, a unei nelinişti sincere ;

— Nimic, Benek, i-ai răspuns. Sînt puţin cam pleoştit.

— Nu-i de mirare, fu de acord Vistulică, după o clipă de gîndire. Cum ai vrea să fii ? Fiindcă mie...

— Atunci poate te dai cîţiva metri mai încolo...

— De ce ?

— Pentru orice eventualitate. Dacă îţi vine să jupoi viţelul...

— Dacă îmi vine, mă dau.

— Bine, Benek.

— Nu-ţi face griji din cauza mea.

— E-n regulă. M-ai liniştit...

— Pot să rămîn cu tine ?

— De ce întrebi ?

— Știi și tu cum e. Ai cîteodată chef să fii singur. Nu-i așa? N-aș vrea să te deranjez.

— Astăzi nu, Benek. Așează-te și dă-mi o țigară. Ale mele au rămas în cabină.

— Ai dreptate. În clipe din astea țigara e sfîntă.

— Și eu cred așa. Și-ar mai fi bun un pahar zdravăn de votcă.

— Fii liniștit, Tymon. Nu rămînem noi astăzi fără votcă.

— Ticăloșii cred că au băut tot. După cît îl cunosc eu pe Auraș, n-a mai rămas nici un strop.

— Să-i fie de cap. Nici nu m-am gîndit la votca noastră, ci la cea pregătită pentru pomană...

— De unde știi că o să pună de pomană?

— Știu, pentru că am văzut. Am intrat din greșeală într-o odaie pe cealaltă parte a tinzii. Îți spun că totul e pregătit. E pe masă atîta votcă și atîta mîncare, de parcă s-ar fi pregătit de nuntă.

— Poate că o să fie nuntă ? !

— Ce vorbești tu, Tymon ? Ce fel de nuntă ?

— Ah, poate că mi se pare numai. Poate că n-o să fie nici o nuntă...

tocmai atunci, nu se știe pentru a cîta oară în ziua aceea, se auzi un scîncet cutremurător, bocetul Weronkăi purtat de vînt și vocile ridicate ale noilor veniți, care umblau printre pomii din grădina înfierbîntată de căldură ;

și mereu veneau alți oaspeți și de fiecare dată le ieșea înainte orchestra și le cînta marșul de bun venit, fiindcă nu se poate altfel :

fiecăruia i se dă ce i se cuvine, toţi trebuie primiţi pe rînd şi fiecare separat, ca să nu superi pe cineva şi ferească Dumnezeu, să nu fie vreunul cinstit cum se cuvine ; adierea fierbinte a vîntului duce în grădină forfota din casă, dominată de vocea tremurătoare a miresei ;

— Doamne Dumnezeule !

— Ce-i ?

— Cred că s-au ţicnit cu toţi.

— N-avem ce face.

— De ce naiba i-au legat cîrpa aia ? Spune. Cînd l-am văzut pe Antoś în sicriu cu mutra legată, am crezut la început că n-am să mă pot stăpîni să nu izbucnesc în rîs. Arăta ca un cretin. Pe cuvînt...

— Ori parcă l-ar fi durut dinţii.

— Exact.

— Se vede că-i atîrna maxilarul inferior...

— Şi nu se putea rezolva altfel ?

— Ştiu eu ? Femeile au socotit că aşa-i mai mişto. Se simte mîna lor.

— Fir-ar să fie.

— Fundiţa aia din capul lui e într-adevăr înnebunitoare...

— Săracu' de Antoś.

— De ce ?

— Ai văzut bubele alea de pe faţa lui ?

— Nu.

— La colţul gurii şi la nări.

— Nu-s bube, Benek.

— Dar ce ?

— Muşte.

— Termină, că mi se face rău...

— Ce vrei? Asta ne-aşteaptă pe toţi.
— Rahat. Eu las să mă ardă după moarte.
— Vorbeşti prostii, Benek.
— Am să trăiesc mult. Cred că am să trăiesc pînă vor apare pompe funebre care vor arde cadavrele la cererea clienţilor. Nu? În străinătate, în unele ţări se zice că sînt.
— Aha!
— Am citit de curînd aşa ceva. I se spune cumva caraghios, stai aşa...
— Cremaţiune
— Ce? A, da, aşa-i, cremaţiune...
apoi v-a chemat Auraş, poate şi mai beat decît la sosirea în sat şi în casa lui Antoś, şi l-aţi urmat fără nici o împotrivire, dar şi fără să vă ascundeţi repulsia şi aversiunea manifestate în dispreţul cu care trataţi toate încercările lui de a intra în vorbă cu voi; în cele din urmă, tăcu şi Auraş, apoi grăbi brusc pasul şi, dansînd pe picioarele lui nesigure, menţinîndu-şi cu greutate echilibrul, o luă înainte supărat şi caraghios de bosumflat; Vistulică izbucni într-un rîs plin de dispreţ; cînd aţi ieşit de după şură aţi zărit convoiul funebru format, oamenii se înghesuiau în urma camionului fără prelată, cu obloanele lăsate în jos, aşa că sicriul se vedea din toate părţile; nu arăta deloc rău; tocmai aşezau ultimele coroane în jurul sicriului şi şoferul porni, la început uşor, pe urmă poate cam prea repede, lipsit de simţul vitezei, silindu-vă pe toţi să urmaţi camionul în mare grabă, abia ţinîndu-vă după el, încît convoiul se risipi şi se împărţi repede în numeroase grupuri mai mici;

sicriul era însoţit doar de o droaie de copii ce ţopăiau în norul de praf ridicat de camion ; atunci iar te cuprinse un sentiment nedeslușit, un fel de jenă, un fel de dezgust din cauza grabei neghioabe şi neruşinate cu care alergau spre cimitir ; aşa că ai rămas şi tu în urmă, iar Vistulică mergea alături de tine cu chipul întunecat şi crispat ; tocmai treceaţi prin faţa bisericii ; în fereastra casei parohiale se zări chipul palid al preotului ; Vistulică nu se putu stăpîni şi scuipă furios, apoi, ştergîndu-şi buzele arse, mormăi :

— Ai văzut ticălosul ?

— Da.

— Are o mutră atît de fericită de parcă ar fi cîştigat la loterie.

— Ce vrei ? Are şi el instrucţiunile lui şi trebuie să le respecte...

— Să-i stea în gît. Putea, afurisitul, să nu se arate oamenilor în asemenea clipă.

— Vrea şi el să aibă satisfacţia lui...

— I-aş da eu lui satisfacţie. I-aş da eu tipului de-ar sări din sutană...

„Nu i-ai face nimic, Benek — ţi-ai spus plictisit, rotindu-ţi privirile prin curtea preotului, nu i-ai face nimic, săracul de tine ;“

aţi trecut alene pe lîngă casa parohială, o casă mare, cu etaj, proaspăt tencuită, vopsită în roz, ca o caramea, cu perdele albe la ferestre ; în grădina din spatele casei, stătea la umbra pomilor o „Warszawa“ de un verde veninos, strălucindu-şi ornamentele nichelate ; mai departe, dincolo de gardul viu neîngrijit, se zăreau ruinele unei construcţii din piatră

cenușie, posomorîte și misterioase în desișul viței ce le înfășura ; PUNCT DE ACHIZIȚII IOO M. ; de o bună bucată de vreme camionul se făcuse nevăzut, dar praful se așeza foarte încet pe tufișurile de pe marginea drumului ; ați cotit printre garduri, printre căsuțele vechi, acoperite cu paie de lîngă cimitir, iar cînd ați ajuns la locul stabilit, sicriul era așezat pe grămada de pămînt proaspăt și încă reavăn, chiar lîngă zid, pe un loc acoperit cu buruieni, mulțimea de oaspeți îngenunchiase în jurul gropii, așteptînd cu răbdare ceva sub cerul gol și încins de căldura soarelui ; l-ai prins de umăr pe Vistulică, pornit înainte ; — Așteaptă — i-ai spus — n-ai de ce să te înghesui acolo, ei au de gînd să se roage ; Vistulică dădu afirmativ din cap și se trase la umbra unei sălcii pletoase, care acoperea cu crengile ei lăsate un cavou de piatră și un înger aplecat deasupra lui, o fată albă înaripată, de mărime naturală, într-o tunică cenușie și cam deteriorată, care zîmbea blînd ; atunci te-ai gîndit pentru întîia oară în ziua aceea la Ania și, privind îngerul, ai simțit un dor sălbatic, insuportabil și ai început să te gîndești la întoarcerea în oraș, la ea, la tine, dar la un moment dat, în liniștea ce mustea de așteptare, răsună o voce bătrînă, hîrșîită, și ai zărit la capul mortului un bărbat bătrîn, cu o bărbuță de țap, ținînd în mîini o carte groasă și înnegrită de vreme, silabisind cu greu o rugăciune ciudată ;

— Doamne, tu care arăți oamenilor milostire și ierți altora greșelile lor, rogu-te cu sme-

renie să nu dai sufletul slugii tale Antonie în mîinile vrăjmaşului sufletelor, să nu uiţi în veci de el, ci porunceşte sfinţilor îngeri să îl primească în slava cerului, pentru ca omul acela care şi-a pus nădejdea în tine şi a crezut în tine să nu fie pierdut în vecii vecilor, ci aşezat în fericirea cerului. De la Domnul nostru Isus Cristos cetire. Amin.

„NUS BANI NICI IUBIRE ŞÎMI TRĂBĂ VACĂ NU MAI AŞTEPT O DAU DRACU DE VIAŢĂ ŞI MĂ DUC ÎN RAI AMEN“

— Şi acum, oameni buni, să ne rugăm Sfîntului Antonie, patronul celui dispărut, să-i apere sufletul înaintea tronului ceresc...

— Kyrie eleison, Cristoase eleison, Kyrie eleison, Cristoase, auzi-ne, Cristoase, ascultă-ne, Tatăl nostru care eşti în ceruri, miluieşte-ne pre noi, Fiul şi mîntuitorul lumii, Doamne, miluieşte-ne pre noi, Duhule Sfînt Doamne, miluieşte-ne pre noi, Sfîntă Treime Doamne, miluieşte-ne pre noi, Sfîntă Marie neprihănită, roagă-te pentru noi ;

uscat ca o aşchie, bătrînul, îmbrăcat în costum negru, încremenit deasupra mormanului de pămînt proaspăt săpat, spunea strofele rugăciunii cu o voce uscată, tremurătoare, dar cu o intonaţie plină de pasiune, parcă ar fi rostit o formulă magică, iar mulţimea îngenuncheată împrejur răspundea supusă ; aşa că bătrînul ţap cu bărbuţă încărunţită orăcăia cu vocea lui sugrumată de emoţie : — Sfinte Antoane, din părinţi cucernici născut — şi se opri, aşteptînd, iar corul oaspeţilor îngenuncheaţi îi răspunse : — Roagă-te pentru noi ;

şi bătrînul, aprinzîndu-se tot mai mult, striga peste capetele oamenilor :

— Sfinte Antonie, goarnă tunătoare a Duhului Sfînt...

Şi corul îi răspundea :

— Roagă-te pentru noi,

iar bătrînul ţap spunea :

— Sfinte Antonie, luminoasă Nestemată în Herbul Predicatorilor... — şi aştepta, iar corul îi răspundea :

— Roagă-te pentru noi,

şi acel zelos şi neaşteptat Cinelştie :

— Sfinte Antonie, Zelos înflăcărat al Cinstei...

atunci Vistulică dispăru după cel mai apropiat cavou şi, ascunzîndu-se după statuia înaltă a îngerului cenuşiu, îl pufni rîsul, iar mulţimea sufocată de dogoare murmură :

— Roagă-te pentru noi.

bătrînul cu bărbuţă de ţap spuse :

— Sfinte Antonie, nou Faeton ce luminezi globul pămîntesc...

iar corul oamenilor istoviţi de căldură reluă :

— Roagă-te pentru noi.

pe urmă :

— Sfinte Antonie, Ancoră a Bărcii Sfîntului Petru

Sfinte Antonie Vechilul Podgoriei Domnului

Sfinte Antonie înflăcărată închinare

Sfinte Antonie Rezident al Palatelor Cereşti

Sfinte Antonie Vultur ce te înalţi prin credinţă în Dumnezeu

Sfinte Antonie Angelic Condor al purităţii imaculate.
Sfinte Antonie Cumplit Biruitor al cotropirilor diavoleşti.
Sfinte Antonie Instrument al Psalmodiei lui David.
Sfinte Antonie Cărare spre Patria cerească
Sfinte Antonie Trăsnet al întunecimilor eretice
Sfinte Antonie Părtaş la stăpînirea lui Elisei asupra morţilor
etc. etc. etc.
Neobositul bătrîn răguşise rostindu-şi lunga litanie deasupra gropii, îngenuncheat sub cerul gol, albit aproape de dogoarea soarelui, iar mulţimea, ostenită peste măsură, abia respirînd în arşiţa necruţătoare, îi răspundea tot mai rar şi mai rar, şi de fiecare dată cîteva soprane, cîţiva başi, cîţiva tenori abandonau corul, încît după un timp puţine voci se mai auzeau repetînd : ROAGĂ-TE PENTRU NOI ;
Vistulică stătea jos, ascuns îndărătul aripilor întinse ale îngerului de piatră şi icnea din cînd în cînd, neputîndu-şi stăpîni rîsul şi tremurul febril, care îi zguduia trupul puternic şi musculos ; atunci l-ai văzut pe Şef şi pe inginerul Carbonero, doi martori muţi, rătăciţi fără voia lor în cimitirul satului, printre mormintele de piatră şi printre crucile de fier mîncate de rugină, doi oameni, care stăteau ca şi voi deoparte, răbdători şi sobri, care participau parcă împotriva voinţei lor la acest ciudat ceremonial, ascultau fără o umbră de zîmbet ciudatele şi uneori primejdios de ris-

cantele cuvinte lipsite de sens ale rugii; doar știați că oamenii aceia îngenuncheați în soarele necruțător se închină pentru sufletul celui dispărut și se roagă să aibă odihnă și pace veșnică; abia încetă însă murmurul vocilor, și peste sicriul coborît în groapă începură să cadă primii bulgări de pămînt, Șeful și Carbonero porniră în grabă și mergînd unul în urma celuilalt se îndreptară spre ieșirea din cimitir; atunci te-ai aplecat spre Vistulică, ce stătea ghemuit, și așezîndu-i mîna pe umăr i-ai spus:

— Hai să plecăm, Benek. S-a terminat...

Vistulică își ridică privirile, arătîndu-și chipul plîns și posomorît, ochii neprietenoși, ceea ce te descumpăni o clipă; nu știai ce să crezi, și atunci, pentru întîia oară în ziua aceea, te cuprinse o emoție adevărată, părerea de rău și un sentiment dureros de tristețe; dar înainte ca Vistulică să fi reușit să se ridice, se auzi vocea lui Auraș, care striga deasupra mormîntului cu un entuziasm de bețiv:

— Trăiască Cristos Regele și Dumnezeu Tatăl și Preasfînta Maria și Sfinții Îngeri și primească în ceruri sufletul chinuit al iubitului nostru Antoś și în marea lor milostivire ierte-i toate greșelile și moartea neașteptată așa cum îi iertăm și noi și iubita lui soție toți trăiască Cristos Regele tuturor regilor pe pămînt ca și în ceruri...

— Îi dau una peste bot! spuse Vistulică. Pe cuvînt...

— Asta ne-ar mai lipsi.

— Altfel ticălosul ăsta nu se mai oprește.

— S-a oprit.
— Știi, Tymon, e îngrozitor...
— Atunci hai să plecăm.
— Înnebunesc cînd mă gîndesc la tot circul ăsta.
— N-avem ce face, Benek.
— N-am văzut în viața mea o înmormîntare mai caraghioasă.
— Nici eu.
— Îmi pare rău că am rîs. Dar nu m-am putut stăpîni.
— Nu te mai gîndi la asta. Și mie mi-a venit să rîd, cînd am văzut mutra de bețiv a lui Auraș, îngenuncheat lîngă văduvă și bolborosind rugăciunea.
— Ar merita s-o încaseze, ticălosul.
— S-ar mira dacă ar încasa-o. El e ferm convins că face totul dintr-o mare bunătate...
— Al dracului prefăcut.
— N-avem ce-i face.
— Aș bea acum niște votcă.
— Imediat o să bei. Se pare că în problema asta n-o să fie nici un necaz. Chiar tu spuneai că ne așteaptă în casa lui Antoś o mare întreagă de votcă.
— Da. S-au pregătit ca toți dracii...
— Atunci o să bem.
— Am chef să mă fac criță.
— Mișto.
— Dar să ai grijă de mine, Tymon...
— Să nu rămîi lat ?
— Nu. Să nu fac scandal. Sînt într-o dispoziție înfiorătoare.
— Bine, Benek, o să am grijă de tine.

— Să nu mă scapi din ochi. Nici o clipă, fiindcă la mine merge repede, nici n-ai clipit, şi scandalul a şi-nceput.
— Nu te mai gîndi la asta. O să am grijă.
— Păcătoasă lume. Cum s-au încurcat toate.
avea dreptate în ce spunea, în orice caz, pentru întîia oară de cînd vă cunoşteaţi, erai gata să-i dai dreptate, fiindcă în cele aproape trei zile, de vineri pînă duminică, s-au petrecut atîtea întîmplări neobişnuite şi s-au succedat cu o violenţă neobişnuită şi irezistibilă, încît te puteai pierde complet printre ele, fără să mai vorbim de schimbarea bruscă şi tot atît de neaşteptată care s-a petrecut în Vistulică, dar şi în tine, căci, iată, voi doi, care v-aţi înfruntat furibund luni întregi, luni chinuitoare, voi doi, pe neaşteptate, ce întîmplare, fiindcă nu trecuseră nici trei zile, voi doi mereu împreună, ca o pereche de papagali inseparabili, aproape la o lungime de braţ unul de altul, fără să vă pierdeţi din ochi, dar fără vechea duşmănie şi fără pînda aceea de a surprinde orice cuvînt, orice gest ascuns, orice zîmbet greu de precizat, iar cînd v-aţi întors de la cimitir . . . .
. . . .

26 *17.6.65* *17,41*

Ce a fost mai rău a început mai tîrziu. Eram în camera „mea". Stăteam întins pe divan. Murdar, transpirat, răspîndind în jur un miros greu. Nu mi-am scos nici ghetele. Plîn-

geam. Mirosind urît, transpirat, murdar. Atunci a intrat în camera „mea“ Maiorul. S-a așezat tăcut pe divan și mi-a pus mîna pe umăr.

— Ce s-a întîmplat, băiete ? întrebă. Nu mai poți ?

— Vreau să mor !

— Ești obosit ?

— Nu, vreau să mor.

— Nu trebuie să vrei așa ceva. Asta vine fără să vrei. Toți murim...

— Eu vreau să mor astăzi, imediat.

— E foarte simplu...

— E de ajuns să ai o cravată solidă. Nu-i așa ? Eu însă n-am decît un șiret.

— Să-ți mai dau unul ?

— Dați-mi !

— Crezi că ajunge ?

— Nu știu. O să vedem.

— Eu o să văd. Tu n-o să poți vedea nimic. Dacă reușești...

— Mi-e totuna.

— Vrei să cred că-ți lipsește curajul ?

— Mai are vreo importanță ? Pe urmă ?

— Tu tontălău infect...

— Put rău, domnule Maior, nu-i așa ?

— Ai putea cel puțin să-ți scoți ghetele.

— Mă doare undeva de ghete !

— Se simte...

— Duhnesc ca toți dracii, nu ? Asta ar mai lipsi să-mi scot ghetele.

— Toți duhnim în felul nostru.

— Și după moarte ?

— Și după moarte.

— E îngrozitor...

— Sînt lucruri şi mai rele, Tymon.

— Care ?

Plîngeam. Simţeam tot timpul mîna Maiorului pe umăr.

— Lipsa de curaj, fiule — spuse blînd. Dar şi a simţului onoarei, al mîndriei şi demnităţii personale. Şi neputinţa de a iubi. La fel. Fireşte, îţi dai seama că lista nu-i completă. Crede-mă că sînt lucruri mai rele decît duhoarea pe care o emană un trup murdar.

— Credeţi că sînt fricos ?

— Nu ştiu, Tymon...

— N-am atacat niciodată pe cei mai slabi decît mine. Pe cei lipsiţi de apărare...

— Minunat, spuse Maiorul. Poate îmi spui şi mie ce înţelegi tu prin „lipsiţi de apărare“ ?

— Ce înţeleg toţi, domnule Maior, am răspuns. Un om lipsit de apărare înseamnă că nu se poate apăra, nu-i aşa ?

Maiorul rîse.

— Într-adevăr, recunoscu înveselit. Nu mi-ar fi venit niciodată în minte aşa ceva.

— Am spus vreo prostie ?

— Nu, Tymon. În orice caz nu ţi-aş acorda un asemenea calificativ...

— Rîdeţi totuşi...

— Pentru că, de fapt, e foarte amuzant. Toate aceste lucruri fireşti, care în fond nu explică nimic.

Încetul cu încetul mă linişteam.

— Credeţi că e atît de uşor să renunţi la o pradă bună, care numai că nu te roagă să o ridici ?

— Nu cred deloc aşa ceva, răspunse Maiorul. Am impresia că în anumite situaţii e chiar foarte greu.

— Exact...

— Ce ?

— Exact aşa ceva mi s-a întîmplat mie nu demult...

— Nu se poate ?!

— Serios.

Mă cuprinse deodată o dorinţă nestăvilită să-i povestesc toată întîmplarea. Era ceva foarte ciudat. Pînă acum nu eram dispus să fac destăinuiri. Şi cui încă ? O, Doamne ! Şefului unei instituţii speciale. Trebuia însă să-i spun.

— Nu mă credeţi ?

Maiorul tăcea.

— Nici eu nu aş crede, i-am spus. Dar a fost cu adevărat foarte greu...

— Da ?

— Eram flămînd. Nu aveam la sufletul meu nici un zlot prăpădit. Nu aveam unde să mă duc. Am pornit spre parc. Era noapte. Căutam un loc mai ferit. O bancă mai dosnică, să trag un somn pînă dimineaţa. Totul mi se părea lamentabil. Nopţile sînt pentru mine insuportabile. Urăsc nopţile. Şi închipuiţi-vă : abia am păşit în parcul acela păcătos şi era cît pe-aci să dau peste o patrulă de copoi...

— Copoi ? întrebă Maiorul. Copoi ?

— Ei, miliţieni.

— Aha — spuse. Miliţieni...

— Exact. I-am zărit însă la timp. Un salt în tufişuri şi am dispărut. Au luminat puţin

cu lanternele, fiindcă era întuneric, dar spre norocul meu n-au intrat în tufişuri. Stăteam tăcut ca un şoarece sub mătură. Au trecut chiar pe lîngă mine, luminîndu-mă în faţă. Apoi s-au topit în întuneric. Credeam că sînt singur în tufişurile acelea. Aşa credeam. Tocmai voiam să plec mai departe, cînd auzii în apropiere nişte zgomote ciudate, un fel de horcăit, de hîrîit. La început mi s-a făcut părul măciucă în cap. Pe lume însă nu există minuni, nu-i aşa, domnule Maior ? Aşa mi-am zis şi eu. Şi într-adevăr. Cînd m-am uitat mai bine, mi-am dat seama că era un beţiv. Un individ beat. O vită. Beat ca un porc. Sforăia liniştit. Doamne Dumnezeule, ce mai ocazie ! L-am dereticat cît ai clipi. Portofel. Ceas „Delbana". Şi o servietă burduşită...

M-am oprit o clipă. Îmi revenise brusc sentimentul acela de fericire, care mă însoţise în noaptea aceea. Aveam bani. Foamea. În sfîrşit puteam să mănînc pe săturate pulpă de viţel. Ciorbă de burtă cu parmezan. Picioare de purcel cu hrean. Varză cu carne. Rahat. Aşa pradă uşoară. Cîrciuma de la gară e deschisă toată noaptea. Cafea. O cafea mare cu porţie dublă de zahăr. Monika. Repede la Varşovia. Cît mai repede. Monika. Mă aştepta.

— Şi ce era în servietă ? am auzit vocea Maiorului.

— Nu ştiu, i-am răspuns eu. Dracu ştie...

— Nu te-ai uitat în ea ?

— Nici n-am deschis blestemata aia de servietă...

— S-a trezit tipul ?

— Nu, domnule Maior. Era beat ca un porc. Nu ştia nici pe ce lume se află. Puteam să-l dezbrac la piele şi n-ar fi mişcat un deget...

— Aha, făcu Maiorul. Te-a speriat cineva...

— M-am speriat eu singur. Nu-i nimic ridicol în asta. Serios. M-a cuprins deodată o frică teribilă. Am început să mă tem. De mine. Mă înţelegeţi ? Ştiţi ce înseamnă să te temi de tine însuţi ? Mă simţeam îngrozitor. Precum cîinele pustiului, care se încumetă să atace numai un om lipsit de apărare, adîncit în somn. Aţi auzit, desigur, de hiene sau de şacali, nu-i aşa ?

— Am auzit cîte ceva.

— Ei, vedeţi. Mă simţeam de parcă aş fi fost o hienă sau un şacal. Era îngrozitor...

— Dar tu ai văzut vreodată o hienă vie ?

— Nu.

— Are un bot scurt, aproape pătrat şi maxilare atît de puternice, încît cu o singură muşcătură ar putea zdrobi craniul unui om, spuse Maiorul. E adevărat că hiena atacă numai un om adormit. Sau un copil. Animalul acesta e într-adevăr nespus de respingător, viclean şi fricos, deşi nu-i lipsit nici de forţă şi nici de agerime. Se mişcă uşor, aproape fără zgomot, păşeşte atent şi cu atîta neîncredere, de parcă fiecare petic de pămînt ar putea constitui pentru el o capcană mortală ; mereu cu capul plecat, mirosind şi stînd la pîndă, hiena nu priveşte niciodată omul în faţă. Am văzut de cîteva ori hiene. N-aş putea spune că au trezit în mine vreun sentiment de simpatie.

— Aţi fost în Africa ?

— Nu, răspunse Maiorul. Le-am văzut la o grădină zoologică...

— Eu n-am văzut niciodată hiene vii.

— Nu ai decît şaisprezece ani. Ai tot timpul, băiete.

— Aşa se spune, domnule Maior, i-am ripostat. Vîrsta nu înseamnă nimic. Important e cum se simte omul, nu-i aşa ?

— Fireşte, recunoscu Maiorul. E mult adevăr în ceea ce spui.

— Ei, vedeţi. Eu mă simt de parcă aş avea o sută de ani.

— Bine, moşulică. Se întîmplă uneori.

— Rîdeţi de mine ?

— Nu.

— Nu mă credeţi ?

— Cum să nu, băiete. Te cred. De ce nu ? spuse Maiorul. Şi mie mi s-a întîmplat de cîteva ori în viaţă aşa ceva. Poate că în cazul meu nu a fost chiar atît de rău, n-am ajuns să mă simt chiar un bătrîn ramolit. Nu o dată mi s-a întîmplat însă să simt dublu greutatea anilor care au trecut.

— E îngrozitor, nu-i aşa, domnule Maior ?

— În locul tău nu aş da prea multă atenţie acestui lucru, răspunse Maiorul şi în vocea lui am simţit o nuanţă de amuzament. Avînd şaisprezece ani, nu te poţi simţi multă vreme moşneag...

— Sigur că nu. Şi eu cred că mai devreme sau mai tîrziu trece. Ca şi cu hiena aceea. Noaptea. În parc. Era îngrozitor. Mă gîndeam că s-a terminat cu mine. Mă gîndeam că dacă

plec cu tot calabalîcul porcului ăla lat de beat, atunci o să se întîmple ceva de care nu voi scăpa niciodată, toată viața. „Ești o hienă — mi-am spus amărît. Ești mai rău ca o hienă." Mă simțeam îngrozitor. Mi-a trecut însă, de îndată ce am ieșit din tufișuri...

— Ai lăsat servieta...

— Și portofelul. Și ceasul. N-am luat nimic. Mă credeți ?

— Da.

— Serios, mă credeți ?

— Da.

— Ciudat...

— Ce ? întrebă Maiorul încet. Ce-i atît de neobișnuit ?

— Eu nu cred pe nimeni ! am spus cu ardoare. Toți oamenii mint. Toți înșală. Întotdeauna. Nu poți crede pe nimeni.

— Și totuși. Eu te-am crezut.

— Nu știu. Poate.

— N-am spus că trebuie să mă crezi.

— Asta așa e.

— Dar tu ?

— Ce ?

— Ție nu ți s-a întîmplat să minți ?

— Ba am mințit. Și încă cum ! Altfel nici n-aș fi putut trăi. Dar nu întotdeauna. Uneori trebuie să spui adevărul. Pentru tine. E ridicol, nu-i așa ?

— Nu, spuse Maiorul. Nu văd nimic ridicol în asta.

— Dumneavoastră credeți că eu rămîn aici ?

— Nu știu.

— Serios nu știți ?

— Nu.
— Fir-ar să fie...
— Ce ?
— Totul s-a complicat al naibii de mult.
— Ţi-am mai spus o dată astăzi că poţi să pleci oricînd...
— Fără să mă oprească nimeni...
— Exact. Aşa am spus. Cuvînt cu cuvînt.
— Am să mă conving eu, domnule Maior. Cu prima ocazie.
— Pentru cei o sută de ani ai tăi, te comporţi ca un căcăcios...
— Dar după dumneavoastră, ce-ar trebui să fac acum ?
— Ar trebui să te aşezi ca lumea, făcu Maiorul şi în vocea lui am simţit din nou ceva ce-mi spunea să fiu atent. Trebuie să recunoşti că e destul de neplăcut, delicat spus, să vorbeşti tot timpul cuiva întors cu spatele...
— Scuzaţi-mă. Sînt însă atît de smiorcăit... Şi n-am nici măcar o batistă să-mi şterg moaca...
— Aha, spuse Maiorul. Bine. Poftim o batistă curată. Poţi s-o foloseşti cu curaj, fiule...
M-am aşezat pe divan. Am luat batista fără să mă uit la Maior şi mi-am ascuns repede faţa în ea.
— Nu-mi mai spuneţi aşa, domnule Maior.
— Cum ?
— Fiule...
— De acord, răspunse Maiorul. Preferi să-ţi spun : moşulică ? Poftim ? Vrei să-ţi spun : moşule ?
— M-a pufnit rîsul, deşi eram gata să plîng.

Ciudat, dar mereu mă împiedicam de cîte un cuvînt. Cuvinte simple. Cuvinte obişnuite, cuvinte cotidiene. Trebuia să depun mari eforturi, ca să mă stăpînesc şi să nu mă las iar cuprins de disperare. „Tu, tîmpitule, îmi spuneam în gînd cu enervare. Mă idiotule. Ţine-te. Mototolule. Tîmpitule.“ Mi-a ajutat. Batista Maiorului, albă ca zăpada, arăta acum ca o cîrpă udă. Odată cu sudoarea intrase în ea toată murdăria care se înmuiase. M-am uitat neputincios la el.

— Am s-o spăl, domnule Maior... O Doamne, parcă-i o zdreanţă de şters coşul.

Maiorul zîmbi.

— Îhm — făcu blind. Îhm...

27 *17.6.65* *17,59*

iar cînd v-aţi întors de la cimitir, mulţimea de oaspeţi, care sosise mai devreme cu camionul, umpluse odaia mare cu mese, pe care stăteau platouri uriaşe încărcate peste măsură cu tot felul de cărnuri, cu tobă albă şi roşie tăiată în felii groase, cu carne de porc în aspic, ce plutea într-un sos cenuşiu-murdar, împestriţat cu grămezi albe de grăsime sleită, piftie din picioare de porc, dizgraţioasă, care se topea văzînd cu ochii în căldura zilei şi în zăpuşeala din încăpere, castroane de pămînt cu castraveţi muraţi, cu cornişoane păroase în oţet, bucăţi de costiţă şi cîrnaţi; ulcioare pline cu un lichid verzui, ce mirosea înţepător a usturoi, dafin şi mărar; printre platouri se

înălţau grămezi întregi de pîine în site înnegrite de vreme şi un şir întreg de sticle de o jumătate de litru pline cu votcă colorată: roşie, gălbuie şi maronie; ce-i asta, pentru Dumnezeu? vişinată, votcă cu sirop, votcă de nuci, spirt cu miere; cîtă băutură; începuse de-a binelea; larmă, înghesuială, veselie; la porţile tale stăm, Doamne, mormăi Benek şi zîmbi întunecat, purtîndu-şi privirile pe urmele lui Auraş, ale gazdei, care se strecura printre oameni cu o sticlă în mînă, ce plăcut e să trăieşti, hahahahaha, uuuuuuu, hihihihihi, uuuuuuf, ştiu că ai zis-o, să mori de rîs nu altceva — atîta timp, eram îngrijoraţi, Weronka dragă, mai dă-ne două pahare de muştar să putem bea, băutura e tare, bună, cu noi Weronka, ei sînt prietenii noştri, Tymek, Vistulică, sănătate, asta-i tun, să ne tune bine; votca de nuci e amară, amorţeşte limba — Franuś, Franuś, Angineru are paharul gol şi Şefu la fel — alerg, Weronka, voi, băieţi, puneţi-vă singuri, ca la voi acasă, mîncare şi băutură e destulă, daţi-i bătaie, noroc, mă duc fiindcă muierea nu se descurcă singură, hop ţop şi Auraş a şi dispărut de la masă; zîmbitor, toarnă votcă în paharele inginerului şi Şefului — iar tu, Weronka, vino cu noi, ia şi tu nişte calorii, că n-ai prea avut parte de ele pînă acuma — o Doamne — făcu Benek — o Doamne, dă-mi sticla, să bem, ai avut dreptate, asta-i nuntă nu pomană, Tymon, lumea asta-i o porcărie, de ce nu mănînci? roiesc muştele pe deasupra meselor, pe platouri, muşte mari şi verzi, se aşează pe carnea grasă, pe

aspicul ce se topeşte, pe cîrnaţi — nici vorbă de mîncat, mai bine să bem zdravăn şi cu eleganţă — nu vrei nici castravete, Tymon ? o să rămîi flămînd ! poate vrei o ţigară ? să ne aşezăm pe laviţa aceea de lîngă fereastră, e mai mult aer, cîtă băutură, — în încăpere zarva era tot mai mare, ei, şi aşa s-a dus de pe lumea asta sărmanul, ce-a fost n-o să mai fie, ce rost are să mai vorbim de asta, aşa e, atunci noroc, vecine, sănătate, viaţa-i scurtă, să ne fie viaţa bună, năviaţă, năbună, ţanăbu viaţanăbunia năviaţă ;

stînd în apropierea ferestrei deschise cu paharul de muştar plin cu votcă lipicioasă, dezgustător de îndulcită şi mirosind a miere proaspătă, ai început încet, încet să cedezi şi să te apropii de cercul celor băuţi, dincolo de care începeai să vezi altfel lucrurile şi oamenii cu toată masa asta lipsită de sens şi dominată de o veselie exagerată, aproape isterică, lipsită de orice urmă de gravitate, de o clipă de reculegere, încît totul devenea aproape ireal şi imposibil ; tot ce se întîmplase în ziua aceea, şi la ce participaseşi şi tu în pofida voinţei tale ; dar observînd mulţimea zgomotoasă şi zguduită de desele explozii de rîs ale mesenilor ameţiţi, nu erai în stare să te eliberezi de imaginea stăruitoare a sicriului descoperit şi a descompunerii şi a acelei linişti neobişnuite, şi a semiîntunericului străbătut de flăcăruile plăpînde ale unor lumînări mizere ; şi deodată, în mijlocul larmei stîrnite de veselia tot mai mare a oaspeţilor, de glasuri, de rîsete, te-a cuprins o tristeţe şi o deprimare disperată şi

ți-ai spus că nimeni nu avea dreptul să tulbure liniștea de dinainte pînă cînd nu dispare complet tabloul acela respingător și groaznic al nimicirii și al morții ;

ori poate că oamenii aceia nici nu voiau așa ceva, poate că încercau doar să înăbușe în ei propria lor teamă și groază și neliniștea aceea greu de precizat în fața acelui moment misterios și necunoscut al descompunerii și dispariției în neant, imposibil de evitat ; ori poate că voiau să cufunde în haosul zarvei, al vocilor care încercau să se acopere unele pe altele, al orăcăitului dezmățat, propria lor singurătate, izolare și nefericire ; dar dacă era așa cu adevărat, dacă voiau într-adevăr să înăbușe ceva în ei, în casa aceasta îndoliată, în timpul mesei date de cei mai apropiați oameni ai dispărutului, o făceau într-un fel cu totul lipsit de demnitate și de stimă pentru ei înșiși, dar și pentru propria lor teamă și singurătate și probabil că acest lucru era cel mai trist și mai deprimant ;

de mai multă vreme Benek se învîrtea printre mese în căutarea unei sticle de votcă, se strecura printre scaunele înghesuite, se apleca peste capetele mesenilor, lua cîte o sticlă în mînă, se uita la ea atent, făcînd eforturi, fiindcă în încăpere se întunecase de-a binelea, apoi o așeza repede înapoi și pornea mai departe ; în cele din urmă, cineva aprinse lumina, iar strălucirea neașteptată a becului îi orbi o clipă pe toți și se lăsă un moment de liniște, oamenii se priveau unii pe alții iscoditor și nu le venea să creadă, de parcă abia

acum s-ar fi văzut cu adevărat, unul mai hazliu aruncă o glumă și odaia se cutremură de rîs ; ah, chipurile acelea buhăite și roșii, ce luceau de sudoare, privirile sticloase, mișcările nesigure, bolboroseala zgomotoasă a vocilor care alcătuiau o cacofonie dintr-un cuvînt incredibil : vajen-jî - șen - zdruj - barjen - șce - vja - ștu - dja - șcen - dja - bje - ciojî - șcel - djev - vje - șar - gje - brîșci - bjo - rci - șî - vje - drjej ; uluit, ascultai acel cuvînt ciudat, descoperind brusc și pentru întîia oară particularitatea limbii polone și adevărata ei sonoritate, avînd clar sentimentul deplinei înstrăinări și al distanței absolute, fără să pierzi nici o clipă din vedere silueta atletică a lui Benek, nici chipul lui posomorît și concentrat, privirea lui provocător de ageră, alunecînd peste mesele scăldate în lumina becului, care înfățișau imaginea unui adevărat dezastru, a unui cîmp de luptă dezolant, cu farfurii murdare, cu mîncare răvășită pe platouri, cu bucăți de pîine, cu băuturi ce pătrundeau în albul fețelor de masă, înroșindu-le ca sîngele vărsat în timpul unei bătălii înverșunate și necruțătoare — în cele din urmă Benek găsi ce căutase, fiindcă pe chipul lui apăru o expresie de mulțumire ; ținînd în mînă o sticlă plină, începu să se retragă în grabă spre fereastră ;

— În sfîrșit, orăcăi mulțumit. Votcă de nuci...

— Știi, Benek, în vreme ce tu căutai votcă, am descoperit un lucru foarte ciudat.

— Ei ? Ce-ai descoperit ?

— Am înţeles cum aude inginerul Carbonero limba noastră.

Vistulică se uită la tine cu o privire nedumerită ;

— Fir-ar să fie, spuse în cele din urmă. Varsă porcăria aia de votcă cu miere. Bem votcă de nuci.

Şuvoiul de votcă aruncată pe fereastră căzu fără nici un zgomot pe pămînt ;

— Fir-ar să fie, repetă chinuit de ceva. Spune-mi mai bine ce-i asta ? Aş vrea să mă îmbăt, dar cu cît beau mai mult, cu atît sînt mai treaz.

— Nu ştiu ce-i cu asta, Benek, dar se întîmplă uneori...

— Ţi s-a întîmplat aşa ceva ?

— Sigur că mi s-a întîmplat. Altfel n-aş vorbi.

— Ce zăpuşeală e aici.

— Poate ar fi mai bine să ieşim afară ?

— De ce nu ? Putem goli sticla tot atît de bine şi în aer liber.

— Să luăm ceva mîncare ?

— Pentru mine nu. Eu nu mănînc.

— Nici castraveţi ?

— Castraveţi poţi să iei.

— E bine şi aşa.

Vistulică luă strachina cu castraveţi sub braţ şi aţi ieşit în curtea scăldată în lumina lunii, căci era lună plină, iar cerul se înclina spre pămînt, albit de strălucirea şi clipitul stelelor îndepărtate.

— Unde ne aşezăm ?

— Lîngă stiva aceea de lemne, în apropierea fîntînei. De fapt, oriunde.

— Fie, căzu de acord Vistulică, iar cînd v-ați așezat, lăsă jos strachina cu castraveți și turnă votcă în pahare. Îngineru' Carbonero s-a machit...

— De unde știi ? Nu arată.

— Trebuie să fie bine făcut, dacă vorbește de unul singur...

— În spaniolă.

— Așa face aproape întotdeauna, cînd e băut.

— Se vede că iar l-a apucat...

— De treabă tip, spuse Vistulică. Dar n-aș vrea să fiu în pielea lui. Cred că m-aș prăpădi de dor după țară.

— E un tip tare, Benek. Rezistă.

— Să bem în sănătatea lui.

— Și pentru singurătatea lui — ai spus tu încet, cuprins deodată de emoție. Și pentru îndepărtata lui țară...

ați ciocnit paharele și le-ați golit, dar porția aceea de alcool ai simțit-o imediat ca pe o lovitură puternică în stomac și pentru o vreme ți-ai pierdut respirația ;

— Ce dracu-i asta ? te-ai bîlbîit.

Vistulică rîse scurt.

— Dum-dum, spuse. Asta-i dum-dum, nu votcă de nuci. Spirt curat.

— Dă-mi o țigară, Benek.

— La dispoziție.

— M-a înecat.

— E, te cred !

— E mișto afară !

— Sigur că da.

Greierii umpleau noaptea cu cîntatul lor nostalgic, iar luna uriașă se rostogolea încet pe cerul albastru, înconjurată de clipitul puternic al stelelor, și cernea o lumină nemaipomenită, iar în strălucirea ei rece, totul căpăta un sens și o expresie misterioasă ; chiar și casa din apropiere, în care vuia de atîta larmă, părea ireală ;

— Vorbim de lup — spuse Vistulică — și lupu-i la ușă.

— Cum ?

— Inginerul nostru caută pe cineva.

— Aha ! Îl chemăm la noi ?

— Se poate...

Inginerul Carbonero mergea încet prin curtea aceea mare, cu pași de lunatic aproape, și se părea că nu observă nimic în afara balonului acela umflat al lunii, la care se uita cu privirile ridicate spre cer, iar chipul lui, nemișcat și chinuit, arăta în lumina albăstrie ce se cernea de sus, ca o mască de ghips ;

— *Hay* luna — mormăia amețit. — *Hay* luna. *Es la vida...*

— Domnule inginer ! strigă Vistulică. Unde vă duceți ?

Carbonero tresări și se opri ;

— *Si ?* se miră.

— Poftiți la noi.

— *Bueno...*

— Căutați pe cineva ?

— Gazda, răspunse Carbonero, apropiindu-se. Vreau să-i mulțumesc și să-mi iau rămas bun.

— Despre cine vorbiți ?
— Despre stăpînul casei.
— V-ați luat rămas bun de la el...
— *Cuando?* întrebă Carbonero. Nu sînt sigur...
— Beți o votcă cu noi ?
— Dacă aveți.
— Vistulică umplu în grabă paharul lui.
— *Gracias*, spuse Carbonero, apoi adăugă cu un zîmbet, vrînd parcă să se dezvinovățească : *Le agradeceré infinito...*
— Ce spuneți ?
— Frumoasă noapte, zise Carbonero și bău. Răsună văzduhul de atîta țîrîit...
— Sînt greieri.
— *Puede ser*, conchise. Acum mă duc să-l caut pe stăpîn.
— Nu-l găsiți, domnule inginer. Stăpînul casei nu mai trăiește.
— Doamne sfinte ! A murit ?
— Acum trei zile.
— Cum se poate, doar am băut cu el toată seara votcă ? se mira Carbonero. Ce spui ?
— Vorbiți, probabil, de Auraș, ripostă Vistulică. El face numai pe stăpînul. Poate că în curînd o să și fie, dar deocamdată nu este, ci face pe stăpînul... Adevăratul stăpîn a fost înmormîntat astăzi...
— *Si*, mormăi gînditor Carbonero. *Si*. Toate mi s-au încurcat... Iar eu credeam că mortul e fratele celui cu care am băut.
— Nu, spuse Vistulică. El nu avea frate. Nu avea pe nimeni. Întotdeauna a fost singur ca un cuc.

— *Es la vida...*

ați mai stat un timp în tăcere, înfășurați în strălucirea lunii, sub cerul tulburător de senin, aprins de clipitul stelelor, în cîntecul nebun al greierilor, și v-ați cinstit cu votcă amară și tare, iar noaptea era o noapte de vis, ca și înmormîntarea aceea nemaipomenită și moartea lipsită de orice sens, și atunci, simțind vibrația arzătoare a alcoolului în vine și bubuitul aproape dureros al sîngelui în tîmple, s-a născut în tine, pentru întîia oară, convingerea deprimantă că moartea aceea violentă și irațională constituie parcă încoronarea întregii vieți nereușite și lipsite de sens a lui Antoś și nu face decît să confirme lipsa de orice sens a acelei existențe nefericite ; prin urmare s-a întîmplat ceea ce mai devreme sau mai tîrziu trebuia să se întîmple pentru că viața și moartea sînt strîns unite între ele, viața și moartea — îți spuneai, făcînd eforturi tot mai mari ; — viața ; pe cer stelele se puseră în mișcare, fugind, parcă, în fața discului lunii ce se învîrtea demențial și se rostogolea tot mai repede pe bolta cerului ; ah, numai să reziste, să nu se lase, să nu cadă, să se țină pe picioarele lui moi ; cerul care azvîrlea scîntei, luna dansînd, în sus și în jos, legănată în ritmul muzicii metalice și asurzitoare a greierilor ; dacă-i nuntă, nuntă să fie, iar greierii demenți : țîrțîrțîrțîr ; — o Doamne, băieți, hihihihi hahahahahauuuuuuh ; ce se mai învîrte Auraș al nostru. hahahaha, să mori de rîs ; — cine ? de ce ? ce spui ? unde ? dacă-i nuntă, nuntă să fie ; — a pus mîna pe

ea în grădină, pe proaspăta noastră văduvă şi o înghesuie şi o răsuceşte de zboară frunzele din tufişuri ; ţîrţîrţîrţîrţîr ; — o s-o încaseze ticălosul ; — o să fie nuntă, băieţi, norocul lui ; îi aranjez eu mutra ; — ei, poate se însoară cu Weronka ; — un împleticit, un nespălat, hahahahaha ; rîsul şoferului, al şoferaşului, trosnetul şi zăngănitul unei sticle goale probabil, sparte de peretele şopronului ; — porcul ăsta nu respectă nimic, nici înmormîntarea, nici nunta ; linişteşte-te Vistulică, şi ţîrţîrţîrţîrţîrţîrţîrţîr ; — *no me casaré con viuda, no me casaré por cierto, para no poner la mano, donde la puso el muerto* — ce spuneţi, domnule inginer, spuneţi încă o dată în polonă, pe limba noastră, fiindcă nu pricep nimic ; hihihihihihi ; — ce o mai înghesuie, ce o mai răsuceşte ; — ah, taci odată, căcăciosule, că o încasezi tu pînă la urmă ; şi greierii ţineau întruna acel pătimaş şi sălbatic ţîrţîrţîrţîr ; — ce vrei Vistulică ? poate că de data asta se însoară ? *no me casaré con viuda, no me casaré por cierto ;* o Doamne, domnule inginer : N-AM SĂ MĂ ÎNSOR CU O VĂDUVĂ, PENTRU NIMIC ÎN LUME, SĂ NU FIU SILIT SĂ PUN MÎNA UNDE A PUS-O MORTUL ; o Doamne, Doamne, ce zi, ce noapte, ce oameni...

28 *16.6.65 18,09*

Încet, înserarea punea stăpînire peste întreg pămîntul. Sus stăruia însă lumina. Cerul era

aproape sur. Țesut parcă cu funigei. Peste iarba luncilor alunecau aburii ceții. Tristețea nostalgică a mestecenilor. Orizontul tot mai întunecat desparte cerul de pămînt cu o linie neagră. Albul trist al copacilor zvelți și mlădioși. Întunericul tot mai dens al crîngurilor. Verdele se retrage în fața violetului. Liniște. Tristețe. Tropotul rar al calului. Măsurat și uscat ca tictacul ceasului. Tristețe. Liniște. Privesc drumul peste capul calului. Drumul acela tare, neted ca vatra casei, fîșia aceea ruginie ce tăia drept printre buruienile crescute în neștire. Mă întorceam acasă. Trist. Foarte obosit. Și foarte fericit. Cred că niciodată în viață n-am fost atît de fericit. Ca în seara aceea. Ajaks mergea la trap, docil. Doar din cînd în cînd ridica brusc capul și sforăia violent. Maiorul ținea însă frîul scurt. Chiar lîngă bot. Cu mînă sigură. Ajaks. Visul tuturor băieților de la Castel. Nici nu mi-ar fi trecut vreodată prin minte că l-aș putea încăleca. Și iată-mă călare pe el. Stau comod în șa. Cu picioarele în scări. Absorbit de țăcănitul măsurat al copitelor. Scrîșnetul pielii și scîrțîitul curelelor ce se freacă de șa. Maiorul, care mergea pe partea stîngă, chiar lîngă botul lui Ajaks, întorcea din cînd în cînd capul și se uita la mine. Poate că și la servieta, pe care o țineam cu amîndouă mîinile în față, sprijinind-o de șa.

— Cum te simți, moșulică? întrebă la un moment dat. Poftim?

— Excelent, domnule Maior. Demult nu m-am simțit atît de bine...

— Trebuie să fii al naibii de obosit?!

— Puţin.
— Nu mai e mult pînă acasă.
— Nu.
— Ai realizat astăzi o performanţă puţin obişnuită, spuse Maiorul. Să faci douăzeci de kilometri în mai puţin de o jumătate de zi, e ceva...
— Am mai mers şi cu căruţa...
— Cu căruţa ?
— Ei, cînd întîlneam cîte o căruţă, mă rugam să mă ia şi pe mine o bucată de drum. Una peste alta am cîştigat cîţiva kilometri. Dar n-au vrut toţi să mă ia. Ştiţi cum sînt oamenii. Aş fi ajuns la Jastrzębiec mult mai devreme...
— Băieţii erau tare îngrijoraţi din cauza ta.
— Au crezut că am luat toţi banii şi m-am cărat, nu ?
— Nu ştiu ce-au crezut, răspunse Maiorul. Dar erau tare îngrijoraţi. Cred că vreo cîţiva dintre ei te-au îndrăgit cu adevărat...
M-am ridicat puţin în scări, să mă aşez mai bine. Sentimentul de tristeţe nu mă părăsea. Poate că de vină erau aburii aceia de ceaţă, delicaţi ca muselina, care alunecau peste luncă ? Ori poate mestecenii albi ? Solitari şi tăcuţi în noaptea ce se apropia. Tristeţe. Mai adînc însă pulsa în linişte bucuria. „E mult mai bine aşa — îmi spuneam, privind drumul de la înălţimea calului, moleşit de legănatul uniform. E mult mai bine să ajung la Castel călare pe Ajaks. Cu Maiorul alături. Mor băieţii de invidie. E mult mai bine decît cu amîndouă labele priponite..."

Maiorul întoarse iar capul şi se uită la mine. Poate că şi la servieta burduşită cu parale.

— Spune-mi, moşulică, cum se face că nu te-am ajuns pe drum cînd mă întorceam din Rzeszów ?

— Pentru că am ascultat de nişte capete seci, care m-au sfătuit să merg pe scurtătură. Şi am pornit. La mijlocul drumului m-am gîndit însă, ca şi dumneavoastră, că dacă aş merge pe şosea, mai devreme sau mai tîrziu ar trebui să ne întîlnim...

Maiorul zîmbi.

— Ştii, spuse, totul e foarte ciudat, nu crezi ?...

— Ce e ciudat, domnule Maior ?

— Că avînd servieta plină cu bani, ai mers pe jos aproape douăzeci de kilometri, fiindcă eu am uitat să-ţi dau cîţiva zloţi de autobuz.

— Ce puteam face, domnule Maior ? m-am mirat eu. Să-mi iau singur bani ?

— În orice caz nu aş fi avut ce-ţi reproşa, răspunse Maiorul. În fond, era vina mea.

Tăceam. Pe cerul întunecat îşi făcuseră apariţia primele stele. Erau încă şterse şi palide. În jur domnea liniştea. Deodată, în crîngul din apropiere răsună un ţipăt cutremurător de frică şi de durere. Ţipase înfricoşător o pasăre. Ajaks făcu un salt violent înainte. M-am agăţat disperat cu amîndouă mîinile de coama lui, apăsînd în acelaşi timp servieta cu coatele pe pîntece. La început eram atît de speriat de saltul armăsarului, încît am închis ochii şi nu mă gîndeam decît să mă ţin în şa. Ajaks turbase. Se zguduia pămîntul sub

copitele lui. Nu se mai auzea decît un vuiet surd de tamtam. Ne învîrteam în loc. Pe şosea se pornise un dans fantastic. Cînd m-am încumetat să-mi ridic pleoapele, l-am zărit peste capul aplecat al calului pe Maior, învîrtindu-se uşor, fără nici un efort, în jurul propriului său ax şi se părea că el îi impune lui Ajaks culoarul şi direcţia galopului dement, fiindcă toţi trei ne învîrteam spre stînga, în cerc, dar eu şi calul înnebunit de sub mine ne învîrteam în jurul Maiorului şi totul părea superb. Încet, Ajaks se linişte a. În cele din urmă, rămase nemişcat, nechezînd şi sforăind.

— Ei, moşulică, glăsui Maiorul, mîngîind şi bătînd cu palma gîtul calului, ca să-l liniştească. Mi-ai tras o spaimă bună...

— Eu, domnule Maior? m-am mirat.

— Mi-a fost teamă că n-o să te ţii în şa, răspunse Maiorul. Ajaks poate fi foarte primejdios. Mai ales pentru cineva trîntit la pămînt. Animalul ăsta nu recunoaşte nici un cod al onoarei...

— Dar m-am ţinut, domnule Maior, nu-i aşa?

— Văd, recunoscu Maiorul şi atunci am observat că respiră greu. Şi nu-mi cred ochilor...

— Nici eu, domnule Maior. Nici mie nu-mi vine să cred, pentru că atunci cînd Ajaks s-a aruncat înainte, am avut impresia că o să-mi rup gîtul...

Maiorul nu răspunse. Aduse calul din nou în mijlocul drumului. Îl mai bătu o dată pe greabăn şi încet, la pas, pornirăm mai departe.

— Domnule Maior!
— Ascult.
— Poate mai mergeți și dumneavoastră călare, iar eu pe jos...
— Nu, răspunse Maiorul. Cred că ți-a fost destul cît ai mers astăzi pe jos. Te-ai săturat și de atîta aer proaspăt. Așa că nu mai exagera...
— N-a fost chiar așa de rău...
— Sigur că nu, mă aprobă Maiorul. Mai ales dacă n-ar fi trebuit să ne îngrijorăm din cauza ta...
— Eu am vrut să fie cît mai bine și a ieșit pe dos. Așa se întîmplă cu mine întotdeauna. N-am ce-i face...
— E-n ordine, Tymon. I se putea întîmpla oricui.
— Dacă aș fi luat bani din servietă și mi-aș fi cumpărat bilet de autobuz, aș fi fost demult la Castel. Dar cred că nu m-aș fi simțit prea bine. Mi-ar fi fost jenă, nu-i așa?
Maiorul zîmbi din nou.
— Cred că da, moșulică, spuse vesel. Dacă aș fi fost în locul tău, sînt convins că aș fi procedat la fel. Ori, poate doar cu diferența că aș fi încercat să găsesc un cunoscut, pe urmă aș fi încercat să-l conving să-mi împrumute cîțiva zloți pentru autobuz...
— Am încercat și eu, domnule Maior, i-am replicat pe un ton triumfător. Se poate? Și cît m-am străduit! Am fost chiar și la locotenentul Bednarski să împrumut douăzeci de zloți. Nu l-am găsit. Mi-au spus că e plecat pe teren. Ghinion...

— Ooooooo? făcu Maiorul. Mă uimeşti!
— Locotenentul e un băiat de treabă. Sînt convins că mi-ar fi împrumutat douăzeci de zloţi. Dar cînd e să ai ghinion...
— Încep şi eu să cred că astăzi a fost o zi cu ghinion pentru tine. Căci cum ai plecat de la Miliţie a apărut şi locotenentul Bednarski. A fost foarte neconsolat că nu v-aţi întîlnit...
Afirmaţia Maiorului îngheţă şi sîngele în mine „Aşa, deci? mi-am spus mîhnit. Aşa?"
— M-aţi căutat, domnule Maior? am întrebat după o lungă tăcere. Nu aţi crezut că mă mai întorc la Castel? Dumneavoastră...
Maiorul opri calul şi, încet, se întoarse cu tot corpul spre mine.
— Ai căzut în cap, moşulică? întrebă încet.
— Nu! am răspuns eu agresiv, plin de ostilitate şi de amărăciune. N-am căzut în cap!
— Eşti un prost, spuse Maiorul. Ştii?
— Poate!
Îşi înfăşură frîul pe mîna stîngă, apoi îşi scoase ţigările din buzunar. Aprinzîndu-şi chibritul, privi pe deasupra flăcării drept în faţa mea. Ochii lui aveau în clipa aceea luciul gheţii.
— Oooooo? Începem să fim nepoliticoşi?
— Poate!
— Abţine-te, băiete! spuse Maiorul. Şi lasă tonul ăsta.
— Da?
— Ascultă atent, ce vreau să-ţi spun, adăugă Maiorul. Rareori mă folosesc de un asemenea argument. De data asta însă e necesar. Prin urmare, îţi dau cuvîntul meu de onoare că

nu sînt proprietarul Băncii Naționale Poloneze, nici al Castelului și hergheliei. Dacă n-aș fi avut încredere în tine și dacă te-aș fi bănuit măcar o clipă că poți să fugi cu banii ăștia unde și-a înțărcat dracul copiii, nu ți i-aș fi încredințat niciodată. Nici pentru o clipă. Dacă acești bani ar fi dispărut, aș fi avut foarte multe neplăceri. Mult mai multe decît ești tu în stare să-ți închipui. Prin urmare concluzia e foarte simplă. Trebuia să am încredere în tine. Trebuia să am încredere *totală* în tine dacă ți i-am dat în grijă. Revenind însă la chestiunea cu miliția... Nu eu te-am căutat. Locontenentul Bednarski te-a căutat...

— Dar de unde a știut el că eu am fost ?

— Și eu aș vrea să știu, răspunse Maiorul cu o ușoară ironie. Nu mi-a trecut prin minte să-l întreb. Îmi închipui că plecînd de la miliție nu i-ai lăsat ofițerului de serviciu cartea ta de vizită. În cazul tău nici nu-i atît de necesar. Ai cartea de vizită tipărită pe față. Cicatricele cu care ți-e însemnată pielea. Cred că era suficient să-i amintească locotenentului Bednarski de ele, ca să-și dea imediat seama cine a vrut să-l onoreze cu vizita sa. Nu ?

— Cred că da, am răspuns descumpănit. E adevărat.

Capătul aprins al țigării lumină pentru o clipă fața Maiorului și se stinse imediat, aruncat în buruienile de lîngă drum.

— În locul tău aș încerca acum să spun un singur cuvînt, zise Maiorul. Nimic mai mult.

Simţeam cum mi se urcă sîngele în cap. Îmi era nespus de jenă. „Am stricat totul, mi-am spus aproape disperat. Întotdeauna stric totul.“

— Scuzaţi-mă, domnule Maior, am bălmăjit cu vocea tremurătoare. Eu...

— Aha, făcu Maiorul, aha ?!

Prinse frîul calului şi, întorcîndu-se cu spatele spre mine, făcu o uşoară mişcare cu mîna, silindu-l pe Ajaks să pornească. Tropotul copitelor, liniştit şi ritmic ca tic-tacul ceasului, nu putea însă înăbuşi în mine ruşinea ce mă cuprindea. „De vină-i numai neîncrederea mea, îmi spuneam amărît. Şi bănuiala. Şi neîncrederea. Dar poţi crede în cineva, dacă nu crezi nici în mama ta ? O, Doamne Dumnezeule...“

29 *17.6.65 18,16*

Era un cal. Ba chiar doi. Dar nu era Ajaks, armăsarul Maiorului, cum s-ar fi aşteptat el, ci o gloabă bătrînă înhămată la căruţă şi un mînz zglobiu, ce alerga fără încetare încoace şi încolo de-a lungul malului nisipos al rîului care se lăţea în locul acela. Căruţa era în apă, iar alături, doi bărbaţi, cu pantalonii suflecaţi pînă la genunchi, aruncau cu lopeţile în coşul de răchită al căruţei nisipul scos din apă. Ţinîndu-se cu amîndouă mîinile de trunchiul unui brad, se uita dezamăgit la oglinda apei ce strălucea sub razele soarelui şi la cei doi oameni cu lopeţi. Mînzul intrase precaut în apa mică. Îşi aplecă botul forăind, apoi, deodată, din senin, porni în goană spre mal şi, nechezînd zgomotos, trecu

într-un galop sălbatic pe lîngă locul în care se afla el, ştergînd aproape copacul de care se ţinuse tot timpul agăţat ca să nu cadă. Mai tîrziu, cînd nisipul şi praful ridicat de copitele mînzului se lăsă, văzu că cei doi bărbaţi îl priveau cu o insistenţă impertinentă şi plină de curiozitate. Şi el se uita la ei. Niciodată nu avusese senzaţia că priveşte ceva mai ireal decît acel peisaj al rîului cu oamenii stînd în apă.

„Nu. Ei nu există. Sînt complet singur, îşi spuse. Aşa cum nu a existat nici Maiorul. Nici Ajaks."

Fără să se gîndească la ceea ce face, lăsă trunchiul bradului din braţe şi porni cu toată hotărîrea înainte, dar după numai cîţiva paşi, căzu iar în nisipul încins de dogoare, de parcă i-ar fi retezat cineva picioarele. Atunci auzi un rîs puternic.

„Rîd cei doi, îi trecu prin minte. Dar n-are nici o importanţă. Ei nici nu există cu adevărat."

Abia se stinse orăcăitul acela şi le auzi iar vocile şi discuţia :

— Ai mai văzut vreodată aşa ceva ?

— Ei ? Se vede cît de colo că s-a întîlnit cu un sfînt de sticlă.

— E bine atins tipu' !... Nu ? Ce zici, Józek ?

— O fi tras vreo două zdravene. Sigur, aşa cum doi şi cu doi fac patru.

— Şi încotro se duce acum ? În apă, aşa beat ?

— Se vede că-l arde. Pe căldura asta şi o halbă de bere te dă gata.

— Să te ferească Dumnezeu să mai înghiţi şi vreo cîteva scrumbii la votculiţă. Nu? Ce zici, Józek?

— S-ar fi putut întîmpla şi aşa ceva. Multe i se pot întîmpla omului în viaţă. Se întîmplă, omule, că zbori, să zicem, cu avionu' şi deodată se sparge camera la roată, şi gata nenorocirea. Sigur, aşa cum doi şi cu doi fac patru.

— Parcă aşa ar fi.

— „Prostii. Dacă ar şti, îşi spuse. De fapt, nu are nici o importanţă. Vorbească ce vor. Ei şi aşa nu există."

Se ridică cu greu de jos. De astă dată porni mult mai atent. Făcea paşi mici, iar pentru păstrarea echilibrului mergea cu braţele larg desfăcute. Ca un acrobat pe sîrmă. Nisipul înşelător îi aluneca însă şi aşa de sub tălpi. În sfîrşit, ajunse la rîu. Clătinîndu-se ca un om beat, căzu la malul apei. Pe urmă, stînd în genunchi, luă apă în căuşul palmelor şi bău lacom, iar cînd îşi astîmpără puţin setea, începu să-şi toarne apă pe cap şi să-şi spele faţa fierbinte. Îi ajută. Se simţi imediat mai înviorat. I se părea chiar că ar putea fără vreun efort deosebit să treacă prin apă şi să ajungă la celălalt mal. Cei doi îl mai priviră o vreme, apoi, scuipîndu-şi ca la comandă în palme, începură iar să scoată nisipul din apă şi să-l încarce în coşul căruţei.

„Acum — îşi spuse, observîndu-i cu coada ochiului. Se ridică din genunchi şi fără să-şi scoată tenişii din picioare, fără să se gîndească măcar să-şi suflece ginşii, pătrunse în oglinda sclipitoare a rîului ce curgea lenevos.

— Hei, omule ! E o groapă la malul ălălalt ! Ai grijă !

Auzi strigătul în urma lui. Nu se uită însă. „Nu-i adevărat, își spuse. Nimeni nu poate striga la mine !“ Apa nu-i ajungea nici pînă la genunchi. Abia făcu însă următorul pas că și simți cum îi fuge pe neașteptate nisipul de sub picioare și se cufundă tot în curentul răcoros. Din urmă se auzi orăcăitul puternic al celor doi din apă.

„Proștii, își spuse fără răutate. Proștii“. Cîteva mișcări ale brațelor și înotă pînă la mal, unde se ascunse repede în tufișuri.

Șiroind de apă, merse un timp prin desișuri și prin pădurici de sălcii pletoase, pînă ajunse la o cărare și porni pe ea spre casa ce se vedea sus, pe dîmbul din apropiere. „Lapte ! îl străfulgeră deodată un gînd. Ar trebui să beau lapte. Se zice că ajută la intoxicații“. Grăbi pasul, cu toate că îmbrăcămintea udă îi stînjenea mișcările. Mergea tot timpul pe partea umbroasă a cărării, pe sub crengile aplecate ale copacilor, ca sub un baldachin verde. Ajuns la portița împletită din nuiele, ca și restul împrejmuirii, șovăi o clipă. Căsuța era foarte mică și veche. Tot acoperișul era mucegăit și acoperit cu mușchi. Pervazul putred al ferestrelor abia se ridica de la pămînt. Tocmai se gîndea să se întoarcă și să plece, cînd de după un șir de nalbe crescute în neștire, se arătă pe nesimțite, ca o stafie, o femeie bătrînă, măruntă și zbîrcită ca un măr ofilit, și, fără să-și ia de la el ochii mijiți, începu să se apropie de gard.

— Intră, fiule, intră, spuse și zîmbi cu blîndețe. Portița-i deschisă.

— Bunicuțo, am vrut să cumpăr puțin lapte. Numai că nu știu dacă se poate...

— Cum să nu se poată, fiule?

— Plătesc bine. Ca la alimentară...

Bătrîna își înălță capul și îl privi mirată.

— Ai intrat îmbrăcat în apă? Ești ud leoarcă...

— Am venit de pe malul celălalt, îi răspunse încet, ascultînd în același timp, căci i se păruse că aude în curte niște voci ciudate. Am crezut că apa e mică, dar am nimerit într-o adîncitură și am făcut o baie...

— Dumnezeu e milostiv, oftă bătrîna. Mare noroc că nu te-ai înecat de tot, fiule...

— N-am știut că-i așa de adînc aici...

— Intră, fiule, îl îndemnă bătrîna. Intră și șezi pe bancă în grădină pînă mă duc eu în cămară să-ți aduc niște lapte...

Împinse portița și porni în tăcere în urma bătrînei. Voci. Iar le auzea. Îl înconjurau din toate părțile. Ca un roi zgomotos de țînțari. Voci. Ciudate și misterioase. Mergînd pe urmele femeii, se uita la picioarele ei desculțe. Uscate și înnegrite, ca pămîntul ars de soare. Îl duse în livadă. Îi arătă cu mîna o bancă lungă, pe jumătate putrezită, care abia se mai ținea pe parii intrați adînc în pămînt. Poate că era de-o vîrstă cu părul acela secular, viguros, sub care stătea. Rămase singur. În verdeața abundentă a merilor și perilor sălbăticiți, pe care nu-i mai îngrijise și nu-i mai cîrnise nimeni de ani de zile; nu erau fără

rod, rodeau nişte fructe tari ca piatra, mici şi acre ca oţetul. Se aşeză la umbră ascultînd. Vocile, care se îndepărtau şi reveneau cu şi mai multă forţă, ca valurile mării, îl umpleau de nelinişte. Voci misterioase şi ciudate. Porneau din cîteva părţi deodată.

— Fir-ar să fie, îşi spuse istovit. Parcă ar fi pus cineva difuzoare în tufişuri. Să înnebuneşti, nu alta.

— *Domnule Kenar. Kenar.*

— *Da?*

— *De ce uită omul cel mai greu pierderile?*

— *Cred că e foarte simplu, răspunse.*

— *Uite, na...*

— *Ce?*

— *Adu-ţi aminte de tatăl tău.*

— *Nu.*

— *Adu-ţi aminte.*

— *Nu am tată.*

— *Doar te cheamă Tymon Kenar.*

— *Ştiu.*

— *Pe bătrînul tău îl cheamă la fel. Vrei să spui că nu-l cunoşti? Că nu l-ai văzut niciodată? Cine te crede?*

— *Mai bine nu-ţi băga nasul unde nu-ţi fierbe oala. Dacă-ţi spun că nu am tată, nu am şi gata.*

— *A murit?*

— *De unde, naiba, să ştiu eu, dacă nu l-am văzut în viaţa mea?*

— *De ce minţi?*

— *Nu mint deloc.*

— *Atunci spune cum te cheamă?*

— *Ţi-am spus. Tymon Kenar.*

— Nu-i adevărat! a protestat atunci, ridicînd vocea. Eu sînt Tymon Kenar, nu el, minte ca un ticălos. Să nu-l crezi...

— *Ce poţi şti despre bunătate dacă nu ai cunoscut răul?*

— Nu ştiu dacă sînt un om bun, am răspuns întristat. Dar am cunoscut răul în toate nuanţele posibile.

— *Eu îl cunosc pe bătrînul tău.*

— *Vorbeşti aiurea.*

— *E o personalitate. Profesor universitar. O persoană cunoscută în Varşovia. Dacă mama ta ar fi avut măcar puţină răbdare, poate că totul s-ar fi desfăşurat altfel.*

— *Despre ce mamă vorbeşti? Eu nu am mamă.*

— *Dar ce, te-au găsit în varză? Ori te pomeneşti că te-a adus barza?*

— *Lasă-mă în pace. Bine?*

— *Imposibil. Ştii şi tu foarte bine.*

— *Nu pot.*

— *Imposibil. Tu şi cu mine sîntem totuna. Doar dacă nu eşti Kenar...*

— Nu. Eu sînt Kenar, strigă iritat. Mă cheamă Tymon Kenar. Locuiesc în Tarnobrzeg. Aleea Armatei Roşii. În orice caz locuiam acolo pînă astăzi. Se poate controla!

Tăcu ascultînd. Nimeni nu-i răspunse. În livadă era linişte. „Eh, Isuse Cristoase, îşi spuse, strîngîndu-şi între palme capul chinuit de dureri. Ajunge. Ajunge. Atunci se auziră iar vocile.

— *O facem lată?*

— *Ce-ţi veni?*

— Ne îmbătăm.
— Cu ce?
— Cu orice. S-ar putea și cu bere. Pe căldura asta e mai bună decît rachiul, nu-i așa?
— Aș bea o bere. Cu cea mai mare plăcere.
— Ca atunci la tata?
— Iar începi? Tu nu înțelegi că nu vreau să mă gîndesc la asta?
— Era în ziua de Ajun.
— Poate...
— Atît ai așteptat clipa aceea. Ai așteptat exact șaisprezece ani ca să-ți vezi tatăl. Erai foarte nervos cînd ai urcat scările la etajul patru. Te opreai la fiecare etaj. Cu tot gerul de afară, îți transpirau mîinile și ți le ștergeai de palton. Cînd ai ajuns în fața ușii, ai avut impresia că te sufocă propria ta inimă, pentru că o simțeai în gît, iar picioarele parcă-ți erau de vată...

— E adevărat — răspunse cu vocea tremurătoare. — Așa a fost într-adevăr. Dar de unde știi tu?

— Ai sunat.

— Da.

— Ți-a deschis ușa chiar el. Dar nu erai sigur. Așa că ai întrebat: Aici locuiește domnul profesor Stanisław Kenar? Iar grasul acela scund cu fața lată și cu bila cheală a răspuns: Eu sînt. Ce doriți? Atunci tu:
— Sînt Tymon Kenar. El a căscat gura și s-a uitat la tine ca vițelul la poarta nouă. Abia după o lungă tăcere a vorbit, dar în ochii lui ai zărit frică și panică. Tymon Kenar? se mira ostentativ, de parcă nu și-ar fi

putut da seama la început despre ce-i vorba. Tymon Kenar?...

— Da.

— *Atunci ai simţit toată falsitatea situaţiei. Te-a cuprins dezgustul. De tine. De întreaga lume. Ai început să-l dispreţuieşti pe omul acela, fără să-l cunoşti mai de aproape. Dintr-o dată îţi dispăruse toată emoţia. Ştiai că nu ai fost acceptat. Ai spus brutal:*

— *Am vrut să-mi văd tatăl. Nu am însă de gînd să vă deranjez. A clipit din pleoape, de parcă ar fi primit pe neaşteptate o palmă. Deschise larg uşa şi fără nici o vorbă te lăsă să intri în casă. Un apartament mare, splendid aranjat. Trecînd prin antreu, ai zărit într-o încăpere alăturată un pom de iarnă uriaş, iar lîngă el trei puşti jucîndu-se pe covor. Urmărindu-ţi privirea, închise în grabă uşa camerei.*

— *Sînt fraţii mei vitregi? ai întrebat. Nu, răspunse, m-am căsătorit cu văduva unui fost coleg de la universitate. Sînt copiii ei. Te-a condus în cabinet. Cărţi. Multe cărţi. Biroul era încărcat cu tot felul de hîrtii. Fără să se uite la tine, scoase dintr-un bar de serviciu două sticle de bere* Full-light Żywiec *şi turnă în pahare. Îi tremurau mîinile. Ai observat şi asta. Da. Era speriat de vizita asta neaşteptată. Ţi-ai dat seama imediat.*

— Vorbiţi de tatăl meu, strigă furios, astupîndu-şi zadarnic urechile cu mîinile. Cu ce drept vorbiţi despre tatăl meu?!

— *Exact. N-ai nici un motiv să ascunzi acest lucru. Ce-a fost a fost. Ai plecat de la el îmbogăţit cu încă o experienţă amară. Şi cu cinci-*

zeci de zloţi, pe care ţi i-a înghesuit în buzunarul paltonului. Dar zloţii aceia nu erau nici măcar o pomană, ci mituirea propriei lui conştiinţe. Se grăbea. Se temea de ceva. Poate de soţie, care trebuia să se întoarcă din oraş şi v-ar fi putut găsi în orice clipă în cabinet? Nu ştiai asta. Nu înţelegeai comportarea lui. Nu mai înţelegeai nimic. Nimic. Ce senzaţie ciudată să te simţi ca un bastard de care nu are nimeni nevoie, deşi amîndoi părinţii trăiesc. Cum ai ieşit din casă, ai rupt în patru cei cincizeci de zloţi şi i-ai aruncat în prag. De fapt, nu are importanţă unde. Nu voiai însă bani de la el...

— Nu. Nu-i voiam. Nu i-aş fi primit pentru nimic în lume. De la el nu...

— *E adevărat. Căci de la ea ai primit. De la femeia aceea străină. Soţia lui. Ai fost chiar mişcat că te-a căutat. A făcut atîtea eforturi. Şi tocmai în seara de Ajun. Cînd a venit ea, stăteai în sala de aşteptare aproape pustie. O femeie voinică, puternică, cu trăsături dure ca de bărbat. A aruncat o singură privire spre tine şi a ştiut că tu eşti. S-a apropiat de bancă, s-a aşezat deoparte şi a spus: Scuză-mă, băiete. S-a întîmplat foarte rău că nu am fost acasă. Cu puţin timp în urmă am aflat că ai fost la tatăl tău. El însă se comportă uneori ca un copil. N-ar fi trebuit să te lase să pleci... Îmi pare nespus de rău...*

— Aşa a spus. E adevărat. Şi cred că într-adevăr îi părea rău. Arăta tare nefericită din cauza acelei întîmplări...

— *Dar tu?*

— *Eu ce?*
— *Tu nu erai nefericit?*
— *Eram înjosit. Îmi era rușine.*
— *Eroul mult visat s-a prăbușit din cer într-o grămadă de bălegar. Nu?*
— Într-adevăr, așa mă simțeam atunci. L-am urît din tot sufletul pentru...
— *Psst. Taci.*
— *Ce s-a întîmplat?*
— *Vine.*
— *Cine?*
— *Femeia aceea bătrînă. Duce ceva într-o cană de lut. Probabil lapte.*
— *Aș bea bere.*
— *Și eu.*
— *Atunci comandă două halbe.*
— *Hei, chelner. Două halbe. Repede că ne e sete.*
— *Două rapide.*
— *Taci, taci, te poate auzi...*

Vocile. Se îndepărtau încet. Cînd au încetat complet, a ridicat capul și în lumina soarelui a zărit-o pe bătrînă apropiindu-se. „Totul e ca un vis, îi trecu prin minte. Viața e un vis. Și moartea la fel..."

— Am adus lapte de la mulsul de dimineață. E încă bun de băut, spuse bătrîna și zîmbi. E bun. Rece. Bea, fiule, și să fii sănătos.

Luă în grabă vasul de lut, smulgîndu-l aproape din mîinile bătrînei. O clipă i se păru că dacă nu stinge imediat focul pe care îl simțea în el, va muri de o moarte năprasnică. Își lipi lacom buzele de marginile aspre ale

cănii tocite de ascuţirea atîtor cuţite, şi bău tot laptele fără să ia cana de la gură şi fără să respire.

— O Doamne ! suspină adînc, fără să-şi ascundă uşurarea. Cristoase Dumnezeule ! Ce sete mi-a fost. Ca niciodată în viaţă...

Aşeză cana goală pe bancă. Se uită cu recunoştinţă la bătrînă.

— Cît a fost, bunicuţo ?

— Cred că vreo trei litre...

— Cît vă datorez, bunicuţo ?

— Da' pentru ce ? se burzului bătrîna.

Chipul ei se lungi îngrozitor şi într-o clipită se prefăcu într-un cap de cal, cu nările umflate şi cu buza de jos căzută. Şi mişca caraghios din urechi, încît nu se putu stăpîni să nu izbucnească în rîs.

— Şi de ce rîzi ? adăugă după o clipă, ofensată parcă de comportarea lui. Eu, fiule, n-am lapte de vînzare. Şi nici nu-s lacomă după bani, ce să facă cu ei o femeie bătrînă ?

Ridică mîna, făcîndu-i semn să tacă. I se păruse că iar aude voci. Foşnete misterioase. Sunetele unei viori, care păreau să vină din tufişuri. În sfîrşit, parcă îşi auzea numele strigat cu o insistenţă de maniac de nişte demoni care umblau prin livadă, dar nu ieşeau la vedere.

„Sînt o femeie bătrînă, gîndi fără nici o noimă. N-am nevoie de bani, nici nu mă lăcomesc, nu..."

Se străduia să nu privească spre bătrînă, cît se putea căci stătea în faţa lui aproape, la o întindere de un braţ, cu capul ei de cal în-

grijorat, care-l făcea mereu să rîdă. Vocile care-l înconjurau nu mai trezeau în el neliniște. Nici teamă. Nu se mai temea de ele. I se păreau chiar amuzante. Ierburile și buruienile năpădeau încet, încet livada sălbăticită, părăginită de ani de zile. Grădina pe care n-o mai plivise nimeni. Tufișurile de mur ce se întindeau ca niște baraje de-a lungul gardului sărăcăcios și pe alocuri complet dărîmat.

„Ce să facă o femeie bătrînă, își spuse iar fără nici o noimă. Piară, dărîme-se, că tot nu iau nimic cu mine-n mormînt."

Simțea în stomac o răceală cumplită. De parcă în loc de lapte ar fi înghițit o bucată de gheață. Se uită la cămașa udă, pe urmă o atinse cu palma, uimit că nu simte chiciură sub degete. Frigul i se răspîndea în tot corpul. Auzea foșnetul pașilor bătrînei, își dădea seama că se apropiase de bancă și se așezase la marginea ei, dar tot se ferea să o privească. În tufele de mur se auzi o ghitară. La început una, pe urmă încă una. Olé! Andaluzienii cîntau flamenco. Cîntecul pasionat umplu livada. Se ridică de pe bancă. Pe peretele verde de frunze și de crengi, își făcură apariția, ca pe un ecran, imagini de o frumusețe stranie. Cimitire vechi. Cavouri albe de piatră cu forme bizare printre brazii zvelți. Orașe neobișnuite, construite pe versanții unor munți înalți. Superbe cascade de ape. Poduri suple ce uneau pereții defileurilor. „Nici nu trebuie să-mi cumpăr televizor, îi trecu prin minte. N-am nevoie de televizor. E mult mai bine așa..."

— Vedeți, bunicuțo ? întrebă și se uită la ea, dar cînd zări din nou capul de cal, copleșit de tristețe și mișcarea aceea ridicolă din urechi, întoarse repede capul.

Ecranul se stinse. Imaginile dispărură. Aparatul de proiecție încetă să mai funcționeze. Se stinseră și sunetele ghitarelor ce însoțiseră imaginile. Numai vuietul sîngelui și zvîcnirile dureroase din tîmple umpleau liniștea care se lăsase brusc. La un moment dat, simți cum bulgărul acela de gheață, care-i umplea tot trupul de frig, începe încet să urce din stomac spre gît, tăindu-i respirația. Deschise larg gura, să ia puțin aer. În aceeași clipă însă, spre uimirea lui, azvîrli un șuvoi uriaș, alb ca zăpada și tot atît de scînteietor în bătaia soarelui, însoțit de un nechezat sălbatic de cal, care se răspîndi în toate direcțiile, cu ecou puternic și înfricoșător...

30 *17.6.65* *18,21*

Vedea salonul aranjat cu gust. O mobilă foarte frumoasă în stil *empire*. Pereții de culoare pompeiană. Tavan alb. Arme multe. Arme albe și arme de foc. Paloșe. Spade. Săbii. Pistoale, revolvere. Cîteva gravuri vechi în aramă. Îi vedea pe amîndoi stînd la o măsuță rotundă în lumina lămpii cu gaz de pe masă. În fața lor o sticlă cu vin. Trei păhărele. Cești pentru cafea, tot pentru trei persoane. Fursecuri. Alune sărate. Într-un colț, lîngă fereastră, un picup. Din difuzoarele ascunse pi-

cura în surdină muzică. Auzea și recunoștea *Simfonia a IX-a* de Beethoven. Îi vedea șezînd cu capetele plecate. Îi vedea clar pe amîndoi. Unul avea în jur de cincizeci de ani, celălalt în jur de douăzeci. În clipa aceea i se părea că seamănă unul cu altul, deși nu-i apropia nici o legătură de sînge. Amîndoi erau înalți. Zvelți. Cu părul de culoare închisă. Și cu toată diferența de vîrstă, amîndoi aveau fețele brăzdate de cicatrice, de parcă luaseră parte la aceeași bătălie, ceea ce, evident, nu se putuse întîmpla. Din apartament se auzeau zgomote. Clinchet de pahare. Vîjîitul apei în chiuvetă. Zăngănit de tacîmuri. . . . . .
. . . .

31 *17.6.65 18,22*

VOCEA MAIORULUI :

— Fragmentul acesta e foarte frumos, nu-i așa ?

EL :

— Îmi place grozav, domnule Maior. Cred că e cel mai frumos fragment din întreaga simfonie. Dar dacă m-ați întreba acum din ce parte e acest fragment, aș fi pus în mare încurcătură...

VOCEA MAIORULUI :

— Știi cel puțin ce ascultăm ?

EL :

— Sigur că știu. *Simfonia a IX-a* de Beethoven...

VOCEA MAIORULUI :

— Bravo, băiete ! N-ai făcut nici o greşeală astăzi. Înveţi repede...

EL :

— Întotdeauna am avut ureche bună, domnule Maior. Era de ajuns să aud o dată o melodie, şi imediat reuşeam să o fluier, chiar de-ar fi fost nu ştiu cît de grea. Uneori mai încurc diferitele părţi ale Simfoniei...

VOCEA MAIORULUI :

— E partea a treia.

EL :

— Fireşte că-i a treia. Urmează corul, nu ? De-acum voi ţine minte.

VOCEA MAIORULUI :

— Vei ţine minte totul, Tymon ?

EL :

— Nu ştiu, domnule Maior. Unele lucruri însă n-am să le uit niciodată. Am învăţat multe în cei doi ani petrecuţi la Castel. Am înţeles multe. Şi niciodată n-am fost atît de liniştit ca aici...

VOCEA MAIORULUI :

— Să bem puţin vin. În sănătatea ta, Tymon. Şi să ai noroc în viaţă...

EL :

— Mulţumesc, domnule Maior. Nu mă aşteptam să oferiţi o asemenea recepţie.

VOCEA MAIORULUI :

— O recepţie de despărţire, Tymon.

EL :

— Exact. De despărţire. Pot să mai iau nişte alune ?

VOCEA MAIORULUI :

— Sigur că da, dragul meu. De asta sînt, ca să fie mîncate.
EL :
— hahahahahahahaha !
VOCEA MAIORULUI :
— Ce te-a făcut să rîzi așa ? Cred că nu-i nimic de rîs în afirmația că alunele sînt pentru a fi mîncate.
EL :
— Nu, domnule Maior. Altceva m-a făcut să rîd. Era cît pe aci să izbucnesc în plîns. M-a apucat de-a binelea și atunci m-am gîndit că dacă încep să mănînc alune poate reușesc să mă stăpînesc la timp și să opresc lacrimile care mi se adunaseră sub pleoape...
VOCEA MAIORULUI :
— Și, ai reușit ?
EL :
— După cum vedeți. Cum am început să mănînc, mi-a și trecut. Parcă mi-a luat cu mîna. Asta m-a făcut să rîd...
VOCEA MAIORULUI :
— Am citit nu demult despre o descoperire a oamenilor de știință suedezi, după care în aceste alune s-ar găsi o substanță care mărește gradul de coagulare a sîngelui. Iată că acum ești și tu autorul unei descoperiri importante...
EL :
— Dar ce-ați zice, dacă aș izbucni deodată în plîns ?
VOCEA MAIORULUI :

— Aş crede, cel mult, că alunele astea sînt prea vechi şi că ar trebui deschisă altă cutie...

. . . .

aude cum rîd împreună ; vede cum intră în camera lor o femeie frumoasă, o blondă, cu părul împletit în codiţe şi prins într-o superbă coroană, cu şorţuleţ, cu mînecile bluzei suflecate ; îi vede privirile luminate de bucurie şi o vede cum se apropie de măsuţa la care stau cei doi, şi le toarnă cafea în ceşcuţe...
VOCEA MAIORULUI :
— Rămîi cu noi, Kaja...
VOCEA KAJEI :
— Ah, văd că vă distraţi de minune amîndoi. Vă mai fac puţină cafea proaspătă, termin în bucătărie şi pe urmă vin la voi.
EL :
— Poate să vă ajut cu ceva ?
VOCEA KAJEI :
— Mulţumesc, Tymon. Mi-a mai rămas foarte puţin.
EL :
— Şi mie.
VOCEA KAJEI :
— Ce ?
EL :
— Am vrut să spun că şi mie mi-a rămas foarte puţin timp. Peste o oră pleacă autobuzul meu. Şi nu ştiu cînd voi mai putea să vă văd.
VOCEA KAJEI :
— Ori de cîte ori vei avea timp şi plăcere. Nu-i aşa, Piotr ?

VOCEA MAIORULUI :

— Tymon știe. Am vorbit despre asta.

EL :

— Mulțumesc...

VOCEA KAJEI :

— Vă fac îndată o cafea proaspătă.

. . . .

. . . .

VOCEA MAIORULUI :

— Ce se-ntîmplă de fapt cu tine, Tymon ? Nu arăți prea bucuros de noua ta situație ?!

EL :

— Nu, domnule Maior.

VOCEA MAIORULUI :

— Credeam că o să te bucuri.

EL :

— Și eu am crezut așa pînă astăzi...

VOCEA MAIORULUI :

— Ce s-a-ntîmplat ?

EL :

— Mă tem.

VOCEA MAIORULUI :

— De ce te temi ?

EL :

— De lume. De oameni.

VOCEA MAIORULUI :

— Îmi pare rău, băiete. Acum trebuie să te ții pe picioarele tale. N-ai altă soluție.

EL :

— Cu cît mă gîndesc mai mult la asta, cu atît mă cuprinde o teamă mai mare. Sînt tot mai nervos. Peste mai puțin de o oră voi fi pe drum, de azi-dimineață mă gîndesc însă ce mă așteaptă dincolo de zidurile Castelului. În-

totdeauna lumea mi-a fost dușmănoasă și inaccesibilă. Idee n-am cum mă voi descurca. Viitorul rămîne pentru mine atît de confuz și de enigmatic. N-aș vrea să rămîn însă de căruță. Să mă rostogolesc iar în noroi. Nu vreau să pierd...
VOCEA MAIORULUI :
— Dacă pierzi tu, pierdem amîndoi...
EL :
— Dumneavoastră, domnule Maior ? Și dumneavoastră ?
VOCEA MAIORULUI :
— Firește, dragul meu. Va fi o dovadă incontestabilă că în toți acești ani n-am reușit să te pregătesc cum trebuie pentru viață. Să te învăț cele mai importante lucruri. Să-ți arăt măcar posibilitățile de care dispui tu însuți...
EL :
— Dar dacă sînt incapabil ? Încăpățînat și încrezut ? Leneș și prost ? Dacă nu am făcut nici cel mai mic efort ca să înțeleg ceva sau să mă gîndesc la ceea ce am discutat atîta ? Poate fi asta vina dumneavoastră, domnule Maior ?
VOCEA MAIORULUI :
— Prea multe întrebări, Tymon. Îți înțeleg perfect neliniștea. Nu trebuie să intri însă în panică. La asta mă gîndeam zicînd că trebuie să te ții pe picioarele tale. Panica nu-i niciodată un bun sfetnic al omului. Dealtfel cred că ai avut de multe ori ocazia să te convingi singur...
EL :

— Da, domnule Maior. Ştiu. Dar mă ia cu frig cînd mă gîndesc că în curînd va trebui să plec de aici şi că ar putea să înceapă iar acel exasperant carusel al confuziilor, greşelilor, înjosirilor, atacurilor, bănuielilor şi adversităţilor. Dacă ar depinde numai de mine, nu m-aş mişca de aici...

VOCEA MAIORULUI :

— Şi tu îţi închipui că eu aş fi de acord ?

EL :

— Cred că v-aş putea fi de folos. Îmi plac caii. Herghelia creşte şi chiar dumneavoastră aţi spus că va trebui să mai angajaţi cîţiva oameni...

VOCEA MAIORULUI :

— Ai vrea să cred despre tine că nu eşti capabil să duci o viaţă independentă ? !

EL :

— Nu. Nu aş vrea asta. Pentru nimic în lume...

VOCEA MAIORULUI :

— Înţelegi la ce mă refer ?

EL :

— Cred că nu prea, domnule Maior.

VOCEA MAIORULUI :

— Spui că te temi. De acord. Îţi înţeleg foarte bine starea de nervozitate. În general, majoritatea oamenilor încearcă aceleaşi senzaţii de nervozitate şi de nelinişte înaintea unei călătorii mai lungi, indiferent dacă sînt sau nu pregătiţi pentru ea. Dar rareori se întîmplă ca vreunul dintre aceşti oameni să renunţe la drumul ce-l aşteaptă fără motive serioase şi bine întemeiate. Ştiu că drumul pe

care pornești tu astăzi poate fi pentru tine deosebit de complicat și de greu. Ne despărțim pentru mulți ani, poate chiar pentru totdeauna. Prin urmare e lesne de înțeles că simți anumite rezerve și că te cuprinde teama în fața unui viitor necunoscut și aproape imposibil de prevăzut, în fața oamenilor cu care vei veni în contact, așa că te aperi și ești gata să renunți la acest drum, și ca un melc abia atins, ești gata să te retragi în cochilia ta, socotind că acesta e cel mai bun și unicul loc pentru tine. Uite că nu. Nu poți rămîne aici. Fiindcă nici instituția și nici casa aceasta nu sînt un azil comod în care să-și petreacă cineva ultimele zile după ce a trudit o viață întreagă. Nu e o instituție sau casă pentru niște bătrîni bolnăvicioși, neputincioși, incapabili să mai lupte și care au nevoie de îngrijire atentă. Prin urmare nu poți rămîne aici, țintuit de teamă în fața lumii și a oamenilor, fiindcă în cele din urmă teama aceasta te-ar imobiliza complet, ți-ar răpi orice urmă de liniște și te-ar înfrînge o dată pentru totdeauna. Și atunci iar ai pierde. Cu atît mai mult cu cît există în tine o trăsătură foarte puternic dezvoltată, care nu-ți permite să treci nepăsător pe lîngă propria-ți situație și comportare. Asta-i foarte important. Nu există în tine indiferență. În acești ani în care am fost împreună mi-ai pus mereu întrebări. Sute de întrebări, care ar forma un pomelnic nesfîrșit. Dar să nu ne facem iluzii. Întrebările ți le puneai în primul rînd ție. Și ți le vei pune toată viața, fiindcă aparții acelui gen

de oameni care nu pot trăi fără să cunoască răspunsul, sau mai bine zis, care îl caută neîncetat în contextul celor mai complicate evenimente, al problemelor dificile şi faptelor inexplicabile ale altor oameni. Te-am întrebat dacă vrei să cred despre tine că nu eşti capabil să duci o viaţă independentă. Orice aş crede eu despre asta, pentru tine nu poate avea nici o însemnătate deosebită atîta timp cît nu vei crede tu însuţi sau nu te vei convinge de acest lucru. Fiindcă noi sîntem capabili să purtăm povara unei acuzaţii neadevărate şi nedrepte, indiferent cît de dureroasă ar fi fost şi cît de adînc ne-ar fi rănit. Şi nu e cel mai important lucru ce gîndesc alţii despre noi. Părerile oamenilor, după cum ştii, sînt, adeseori, lipsite de responsabilitate şi, în general, sînt dictate de motive personale, nu întotdeauna cinstite. E dureros. Fireşte. Adeseori te rănesc profund. Dar din asta nu se moare. Dar dacă vreodată ai avea tu să-ţi reproşezi o faptă nedemnă, dezonorantă sau vreo josnicie împotriva altui om, sentinţa pe care ţi-o dai singur îţi va atîrna ca o piatră de moară legată de gît şi cu timpul te va doborî şi te va distruge. Înţelegi ?
EL :
— Da, domnule Maior. Dar nu ştiu dacă voi reuşi, dacă voi fi în stare...
VOCEA MAIORULUI :
— De acord, dragul meu. E adevărat. Asta nu se ştie niciodată. Dar nici nu ţi-am promis că odată cu părăsirea acestor ziduri se vor sfîrşi şi necazurile tale. Sau că acolo unde

te duci, te aşteaptă o viaţă uşoară. Nu ţi-am spus niciodată aşa ceva.
EL :
— Nu. Dar într-o bună zi pot *răbufni*. Pot să nu mai suport. Să mă las doborît. Şi atunci ?
VOCEA MAIORULUI :
— Ai împlinit optsprezece ani. De-acum eşti major. Dacă vei *răbufni* vreodată, te-aşteaptă închisoarea. O sentinţă fără nici o circumstanţă atenuantă. Fiindcă vei fi judecat ca un recidivist irecuperabil. Cînd eşti gata să *răbufneşti*, gîndeşte-te la asta.
EL :
— Ha ! Asta înseamnă că am o cocoaşă sfinţită şi că va trebui s-o port toată viaţa. Nu-i aşa ? Frumoasă treabă, n-am ce zice.
VOCEA MAIORULUI :
— Depinde numai de tine, Tymon. Nu trebuie să faci paradă cu cocoaşa ta, să o arăţi şi să te lauzi cu ea. În locul tău eu m-aş feri de aşa ceva. Fiindcă întotdeauna se găseşte cineva care vrea să-ţi dovedească că e mai cocoşat ca tine...
EL :
— Asta înseamnă că oricine are poftă poate să mă jignească, să mă umilească, ba chiar să mă şi lovească, iar eu trebuie să suport fără să crîcnesc, să-mi ascund capul între urechi şi să mă car unde şi-a înţărcat dracul copiii, numai ca să nu intru întîmplător în vreo încurcătură care mi-ar putea fi fatală ? Chiar de-aş fi provocat şi ar trebui să mă

apăr ? Nu, domnule Maior. Mulţumesc pentru aşa libertate.

VOCEA MAIORULUI :

— Ce se-ntîmplă cu tine, Tymon ? Ce tot spui tu acolo ? Aiurezi de parcă ai avea febră...

EL :

— Iertaţi-mă, domnule Maior. Într-adevăr cam aiurez. Totul e din cauza enervării. Timpul goneşte ca un cal speriat. Timpul trece, iar eu nu ştiu încă atîtea lucruri...

VOCEA MAIORULUI :

— Cred că e firesc. Niciodată nu ştii totul pînă la capăt. Dar eu cred în tine, băiete. Trebuie să te descurci în viaţă...

EL :

— Dumneavoastră ştiţi însă cum sînt oamenii...

VOCEA MAIORULUI :

— Mi se pare că ştiu cîte ceva despre ei...

EL :

— Nu aşteaptă decît ocazia ca să lovească în alţii. De pildă, mama mea. Întotdeauna mi-a fost o frică nebună de ea.

VOCEA MAIORULUI :

— Să nu vorbim astăzi despre ea.

EL :

— Dar e trist. Nu-i aşa ?

VOCEA MAIORULUI :

— Trist. E adevărat. Aş vrea însă să revin asupra unei probleme, de care ai amintit mai înainte. Am impresia că ţi-ai format o părere falsă despre situaţia ta şi despre viitorul care te aşteaptă.

EL :
— În orice caz nu se anunţă deloc vesel...
VOCEA MAIORULUI :
— Şi asta depinde de tine.
EL :
— Aş vrea foarte mult să cred şi eu, domnule Maior.
VOCEA MAIORULUI :
— Îţi aminteşti, Tymon, ziua în care te-am dus întîia oară în sala de gimnastică ?
EL :
— Îmi amintesc, domnule Maior.
VOCEA MAIORULUI :
— Stăteam amîndoi în apropierea saltelei şi priveam exerciţiile băieţilor. Erai foarte surprins că în instituţia noastră se practică judo. La un moment dat m-ai întrebat dacă nu mă tem că puşlamalele acestea ar putea folosi în viitor cunoştinţele căpătate în alte scopuri.
EL :
— Ţin foarte bine minte. Mi-aţi tras atunci un perdaf că le-am spus puşlamale...
VOCEA MAIORULUI :
— Atunci ar trebui să ţii minte şi ce ţi-am răspuns ?
EL :
— Ţin minte. Mi-aţi spus că omul cu adevărat puternic, conştient de superioritatea lui, nu loveşte niciodată primul, fiindcă nu trebuie să dovedească nimănui că este într-adevăr o valoare. Că sentimentul propriei superiorităţi evidenţiază în om şi alte trăsături importante, precum : stăpînirea de sine, chibzuinţa, calmul şi altele asemănătoare, care îi permit să

fie întotdeauna stăpîn pe situație. Ați mai spus că a te apăra și a lua apărarea altui om în fața violenței nu este numai un drept, ci și o îndatorire...

VOCEA MAIORULUI :

— Perfect, Tymon. Ai repetat aproape exact ce am spus. Ai memorie...

EL :

— Întotdeauna m-am străduit să țin minte ce spuneți, domnule Maior. Dumneavoastră ați fost primul... Dumneavoastră, domnule Maior... Ah...

VOCEA MAIORULUI :

— Mai ia niște alune, Tymon.

EL :

— Nu. Mulțumesc. Prefer vinul.

VOCEA MAIORULUI :

— Prin urmare, ai dreptul să te aperi. Și am impresia că ești foarte bine pregătit ca să faci față oricărui atac, oricărei încercări de violență fizică.

EL :

— Da. Cum să te aperi însă de insulte, de jigniri, de calomnii ?

VOCEA MAIORULUI :

— Nu văd nevoia pentru care ar trebui să te aperi vreodată de ele. Omul cu adevărat liber, conștient de existența lui, de țelurile, de demnitatea și mîndria lui, nu se încovoaie sub povara unei acuzații nedrepte, a unei inechități, a unei insulte nemeritate. Firește, poate fi rănit. Poate fi lovit dureros. Am mai vorbit de asta, omul însă nu poate fi umilit, jignit, dezonorat...

EL :

— Totul e atît de greu, domnule Maior...

VOCEA MAIORULUI :

— Aha !

. . . .

. . . .

EL :

— Domnule Maior ?

VOCEA MAIORULUI :

— Da.

EL :

— Ce înseamnă, de fapt, „Morro“ ?

VOCEA MAIORULUI :

— De unde-ţi veni asta, Tymon ?

EL :

— Doar e numele dumneavoastră conspirativ. Aşa vi se spunea cînd eraţi comandantul detaşamentului de partizani... Nu ?

VOCEA MAIORULUI :

— De unde ştii tu asta ?

EL :

— De la responsabilul crescătoriei de cai. De la locotenentul „Negro“. Cînd duceam sîmbăta caii la păşune, stăteam la foc şi domnul Michał ne povestea o mulţime de aventuri grozave. Şi cel mai mult vorbea despre dumneavoastră.

VOCEA MAIORULUI :

— Vezi, e o chestiune foarte simplă. Cîndvá, cu ani în urmă, cînd eram copil, citeam cu pasiune romane de aventuri. Apăreau atunci în Polonia serii în mai multe fascicole din ciclurile aventurilor lui Buffalo Bill, Tom Mix, ale familiei Rodriguand, Zorro, Robin

Hood şi aşa mai departe, iar eroul unuia dintre ele era Morro, un fel de Robin Hood spaniol, şi se vede că mi-a rămas adînc întipărit în memorie, dacă după ani de zile mi-am adus aminte de el şi i-am folosit numele ca pseudonim...
EL :
— Trebuie să fi fost un tip straşnic. Nu ?
VOCEA MAIORULUI :
— Aşa şi aşa. L-au dat gata şi omul a fugit...

. . . .

. . . .

EL :
— Nu mai vine doamna Kaja...
VOCEA MAIORULUI :
— Linişteşte-te. Mai ai timp.
EL :
— Cred că păcătosul ăla de autobuz e pe drum...
VOCEA MAIORULUI :
— Oricum, tot mai trebuie să aşteptăm puţin.
EL :
— Da ?
VOCEA MAIORULUI :
— Domnul Michał ar fi tare mîhnit dacă nu te-ar mai găsi aici.
EL :
— Trebuia să vină ?
VOCEA MAIORULUI :
— Vine cu siguranţă. Se vede însă că s-a întîmplat ceva. Ştii cum e cu caii...
EL :

— S-ar putea să pierd autobuzul.
VOCEA MAIORULUI :
— Nu te mai gîndi la asta. Te ducem pînă în oraş cu vechiul şi onestul nostru Willys. Cred că nu-i o idee rea ? Ce zici ?
EL :
— Excelentă, domnule Maior. Mă bucur foarte mult. Dealtfel nici nu am chef să plec de aici. Ciudat. De-atîtea ori am fugit în viaţa mea... Iar acum mă simt de parcă mi-aş părăsi propria casă... Pentru totdeauna... Blestemată lume...
VOCEA MAIORULUI :
— Ascultă, băiete. Alunele sînt pe masă. Poate vrei să mai ronţăi ? Ce zici ?... Ia, mănîncă !

32 *17.6.65 18,37*

prin urmare va trebui să iau încă o dată totul de la început, de la capăt, ca şi cînd abia m-aş fi născut pe stînca aceasta dură, în ziua aceasta de şaptesprezece iunie o mie nouă sute şaizeci şi cinci, la ora optsprezece şi treizeci şi şapte de minute ; s-au scurs aproape şapte ore de la accident, exact patru sute două minute sau, cine vrea, douăzeci şi patru de mii o sută douăzeci de secunde, ore, minute şi secunde de trecere în moarte îngrozitor de lungi, trecere care nu s-a încheiat şi nici nu se va încheia repede, ci va dura pînă la un punct necunoscut şi imposibil de prevăzut ; n-am vrut aşa ceva şi nici nu mi-a trecut prin

minte că o zi începută atît de minunat, care promitea atît de mult, se va umple pe neașteptate de larma urmăritorilor, de haosul total al timpului ordonat cu atîta trudă, de furia și mînia de data aceasta nu numai total neînțelese, dar care trezeau în mine sentimentul amar al rușinii și înfrîngerii ;

și începuse atît de frumos ; atîtea speranțe pentru viitor purta în ea dimineața aceea de iunie ; atîtea visuri zămislise ; atîtea lucruri promisese ; deși cu o zi înainte nimic nu prevestise avansarea și nici încrederea care mi-a fost acordată ; inginerul Carbonero m-a chemat în biroul lui înghesuit din baraca MOTOSTAL-ului ; era ora zece și cîteva minute, de fapt, n-are importanță cît era ora ; atunci timpul nu avea pentru mine greutatea de mai tîrziu ; așa că nu țin minte exact minutele și secundele care s-au scurs de la ora zece, dar am în fața ochilor imaginea exactă a inginerului Carbonero, care stătea în spatele biroului, chipul lui cu zîmbet prietenos și cu sclipiri de bucurie în priviri ; erau două lucruri pentru mine de neînțeles și greu de împăcat ; bucuria vieții, lipsită de ostentație, și energia pe care o dovedea aproape în orice situație, și decorul înfiorător de trist din interiorul barăcii de lemn a MOTOSTAL-ului căptușit cu afișe de corride, cu ilustrate din Spania și fotografii ale celor mai mari toreadori din lume decupate din revistele ilustrate ; decorul singurătății și nostalgiei după îndepărtata lui patrie, după propria-i copilărie, după casă și după familie ; fratele lui mai mare,

regăsit după război, şi care locuia la Paris, îl umpluse cu afişe, cu ilustrate şi cu cărţi şi toate trebuiau să-i amintească fratelui mai mic, Jorge, de îndepărtata şi aproape ireala lui patrie ; dar fratele mai mare, Antonio Carbonero, îi trimitea şi discuri spaniole şi versuri ale celor mai mari poeţi naţionali ; întotdeauna, de cîte ori eram în biroul acela al MOTOSTAL-ului, înghesuit şi plin de aerul înăbuşitor al Spaniei, mă cuprindea emoţia ; înţelegeam cît de mare e dorul şi dragostea lui de ţară ; dar eram şi nespus de mîndru că tocmai mie îmi încredinţa clipele acelea intime în care se întorcea pe pămîntul natal şi că tocmai cu mine se întovărăşea nu o dată în călătoria aceea fascinantă şi neobişnuită prin patria lui ; credeam, prin urmare, că inginerul Carbonero m-a chemat să mă invite seara la el, ca să ascultăm, cu o sticlă de malaga în faţă, flamenco sau passo doble ; în realitate, era vorba de cu totul altceva ;

— Ascultă, prietene, îmi spuse din capul locului. Am vrut să-ţi comunic că începînd de astăzi preiei conducerea brigăzii de montaj. În clipa de faţă e cea mai bună brigadă a muncii socialiste de pe şantier şi nu cred că sub conducerea ta ar trebui să devină mai rea...

— Dar ce-i cu fostul şef al brigăzii ? am întrebat eu surprins. Ce s-a întîmplat cu el ?

— Nu s-a întîmplat nimic, răspunse Carbonero şi zîmbi din nou. Pur şi simplu Centrala îl trimite în Cehoslovacia. Montăm ceva

pentru cehi şi trebuie să trimitem pe cei mai buni specialişti din ţară.

— Înţeleg...

— Mă bucur, Tymon, şi te felicit... adăugă în încheiere, apoi se ridică şi îmi întinse mîna. Treci deseară pe la mine. Mai stăm de vorbă...

— Bine, am răspuns eu, fără să-mi fi putut reveni. Trec...

m-am întors imediat la vechiul loc de muncă şi am împărtăşit băieţilor ştirea : Vistulică strigă un ura puternic şi, fără să-şi ascundă bucuria, mă îmbrăţişă din toată inima, apoi îşi exprimă rugămintea timidă, dacă n-aş vrea să-l iau şi pe el în brigada mea ; fireşte, i-am promis, fiindcă ne-am îndrăgit mult de tot după întîmplarea aceea cu Antoś Coltuc, şi apoi nici eu nu prea aveam chef să mă despart de Benek ; Asta se poate aranja, bătrîne, i-am spus. Am să vorbesc cu inginerul... grozav, Tymon, mi-a răspuns el cu chipul luminat. O să tragem împreună de o să ni se ducă vestea...

pe urmă ? ce-a mai fost pe urmă ?

mi-am strîns repede catrafusele şi, rostind la plecare acel nelipsit : noroc, băieţi, noroc ! — am pornit în grabă spre noul sector de lucru, ca să iau în primire brigada ; nu eram singur, în ultima clipă s-a lipit de mine Auraş, cu un zîmbet acru, dar linguşitor, încît mă scîrbea pînă şi mutra lui ; nu l-am întrebat însă şi nici nu m-a interesat încotro se duce şi ce treabă are, aşa că am făcut o bună bucată de drum în tăcere, mergînd unul după altul printre mormanele înalte de pămînt, prin-

tre săpăturile pentru noile construcții, ocolind excavatoarele și buldozerele ce lucrau de zor și coloanele de mașini ce se îndreptau cu materiale spre șantier, învelite în nori cenușii de praf ;

se făcea tot mai cald ; soarele se ridica încet spre zenit ; mergeam în tăcere, aproape străini unul de altul, în vecinătatea dușmăniei ; Auraș vorbi însă la un moment dat, nemaiputînd suporta tăcerea care ne apăsa pe amîndoi.

— Ia uite. O duc bine băieții. Trag din țigară ca turcii...

— Unde ? am întrebat în silă, poate tocmai pentru a-mi învinge sila. Ce vorbești aiurea ? Ce țigară ?

— Oooo, uite acolo, răspunse Auraș zelos, mișcat parcă de faptul că am binevoit să-i vorbesc, și întinse imediat mîna în direcția aceea. Uite cum iese fum din puțul acela.

ieșea într-adevăr fum ; numai că trebuia să fii idiot ca Auraș ca să nu-ți dai seama dintr-o dată că nu era fum de țigară, ci un fel de vapori ce se ridicau din deschizătura care ducea în tunel ; în lumina puternică a soarelui, în văzduhul ce vibra de căldură deasupra pămîntului, pîcla aceea acoperea gura puțului ca un coif și bătea în toate culorile curcubeului ;

— Fir-ar să fie, ce poate fi asta ? am întrebat uimit.

— Ceeeee ? urlă Auraș, fiindcă cele două excavatoare din apropiere începuseră să lucreze din nou cu toată energia, umplînd împrejurimile cu huruitul motoarelor. Ce zici ?

nu i-am răspuns ; nici nu m-am uitat la el, ci m-am îndreptat imediat spre puț, fascinat de imaginea neobișnuită a curcubeului ce se ridica deasupra lui ; dar cu fiecare pas ce mă apropia de intrarea în subteran, imaginea aceea care semăna cu o coadă de păun se încețoșa și se ștergea tot mai mult, așa că iar m-am oprit, gata să mă întorc din drum, fiindcă imaginea dispăruse complet ; Auraș s-a dus însă înainte, cu siguranță fără să fi văzut luminozitatea aceea fermecătoare și sclipirea ochilor de păun, care cînd se stingeau, cînd se aprindeau cu și mai multă tărie ; eram chiar furios pe el ; e adevărat, fiindcă în clipa în care din gura canalului subteran mai țîșni o dată coada aceea de păun de o frumusețe neobișnuită, Auraș, aplecat deasupra intrării, mi-o acoperise complet ; eram gata să strig la el, să se dea la o parte, cînd i-am zărit mutra atît de îngrozită și de uluită, încît am pornit în goană spre el, fără să mai zic nimic ;

— Gaz ! strigă Auraș, cînd eram la mijlocul distanței. Gaz !

„Ce gaz, idiotule ! m-am gîndit. De unde să fie gaz în tunelul ăsta subteran ? Cine să dea drumul la gaz, cînd se știe pe tot șantierul că tunelul nu e gata încă ?"

alergînd, am zărit alături, lîngă capacul de metal ce acoperea gura canalului, două serviete de mușama burdușite și niște zdrențe vechi ; Auraș țipa în gura mare și tot repeta acel : gaz ! gaz ! gaz !, ceea ce, firește, a trebuit să atragă atenția oamenilor de la fun-

daţii, care, aruncînd uneltele, alergară în grabă în direcţia noastră ;

— Taci odată dracului ! i-am spus şi l-am împins de la gura canalului. Nu mai urla !

— Sînt oameni acolo, spuse, îngălbenit de emoţie, Auraş. Nu mai trăieşte nici unu, nu mai dă nici unu semne de viaţă...

m-am aplecat peste gura canalului ; în nări m-a izbit un miros greu de lac şi parcă de benzină ; la început am avut impresia că nu-i nimeni acolo jos, pentru că întîi am zărit ochiul uleios de lac cu străluciri metalice şi o găleată răsturnată în băltoacă, şi abia mai tîrziu am văzut trei picioare, sau mai bine zis trei cizme, ce zăceau nemişcate în băltoaca de lac ; m-am aplecat şi mai mult şi am strigat o dată, de două ori, cît am putut de tare, pentru că vaporii ce se ridicau de jos, acum invizibili, aveau un miros atît de puternic, încît mă înţepa în nări ;

— Hei, băieţi, ce-i cu voi ? strigam. Oameni, răspundeţi !

nu mai eram singuri ; o mulţime de gură-cască ne înconjura din toate părţile şi se îmbulzea tot mai brutal spre gura canalului, căci fiecare voia să arunce o privire înăuntru, să vadă ce se întîmplă acolo jos ; aşa că se aplecau, dar imediat săreau în lături speriaţi strigînd : gaz, gaz, gaz, ah, gaz, ăia de jos sînt gazaţi de-a binelea ;

— Auraş ! am urlat, ca să acopăr larma şi animaţia din jurul puţului. Dă o fugă pînă la cel mai apropiat telefon şi cheamă pompierii ! Repede ! Şi salvarea !

de data asta n-a trebuit să-i spun de două ori, fiindcă porni imediat în goană ; în aceeași clipă se apropie de noi un excavatorist și, dînd la o parte mulțimea de gură-cască, începu să coboare în tăcere în puț.

— Încotro ? ! i-am strigat. Unde te duci, omule ? Ai înnebunit ? Nu auzi că acolo e gaz ?

la început schiță doar un zîmbet și dădu din cap, abia după aceea spuse :

— Poate că am înnebunit, dar jos mor oameni. Poate reușim să salvăm măcar unul. Cine știe cînd vin pompierii și dacă prietenul tău reușește să telefoneze atît de repede, fiindcă pînă la cel mai apropiat telefon e o bucată bună de drum...

s-a dus ; vedeam cum coboară ușor și elastic pe scara metalică ce ducea în adîncul canalului ; îi vedeam chica neagră, cîrlionțată, presărată parcă cu cenușă ; vedeam cum pășește atent în băltoaca aceea de lac ; auzeam cum strănută o dată, de două, de trei ori ; vedeam cum se apleacă și întinde brațele înainte, apoi cum, după un atac violent de tuse, se prăbușește pe fundul canalului și rămîne nemișcat în unsoarea aceea ; oamenii care înconjurau gura puțului, sprijinindu-se cu mîinile de marginea ei și observînd cu atenție fiecare mișcare a excavatoristului, se retraseră brusc și atunci am zărit în ochii lor groaza, dar nimeni nu spuse nici un cuvînt ; m-am retras și eu automat, de parcă aș fi vrut să nu văd agonia acelui om ;

— Fir-ar să fie! am mormăit neputincios. Fir-ar să fie! Și i-am spus idiotului să nu se bage. I-am spus idiotului să nu...

cuvintele mele se loviră de tăcerea celor din jur; o tăcere ce nu avea nimic ostil în ea, ci era doar plină de neputință; nici n-am terminat propoziția; blestemînd și reproșîndu-i celuilalt prostia, eram furios și pe mine și pe prostia mea, căci se înfiripase în mine o hotărîre nelămurită de a interveni și de a încerca să-l salvez măcar pe excavatorist; așa că, blestemînd tot mai avan, azvîrlind în stînga și în dreapta potpuriuri de înjurături, am luat servieta de mușama a unuia dintre vopsitorii aceea nefericiți și am scos din ea o sticlă de un litru de lapte și un prosop ponosit; cei din jur priveau mirați cum dau capul pe spate și beau în grabă laptele altuia; trebuie să fi arătat ca un nebun cînd am vărsat restul de lapte în prosop și am început să-mi înfășor cu el capul, acoperindu-mi nasul și gura; din fericire aveam cu mine centura de siguranță; mi-am pus centura; cred că abia atunci au înțeles ce vreau să fac; fiindcă înainte de a-mi lăsa picioarele în gura canalului și de a păși pe prima treaptă a scării metalice, se auziră de pretutindeni strigăte zorite:

— Cabluri, băieți! Aduceți cît mai multe cabluri! Repede!

un tip de lîngă mine spuse cu vocea sugrumată de emoție:

— Nu-ți face griji, omule, dacă-i ceva, te tragem noi cu cablul pe care-l ai legat de cen-

tură. N-ai frică. Numai să reuşeşti să-i legi pe cei de jos, încolo totu-i fleac...

— Îhm, am făcut eu. Îhm...

pe urmă ? pe urmă ce a mai fost ?

Cristoase Dumnezeule, asta n-o să ştii niciodată exact ; niciodată n-o să poţi reconstitui exact ce s-a întîmplat. N-o să afli niciodată de la nimeni, fiindcă ştii ce ştiu oamenii în asemenea împrejurări, cît de ciudat apreciază uneori întîmplările, cum reuşesc să umfle amănuntele mai puţin importante, şi să treacă cu vederea alte momente, esenţiale, prin urmare nu ştii şi nu vei şti niciodată cum s-au desfăşurat lucrurile mai departe, fiindcă ai lucrat în mare grabă, ca să-i poţi lega pe toţi cu cablurile, care îţi prisoseau acum ; şi totuşi cineva de sus arunca mereu altele, fără să fie nevoie, aşa că te-ai mişcat cît ai putut de repede, tuşind şi strănutînd, respirînd numai pe jumătate prin cîrpa aceea murdară, îmbibată cu lapte ; treceai cablurile în formă de laţ pe sub braţele oamenilor şi nici nu ştiai dacă mai trăiesc şi dacă merită să-ţi rişti viaţa ; cu toate acestea nu te-ai oprit şi nici nu ai renunţat la hotărîrea iniţială ; alunecînd prin unsoarea aceea de lac, greu mirositoare, prăbuşindu-te la fiecare pas şi ridicîndu-te anevoios şi stîngaci, ai rezistat pînă ai trecut şi ultimul cablu pe sub braţele celui de-al treilea om mort sau numai leşinat, cel mai îndepărtat de gura canalului ;

în orice caz şi tu erai aproape de leşin ; poate că îţi şi pierduseşi pe jumătate cunoştinţa cînd te-au scos din puţul acela blestemat,

fiindcă ai început deodată să te lupți cu oamenii din jur, să te smucești și să fugi în mijlocul zarvei generale, a strigătelor de bucurie și ovațiilor adresate poate chiar ție, ori poate oamenilor scoși din canal ;

ți-ai smuls de pe față cîrpa murdară și abia atunci ai prins aer cu gura larg deschisă, ca peștele pe uscat ; pe urmă ai început să tragi nervos de combinezonul năclăit de lac și să-l scoți în grabă, fiindcă ți se părea că pînă și mirosul lui îți dă amețeli ; îți amintești mai bine momentul cînd ți-ai scos combinezonul ; l-ai azvîrlit de pe tine ; și mai ții minte că mulțimea a început deodată să te împingă în afara cercului în care zăceau cei trei ; atunci, ți-ai spus, parcă puțin jignit de acest fapt, „nu mai au nevoie de mine, au și uitat cine i-a smuls din brațele morții“, așa ți-ai spus „din brațele morții“ ; imediat însă expresia aceasta ți s-a părut foarte artificială, ba chiar ridicolă ; îți amintești și vocile celor care strigau : — „respirație artificială trebuie, respirație artificială, trebuie salvați, cît mai e timp, pînă vin pompierii și salvarea, respirație artificială“ — ; îți amintești și imaginea lui Auraș care se înapoia ; și asta îți amintești ; pe urmă, înainte ca Auraș să ajungă la locul accidentului, strigînd de departe : „vin, vin“, te-ai simțit deodată atît de rău, ai simțit că ți-e atît de greață, încît te-ai îndreptat neobservat spre niște tufișuri de măceș ca să nu vomiți de față cu toți, și acolo te-ai lăsat pe vine, printre lipanii înalți, cuprins de

chinuri, aşteptînd primele reacţii violente ale stomacului ;

şi pe urmă ? pe urmă ce a fost ?

ai văzut printre tufişuri şi printre frunzele de lipan Warszawa veche a Comitetului judeţean de partid şi pe primul secretar coborînd din ea, în mijlocul oamenilor care se dădeau tăcuţi deoparte, parcă ar fi fost atinşi de o baghetă magică ; primul secretar se opri în apropierea victimelor, ce zăceau nemişcate pe nisip ; s-a uitat la cei trei bărbaţi, apoi la mulţimea adunată în jur şi a spus tare :

— Salvarea trebuie să vină dintr-o clipă în alta...

— Bine ar fi, tovarăşe prim secretar...

— Cine a văzut primul accidentul ?

— Eu, tovarăşe prim secretar ! strigă Auraş. Eu am văzut primul şi am alergat imediat la telefon să anunţ pompierii...

— Vin... Vin... Se văd...

— Vin...

— Vine şi salvarea...

— Slavă Domnului, exclamă cineva. Bine că vin. Poate fac ceva cu nenorocirea asta...

— Cine i-a scos din puţ, tovarăşi ? întrebă primul secretar într-un moment de tăcere. Cine a făcut această faptă ?

Tăcere.

— Ştiu eu, tovarăşe prim secretar, spuse Auraş. Ştiu eu...

— Arătaţi-mi-l pe tovarăşul care nu vrea să se arate singur. Doar nu are de ce se ruşina...

— A dispărut undeva. Adineauri a fost aici şi acum nu mai e...

— Dar ştiţi cel puţin cum îl cheamă ?

— Tymon Fricosul !

— Cum ? Ce spuneţi, tovarăşe ?

— Ei, Tymon Fricosul, repetă Auraş. Aşa i-am zis noi în brigadă, Tymon Fricosul... Aici nu ne prea cunoaştem după nume...

33 *17.6.65. 18,44*

„Mor. Sînt chiar în vîrful stîncii. Am izbutit. Am învins-o. Am cucerit-o încă o dată. Pentru ultima oară. Stînca solitară. Înaltă şi inaccesibilă. Turnul tăcerii. Turnul singurătăţii. Cînd voi muri, mă vor sfîşia corbii. Vor lăsa numai oasele. Le va usca soarele. Le vor spăla ploile. În cele din urmă mă voi face una cu stînca. Voi fi pasăre. Vînt şi nor. Pămîntul va rămîne neatins. Nu voi murdări pămîntul. Nici apa. Nici focul. Mă vor sfîşia corbii. Vîntul, ploile şi soarele vor săvîrşi restul. Mor."

Închise ochii. Îl dureau ochii de atîta privit spre cer. Aştepta moartea. Cu răbdare. Cu toate că acum, după ce a ajuns în vîrful stîncii, departe de vacarmul şantierului şi de oamenii care-l căutau, îl cuprindea uneori îndoiala dacă a procedat bine fugind. Şi moartea nu venea. E drept că în aceste cîteva ore îi simţise în cîteva rînduri prezenţa prin apropiere. Apărea şi pleca. De parcă se juca cu el.

— Şi de ce ? spuse cu voce tare. De ce ?

Zăcea complet gol, ştiind că de jos nu-l poate vedea nimeni. Stînca era înaltă. Vîrful ei se ridica deasupra celor mai înalţi copaci din pădure. Uneori, privind verdeaţa învolburată sub terasa de piatră, avea iluzia că stă ca un naufragiat singuratic pe o insuliţă înconjurată din toate părţile de valurile apei. Impresia aceasta se întărea, mai ales cînd sufla vîntul. Clătinate de vînt, crengile şi frunzele foşneau ca marea în timpul fluxului. Insulă singuratică. Insula tăcerii.

Începînd din primăvară, cel puţin o dată pe lună, se căţăra pe stînca aceasta. Se întîmpla ca pe timp frumos să-şi petreacă toată ziua de odihnă în vîrful ei. Cu timpul stînca aceea devenise pentru el un adăpost liniştit, în care se refugia de larma lumii. Un loc tihnit. Un AZIL greu de descoperit.

— Ah, Cristoase Dumnezeule !

Stînca aceea era şi o plajă sălbatică, unde nu avea nimeni acces şi unde făcea plajă în deplină libertate şi fără cea mai mică teamă că-l poate vedea cineva gol. Terasa aceea întinsă, apărată dinspre nord de un perete înalt, ieşit puţin în afară şi creînd un fel de nişă încăpătoare, uscată şi răcoroasă, pe care o folosea ca ascunzătoare de serviciu. Întotdeauna avea acolo o canistră cu apă de băut proaspătă, cîţiva pesmeţi într-o pungă de nylon, o rezervă de ţigări, chibrituri, ba chiar şi o cutiuţă cu dropsuri acrişoare. Drumul pînă în vîrful stîncii îl costa un efort prea mare ca să coboare de fiecare dată, să zicem, pînă la pîrăiaşul ce curgea prin apropiere, pentru cî-

teva înghițituri de apă. Așa însă se asigurase pentru orice eventualitate și nu regretase. Nici în ziua aceasta. Apa. Se gîndea la apă. Era la o întindere de braț. Tot la cîtva timp lua canistra și trăgea cîteva înghițituri, apoi, cu un geamăt de ușurare se întindea iar pe spate. Îl dureau mușchii. Tot trupul îi era plin de vînătăi. Cînd respira mai adînc, simțea dureri și în piept. Suferea. Așa ceva nu mai simțise niciodată în viață.

— Cred că-mi ajunge apa, spuse cu voce tare. Cred... Ar trebui să-mi ajungă pînă la sfîrșit...

Simțea că îl cuprinde somnul. Lupta din greu împotriva lui. Să rămînă treaz. Fiindcă cel mai mult se temea că momentul acela important și ultim îl poate surprinde în somn. Din cînd în cînd, se uita la ceas. Se apropia ora optsprezece patruzeci și cinci.

— E păcat de orice clipă, spuse iar cu voce tare. Păcat... O, Cristoase Dumnezeule.

Privea cerul. Un stol de ciori trecu pe deasupra lui, cîrîind. Pe urmă își făcu apariția al doilea stol care se roti de cîteva ori pe deasupra stîncii și se lăsă ușor în copacii din jur.

„Le-a speriat ceva, își spuse lenevos, sau cineva. Ori poate că se adună, simțind o pradă ușoară ? Cine știe ?

Auzi un cîrîit puternic, pe care-l acoperi repede foșnetul pădurii. Adierea vîntului se rostogoli ca o sferă de foc peste coamele copacilor și se lovi de stîncă. Simți atingerea

ei pe trupul şiroind de sudoare și un miros amar de sulf îl izbi în nări.

— Și de ce ai făcut asta? întrebă. De ce ai fugit de pe şantier, prostule?

— Habar n-am, răspunse după o clipă de gîndire. Nu ştiu. Am făcut totul ca-ntr-un vis. Sau parcă aş fi fost complet ameţit. Nu ştiu ce m-a apucat, de ce am fugit şi de data asta. Poate din obişnuinţă? De fiecare dată cînd mă ameninţă vreo primejdie, îmi iau picioarele la spinare şi plec unde văd cu ochii...

— Ţi s-a spus nu o dată că o să termini rău. Acum ţi-ai făcut-o cu mîna ta.

— Da, spuse. Da.

Pe deasupra lui trecu iar un stol de ciori cîrîind zgomotos. Abia dispărură însă din privirile lui păsările acelea negre, îndoliate, şi se pierdu cîrîitul lor răguşit, cînd din depărtare se şi auzi pe neaşteptate o bătaie înverşunată de cîini, apoi un lătrat triumfător, de parcă ar fi redescoperit o urmă proaspătă de vînat pe care o pierduseră. „De unde au apărut cîini aici? se întrebă mirat. Nu i-am mai auzit niciodată în pădure."

Îşi trecu limba peste buzele arse. Pe urmă luă canistra şi bău cîteva înghiţituri de apă. Deşi stătuse toată ziua ascunsă la umbră, apa era caldă şi avea un gust neplăcut de fier. Aşeză canistra la locul ei, se răsuci încet cu tot corpul şi se întinse cu faţa în jos.

— Ai făcut o prostie fugind de pe şantier, îşi spuse iar cu voce tare. De data asta nu era nevoie...

— Da, recunoscu singur. Da...

— Şi Maiorul? Şi Ania? Cît o să mă aştepte?...

— O, Cristoase Dumnezeule...

— Crezi că ar fi mulţumit de tine?

— Cred că nu, spuse cu voce tare. Cel puţin de la un moment dat ar fi împotriva mea...

— Exact...

— Dar el e înţelept, spuse. El ar înţelege. Ar fi de ajuns să-i vorbesc de efectul unor otrăvuri. La liceul de mecanică ne-au dat diferite exemple de intoxicaţii în mediul industrial. Ţin minte următorul exemplu: un tip a sărit pe neaşteptate de la etajul patru sub influenţa intoxicaţiei cu bisulfură de carbon. A murit. Altul, intoxicat zdravăn şi salvat, a devenit un fel de robot cu tranzistori. Adică era în deplinătatea facultăţilor mintale, dar nu mai simţea nimic. Îi devenise străin orice sentiment uman, cum ar fi iubirea, ura, compătimirea, mila, prietenia, gelozia... Nu ştiu cu ce m-am intoxicat eu astăzi, dar dacă ar trebui să devin un Moş Tranzistor, aş prefera moartea...

— Nu te necăji, îşi spuse spre îmbărbătare. Ai fost astăzi de cîteva ori emoţionat. Ai şi plîns. Prin urmare un asemenea caz e exclus...

— Da, recunoscu după o clipă de gîndire. Da...

— Atunci ia-o din loc şi încearcă să cobori de pe stîncă pe pămînt... Fă-o cel puţin pentru Ania...

Vîntul zguduia coroanele copacilor. Frunzele foşniră în adierea fierbinte ce aducea mi-

ros de hidrogen sulfurat. Își linse buzele arse și simți din nou gust de sare amestecat cu o ușoară amăreală de pelin.

— Sînt foarte slăbit, constată. Mă simt îngrozitor. Dacă mă mișc din loc, mă duc de-a dura pînă jos...

— În definitiv, e totuna unde mori. Aici, pe stîncă, sau la picioarele ei..

— Nu, îi răspunse liniștit. Nu. Nu-i totuna...

Pe deasupra stîncii trecu iar un stol de ciori, cîrîind înfricoșător ; dar îndată ce păsările acelea negre ale morții se așezară pe crengile copacilor, planînd peste coroane, auzi din nou bătaia înverșunată a cîinilor. „Ce dracu' ! își spuse surprins. Cine vînează în pădurea asta ? Și ce vînează ? Ce animale ?“ I se părea că bătaia ogarilor eliberați din lesă acoperea tot pămîntul pînă la orizontul scăldat încă în soarele zilei ce se apropia de sfîrșit. Întinse mîna în spate după ceas și privi cadranul numerotat. Se apropia ora optsprezece cincizeci și unu. Pînă la asfințit mai era timp destul, deși cu fiece clipă pădurea se întuneca tot mai mult, iar umbra stîncii, așternută pe pămînt, ajungea aproape pînă la oglinda pîrăului ce curgea prin apropiere. „Cîndva asta însemna pentru mine semnalul întoarcerii, își spuse istovit. Nici nu trebuia să mă mai uit la ceas. Cînd umbra ajungea la apă, începeam să cobor.“

— Nimic nu te împiedică să încerci și de data asta să cobori...

— Da, recunoscu. Nu vreau să mor. Dar chiar dacă cobor, tot n-am puteri să mă întorc...

— Te-ajută oamenii...

— Care oameni ? întrebă. N-am întîlnit niciodată pe nimeni în această pădure. Nici o speranță...

Sprijinindu-se de marginea terasei de piatră, stătea tot timpul întors în direcția din care se apropia lătratul acela de cîine, cînd mai slab, cînd mai puternic. La un moment dat, i se păru că aude vocile unor oameni care se strigau între ei. De data asta era sigur că nu sînt iluzii. În pădurea care-l înconjura din toate părțile se ințețea larma urmăririi. Goana se desfășura în tiralieră. Cîinii, regăsind, probabil, o urmă pierdută, se porniseră iar pe un lătrat triumfător. Printre copaci începu să sticlească ceva, parcă se juca un copil cu oglinda. În cele din urmă, zări cîinii. Nu erau însă cîini de vînătoare. Întîi zări un cîine lup ce se zbătea într-o lesă lungă, apoi un altul. Au apărut și milițienii alergînd în urma cîinilor și o mulțime de oameni grăbiți răspîndiți într-un șir lung.

— O, Doamne ! oftă uimit. Doamne !

Acum știa că pe el îl căutau. Era sigur. Larma creștea și se apropia tot mai mult de stînca în vîrful căreia zăcea el, întins, incapabil să facă nici cea mai simplă mișcare, fiindcă apariția oamenilor îl paralizase brusc.

Își aduse aminte de tenișii pe care îi azvîrlise, căci îl irita prea mult mirosul de lac, cu care erau îmbîcsiți.

„Au să găsească tenişii, îşi spuse cu un sentiment de uşurare. Vor şti că sînt pe stîncă. Poate vor izbuti să mă coboare de aici."

Cîinii se apropiau tot mai mult. Acum desluşea siluetele oamenilor care veneau în urma miliţienilor. I se părea, dar nu era chiar sigur că îi vede strecurîndu-se printre copaci şi printre tufişuri pe Vistulică şi pe inginerul Carbonero şi pe Artificierul-Şef, ba chiar şi pe Auraş.

Izbucni deodată în plîns. Nu ştia ce-l impresionase mai mult. Vederea oamenilor pe care nu mai spera să-i vadă vreodată, sau acea neînduplecată şi îndîrjită putere de voinţă a celor care nu pregetaseră în efortul lor de a-i salva viaţa ameninţată. „M-au căutat totuşi, îşi spuse. Nu m-au lăsat singur."

Plîngea. De data asta era plînsul uşurării. Plînsul împăcării...

decembrie 1965 — octombrie 1968